

nera. Det må härvid till en början erinras om att rättsläkarpersonalen utöver lönen äger uppbära ersättning för tjänsteförrättningar enligt av Kungl. Maj:t fastställd taxa. Någon ändring härutinnan har ej föreslagits av utredningen och anser jag mig ej heller för egen del böra överväga. För att stimulera rekryteringen till de lägre tjänsterna föreslår utredningen, att nuvarande arvodestjänster såsom läkaramanus och assistent erhåller en betydande avlöningsförbättring och placeras i lönegrad Cg 26 resp. Ce 29. Assistenttjänsterna skulle sålunda såsom extra ordinarie bli pensionsgrundande. Dessa förslag har icke föranlett några erinringar vid remissbehandlingen. Även för egen del anser jag mig böra tillstyrka förslagen. Tjänsterna bör härvid benämnas rättsläkaramanus resp. rättsläkarassistent.

Såsom framgår av vad jag förut anfört, bör assistenttjänsterna bibehållas som särskilda befattningar med lägre kompetenskrav i fråga om utbildningen i rättsmedicin än rättsläkarbefattningarna. Med hänsyn härtill och då en förbättrad löneställning även för rättsläkartjänsterna torde vara av betydelse ur rekryteringssynpunkt, förordar jag, att befattning som rättsläkare, med vilken icke är förenad föreståndarskap för rättsläkarstation, uppflyttas från 29 till 31 lönegraden samt att rättsläkartjänst, som är förenad med sådant föreståndarskap, uppflyttas från lönegrad Ce 31 till Ce 33. Det med den nuvarande befattningen som rättsläkare i Ce 29 i Stockholm förenade arvodet av 2 400 kronor för göromål som biträdande föreståndare bör utgå även i fortsättningen.

Utredningens förslag att slopa de två fr. o. m. budgetåret 1955/56 inrättade rättsläkarstipendierna, vilka bestrides från förevarande anslag, anser jag mig icke böra förorda.

Vad härefter angår medicinalstyrelsens anslagsframställning för nästa budgetår anser jag mig med hänsyn till den betydande omfattning, i vilken övertidsarbete förekommer för bårhusföreståndaren och vaktmästarpersonalen vid rättsläkarstationen i Stockholm, böra förorda, att stationens personal förstärkes med ytterligare en vaktmästare. I avvaktan på erfarenhet, hur tillkomsten av rättsläkarstationen i Umeå kan påverka arbetsbördan vid stockholmsstationen, föreslår jag, att tjänsten placeras såsom extra i lönegrad Cg 12.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör vidare en vaktmästartjänst i Ce 12 i Stockholm uppflyttas till Ce 14 under benämningen bårhusvaktmästare.

Löneställningen för de tekniska biträdena vid rättsläkarstationerna i Stockholm och Lund synes nu icke böra upptagas till omprövning.

Vid anmälan av motsvarande anslag i 1956 års statsverksproposition föreslogs, att den fr. o. m. budgetåret 1955/56 vid stockholmsstationen inrättade rättsläkartjänsten i lönegrad Cg 29, så snart verksamheten vid den

nya rättsläkarstationen i Umeå kunde komma igång, borde överflyttas dit och innehavaren tjänstgöra som föreståndare för stationen, varvid tjänsten liksom motsvarande befattning i Lund borde placeras i lönegrad Ce 31. Då den nybyggnad för Umeå lasarett, i vilken stationen skall inrymmas, enligt vad jag erfarit nu beräknas kunna tagas i bruk sommaren 1957, torde utbytet böra ske fr. o. m. nästa budgetår. Härvid bör föreståndartjänsten i Umeå i överensstämmelse med vad jag i det föregående föreslagit placeras i lönegrad Ce 33.

Då Västerbottens läns landsting numera inrättat en halvtidstjänst som patologunderläkare vid Umeå lasarett, vars innehavare avses skola stå till rättsläkarstationens förfogande för halvtidstjänstgöring, förordar jag — under åberopande av vad jag förut anfört rörande lönegradsplaceringen för rättsläkarassistenttjänster — att en halvtidstjänst i 29 lönegraden inrättas vid stationen. Intill dess erfarenhet vunnits rörande arbetsuppgifternas omfattning, torde tjänsten böra inrättas som extra i Cg 29. Hinder synes icke böra möta att, om vederbörande saknar kompetens för rättsläkarassistenttjänst, tillfälligt utbyta tjänsten mot en halvtidstjänst som rättsläkaramanusens i lönegrad Cg 26.

Beträffande behovet av vaktmästar- och biträdespersonal vid umeåstationen finner jag det svårt att nu göra några säkra beräkningar. Jag anser mig därför icke böra tillstyrka inrättande av extra ordinarie tjänster för ändamålet enligt medicinalstyrelsens förslag. I stället föreslår jag, att medel anvisas för anställande av extra personal i mån av behov. Lönegradsplaceringen för denna bör anpassas efter vad som gäller för motsvarande tjänster i Stockholm och Lund. Till grundlöner m. m. åt dylik personal anser jag mig dock under icke-ordinarieposten för nästa budgetår ej böra beräkna högre belopp än 23 500 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet till ersättningar enligt taxa för tjänsteförrättningar vid rättsläkarstationen i Umeå, 10 000 kronor, har jag icke någon erinran.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en ökning av medelsanvisningen under anslaget med cirka 51 300 kronor för personalförstärkningar, omkring 25 000 kronor för löneregleringar samt 10 000 kronor för taxeersättningar. Härtill kommer en automatisk utgiftsstegring med i runt tal 13 700 kronor för löneklassuppflyttningar och höjningen av det rörliga tillägget m. m. Anslaget bör alltså uppräknas med (51 300 + 25 000 + 10 000 + 13 700) 100 000 kronor.

I enlighet härmed beräknas anslaget sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 29 000 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 90 400 (— 57 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 253 000 (+ 116 000) kronor samt rörligt tillägg 81 600 (+ 41 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (29 000 + 90 400 + 253 000 + 81 600) 454 000 (+ 100 000) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens rättsläkarstationer, vilka påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	29 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	90 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	253 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	81 600
Summa kronor	454 000;

c) till *Statens rättsläkarstationer: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 454 000 kronor.

[21] 18. Statens rättsläkarstationer: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	84 500	69 133
1955/56	91 000	86 562
1956/57 (statsliggaren s. 995)	110 800	
1957/58 (förslag)	144 100	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 36 600 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
I. Statens rättsläkarstation vid Stockholm				
1. Sjukvård m. m.	491	200	400	+ 200
2. Reseersättningar	123	12 500	7 500	— 5 000
3. Övriga expenser	42 000	35 000	40 000	+ 5 000
4. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	—	18 000	15 300	— 2 700
II. Statens rättsläkarstation i Lund				
1. Bränsle, lyse, vatten	1 476	500	1 500	+ 1 000
2. Övriga expenser	7 458	5 000	7 000	+ 2 000
III. Statens rättsläkarstation i Umeå				
1. Sjukvård m. m.	—	—	100	+ 100
2. Reseersättningar	—	—	6 000	+ 6 000
3. Expenser	—	—	25 000	+ 25 000
4. Övriga utgifter:				
Transporter m. m.	—	—	4 000	+ 4 000
Kostnader för fotografering	—	—	1 000	+ 1 000
				+ 36 000

Motiv

I. 1) Anslagsposten föreslås höjd med 200 kronor med hänsyn till belastningen.

2) Den fåtaliga läkarpersonalen har endast i mycket begränsad utsträckning kunnat åta sig tjänsteförrättningar utanför stationen. Någon större förändring härutinnan torde icke inträda under nästa budgetår.

3) Sedan kostnader för fotografering i samband med antropologiska undersökningar fr. o. m. innevarande budgetår bestrides från en särskild delpost, kan vid beräkningen av expensposten bortses från dessa kostnader, som för budgetåret 1955/56 uppgått till 5 256 kronor. Trots att posten nämnda budgetår fått överskridas med 7 000 kronor, har räkningar om sammanlagt i runt tal 3 000 kronor måst överföras till innevarande budgetår. Utgående från belastningen beräknar styrelsen medelsbehovet till $(42\,000 + 3\,000 - 5\,200)$ 39 800 eller i runt tal 40 000 kronor.

4) De kylfack, i vilka de döda i bårhuset förvaras, är anordnade i två etager. För införande av liken i de övre hyllfacken bör inköpas en motoriserad bårvagn. Kostnaderna härför uppgår till 4 300 kronor. Till bårhuset behövs 10 bårbrickor av rostfritt stål till ett pris av 2 350 kronor samt ett tillsatsbord till obduktionsbord för 615 kronor.

För de antropologiska undersökningarna erfordras en spektrofotometer för biokemiska analyser av blod, urin m. m. (5 080 kronor), vissa antropologiska mätinstrument, såsom slid- och cirkelpassare, ögonfärgsskala, hårfärgsskala och lupper (920 kronor). Vidare är en komplettering av inventarierna för ett arbetsrum med mattor, förvaringsskåp, avlastningsbord samt ett signalsystem önskvärd (2 000 kronor). Kostnaderna beräknas sålunda till sammanlagt 8 000 kronor. Anslagsposten bör alltså upptagas till $(4\,300 + 2\,350 + 615 + 8\,000)$ 15 300 kronor.

II. 1) Med hänsyn till belastningen under sistförflutna budgetår bör posten höjas med 1 000 kronor.

2) Från posten till övriga expenser, som visat sig knappt tilltagen, måste bestridas kostnaderna för materiel för laboratorieundersökningar ävensom för expertutlåtande av tandläkare i förekommande fall.

III. Vid anslagsberäkningen har medicinalstyrelsen följt de vid 1954 års utredning angående umeåstationens inrättande fogade, av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn Bosaeus, gjorda beräkningarna. Av det under *Expenser* upptagna beloppet avses 10 000 kronor till kostnaderna för bränsle, lyse, vatten och tvätt samt 15 000 kronor till övriga expenser. Dessa belopp torde med hänsyn bl. a. till att lokalernas yttinnehåll vid umeåstationen kommer att bli väsentligt större än vid stationen i Lund icke kunna anses för höga.

Yttrande

Statskontoret har funnit framställningen giva anledning till erinran endast såvitt avser den under omkostnadsstaten för rättsläkarstationen i Stockholm

uppförda posten till inköp och underhåll av inventarier och instrument. Den under senare år allt mer utpräglade bristen på rättsläkare har nödvändiggjort en väsentlig begränsning av antalet förrättningsresor. I stället har liktransporter kommit till ökad användning. Önskemålet om kompletterande utrustning till stationens bårhus torde bl. a. få ses mot denna bakgrund. Då emellertid berörda förhållanden delvis är av tillfällig natur, torde en viss återhållsamhet böra iakttagas vid nyanskaffningen. Även i vad avser inköp av instrument och inventarier för de antropologiska undersökningarna synes en begränsning böra ske. För ifrågavarande ändamål bör inalles högst 12 000 kronor anvisas för nästa budgetår, innebärande en reducering av posten med 6 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår kan jag i huvudsak godtaga. För rättsläkarstationen vid Stockholm tillstyrker jag sålunda i enlighet med förslaget höjning av anslagsposten till sjukvård och delposten till övriga expenser med 200 resp. 5 000 kronor till 400 resp. 40 000 kronor samt en nedräkning av anslagsposten till reseersättningar med 5 000 kronor till 7 500 kronor. Under posten till inköp och underhåll av inventarier och instrument anser jag mig endast kunna tillstyrka en till 12 000 kronor begränsad medelsanvisning, innebärande en minskning av posten med 6 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår.

För lundastationens del föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen uppräkning av delposterna till bränsle, lyse och vatten samt till övriga expenser med 1 000 resp. 2 000 kronor till 1 500 resp. 7 000 kronor.

Medelsbehovet för den nytillkommande rättsläkarstationen i Umeå kan givetvis f. n. endast uppskattas approximativt. I avvaktan på närmare erfarenheter härutinnan är jag beredd att godtaga medicinalstyrelsens anslagsberäkning för nästa budgetår, vilken grundar sig på en år 1954 verkställd utredning. Jag finner emellertid den föreslagna medelsanvisningen till övriga expenser, 15 000 kronor, anmärkningsvärt hög och förutsätter, att 10 000 kronor härav skall reserveras för kompletterande materielanskaffning m. m. av engångsnatur i samband med stationens igångsättande. I enlighet med det anförda beräknar jag till sjukvård m. m. 100 kronor, till reseersättningar 6 000 kronor, till bränsle, lyse, vatten och tvätt 10 000 kronor, till övriga expenser 15 000 kronor, till transporter m. m. 4 000 kronor samt till kostnader för fotografering 1 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle anslaget uppföras med (110 800 + 200 + 5 000 — 5 000 — 6 000 + 1 000 + 2 000 + 100 + 6 000 + 10 000 + 15 000 + 4 000 + 1 000) 144 100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 144 100 kronor.

[22] 19. **Medikolegala besiktningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	30 000	51 694
1955/56	30 000	43 007
1956/57 (statsliggaren s. 996)	50 000	
1957/58 (förslag)	50 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår med hänsyn till belastningen att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[23] 20. **Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	12 300 000	11 891 233
1955/56	12 700 000	12 648 632
1956/57 (statsliggaren s. 996)	13 800 000	
1957/58 (förslag)	14 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 500 000 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare)	200 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	55 000
3. Rörligt tillägg	245 000
	500 000

Motiv

1) Gällande personalförteckning upptager 599 provinsialläkarbefattningar. Antalet beslutade provinsialläkardistrikt är 582. Av de (599 — 582) 17 provinsialläkartjänster, för vilka motsvarande provinsialläkardistrikt ännu ej beslutats, beräknas två för inrättande av nya distrikt i Västerbottens och Västernorrlands län samt två för ett Forshaga distrikt och ett nytt distrikt i Gävleorten. Vidare kommer ett självständigt distrikt i Visby-orten att taga en tjänst i anspråk. Ytterligare torde sju befattningar böra disponeras för omändring av extra provinsialläkardistrikt till ordinarie före den 1 juli 1957 samt ytterligare två reserveras för eventuell omvandling av extra distrikt vid uppkommande vakans.

14 provinsialläkartjänster kan alltså beräknas åtgå för nyss angivna ändamål. De återstående (17 — 14) 3 bör under innevarande budgetår användas för helt nya provinsialläkardistrikt.

Antalet extra provinsialläkardistrikt utgör f. n. 16. Vid frånräknande av dels ett distrikt, som ej åtnjuter statsbidrag, och dels förutnämnda nio extra distrikt skulle återstå endast sex extra distrikt. Av dessa kommer tre att den 1 januari 1958 ha ägt bestånd under längre tid än fem år. För deras omändring till ordinarie distrikt under förra halvåret 1958 bör inrättas tre nya provinsialläkarbefattningar.

Även om förberörda nya provinsialläkarbefattningar kommer till stånd, skulle likväl för ett 30-tal distrikt befolkningstalet överstiga 10 000. Ehuru stor försiktighet bör iakttagas beträffande ytterligare uppdelning av nuvarande provinsialläkardistrikt, synes möjlighet böra föreligga att i trängande fall inrätta nya distrikt. Härför torde böra inrättas tre nya tjänster.

Å personalförteckningen för nästa budgetår skulle alltså upptagas sammanlagt (599 + 3 + 3) 605 provinsialläkartjänster. Med hänsyn till att antalet vakanta distrikt ökat torde det emellertid vara tillfyllest att räkna med avlöning åt högst 575 provinsialläkare. I enlighet härmed beräknas anslagsposten till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare) till $(24 \times 22\,000 + 575 \times 15\,000)$ 9 153 000 kronor.

För sådana ersättningar, vilka förste provinsialläkare äger uppbära för vissa expenskostnader, föreslog medicinalstyrelsen för innevarande budgetår en uppräknning från 48 100 till 96 200 kronor. Föredragande departementschefen ansåg sig dock icke kunna föreslå höjning med mer än omkring 50 procent. Statsutskottet (utl. nr 11, s. 27) uttalade emellertid, att skäl kunde anföras för ytterligare uppräknning av ersättningarna, samt förutsatte, att utredning härom förebragtes lämpligen genom kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket.

I enlighet härmed har översynskommittén införskaffat uppgifter från samtliga 24 förste provinsialläkare, utvisande bl. a. att de faktiska expensutgifterna i genomsnitt för varje förste provinsialläkare uppgår till i runt tal 5 000 kronor för år, vartill kommer kostnader för kontorsmöbler m. m. Då nu utgående ersättningsbelopp — varierande mellan 1 350 och 4 050 kronor — är helt otillräckliga, måste läkarna på olika sätt begränsa utgifterna till ett minimum. I stor utsträckning utför de sålunda skrivarbete och andra okvalificerade kontorsgöromål själva eller med anlitande av familjemedlemmar. Förste provinsialläkarnas sammanlagda faktiska utgifter för expenser uppskattas till omkring $(24 \times 5\,000)$ 120 000 kronor. En uppräknning av ersättningsbeloppen till åtminstone 96 200 kronor är därför motiverad.

Ordinarieposten skulle sålunda upptagas med $(9\,153\,000 + 96\,200)$ 9 249 200 kronor, eller i runt tal 9 200 000 kronor.

2) I syfte att erhålla avlastning i en alltmer betungande arbetsbörda har

förste provinsialläkaren i Stockholms län hemställt om förordnande av en heltidsanställd biträdande förste provinsialläkare i länet. Till stöd härför har anförts, att Stockholms län intager en särställning genom sin storlek och på grund av att huvudstaden omslutes av detsamma. Den starka befolkningsökningen i länet skapar därjämte en mångfald svårbemästrade allmänhygieniska problem. I länet har under senare år prövats nya verksamhetsformer inom hälso- och sjukvården, vilka är av betydelse för hela landet.

Medicinalstyrelsen anser, att en förstärkning av förste provinsialläkarorganisationen i allmänhet är ofrånkomlig. Frågan är emellertid f. n. föremål för överväganden inom kommittén för översyn av hälso- och sjukvården, varför tiden ännu icke är inne att taga principiell ställning till hithörande spörsmål. De särskilda skäl, som förste provinsialläkaren i Stockholms län anført för en snar förstärkning inom detta län, är dock så vägande, att vissa provisoriska åtgärder bör vidtagas redan under innevarande budgetår. Sålunda har styrelsen beviljat nämnde tjänsteläkare partiell tjänstebefrielse samt förordnat annan läkare att tills vidare under tiden oktober—december 1956 bestrida vissa på förste provinsialläkaren ankommande göromål. Denna provisoriska anordning bör bestå även i fortsättningen. Genom att ge anordningen formen av försöksverksamhet skulle dessutom värdefulla erfarenheter kunna vinnas. Styrelsen föreslår därför, att försöksvis fr. o. m. nästa budgetår inrättas en arvodestjänst såsom biträdande förste provinsialläkare i Stockholms län. Kostnaderna härför beräknas till 15 000 kronor.

Till de tre försöksvis fr. o. m. innevarande budgetår inrättade biträdande provinsialläkartjänsterna i lönegrad Ce 25 har ingen sökande anmält sig. Bidragande orsak härtill kan vara den låga lönegradsplaceringen. Statens lönenämnd föreslog föregående år, att provinsialläkare och biträdande provinsialläkare skulle hänföras till samma löneplan, varvid den senare läkaren skulle placeras två lönegrader lägre än provinsialläkaren, och att den för provinsialläkare gällande löneplan nr 3 skulle utbyggas med två löneklasser under den f. n. lägsta. Styrelsen hemställer, att detta förslag nu tages upp till prövning. Härav föranledda merutgifter kan bestridas inom ramen för icke-ordinarieposten.

Vid fullgörande av jourtjänstgöring för provinsialläkare utgår ersättning för jourdygn med 35 kronor till hos stat eller kommun anställda läkare, som ej är provinsialläkare, ävensom till pensionerade tjänsteläkare samt med 50 kronor till privatpraktiserande läkare. Jourtjänstgöring pågår i regel från klockan 13 dag före sön- eller helgdag till klockan 8 dag efter sön- eller helgdag, alltså sammanlagt 43 timmar. Från läkarhåll har framhållits, att samma ersättning bör utgå för jourtjänstgöring för provinsialläkare, som utgår till jourhavande läkare i städerna, där ersättning beräknas per 24-timmarsperiod. Enär det med nuvarande arvodet är svårt att få läkare för jourtjänstgöringen, förordar medicinalstyrel-

sen, att ersättningen bestämmes till 35 resp. 50 kronor för varje 24-timmarsperiod, dock att vid sedvanlig jourtid om 43 timmar ersättning bör utgå med 65 resp. 90 kronor. Den årliga kostnadsökningen uppskattas till 40 000 kronor.

Icke-ordinarie posten bör alltså höjas med (15 000 + 40 000) 55 000 kronor.

Yttranden

Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket framhåller, att lämpligheten av ett fortsatt inrättande av nya statliga fullmaktstjänster kan ifrågasättas med hänsyn till det av kommittén tänkta överförandet av huvudmannskapet för dessa läkare till landstingen samt de konsekvenser läkarbristen medför för provinsialläkarorganisationen. Antalet vakanta tjänster har ökat från 42 den 1 september 1953 till 53 den 1 september 1956, rutinvakanta tjänster ej inräknade. Uppenbarligen har provinsialläkarorganisationen varit otillräckligt konkurrenskraftig. Då det emellertid endast gäller sex tjänster, synes anförda betänkligheter böra få vika. Kommittén tillstyrker med hänsyn härtill förslaget i denna del.

Beträffande de för vissa expenser utgående ersättningsbeloppen har en i augusti 1956 företagen enkät visat, att förste provinsialläkarnas sammanlagda faktiska kostnader är större än det av medicinalstyrelsen för ändamålet begärda beloppet. Därtill kommer att förste provinsialläkarnas nuvarande standard i vad avser t. ex. lokaler, utrustning och skrivbiträdeshjälp är alltför låg. Följden har blivit, att förste provinsialläkarna tvingas att själva i betydande utsträckning utföra arbete, som kunde anförtros åt mindre kvalificerad arbetskraft, såsom maskinskrivning och andra enklare kontorsgöromål. Detta är redan i och för sig oekonomiskt, men därigenom förhindras de även att i erforderlig omfattning ägna sig åt det kvalificerade arbete, som åligger dem såsom statliga förtroendeorgan i länen. Kommittén tillstyrker därför livligt den föreslagna höjningen av expensmedlen.

Vidare förordar kommittén att försöksvis inrättas en arvodestjänst som heltidsanställd biträdande förste provinsialläkare i Stockholms län. Då kommittén ämnar föreslå förstärkning av länsläkarorganisationen genom ett successivt inrättande av tjänster av denna art, är det av synnerligen stort värde att erfarenheter vinnes av ett sådant system.

Kommittén har ingen erinran mot ett överförande av biträdande provinsialläkarna till den för provinsialläkare gällande löneplan nr 3, därest detta befinnes vara en tekniskt lämplig lösning. Härvid förutsattes att en sådan anordning skall medföra en förbättring av de biträdande provinsialläkarnas löneställning. Med samma intervaller mellan löneklasserna i den nya delen av löneplan nr 3 som i den nu gällande planen, synes önskad förbättring dock icke kunna erhållas. Av betydelse i detta sammanhang är att vid fördelningen av arbetsuppgifterna mellan provinsial- och biträdande provinsialläkare en avvägning träffas, som är ägnad att befordra rekryteringen.

Beträffande ersättningen för jourtjänstgöring förordar kommittén, att för provinsialläkare tjänstgörande läkare tillerkännes samma ersättning som den, som utgår till jourhavande läkare i städerna.

Statskontoret vill med hänsyn till vad i ärendet anförts icke motsätta sig, att ökade medel anvisas till ersättning för vissa expenskostnader med av medicinalstyrelsen föreslaget belopp. Då den såsom ett provisorium avsedda anordningen med en biträdande förste provinsialläkare i Stockholms län i viss mån synes utgöra ett komplement till försöksverksamheten inom distriktsorganisationen, torde icke något vara att erinra mot att medel härför anvisas under nästa budgetår. Kostnaderna för arvode åt den redan under innevarande budgetår anställde befattningshavaren, som är pensionerad provinsialläkare, har beräknats till 15 000 kronor. Enär de till denne utgående sammanlagda löne- och pensionsförmånerna bör motsvara lön enligt högst 37 löneklassen, synes en begränsning av arvodet till 13 000 kronor kunna vidtagas.

Förslaget att biträdande provinsialläkare skall hänföras till löneplan 3, varvid löneplanen utbygges med två löneklasser under den f. n. lägsta, kan statskontoret icke biträda, närmast på grund av att anordningen med biträdande läkare har karaktär av försöksverksamhet. Med hänsyn till gällande Orts- och lönegruppering skulle ett bifall till förslaget leda till en löneminskning.

Svenska stadsförbundet har på förfrågan upplyst, att någon central överenskommelse angående ersättning till jourhavande läkare i städerna icke föreligger. Därtill företer såväl storleken av utgående arvoden som den tidslängd — jourdygn eller jourtillfälle — på vilken ersättningen grundats betydande variationer. I städerna gällande ersättningsbestämmelser torde således icke kunna tagas till intäkt för en uppräknig av jourersättningarna för provinsialläkare. Statskontoret kan med beaktande härav icke förorda av medicinalstyrelsen föreslagna ändrade ersättningsgrunder.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens förslag innebär bl. a., att på personalförteckningen skulle uppföras sammanlagt 6 nya provinsialläkartjänster. Av dessa avses 3 för distrikt, som föreslås ändrade från extra till ordinarie, och 3 för att möjliggöra en uppdelning av särskilt folkrika distrikt.

Den 1 december 1956 hade distrikt inrättats för sammanlagt 582 av de på personalförteckningen uppförda 599 provinsialläkartjänsterna. Av dessa tjänster var enligt vad jag inhämtat från medicinalstyrelsen, fränsett rutinvakanser, 80, varav 20 blockerade, utan ordinarie innehavare. Särskilt kännbar är denna läkarknapphet i de tre nordligaste länen, där antalet tjänster utan innehavare uppgick till icke mindre än 33. Då det visat sig svårare att besätta provinsialläkartjänsterna i nämnda län, när nya distrikt inrättas i andra län, bör stor återhållsamhet alltjämt iakttagas med inrättande av nya distrikt. Såsom medicinalstyrelsen framhållit, bör

emellertid Kungl. Maj:t ha möjlighet att i trängande fall inrätta sådana distrikt även vid sidan av dem, som tillkommer för att åstadkomma större överensstämmelse mellan kommunindelningen och den nuvarande indelningen i provinsialläkardistrikt. Med hänsyn härtill samt för att möjliggöra ändring av extra distrikt till ordinarie förordar jag, att på personalförteckningen för nästa budgetår uppföres 4 nya tjänster eller alltså sammanlagt (599 + 4) 603 tjänster.

Den av kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket verkställda utredningen angående förste provinsialläkarnas utgifter för vissa expenser har givit vid handen, att de faktiska utgifterna uppgår till högre belopp än det f. n. för varje förste provinsialläkare beräknade ersättningsbeloppet. Under sådana förhållanden anser jag mig böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om uppräknig av beloppet till ersättningar för dylika utgifter till 96 200 kronor, innebärande en höjning av det för innevarande budgetår beräknade beloppet med i runt tal 24 000 kronor.

Förslaget att inrätta en arvodesbefattning som biträdande förste provinsialläkare i Stockholms län är jag icke beredd att tillstyrka.

I avvaktan på närmare erfarenheter rörande möjligheterna att tillsätta de tre fr. o. m. innevarande budgetår försöksvis inrättade biträdande provinsialläkartjänsterna i lönegrad Ce 25 torde icke böra övervägas någon ändring av anställningsform och lönegradsplacering för ifrågavarande läkare.

Frågan om ändrad ersättning till läkare, som fullgör jourtjänstgöring för provinsialläkare, torde i och för sig icke vara av beskaffenhet att behöva underställas riksdagen. Med hänsyn härtill och då ställningstagandet till medicinalstyrelsens förslag i ämnet icke synes påverka anslagsberäkningen för budgetåret 1957/58, torde frågan icke behöva anmälas i detta sammanhang.

Vad härefter angår medelsbehovet för nästa budgetår räknar jag i likhet med medicinalstyrelsen med avlöningar till 24 förste provinsialläkare och 575 provinsialläkare. Till grundlöner åt dessa befattningshavare samt till förenämnda expensersättningar kan medelsbehovet beräknas uppgå till 9 249 200 kronor, vilket belopp dock med hänsyn till de senaste årens underbelastning på ordinarieposten torde kunna avrundas nedåt till 9 000 000 kronor. Medelsbehovet under icke-ordinarieposten beräknar jag på grund av vad jag i det föregående anfört till oförändrat belopp, 2 500 000 kronor. För rörligt tillägg torde böra beräknas 2 686 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknas anslaget sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare) oförändrat 9 000 000 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 14 000 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal oförändrat 2 500 000 kronor samt rörligt tillägg 2 686 000 (+ 400 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (9 000 000 + 14 000 + 2 500 000 + 2 686 000) 14 200 000 (+ 400 000) kronor.

Personalförteckningen för nästa budgetår bör upptaga 4 nya provinsialläkartjänster.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga nyss angiven ändring i personalförteckningen för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.;

b) godkänna följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), <i>förslagsvis</i>	9 000 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
	a) Arvoden till biträdande förste provinsialläkare	13 900
	b) Avlöning till civila läkarstipendiater, <i>förslagsvis</i>	100 14 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 500 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 686 000

Summa kronor 14 200 000;

c) till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 14 200 000 kronor.

[24] 21. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	15 000	28 387
1955/56	20 000	9 142
1956/57 (statsliggaren s. 1004)	25 000	
1957/58 (förslag)	15 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget nedräknas med 10 000 kronor.

Motiv

Den betydande underbelastningen, vilken till övervägande del torde sammanhånga med den allmänna sjukförsäkringen, motiverar en minskning.

Denna bör dock, enär ökade utgifter kan väntas i anslutning till den fortgående utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen, begränsas till 10 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag torde anslaget bära uppföras med 15 000 kronor, innebärande en minskning med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[25] 22. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: **Reseersättningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	225 000	298 401
1955/56	300 000	301 391
1956/57 (statsliggaren s. 1005)	350 000	
1957/58 (förslag)	350 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Med hänsyn till såväl den fortgående ökningen av antalet provinsialläkardistrikt som den år 1955 företagna höjningen av biljettaxorna bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande oförändrad medelsanvisning, har jag intet att erinra. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[26] 23. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: **Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	50 000	10 833
1955/56	50 000	75 000
1956/57 (statsliggaren s. 1005)	50 000	
1957/58 (förslag)	50 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1955/56 uppgick reservationen å anslaget till 154 506 kronor. De under innevarande budgetår disponibla medlen uppgår alltså till i runt tal (154 506 + 50 000) 205 000 kronor. Nämnda belopp kommer emellertid att helt tagas i anspråk för hittills beviljade men ännu icke utanordnade statsbidrag. Det är icke möjligt att nu bedöma antalet ansökningar om statsbidrag under innevarande och nästa budgetår. Det totala medelsbehovet för nämnda tid torde emellertid erfarenhetsmässigt icke komma att understiga 125 000 kronor. Med anledning av den betydande eftersläpningen, innan beviljade statsbidrag utanordnas, synes dock en höjning av anslaget med 50 000 kronor vara tillfyllest.

Departementschefen

Enligt de principiella riktlinjer i fråga om tillämpning av tjänstebostadstvång, som godkänts av 1956 års riksdag på grund av i propositionen nr 116/1956 framlagda förslag, skall tjänstebostadssystemet för bl. a. provinsialläkare avvecklas. Såsom framgår av propositionen, förutsättes i samband därmed, att nuvarande statsbidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare på landsbygden icke längre skall utgå. Någon tidpunkt för förslagets genomförande har emellertid icke bestämts. Vissa övergångsanordningar m. m. är f. n. föremål för fortsatt utredning.

Enär principbeslut sålunda föreligger om avskaffande av här ifrågasvarande statsbidrag, bör enligt min uppfattning statsbidrag i fortsättningen icke beviljas beträffande byggnadsarbeten, vilka icke påbörjats före den 1 juli 1957. Jag vill tillägga att i fall, då kommun som byggt bostad med mer än 6 rum kunnat till stöd för sin uppfattning, att statsbidrag borde kunna erhållas, åberopa vissa äldre, numera upphävda cirkulär från centrala sjukvårdsberedningen, Kungl. Maj:t torde böra kunna helt eller delvis bifalla framställningen om statsbidrag.

Beträffande medelsbehovet för ändamålet för nästa budgetår vill jag framhålla, att det å anslaget vid ingången av innevarande budgetår inne stående beloppet uppgick till i runt tal 205 000 kronor. Med hänsyn härtill och då, såsom medicinalstyrelsen framhållit, svårigheter föreligger att bedöma antalet ansökningar om statsbidrag, är det f. n. icke möjligt att mera exakt beräkna medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår. En betydande eftersläpning föreligger emellertid, innan beviljade statsbidrag utanordnas. På grund härav och med hänsyn till vad jag i övrigt anfört räknar jag med att en ytterligare medelsanvisning om 50 000 kronor skall vara tillfyllest. Anslaget bör alltså uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*att till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:
Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å
landsbygden för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservations-
anslag av 50 000 kronor.*

[27] 24. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	30 000	46 528
1955/56	26 500	44 108
1956/57 (statsliggaren s. 1005)	24 000	
1957/58 (förslag)	15 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget nedräknas med 9 000 kronor.

Motiv

F. n. utgår statsbidrag till 15 extra provinsialläkardistrikt med 1 500 kronor för distrikt och år.

Såsom framgår av styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 till avlöningar åt förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl. räknar styrelsen med omändring till ordinarie provinsialläkardistrikt av sammanlagt tio extra distrikt. Härav torde sju vara omändrade senast den 1 juli 1957, medan återstående tre torde dröja till våren 1958. Härjämte kan under budgetåret 1957/58 ytterligare två extra distrikt komma att omvandlas till ordinarie. Å andra sidan räknar styrelsen med tillkomsten under nämnda budgetår av högst två statsbidragsberättigade extra distrikt. Med hänsyn till vad sålunda anförts beräknar medicinalstyrelsen det antal distrikt, för vilka statsbidrag bör utgå under nästa budgetår, till 8.

I avvaktan på förslag i ämnet av allmänna statsbidragsutredningen beräknas bidrag tills vidare utgå enligt oförändrade grunder. I enlighet härmed bör för ändamålet anvisas (8 × 1 500) 12 000 kronor. Därjämte bör till dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare beräknas oförändrat belopp, 500 kronor, eller tillhoppa 12 500 kronor. Med hänsyn till sannolikheten av viss eftersläpning i fråga om utbetalningarna torde beloppet böra avrundas uppåt till 15 000 kronor.

Departementschefen

Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår förutsattes, att extra provinsialläkardistrikt komme att inrättas endast i ett strängt begränsat antal fall. Jag intager samma ståndpunkt vid bedömande av anslagsbehovet för nästa budgetår. Sålunda beräknar jag för nämnda budgetår, att högst två statsbidragsberättigade extra distrikt kommer att inrättas. Såsom anförts under punkten 23, anser jag mig å andra sidan böra räkna med omändring av ett antal extra distrikt till ordinarie. I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag antalet kvarstående statsbidragsberättigade extra distrikt under nästa budgetår till åtta.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ej någon erinran. Anslaget bör alltså upptagas med 15 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlöande m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[28] 25. **Anställande av civila reservläkare**

	Anslag
1956/57 (statsliggaren s. 1007)	55 000
1957/58 (förslag)	165 000

Yrkanden

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 10 september 1956 hemställt, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Sedermera har styrelsen i skrivelse den 5 december 1956 hemställt om bemyndigande att anställa ytterligare 20 civila reservläkare.

Motiv

I. (Skrivelsen den 10 september 1956.)

Huvudsyftet med den civila reservläkarkår, som inrättats försöksvis fr. o. m. innevarande budgetår, är att öka möjligheterna att erhålla vikarier på provinsialläkartjänster. Kåren skall tills vidare omfatta cirka 10 befattningshavare. Rekryteringen till kåren har emellertid hittills visat sig otillfredsställande, varför det lär bli erforderligt att söka vidga möjligheterna att erhålla reservläkare. I avbidan på närmare erfarenhet rörande verksamheten och möjligheterna att rekrytera hithörande tjänster föreslås, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

II. (Skrivelsen den 5 december 1956.)

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion den 1 juni 1956 för civila reservläkare erfordras för anställning såsom sådan läkare att vara legitimerad läkare eller att av Kungl. Maj:t ha erhållit särskilt tillstånd att inom riket utöva läkarkonsten.

Sedan medicinalstyrelsen i maj 1956 ledigförklarat tio befattningar som civila reservläkare, anmälde sig två sökande, vilka numera anställts av styrelsen. Under november 1956 har de återstående åtta befattningarna ånyo kungjorts. Vid ansökningstidens utgång hade 110 ansökningar inkommit, av vilka åtta gjorts av legitimerade läkare och återstoden av medicine kandidater. Av de senare har fler än 30 mindre än ett års utbildning kvar till medicine licentiatexamen. Samtliga ledigförklarade befattningar torde således nu kunna tillsättas.

Svårigheter föreligger alltjämt att få tillräckligt antal vikarier såväl på vakanta provinsialläkartjänster som vid provinsialläkares semestrar och andra ledigheter. Sålunda har under tiden 1 januari—30 november 1956 behov av vikarier förelegat under en sammanlagd tid av omkring 1 800 må-

nader. Dubbelförordnanden har meddelats under sammanlagt 634 månader. Någon minskning av detta behov torde icke kunna förväntas under de närmaste åren.

Om styrelsen finge utnyttja medicine kandidater, som beräknas ha högst omkring ett års utbildning kvar till medicine licentiatexamen, torde ytterligare minst ett 20-tal reservläkartjänster kunna tillsättas.

Med en tillgång på 30 civila reservläkare skulle under de närmaste åren omkring 10 procent av beräknat antal dubbelförordnanden kunna undvikas. Därigenom torde en icke ringa del av den mest besvärande bristen på läkarkrafter i öppen vård kunna elimineras.

Departementschefen

Vid anmälan i propositionen nr 128/1956 av frågan om inrättande av en civil reservläkarkår framhölls, att det förslag till åtgärder härutinnan, som medicinalstyrelsen framlagt, borde prövas försöksvis samt att i avbidan på erfarenheter av verksamheten och dess omfattning den föreslagna reservläkarkåren syntes böra i viss mån begränsas. I enlighet härmed förordades att medicinalstyrelsen skulle bemyndigas att under innevarande budgetår anställa cirka tio reservläkare. Riksdagen fattade beslut i enlighet härmed.

Av vad medicinalstyrelsen nu anfört framgår, att de sålunda inrättade tio reservläkarbefattningarna torde kunna besättas med legitimerade läkare och att intresset för verksamheten synes vara i stigande. Till åtta under hösten 1956 ledigförklarade tjänster anmälde sig sålunda mer än 100 sökande. Flertalet av dessa hade dock ännu icke avlagt medicine licentiatexamen.

Enligt av Kungl. Maj:t fastställd instruktion erfordras för anställning som reservläkare att vara legitimerad läkare eller att av Kungl. Maj:t ha erhållit särskilt tillstånd att inom riket utöva läkarkonsten. Det kan enligt min mening övervägas, att, där behörig sökande icke anmält sig, dispensera från dessa krav, så att medicine kandidat med kort tid kvar till licentiatexamen efter prövning i det särskilda fallet kan få anställas som reservläkare. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört och då anställande av ytterligare ett antal reservläkare synes öppna ökade möjligheter att åtminstone till någon del fylla bristen på vikarier inom provinsialläkarorganisationen, anser jag mig böra tillstyrka, att antalet reservläkarbefattningar för nästa budgetår får ökas till sammanlagt högst 30.

Då årsarvodet till reservläkare bestämts till 5 000 kronor, skulle för detta ändamål erfordras (30 × 5 000) 150 000 kronor. För övriga utgifter, som skall bestridas av statsmedel, synes böra beräknas 15 000 kronor. Anslaget skulle sålunda för nästa budgetår uppföras med (150 000 + 15 000) 165 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anställande av civila reservläkare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kronor.

Sjukvårdsanstalterna

Sinnessjukvårdsanstalter m. m.

[29] 26. Statens sinnessjukhus: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	86 150 000	92 553 061
1955/56	92 420 000	101 137 268
1956/57 (statsliggaren s. 1007)	107 042 000	
1957/58 (förslag)	116 975 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 17/10 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 13 307 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personal till följd av nya vårdplatser	+ 2 613 660
2. Personal för befintliga vårdplatser m. m.:	
a) Läkarpersonal	+ 585 000
b) Kontorspersonal	+ 438 924
c) Sjukvårdspersonal	+ 3 070 716
d) Tandvårdspersonal	+ 132 336
e) Personal för rättspsykiatrisk avdelning	+ 11 724
f) Ekonomipersonal	+ 543 000
3. Generell löneökning	+ 4 310 000
4. Vikarieavlöningar m. m.:	
a) Vikarielöner	+ 1 680 000
b) Avlöningar till extra arbetskraft	— 78 000
5. Arvdestagare m. m.:	
a) Arvoden till vissa läkare	+ 12 560
b) Ersättningar till ordförande och ledamöter i utskrivningsnämnd	+ 3 600
c) Arvoden till sekreterare i utskrivningsnämnderna	+ 8 000
d) Arvoden till predikanter	+ 1 860
e) Arvoden för orgelspelning	+ 14 880
f) Nedräkning med hänsyn till belastningen	— 40 900
6. Avrundning	— 360
	+ 13 307 000

Motiv

Allmänna synpunkter

Det bör enligt medicinalstyrelsens bestämda uppfattning icke i princip få råda någon standardskillnad mellan vårdorgan för psykiskt och kroppsligt sjuka i fråga om resurserna för patienternas vård samt för diagnostik och behandling. En jämförelse mellan lasarettsvården och sinnessjukvården härutinnan utfaller dock i de flesta avseenden till sinnessjukvårdens nackdel. Sålunda har kroppssjukvården vida bättre tillgång till läkare och sjukvårdspersonal. För flera av de gammalmodiga avdelningarna och behandlingscentra vid sinnessjukhusen erfordras bl. a. en snabb upprust-

ning med moderna resurser för diagnostik och behandling för att icke sjukvården och de sjukas intressen skall bli lidande. Styrelsen har funnit nödvändigt att särskilt beakta direktionernas framställningar i dessa avseenden i fråga om såväl personalresurser som utrustning.

Sjukhusens klientel av kroniskt sjuka utgör en mycket betydande del av de intagna. Den under de sista 5—10 åren stegrade omsättningen av patienter berör emellertid huvudsakligen det akuta klientelet. Genom användning bl. a. av psykoterapi, rörelseterapi, arbetsterapi samt resocialiserande åtgärder, huvudsakligen en träning till anpassning till det vanliga livets krav (gruppterapi, socioterapi), har man dock i bl. a. England och Holland kunnat åstadkomma en ökning av omsättningen även bland kronikerclientelet samt uppnått betydelsefulla förbättringar i patienternas tillstånd. Dessa behandlingsmetoder är i hög grad tids- och personalkrävande men torde ändå vara lönsamma och åtminstone i någon mån inverka på de alltmer stigande anspråken på vårdplatser.

För en effektiv sjukvård kräves också ett beaktande av differentieringsmöjligheterna i fråga om sjukvårdspersonalens arbete. Det har visat sig möjligt att i viss utsträckning komplettera avdelningarnas sjukvårdspersonal med ekonomipersonal. Sjukvårdspersonalen kan då frigöras för sina egentliga uppgifter, patientvården och de personliga kontakterna med de enskilda patienterna.

På senare år har ett allt större antal patienter med lättare psykiska sjukdomstillstånd sökt sig till sinnessjukhusen för vård och behandling. Omkring hälften av alla intagningar sker numera efter ansökan av den sjuke själv. För det stora flertalet av dessa patienter ter det sig onödigt med särskilt ansökningsförfarande. Styrelsen har därför hos Kungl. Maj:t hemställt att på försök få anordna en paviljong vid Sidsjöns sjukhus såsom en öppen avdelning med intagning utan särskilt intagningsförfarande. Även på andra sjukhus kan liknande anordningar genomföras, t. ex. vid Birgittas, S:t Olofs, Restads och Ryhovs sjukhus.

Inom medicinalstyrelsen pågår f. n. en utredning beträffande patientkostnaden, som lider av vissa brister, framförallt i fråga om smak och tillredning. För att genomföra vissa förbättringar krävs bl. a. ett ökat antal tjänster.

Det är styrelsens avsikt att under de närmast följande budgetåren äska medel för en successiv förbättring av sinnessjukvården i de avseenden som nu berörts.

I anslutning härtill erinrar styrelsen om att det rättspsykiatriska undersökningsväsendet sedan länge befinner sig i ett kritiskt läge och icke kan på tillfredsställande sätt fullgöra vissa arbetsuppgifter. På grund härav har en särskild utredning igångsatts i syfte att på längre sikt nå en förbättring härutinnan. I avvaktan på resultatet av denna utredning har styrelsen i det följande begränsat sig till att föreslå personalförstärkningar, ägnade att på kortare sikt åvägbringa en viss effektivisering av verksamheten.

1) *Personal till följd av nya vårdplatser*

Vid *Mariebergs sjukhus* kommer under budgetåret 1957/58 en paviljong med två avdelningar om vardera 28 vårdplatser för halvoroiliga kvinnliga patienter att tagas i bruk. För paviljongen erfordras 2 översköterskor, 2 första sköterskor, 14 sköterskor och 3 avdelningsbiträden, d. v. s. den sjukvårdspersonal, som vid tidigare tillfällen av statsmakterna anvisats för dylika paviljonger.

Vid *Birgittas sjukhus* kommer under budgetåret 1957/58 paviljongerna C III och C IV att tagas i bruk. Var och en av dessa är avsedd för 48 oroliga manliga patienter och uppdelad på två avdelningar. Paviljongerna kommer att beläggas med patienter från den gamla mansavdelningen, vars ledigblivna lokaler avses för evakuering av patienter från bl. a. S:ta Annas och Sundby sjukhus, där plastbristen är mycket stor liksom överbeläggningen. På grund härav erfordras ytterligare en läkartjänst i Ce 29. Vidare erfordras 4 överskötare, 4 förste skötare, 31 skötare och 3 sköterskor i enlighet med vad som tidigare anvisats för paviljonger varom här är fråga.

Gullberna sjukhus beräknas vara färdigställt vid årsskiftet 1957/58, vid vilken tidpunkt ytterligare 390 vårdplatser kommer att tagas i bruk. Följande personal erfordras:

a) *Läkarpersonal*: 1 överläkare i Ca 37 för hjälpverksamheten, 1 förste läkare i Ca 31 till den överläkaravdelning, som ännu icke disponerar sådan läkare, och 1 läkare i Ce 29 med tjänstgöring huvudsakligen vid intagningsavdelningen.

b) *Sjukvårdspersonal*: För hjälpverksamheten erfordras 1 socialkurator i Ce 18 samt 1 föreståndarinna i Ca 16 att biträda vederbörande överläkare. Vidare behövs 1 uppsyningsman i Ca 16 för yttre arbeten samt 2 nattöversköterskor i Ca 15. För sysselsättnings- och arbetsterapin erfordras 1 överskötare i Ca 14, 2 skötare, 1 sköterska och 1 avdelningsbiträde.

Behovet av övrig sjukvårdspersonal framgår av nedanstående uppställning:

Vårdavdelningar	Vårdplatser	Överskötare	Översköterskor	1:e skötare	1:a sköterskor	Skötare	Sköterskor	Avd.-biträden
<i>personal i tjänst</i>								
<i>För manliga patienter</i>								
avd. för lugna	28		1		1	1	3	1
» » halvoroiliga	56	1	1	1	1	3	5	2
» » oroliga	48	2		2		9	1	
» » kroniskt sjuka	42		1	1		4	1	1
	174							
<i>För kvinnliga patienter</i>								
avd. för lugna	28		1		1		4	1
» » halvoroiliga	56		2		2		8	2
» » oroliga	48		2		2		11	2
» kroniskt sjuka	84		2		2		10	1
	216							
<i>ersättare</i>								
<i>Totalsumma</i>	390	3	10	4	9	12	31	3
						29	74	13

För vårdavdelningarna erfordras sålunda sammanlagt 142 befattningshavare, motsvarande en medelbeläggning av 2,7 patienter per tjänst.

c) *Kontorspersonal*: 1 kontorist i Ca 13, 3 kontorsbiträden i Cf 4—Ce 8.

d) *Ekonomipersonal*: Maskinpersonal: 1 hantverksföreståndare i Ce 13 (elektriker), 1 hantverksföreståndare i Ce 13 för smides- och plåtarbeten och 1 eldare i Ce 11. Byggnadspersonal: 1 hantverksföreståndare i Ce 15 i måleri, 1 hantverksföreståndare i Ce 15 i mureri, 1 hantverkare i Ce 12 i måleri och 1 hantverkare i Ce 12 i snickeri. Personal i verkstäder och arbets-salar: 1 hantverksföreståndare i Ca 15 i skomakeri, 1 hantverksföreståndare i Ca 13 i tapetserarverkstad, 1 hantverkare i Ca 12 i skrädderi, 1 hantverkare i Ca 12 i skomakeri och 2 ekonomibiträden i Ce 5 i sy- och vävsalar. Personal i kök och tvätt: 1 biträdande köksföreståndare i Ca 15, 2 ekonomibiträden i Ce 7 i centralköket och 1 ekonomibitråde i Ce 5 för mottagning och utlämning av tvättgods. Personal i trädgård: 1 trädgårdsmästare i Ca 15, 1 ekonomibitråde i Ca 11 och 1 ekonomibitråde i Ce 10. Övrig ekonomipersonal: 1 ekonomibitråde i Ce 10 för transporter m. m., 1 telefonist i Ce 6 och 4 ekonomibiträden i Ce 5 för städning.

Rekryteringen av personal till Gullberna sjukhus torde i viss utsträckning böra ske genom anställning av transportsökande från andra sjukhus. För att underlätta detta bör följande fr. o. m. den 1 juli 1956 tillkomna extra ordinarie tjänster hänföras till ordinarie stat, nämligen 1 kanslibitråde i Ce 11, 1 hantverksföreståndare i Ce 15 i skrädderi, 1 slöjdföreståndare i Ce 14, 2 sömmerskor eller väverskor i Ce 9 och 1 ekonomibitråde (kokerska) i Ce 8. Å ifrågasvarande befattningar erfordras nämligen personal med stor erfarenhet. Intill den 1 juli 1957 torde tjänsterna böra uppehållas med vika-riatslön.

Vid *S:t Olofs sjukhus* kommer under nästa budgetår en paviljong för akut sjuka att tagas i bruk, inrymmande två avdelningar om vardera 24 vårdplatser, en för män och en för kvinnor, samt behandlingslokaler med en avdelning, avsedd för behandling under dagen av patienter såväl från vårdavdelningarna som från den öppna vården. För paviljongen kräves i första hand 1 läkare i Ce 29, som skall dels tjänstgöra å paviljongens vårdavdelningar, dels biträda i arbetet å behandlingsavdelningen. För behandlingsavdelningen erfordras i övrigt 1 socialkurator i Ce 18 och 1 översköterska i Ca 15. För vårdavdelningarna erfordras 2 översköterskor, 2 första sköterskor, 3 skötare, 8 sköterskor och 3 avdelningsbiträden. De sistnämnda avses skola tjänstgöra å såväl vårdavdelningarna som behandlingsavdelningen.

Gådeå sjukhus. Vid det av staten förhyrda Härnösands stads vårdhem finns f. n. två avdelningar, varav en för 24 manliga patienter. Då inom vårdhemmet ytterligare lokaler finns disponibla, har styrelsen för avsikt att låta iordningställa ytterligare en manlig avdelning för 25 patienter. Hit skulle för att bereda Sidsjöns sjukhus behövlig avlastning äldre och till största delen sängliggande kroniskt sjuka överföras. Styrelsen beräknar personalbehovet till 1 översköterska, 1 förste skötare, 4 sköterskor och 3

skötare, d. v. s. samma antal, som avdelats för den befintliga manliga avdelningen.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens förslag beträffande personal till följd av nytillkommande vårdplatser, att följande 285 tjänster skulle nyinrättas, nämligen 1 överläkare i Ca 37, 1 förste läkare i Ca 31, 3 läkare i Ce 29, 2 socialkuratorer i Ce 18, 1 uppsyningsman i Ca 16, 1 föreståndarinna i Ca 16, 7 överskötare i Ca 15, 18 översköterskor i Ca 15, 1 biträdande köksföreståndare i Ca 15, 2 hantverksföreståndare i Ca 15, 2 hantverksföreståndare i Ce 15, 1 trädgårdsmästare i Ca 15, 1 överskötare i Ca 14, 1 slöjdföreståndare i Ca 14, 1 kontorist i Ca 13, 9 förste skötare i Ca 13, 1 hantverksföreståndare i Ca 13, 2 hantverksföreståndare i Ce 13, 13 första sköterskor i Ca 12, 48 skötare i Ca 12, 20 skötare i Ce 12, 2 hantverkare i Ca 12, 2 hantverkare i Ce 12, 1 kanslibitråde i Ca 11, 1 eldare i Ce 11, 1 ekonomibitråde i Ca 11, 57 sköterskor i Ca 10, 47 sköterskor i Ce 10, 2 ekonomibiträden i Ce 10, 2 sömmerskor eller väverskor i Ca 9, 1 ekonomibitråde i Ca 8, 2 ekonomibiträden i Ce 7, 1 telefonist i Ce 6, 7 ekonomibiträden i Ce 5, 20 avdelningsbiträden i Ce 5 och 3 kontorsbiträden i Cf 4—Ce 8. Å andra sidan skulle följande sex tjänster indragas, nämligen 1 hantverksföreståndare i Ce 15, 1 slöjdföreståndare i Ce 14, 1 kanslibitråde i Ce 11, 2 sömmerskor eller väverskor i Ce 9 och 1 ekonomibitråde i Ce 8.

2) *Personal för befintliga vårdplatser m. m.*

2 a) *Läkarpersonal*

Genom de personalförstärkningar, som erhållits innevarande budgetår, uppgår medelbeläggningen per läkartjänst å primärsjukhus till 124,4, å sekundärsjukhus till 141,9 samt å sjukhus för psykiskt efterblivna till 154,3.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår anmälde medicinalstyrelsen sin avsikt att verkställa närmare utredning angående det läkarantal, som skulle behövas för att höja den psykiatriska vården till önskvärd nivå. Denna utredning har utförts på så sätt, att samtliga sjukhusdirektioner tillfrågats om det ytterligare läkarbehov, som vore erforderligt för sjukvårdens rätta bedrivande. Utredningen gav till resultat, att ett sammanlagt behov av ytterligare 61 läkartjänster skulle föreligga. Uppskattningen av läkarbehovet utvisade dock en betydande ojämnhet de olika sjukhusen emellan. Detta förklaras i viss mån av att några sjukhus har en särskilt högt uppdriven terapeutisk verksamhet och en hög patientomsättning. På sådana sjukhus framstår behovet att förstärka läkarkrafterna starkare än på andra. Den fortgående effektiviseringen beträffande såväl diagnostik som terapi kräver emellertid en successiv förstärkning av läkarkrafterna på samtliga primärsjukhus.

Vid beräkningen av läkarbehovet bör man skilja mellan vårdplatser, avsedda för akuta sjukdomsfall och för kroniskt klientel. Ehuru behovet av

intensifierad läkarvård för kronikerklientelet icke får underskattas, föreligger utan tvekan ett betydligt större läkarbehov för akutvården.

Med hänsyn till läkarbristen och till inom mentalsjukvårdsdelegationen pågående utredningar anser sig styrelsen icke f. n. böra definitivt ange det önskvärda läkarbehovet. I avvaktan på resultaten av utredningarna har styrelsen ansett sig böra begränsa sina äskanden för budgetåret 1957/58 till en förstärkning på de punkter, där behovet är speciellt framträdande.

Som särskilt viktig framstår en fortsatt förstärkning av den *internmedicinska konsultverksamheten*. Fr. o. m. den 1 juli 1956 har en överläkartjänst för den internmedicinska vården inrättats vid S:t Lars' sjukhus. Innehavaren av tjänsten var tidigare arvodesanställd såsom internmedicinsk konsult vid sjukhuset. Hans verksamhet var redan då av stor betydelse för sjukvården. Även å Beckomberga sjukhus har sedan åtskilliga år tillbaka erfarenheter vunnits av hithörande verksamhet.

Det har varit mycket värdefullt att internmedicinaren kunnat etablera ett fortgående samarbete med psykiaterna. Vid regelbundna ronder på sjukavdelningarna har diagnosen i svårbedömda fall diskuterats och behandlingen lagts upp i samråd mellan internmedicinare och psykiater. Vissa psykosomatiska sjukdomsfall har därigenom bättre kunnat behandlas. Bl. a. har påvisats, att förändringar av till synes övervägande organisk natur försvunnit sedan det psykiska sjukdomstillståndet behandlats och botats. Vidare har genom ingående kroppsliga undersökningar av de sjuka indikationerna för elchock- och insulincoma-behandling kunnat vidgas till fall, som tidigare icke blev föremål för behandling.

Ytterligare tjänster som överläkare i Ce 37 för den internmedicinska vården bör därför inrättas vid *Ulleråkers, Sidsjöns, Restads och Sätters sjukhus*. Beträffande Sätters sjukhus må även framhållas, att sjukhusets läge på mycket långt avstånd från närmaste lasarett med internmedicinsk avdelning f. n. omöjliggör konsultation i tillräcklig omfattning. Nämnda överläkare bör liksom vid S:t Lars' sjukhus förordnas att vara verksläkare vid respektive sjukhus. Betydande fördelar för personalsjukvården skulle därmed vinnas.

För den *slutna psykiatriska vården* har under senare år successivt inrättats tjänster såsom biträdande överläkare. I de flesta fall har dessa läkare på grund av rådande överbeläggning erhållit ansvar för sjukvårdsavdelningar, vilka med avseende på platsantal, omsättning och behandlingsintensitet i stort sett är likvärdiga med dem för överläkare. Vissa av nämnda tjänster bör därför fr. o. m. nästa budgetår omändras till överläkartjänster. Behovet härav är mest markant vid de fyra största primärsjukhusen, S:ta Maria, Ryhovs, S:t Lars' och Ulleråkers sjukhus. Med hänsyn till pågående utredning (1955 års läkarutbildningsutredning) angående bl. a. professurer i psykiatri vid vissa sinnessjukhus begränsar sig styrelsen emellertid f. n. till S:ta Maria och Ryhovs sjukhus.

Vid *S:ta Maria sjukhus* är platsantalet på sjukhuschefens avdelning 329 män, på biträdande överläkarens avdelning 356 kvinnor samt på de återstående överläkaravdelningarna 490 resp. 470 patienter. Vid *Ryhovs sjukhus* är beläggningen på sjukhuschefens avdelning 423 män, på biträdande överläkarens avdelning 406 kvinnor samt på de återstående överläkaravdelningarna 415 resp. 390 patienter. Med hänsyn till den av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande i 1955 års generalplan föreslagna minskningen av platsantalet vid dessa båda sjukhus torde överläkartjänsterna tills vidare böra placeras i Ce 37. Vid bifall härtill bör 2 försteläkartjänster i Ca 31 överföras på övergångsstat samt 2 arvoden till biträdande överläkare bortfalla.

Vid *S:ta Maria* och *Ryhovs sjukhus* föreligger på grund av den stora överbeläggningen behov av ytterligare läkartjänster. De nya sjukhus, som avses skola avlasta ifrågavarande sjukhus, beräknas ej stå färdiga förrän om 5—10 år.

Å *S:ta Maria sjukhus* finns från den 1 juli 1956 2 tjänster såsom förste läkare i Ca 31, den ena på sjukhuschefens avdelning och den andra på manliga överläkaravdelningen. På kvinnliga överläkaravdelningen, belagd med 470 patienter, finns endast 2 tjänster såsom läkare i lönegrad 29. Då arbetet på denna avdelning är synnerligen krävande, icke minst på grund av det relativt omfattande senilklientelet, bör en tjänst såsom förste läkare i Ca 31 inrättas.

Även vid *Ryhovs sjukhus* finns 2 tjänster såsom förste läkare, vilket innebär, att en överläkaravdelning med 390 kvinnliga patienter icke har tillgång till förste läkare. Enär arbetet på denna avdelning är synnerligen krävande, bör vissa av de många arbetsuppgifter, som f. n. åvilar överläkaren, överföras på en förste läkare i Ca 31.

Ehuru ett avsevärt antal patienter från *S:t Lars'* och *S:t Sigfrids sjukhus* avses skola överföras till Gullberna sjukhus, torde patientantalet vid förstnämnda båda sjukhus dock komma att undergå en relativt obetydlig minskning. Antalet exspektanter vid dessa sjukhus är nämligen betydande. Inom båda sjukhusens upptagningsområden torde också föreligga ett stort latent vårdbehov. Rådande svåra arbetsbelastning på läkarna kan därför icke väntas nämnvärt minska.

Vid *S:t Lars' sjukhus* arbetar den manliga överläkaravdelningen (516 patienter) på västra sjukhuset under synnerligen besvärliga förhållanden i mycket otidsenliga lokaler. På avdelningen vårdas dessutom ett relativt stort antal straffriförklarade. Behandlingen av dessa är synnerligen tidskrävande, vilket medför att arbetsuppgifterna i synnerhet med avseende på det kroniska klientelet icke kunnat medhinnas i tillräcklig utsträckning. I likhet med vad som skett på Ullåkers södra sjukhus bör överläkaravdelningen uppdelas på 2 sjukvårdsläkare och en tjänst såsom förste läkare i Ca 31 med biträdande överläkares ansvar inrättas.

På S:t Sigfrids sjukhus är relationen mellan antalet läkare och patienter påtagligt oförmånlig och uppgår till 146,9. Då arbetsbördan för läkarna, speciellt på den manliga överläkaravdelningen, visat sig vara alltför stor, bör ytterligare en läkartjänst i Ce 29 inrättas.

Vid *Restads sjukhus* kommer under innevarande budgetår den s. k. upptagningspaviljongen att tagas i bruk, avsedd huvudsakligen för vård av lättare fall med stort behov av intensiv behandling, där särskilt psykoterapi är synnerligen tidskrävande. Då för ändamålet erfordras en läkare med relativt höga kvalifikationer, bör en försteläkartjänst i Ca 31 inrättas.

Vid *S:ta Gertruds sjukhus* har biträdande överläkaren ansvaret för sammanlagt cirka 400 patienter på kroniska vårdavdelningar, däribland den s. k. fasta paviljongen, belagd med ett mycket ömtåligt och svårskött klientel. Med hänsyn till avdelningens storlek är det omöjligt att beträffande kronikerklintelet medhinna den aktiverande terapi, som ingår i den moderna terapeutiska verksamheten. Ytterligare en läkartjänst i Ce 29 bör därför inrättas för biträdande överläkarens avdelning.

Vid *Sundby sjukhus* vårdas på manliga avdelningen ett mycket stort antal straffriförklarade patienter. Detta klientel är ofta svårskött och mycket tidskrävande, varför det åtminstone tidvis icke är möjligt att medhinna behandlingen av det övriga klientelet i tillräcklig utsträckning. Det synes med hänsyn härtill angeläget att förstärka läkarkrafterna på denna avdelning med en tjänst som läkare i Ce 29.

Beträffande *Sidsjöns sjukhus* har styrelsen, såsom inledningsvis nämnts, hemställt, att den s. k. upptagningspaviljongen skulle fungera som öppen avdelning utan retentionsrätt och beläggas med lättare sjukdomsfall av huvudsakligen neuroskaraktär. Fr. o. m. innevarande budgetår tjänstgör på paviljongens kvinnliga avdelning en underordnad läkare, medan dess manliga avdelning icke har sådan läkare. Vid bifall till styrelsens förslag måste klientelet på manliga avdelningen omdisponeras, varigenom behandlingen kommer att bli mera tidskrävande. En tjänst såsom läkare i Ce 29 bör därför inrättas.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår framhöll styrelsen önskvärdheten av att vid vissa sjukhus inrätta *randutbildningstjänster i psykiatri*, placerade i Cg 29. Förslaget vann emellertid icke statsmakternas bifall. Enligt styrelsens mening talar dock fortfarande vägande skäl för att sådana tjänster inrättas, i första hand vid *Ulleråkers* och *S:t Jörgens sjukhus*. En förstärkning av läkarkrafterna vid dessa sjukhus är även av andra skäl önskvärd.

Av sekundärsjukhusen och sjukhusen för psykiskt efterblivna är *Källshagens sjukhus* uppdelat på två sjukvårdsläkare. Sjukhuschefens avdelningar är belagda med s. k. sekundärsjukhusklientel, d. v. s. kroniskt sjuka huvudsakligen halvoroiga patienter. På dessa avdelningar med omkring 600 patienter tjänstgör förutom sjukhuschefen två underordnade

läkare. Återstoden av klientelet, cirka 280 manliga patienter, tillhör kategorin asociala och svårskötta psykiskt efterblivna. Omkring hälften av dessa utgöres av straffriförklarade eller s. k. O-fall. Patienterna vårdas i den s. k. C-paviljongen med en biträdande överläkare som sjukvårdsläkare jämte en läkare i 29 lönegraden.

Vid företagna inspektioner har påpekats, att patientvården på C-avdelningen är mindre tillfredsställande. Det är angeläget att söka genom psykoterapi samt läkepedagogisk behandling påverka detta klientel. Då även sjukhuschefens avdelning kräver ökad terapeutisk insats, bör läkarantalet ökas med en överläkare i Ca 37. Det arvode såsom biträdande överläkare, vilket nu tillkommer förste läkaren vid sjukhuset, kan då bortfalla, men tjänsten såsom förste läkare bör fortfarande finnas kvar. Härigenom skulle en underläkare på C-avdelningen kunna frigöras att biträda i sjukvården jämväl på den andra överläkaravdelningen. Styrelsen avser att under nästa budgetår vidtaga åtgärder för viss utökning av platsantalet för psykiskt efterblivna vid sjukhuset.

Vid *Vipeholms sjukhus* skulle det vara synnerligen värdefullt att få anställa en läkare med barnpsykiatrisk utbildning. För ändamålet bör inrättas en tjänst såsom förste läkare i Ca 31, avsedd för barnavdelningen.

Styrelsens förslag beträffande den slutna psykiatriska vården (internmedicinska överläkare alltså ej inräknade) innebär, att 12 läkartjänster skulle tillkomma (1 i Ca 37, 5 i Ca 31, varav en med biträdande överläkares ställning, 4 i Ce 29 och 2 i Cg 29).

Beträffande behovet av ytterligare läkare för familjevård och hjälpverksamhet anför styrelsen följande.

Ryhovs sjukhus, vars upptagningsområde omfattar Jönköpings och Skaraborgs län, har en mycket stor hjälpverksamhet. Sedan dessutom nyligen familjevård i viss omfattning tillkommit, har hjälpverksamhetsöverläkares arbetsbörda ökat. Inom Jönköpings län finns också ett stort antal s. k. 5-hem, vilkas tillsyn åvilar överläkaren. Resorna inom distriktet är långa och tidskrävande på grund av de stora avstånden. Vid såväl *Umedalens* som *Furunäsets sjukhus* finns en omfattande familjevård, i vilken cirka 10 procent av patientantalet vid vardera sjukhuset vårdas. Båda sjukhusen har synnerligen vidsträckt upptagningsområden. Med hänsyn bl. a. härtill har arbetsbördan för vederbörande hjälpverksamhetsöverläkare blivit alltför stor.

En tjänst såsom förste läkare i Ca 31 bör därför inrättas vid vardera av nämnda tre sjukhus.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens sålunda framlagda förslag till förstärkning av läkarpersonalen inrättande av 1 överläkartjänst i Ca 37, 6 överläkartjänster i Ce 37, 8 förste-läkartjänster, varav 1 med biträdande överläkares ställning, 4 läkartjänster i Ce 29 och 2 läkartjänster i Cg 29. Samtidigt skulle 2 försteläkartjänster med biträdande överläkares ställning överföras till övergångsstat samt arvodet till 1 biträdande överläkare bortfalla.

2 b) *Kontorspersonal*

Det är enligt styrelsens mening ofrånkomligt, dels att vissa förstärkningar inom sjukhuskontoren kommer till stånd dels ock att läkarnas och den överordnade sjukvårdspersonalens behov av ytterligare skrivhjälp snarast täckes. Styrelsens tidigare framställningar härom har vunnit bifall i mycket begränsad utsträckning.

Sjukvårdens utveckling, sjukhusens upprustning, ökande personalkad-rar, genomförandet av den allmänna sjukförsäkringen, de årligen förekommande löneregleringarna m. m. har medfört en betydande ansvällning av arbetet med den ekonomiska förvaltningen. Trots detta har någon utökning av antalet tjänster på kontoren — fränsett tillkomsten av 5 kontorist-tjänster — icke beviljats på åtskilliga år.

Antalet för sjukhuskontoren inrättade *kontoristtjänster* utgör sammanlagt 31, varav 17 ordinarie och 14 extra ordinarie. För att därutöver täcka det successivt ökade behovet av kontorister har medicinalstyrelsen med anlitande av anslagsbeloppet för avlöningar till extra arbetskraft inrättat sammanlagt 25 kontoristtjänster i Cg 13. Enär de flesta av dem funnits inrättade under en lång följd av år och motsvarar ett stadigvarande behov av arbetskraft, bör de ersättas med tjänster med fastare anställningsformer. Vidare bör en förbättrad avvägning i förhållandet mellan ordinarie och extra ordinarie kontoristtjänster genomföras, så att hälften av antalet tjänster blir ordinarie. Med hänsyn härtill bör 11 ordinarie och 14 extra ordinarie kontoristtjänster inrättas. Enär det med hänsyn till kontorens arbetsbelastning är nödvändigt för styrelsen att vid behov kunna medgiva anställande av extra kontorspersonal bör reduktionen av anslaget till extra arbetskraft begränsas till 150 000 kronor.

Vid *Västra Ny sjukhus* inrättades år 1949 en tjänst såsom kassör i Cg 17. De tjänstemän å övergångsstat, en redogörare i Ca 21 och en förman i Ca 13, som är placerade på kontoret, kan ej fullgöra kassörsgöromål. Kassörstjänsten bör därför placeras i Ca 17, varvid det anslagsbelopp, som må disponeras för avlöningar till extra arbetskraft, kan minskas med 12 000 kronor.

Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna för kontorsbiträdena på sjukhuschefernas expeditioner bör dessa biträden vid vartdera av *Gådeå*, *Vipeholms*, *Västra Marks* och *Salberga sjukhus* samt vid *Psykiatriska sjukhuset* utbytas mot kanslibiträden i Ca 11. Vid övriga sjukhus är kanslibiträdestjänster inrättade för ifrågavarande göromål.

Även beträffande vissa andra på läkarexpeditioner placerade kontorsbiträdestjänster föreligger skäl till utbyte mot kanslibiträdestjänster, särskilt där krav på kunnighet i stenografi uppställs. Det har på dessa håll visat sig omöjligt att erhålla lämpliga biträden. Behovet av sådan biträdeshjälp är mest framträdande vid vissa rättspsykiatriska läkarexpeditioner samt överläkarexpeditioner inom familjevård och hjälpverksamhet. För att

kunna avhjälpa de mest aktuella rekryteringssvårigheterna bör 10 kanslibiträdestjänster i Ce 11 inrättas.

För innehavarna av tre biträdestjänster i Cf 4—Ce 8, vilka har en sammanlagd statlig tjänstgöring av mer än sju år, bör inrättas tre kontorsbiträdestjänster i Ca 8.

För att täcka behovet av biträdestjänster i Cf 4—Ce 8 för skriv- och kontorsgöromål på läkarnas och uppsyningspersonalens expeditioner erfordras ytterligare minst 21 sådana tjänster. Vid bifall till styrelsen förslag om inrättande av (5 + 10) 15 kanslibiträdestjänster för sjukhuschefernas och övriga läkarexpeditioner samt 3 kontorsbiträdestjänster i Ca 8 erfordras allenast 3 kontorsbiträdestjänster.

Sammanfattningsvis innebär förslagen beträffande kontorspersonalen, att 1 kassör i Ca 17, 11 kontorister i Ca 13, 14 kontorister i Ce 13, 5 kanslibiträden i Ca 11, 10 kanslibiträden i Ce 11, 3 kontorsbiträden i Ca 8 samt 3 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8 skulle tillkomma.

2 c) *Sjukvårdspersonal*

I anslagsäskandena för innevarande budgetår framhöll medicinalstyrelsen, att en fortsatt utökning av avdelningspersonalen vid de egentliga sinnessjukhusen erfordrades. På basis av den av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande framlagda generalplanen uppskattade styrelsen det ytterligare personalbehovet till sammanlagt cirka 500 tjänster. För att bemästra den höga överbeläggningen borde man dock åtminstone övergångsvis räkna med ytterligare förstärkning, vilken borde tills vidare avvägas så, att man i stort sett uppnådde en personaltäthet av 3,1 patienter per tjänst inom vårdavdelningarna vid primärsjukhusen samt tillfredsställande personaltillgång vid sekundärsjukhus och sjukhus för psykiskt efterblivna. Härför erfordrades ytterligare omkring 500 tjänster. Ökningen föreslogs böra genomföras under en femårsperiod med omkring 200 nya tjänster per år. För budgetåret 1956/57 inrättades emellertid endast 101 tjänster.

Denna ökning är icke tillräcklig för att åstadkomma avsedd förbättring av sinnessjukvården inom rimlig tid. För att erhålla en bättre bild av det antal tjänster, som erfordras för att täcka några av de mest påtagliga personalbristerna, har styrelsen under medverkan av direktionerna företagit en kompletterande utredning. Den avsåg att visa hur stor personal, som skulle behövas för att dels undvika att patienter på vissa vårdavdelningar på grund av personalbrist måste hållas inlåsta i sina rum på nätterna, dels ock förlänga uppevaron för vissa patientkategorier med en timme per dag, d. v. s. till omkring kl. 19. Enligt direktionernas mening erfordrades 94 tjänster för det förra och 209 för det senare ändamålet. Härvid har hänsyn icke tagits till den allmänna förstärkning av vårdavdelningspersonalen, som av andra skäl är påkallad.

Genomsnittsbeläggningen per tjänst på de egentliga sinnessjukhusen

uppgår f. n. för manliga resp. kvinnliga avdelningar till 3,4. Fördelningen på de olika sjukhusen är dock påtagligt ojämn. Som allmän förutsättning för personalförstärkningen torde fortfarande tills vidare få gälla önskemålet om 3,1 patienter per tjänst inom vårdavdelningar vid primärsjukhusen. För Gullberna sjukhus har dock beräknats en personalstyrka, som motsvarar 2,7 patienter per tjänst. Om det av styrelsen framlagda programmet med 200 nya tjänster per år under en femårsperiod kunde genomföras, skulle inom relativt kort tid vårdförhållandena avsevärt förbättras. Styrelsen hemställer därför, att de 100 tjänster, som föregående år icke beviljades, samt ytterligare minst 220 nya tjänster inrättas. Härigenom skulle förut berörda påtagliga brister kunna på ett någorlunda tillfredsställande sätt avhjälpas, samtidigt som vissa förstärkningar av den centrala sjukvårdspersonalen och av sjukvårdspersonal för delning av alltför stora avdelningar m. m. skulle möjliggöras. Av nämnda tjänster avses 94 för förstärkning av nattpersonalen, 157 — varav 25 såsom avdelningsbiträden — för möjliggörande av förlängd uppevaro för patienterna, 38 för den centrala sjukvården samt 31 för omorganisation av vårdavdelningar och för insulinbehandling. Däremot har icke medräknats personal för sysselsättnings- och arbetsterapi samt familjevård och hjälpverksamhet. I förhållande till direktionernas sammanlagda krav innebär styrelsens förslag en beskärning med (555—320) 235 tjänster.

Central sjukvårdspersonal

I anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställde medicinalstyrelsen om inrättande av 8 översköterske- och 3 överskötartjänster för att lätta arbetsbördan för personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal. Tre överskötersketjänster i Cg 14 inrättades.

Då styrelsen finner det synnerligen angeläget, att nämnda personal beredes tillgång till erforderligt biträde, bör fr. o. m. nästa budgetår inrättas 8 överskötersketjänster i Cg 14 vid *Ulleråkers, Restads, Sätters, S:tta Gert-ruds, S:t Sigfrids, Mariebergs, Umedalens* och *Gådeå sjukhus* samt 2 överskötartjänster för specialavdelningarna vid *S:t Sigfrids* och *Sidsjöns sjukhus*. Vid *Gådeå sjukhus* finns varken personalföreståndare eller uppsyningsman. Allt förmansarbete åvilar första föreståndarinnan, vilket bl. a. innebär, att denna har jourtjänst i medeltal vartannat dygn.

Kungl. Maj:t har den 15 juni 1956 medgivit, att en tjänst såsom första föreståndarinna vid *Ryhovs sjukhus* må — i avvaktan på omändring av densamma till tjänst såsom förste uppsyningsman — t. o. m. utgången av innevarande budgetår uppehållas med vikariatslöneförordnande. En tjänst såsom förste uppsyningsman i Ca 19 bör nu inrättas och första föreståndarinetjänsten indragas.

Sedan ytterligare fyra biträdande överläkartjänster inrättats vid *Ulleråkers, Sätters* och *Mariebergs sjukhus* (vid det senare två tjänster) förelig-

ger vid de två förstnämnda sjukhusen för dessa läkares vårdavdelningar behov av vardera en tjänst såsom föreståndarinna. Vid Mariebergs sjukhus bör inrättas en tjänst såsom föreståndarinna och en såsom uppsyningsman å manlig avdelning.

Vid *S:t Jörgens sjukhus* saknas kompetent ledning av de manliga patienternas yttre arbeten, vilka icke medhunnits i önskvärd utsträckning. En tjänst såsom uppsyningsman i Ca 16 bör därför inrättas.

Tjänster såsom personalföreståndare finns vid 17 av primärsjukhusen. Då personalstyrkan vid *Källshagens sjukhus* har samma omfattning som vid de mindre av dessa bör en sådan tjänst inrättas där.

Medelbeläggningen vid *Vipeholms sjukhus* utgjorde första halvåret 1956 995, fördelad på två överläkaravdelningar. Förmanskapet för dessa avdelningar bör åvila en förste uppsyningsman resp. första föreståndarinna i Ca 19. Befintliga tjänster såsom uppsyningsman och föreståndarinna (två) i Ca 16 bör då indragas, varvid dock en av de sistnämnda bör ersättas med en överskötersketjänst för biträde åt såväl förste uppsyningsmannen som första föreståndarinnan.

Vid *Västra Ny sjukhus* har innehavaren av uppsyningsmannatjänsten i 16 lönegraden förutom ansvaret för vårdavdelningarna närmast under överläkaren jämväl att fullgöra de göromål, som vid större sjukhus åvilar personalföreståndaren. Då vidare klientelet är mycket tids- och arbetskrävande (i stor utsträckning straffriförklarade), bör i stället inrättas en tjänst såsom förste uppsyningsman i Ca 19.

Verksamheten på sjukhusens medicinska centra har alltmera intensifierats. Utrustningen inom laboratorierna har därför successivt förbättrats. Personalresurserna behöver emellertid på flera håll förstärkas. Även för den vetenskapliga verksamheten, som har den allra största betydelse för sjukvården, är det angeläget, att erforderliga resurser står till förfogande.

Vid *S:ta Maria sjukhus* erfordras med hänsyn till pågående utvidgning av laborativ verksamheten en skötersketjänst i 10 lönegraden.

Vid *Ryhovs sjukhus'* medicinska centrum finns anställda 3 översköterskor och 1 första sköterska. Med hänsyn till den alltmer omfattande verksamheten i fråga om elektrokardiografiska undersökningar och till behovet av biträde i röntgenarbetet bör en tjänst som skötare i Ca 12 inrättas.

Vid *Säters sjukhus'* medicinska centrum finns anställda 3 översköterskor och 1 första sköterska. Med hänsyn till bl. a. det ökade antalet laborativundersökningar föreligger behov av en skötersketjänst i 10 lönegraden.

Vid *Sidsjöns sjukhus* kräver den intensifierade verksamheten å laboratoriet jämte ökad anhopning av arbete å röntgenavdelningen förstärkning med en överskötersketjänst.

Vid *Birgittas sjukhus* finns — förutom en första sköterska — en översköterska för det centrala läkemedelsförrådet och en för laboratoriet. Då

vissa avdelningar är belägna på långt avstånd från huvudsjukhuset och det vid dessa avdelningar befintliga laboratoriet bör bibehållas, erfordras ytterligare en överskötersketjänst.

Då vid *Frösö sjukhus* under innevarande budgetår ett utvidgat medicinskt centrum tages i bruk erfordras en överskötersketjänst för röntgenundersökningar och fysikalisk terapi.

Vid *S:t Jörgens sjukhus* har laboratoriearbetet under senare år ökat avsevärt, bl. a. på grund av stegrad patientomsättning. Då första skötersketjänst icke finns å laboratoriet, bör en sådan tjänst i Ce 12 inrättas.

För fortsatt utbyggnad av organisationen med överordnad sjukvårdspersonal för nattjänst erfordras mer än 30 nya tjänster. Vid ett par primärsjukhus saknas alltjämt sådana tjänster. För ändamålet bör inrättas 15 tjänster, varav 10 för nattöversköterskor och 5 för nattöverskötare (i första hand för specialavdelningarna).

Styrelsens hemställan innebär *sammanfattningsvis* en utökning av den centrala sjukvårdspersonalen med 38 nya tjänster, därav 1 personalförståndare, 3 förste uppsyningsmän, 1 föreståndarinna, 7 överskötare, 22 översköterskor, 1 första sköterska, 1 skötare och 2 sköterskor.

Vårdavdelningspersonal

På grund av inträffade förändringar i fråga om beläggningen, uppdelning av avdelningar m. m. är vissa ändringar av personalorganisationen å vårdavdelningarna aktuella.

Vid *S:ta Maria sjukhus* kommer under nästa budgetår en orolig kvinnoavdelning om 56 patienter att uppdelas på två avdelningar. Därvid erfordras 1 översköterska, 1 första sköterska och 9 sköterskor, inkluderande nattpersonal och avlösare, samt 1 avdelningsbiträde.

Vidare bör en första skötersketjänst på en manlig orolig intagningsavdelning utbytas mot en tjänst såsom förste skötare på grund av att klientelet blivit alltmera svårskött.

En av sjukhusets manliga avdelningar för halvroligt klientel, där förmanspersonalen utgöres av 1 översköterska och 1 första sköterska, kan f. n. ej utnyttjas för t. ex. straffriförklarade patienter med uppföranderubbningar, vilket haft till följd, att dessa måste vårdas på oroliga avdelningar. Med hänsyn bl. a. härtill bör överskötersketjänsten utbytas mot en överskötartjänst.

Även vid *Ryhovs sjukhus* bör en överskötersketjänst utbytas mot en tjänst såsom överskötare på en manlig avdelning, vilken till följd av inträdd förändring av klientelet måste disponeras för mer oroliga och svårskötta patienter.

Vid *Ulleråkers sjukhus* finns bl. a. två kvinnliga avdelningar, belagda med i genomsnitt 95 patienter (halvroligt klientel) vardera. Sjukhuset har för avsikt att i samband med viss ombyggnad omdisponera dessa avdelningar

till tre avdelningsenheter. Det är synnerligen angeläget, att dessa anordningar vidtagas. För ändamålet erfordras 1 översköterska, 1 första sköterska och 2 sköterskor.

Styrelsen finner angeläget, att några av de mest tungarbetade avdelningarna vid *Restads sjukhus* uppdelas på mindre enheter. Två halvroliga manliga avdelningar, belagda med 76 resp. 78 patienter bör uppdelas på två avdelningar vardera. Vidare bör tre halvroliga kvinnliga avdelningar med 75 å 80 patienter vardera uppdelas. För ändamålet erfordras 2 överskötare, 2 förste skötare, 3 översköterskor och 3 första sköterskor.

Frösö sjukhus. En avdelning om 35 vårdplatser för halvroliga män har äldre, ofta svårskötta patienter. Medicinalstyrelsen, som nyligen företagit inspektion av sjukhuset, hemställer, att en tjänst såsom första sköterska och en som sköterska utbytes mot manliga tjänster. Å en avdelning, i viss utsträckning belagd med straffriförklarade manliga patienter, bör vidare 3 skötersketjänster utbytas mot 3 skötartjänster.

Psykiatriska sjukhuset. Med hänsyn till det svårskötta klientelet å den halvroliga manliga avdelningen förordar styrelsen, som nyligen inspekterat sjukhuset, utbyte av en överskötersketjänst mot en överskötartjänst. Då innehavaren av tjänsten avgår med ålderspension hösten 1957, bör en överskötersketjänst överföras på övergångsstat.

Pärby sekundäravdelning. En vakant första skötersketjänst vid en manlig avdelning bör med hänsyn till de stora svårigheterna att tillsätta tjänsten med kompetent kvinnlig personal utbytas mot en förste skötartjänst.

Rosöga sekundäravdelning har tre vårdavdelningar men endast 2 överskötersketjänster, varför föreståndarinnan tillika tjänstgör såsom översköterska för en vårdavdelning. I föreståndarinnans arbetsuppgifter ingår vidare dels övervakning av sjukvårdsarbetet inom samtliga paviljonger och av patientarbeten dels ock administrativt arbete, berörande personal och patienter. Styrelsen hemställer därför, att en överskötartjänst inrättas.

Vid de flesta sjukhus finns särskilda insulinavdelningar. På grund av platsbrist och personalsvårigheter har de i flera fall fått ordnas inom andra vårdavdelningar, varvid på avdelningarna tjänstgörande förmanspersonal måste påtaga sig både vanliga vårdavdelningsuppgifter och ledningen av insulinomabehandlingarna. Då dessa behandlingar är synnerligen krävande och ansvarsfulla är det nödvändigt att inrätta särskilda tjänster såsom första sköterska resp. förste skötare.

Å två intagningsavdelningar vid *Restads sjukhus* med cirka 50 patienter vardera har särskild insulinomabehandlingsavdelning med i genomsnitt 25 patienter anordnats. Då denna behandlingsform tager stor del av personalens tid i anspråk och dessutom kräver särskilt kvalificerad personal bör 2 tjänster såsom första sköterska i Ce 12 inrättas.

Säters sjukhus. Å manssidans insulinavdelning med i genomsnitt 20 behandlingsfall tjänstgör 1 sköterska och 2 skötare. För att erhålla väl kva-

lificerad personal till detta ansvarsfulla arbete bör skötersketjänsten utbytas mot en tjänst såsom första sköterska.

S:t Sigfrids sjukhus. På särskilt den manliga delen av insulinavdelningen har ofta tjänstgjort personal med alltför ringa erfarenhet. För att erhålla kvalificerad personal, som genomgått högre utbildningskurs, bör en skötartjänst utbytas mot en tjänst såsom förste skötare.

Umedalens sjukhus. Vid en inom manliga avdelningen inrymd insulinstation tjänstgör endast 2 skötare. Med hänsyn till personalens stora arbetsbörda och de ansvarsfyllda uppgifterna bör en tjänst såsom förste skötare inrättas.

Sidsjöns sjukhus. På grund av nackdelarna med täta personalbyten på behandlingsavdelningar och nödvändigheten att erhålla tillräckligt kvalificerad personal bör en skötartjänst ändras till en tjänst såsom förste skötare.

Förslagen beträffande nu berörda ändringar av personalorganisationen å vårdavdelningarna innebär *sammanfattningsvis*, att 31 tjänster skulle tillkomma, nämligen 6 överskötare, 3 översköterskor, 8 förste skötare, 5 första sköterskor, 2 skötare, 6 sköterskor och 1 avdelningsbiträde.

Såsom tidigare uppgivits skulle enligt direktionernas mening erfordras 94 tjänster för erforderlig förstärkning av nattpersonalen samt 209 tjänster för möjliggörande av förlängd uppevaro för patienterna. Beträffande förstnämnda tjänster finner styrelsen direktionernas förslag böra godtagas. Av dessa tjänster bör 45 avses för skötare och 49 för sköterskor. Förlängd uppevaro torde kunna införas genom ett tillskott av 157 tjänster. Därest samtliga härför yrkade tjänster inrättades, skulle på vissa sjukhus personaltätheten komma att understiga 3,1. Det har emellertid visat sig, att avsedd förlängd kvällsuppevaro på somliga sjukhus kunnat ordnas utan så stor personaltäthet. Ifrågavarande förbättring på förstnämnda sjukhus torde därför kunna åvägbringas genom lämplig omorganisation, utan att personaltätheten ökas i den utsträckning direktionerna påyrkat. Av de föreslagna 157 tjänsterna bör 69 inrättas såsom skötare, 63 såsom sköterskor och 25 såsom avdelningsbiträden.

Personal för sysselsättnings- och arbetsterapi

För en fortsatt utökning och intensifiering av sysselsättnings- och arbetsterapin erfordras ytterligare tjänster. Vid *Mariebergs sjukhus*, vilket saknar tjänst såsom arbetsterapeut, bör en sådan tjänst i Ca 14 inrättas. Vidare bör tjänster såsom översköterska i Ca 14 inrättas vid vardera av *S:ta Maria*, *S:t Lars'* och *Restads sjukhus* samt tjänster såsom överskötare i Ca 14 vid *Säters* och *Sidsjöns sjukhus*.

Vid *S:ta Maria sjukhus* bedrivs sedan omkring två år tillbaka försök med resocialiserande terapi, bestående framförallt i organiserandet av vissa kollektiva aktiviteter, bl. a. klubbverksamhet och studiecirkelverksamhet för

små grupper av kroniska patienter. Man planerar att utvidga verksamheten till även djupt nedkomna kroniska patienter, som ej är tillgängliga för vanlig sysselsättningsterapi. Dessa skulle uppdelas i små grupper och sysselsättas med mycket enkla inom- och utomhusarbeten av terapikaraktär. Om verksamheten skall kunna bedrivas i tillräcklig omfattning, är det nödvändigt att inrätta en särskild tjänst för ändamålet. Då verksamheten är av synnerligen kvalificerat slag men ännu har försökskaraktär bör en tjänst såsom överskötare i Cg 14 för socioterapi inrättas.

En förbättring av de terapeutiska resurserna för patienterna på avdelningen för psykiskt efterblivna vid *Källshagens sjukhus* är trängande nödvändig. Tills vidare avses att anordna försöksverksamhet med resocialiserande terapi på en grupp om cirka 35 patienter. Till denna skulle uttagas företrädesvis unga patienter, liknande ungdomsvårdsskolornas klientel. De bör givas en med dessa skolors behandling jämförbar vård. En läkepedagog i Cg 31, en kurator i Cg 18 samt en arvodesanställd psykolog bör knytas till avdelningen och tillsammans med en av läkarna tjänstgöra såsom behandlingsteam.

Psykologer

Till *Sidsjöns sjukhus* har under år 1955 försöksvis knutits en klinisk psykolog. Denne har huvudsakligen sysslat med testningar i diagnostiskt syfte och därigenom bidragit till att i vissa fall klarlägga diagnosen vid svårbedömda sjukdomsfall. Han har även i begränsad omfattning medverkat i psykoterapin samt tjänstgjort som konsult för psykologiska frågeställningar av mera allmän natur. Då erfarenheterna från verksamheten visat sig synnerligen gynnsamma, begär direktionen en särskild tjänst såsom psykolog.

Styrelsen anser för sin del direktionens hemställan värd det största beaktande. På många håll utomlands arbetar heltidsanställda psykologer vid sinnessjukhusen. I det föregående har styrelsen föreslagit en arvodesanställd psykolog för *Källshagens sjukhus*. För en effektivisering av verksamheten vid de *rättspsykiatriska avdelningarna* är det vidare angeläget, att jämväl dessa kan anlita psykologer.

Innan vidgade erfarenheter i fråga om psykologernas arbete inom sinnessjukvården vunnits, torde särskilda tjänster för psykologer icke böra inrättas. För fortsatt försöksverksamhet på detta område bör anvisas ett belopp av lägst 40 000 kronor, varav 15 000 för de rättspsykiatriska avdelningarna.

Sjukgymnaster

På sista tiden har den s. k. rörelseterapin tilldragit sig ett betydande intresse inom sinnessjukvården. På vissa håll utomlands har man systematiskt genomfört sådan behandling i fråga om de kroniska schizofrenierna.

Ett mycket stort antal tidigare till synes psykiskt djupt nedkomna patienter har därvid förbättrats betydligt och så småningom kunnat delta i sjukhusens arbetsterapi. Försök med rörelseterapi med kroniskt schizofrena patienter har i vårt land bedrivits vid bl. a. S:t Lars' och S:ta Maria sjukhus. Vid S:t Lars' sjukhus arbetar en sjukgymnast huvudsakligen inom denna terapiform. Då behandlingen slagit synnerligen väl ut och numera får betraktas som en nödvändig ingrediens i sjukhusets behandlingsresurser, bör en tjänst såsom sjukgymnast i Ce 14 inrättas vid sjukhuset.

Vid andra sjukhus bedrivs sjukgymnastisk verksamhet huvudsakligen i form av massage och annan individuell rörelsebehandling av examinerade sjukgymnaster mot arvode. Vid bl. a. Frösö sjukhus avser man dock att under den närmaste tiden taga upp rörelseterapi under ledning av sjukgymnast. Den sjukgymnastiska verksamheten vid sjukhusen torde inom den närmaste framtiden komma att öka väsentligt, särskilt som sjukhusen undan för undan stimuleras till försök med rörelseterapi. Ett belopp om lägst 40 000 kronor bör därför anvisas för sjukgymnastisk verksamhet inklusive rörelseterapi.

Personal för familjevård och hjälpverksamhet

Sedan 1952 har successivt inrättats åtta tjänster såsom socialkurator, f. n. i Cg 18, vid sex primärsjukhus samt vid Salberga och Västra Ny sjukhus. Kuratorerna har utträttat ett synnerligen viktigt arbete, varigenom sjukhusläkarna och uppsyningspersonalen avlastats en hel rad arbetsuppgifter till stort gagn för sjukvården. Patienter, som tidigare efter behandlingens avslutande varit nödsakade att kvarstanna ganska lång tid på sjukhuset i avvaktan på arbetsplacering eller bostadsberedning, har genom kuratorernas medverkan snabbare än förut kunnat placeras. Flera tjänster har dock långa tider måst uppehållas av personal utan erforderlig utbildning. För att i ökad utsträckning locka kompetenta sökande är det nödvändigt, att tjänsterna nu blir extra ordinarie.

Vid *Restads sjukhus* pågår omfattande nybyggnads- och renoveringsarbeten, bl. a. kommer sjukhusets kliniska laboratorium att upprustas. Även i övrigt kommer sjukhuset att moderniseras och verksamheten att intensifieras. Styrelsen anser det därför väl motiverat, att en tjänst såsom socialkurator i Ce 18 inrättas.

Härutöver bör en socialkuratorstjänst inrättas vid vardera av *S:ta Maria* och *Ryhovs sjukhus*. Båda sjukhusen har mycket stort platsantal och relativt hög omsättning. Upptagningsområdena är i båda fallen mycket stora.

Föreståndarinnorna i hjälpverksamhet och familjevård är placerade i Ca 16 vid samtliga sjukhus utom Psykiatriska sjukhuset och Salberga sjukhus. Vid dessa båda sjukhus finns i stället översköterskor i Ca 14 för ifrågavarande verksamhet. Hjälpverksamheten vid *Psykiatriska sjukhuset* har ökat betydligt. Sålunda uppgick antalet av hjälpverksamheten omhän-

derhavda patienter år 1951 till 46 och år 1955 till 151. Besöken hos hjälpverksamhetsöversköterskan uppgick till 166 resp. 956 och antalet av henne gjorda hembesök till 32 resp. 91. Klientelet — till stor del straffriförklarade och vissa villkorligt dömda — ställer synnerligen stora krav på tillsynsverksamheten och fordrar speciell kompetens hos dem, som skall handlägga fallen. Vid *Salberga sjukhus* är anordnad en omfattande familjevård, vars klientel utgör cirka 10 procent av sjukhusets hela beläggning. Båda ifrågasvarande överskötersketjänster bör därför ändras till föreståndarinnestjänster.

Härutöver bör en överskötersketjänst inrättas vid den till *Ulleråkers sjukhus* anknutna familjevården, vilken är synnerligen omfattande.

Övergångsstat

Med anledning av vakanser, som kommer att förefinnas vid ingången av nästa budgetår, bör av de å *övergångsstat* uppförda tjänsterna för sjukvårdspersonal indragas 2 arbetsterapeuter i Ca 15, 5 överskötare och 1 översköterska i Ca 15 för arbets- och sysselsättningsterapi, 1 överskötare i Ca 15 med placering i verkstad samt 4 föreståndarinnor i Ca 14. Av dessa skall endast 2 av tjänsterna såsom föreståndarinna i Ca 14 icke ersättas med andra disponibla tjänster.

Sammanfattning

Medicinalstyrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonal för befintliga vårdplatser innebär sammanfattningsvis en *utökning* med 334 tjänster, nämligen 1 läkepedagog i Cg 31, 1 personalföreståndare i Ca 19, 3 förste uppsyningsmän i Ca 19, 3 socialkuratorer i Ce 18, 1 socialkurator i Cg 18, 3 föreståndarinnor i Ca 16, 11 överskötare i Ca 15, 13 översköterskor i Ca 15, 2 överskötare i Ca 14, 6 översköterskor i Ca 14, 1 arbetsterapeut i Ca 14, 1 sjukgymnast i Ce 14, 3 överskötare i Cg 14, 8 översköterskor i Cg 14, 8 förste skötare i Ca 13, 2 första sköterskor i Ca 12, 4 första sköterskor i Ce 12, 81 skötare i Ca 12, 36 skötare i Ce 12, 67 sköterskor i Ca 10, 53 sköterskor i Ce 10 samt 26 avdelningsbiträden i Ce 5. Å *övergångsstat* skulle tillkomma 1 översköterska i Ca 15 samt indragas 2 arbetsterapeuter i Ca 15, 6 överskötare i Ca 15, 1 översköterska i Ca 15 och 4 föreståndarinnor i Ca 14.

2 d) *Tandvårdspersonal*

Vid genomgång av patientvårdens standard har bl. a. framgått, att brister föreligger i fråga om patienternas tandvård. Styrelsen avser att utarbeta ett program för tandvårdens tillgodoseende. Föreliggande erfarenheter från Vipeholms sjukhus ger nämligen vid handen att en god kvalitet i fråga om tandvården har stor betydelse för patienternas hälsotillstånd i allmänhet. Vid nybyggnad och renovering av sinnessjukhus brukar numera särskilda tandklinik inrättas. De flesta större sjukhus har viss

tandvårdsutrustning samt arvodesanställda tandläkare. På de äldre sjukhusen avser styrelsen att successivt förbättra tandvårdsutrustningen. Vid varje sjukhus borde helst anställas en tandläkare och en tandsköterska. På grund av personalbrist inom tandläkarkåren kan en sådan organisation emellertid endast successivt genomföras.

Tandvårdsverksamheten bör till en början få karaktären av försöksverksamhet. I första hand skulle därvid vården avse sådana tandsjukdomar, som kan stå i orsakssammanhang med andra sjukdomar, vilket innebär att erforderliga bettsaneringsåtgärder främst måste vidtagas. Särskild avgift synes icke böra uttagas för dylik medicinskt indicerad behandling. I andra hand synes verksamheten böra sikta på att möjliggöra vanlig konserverande och protetisk tandbehandling. För denna vård, som blir den mest tidskrävande, men vars omfattning icke f. n. kan närmare fastställas, synes ersättning böra uttagas jämlikt folktandvårdstaxan, i den mån icke — i vissa fall — även nu avsedd behandling är medicinskt indicerad.

Sedan den odontologiska försöksstationen vid *Vipeholms sjukhus* nedlagts har den till stationen hörande tandpoliklinikens verksamhet upphört. Då styrelsen fann det angeläget att fortsätta tandvården, godkände styrelsen den 9 juni 1956 den i nämnda station ingående tandvårdsavdelningen med vissa ändringar såsom anstaltstandpoliklinik vid sjukhuset och föreskrev samtidigt bl. a., att polikliniken tills vidare finge drivas i den mån till direktionerna för *Vipeholms* och *S:t Lars' sjukhus* förfogande ställda medel försloge därtill. Då medlen emellertid visat sig otillräckliga, har tandvården blivit försummad vid *Vipeholms sjukhus*.

S:t Lars' sjukhus med cirka 1 600 patienter saknar egen tandpoliklinik och har hittills skickat patienter till privatpraktiserande tandläkare, vilket endast kunnat ske i begränsad omfattning — huvudsakligen för att avhjälpa akuta tandbesvär.

Vid *Ulleråkers sjukhus* med en medelbeläggning av 1 504 patienter under budgetåret 1955/56 har en tandläkare under 20 timmar per vecka vid en provisorisk tandpoliklinik på sjukhuset meddelat dels tandvård vid akut behov, dels fullständig tandvård åt patienter, som själva kunnat betala densamma efter privattandläkartaxa eller för vilka anhöriga eller hemkommun iklätt sig tandvårdskostnaderna. I vissa fall har medel för tandvård uttagits av medicinalstyrelsens anslag för läkemedel m. m.

Vid *Sidsjöns sjukhus* med en medelbeläggning av 1 018 patienter under budgetåret 1955/56 råder likartade förhållanden som vid *Ulleråkers sjukhus*.

Med hänsyn till det anförda bör vid vart och ett av nämnda fyra sjukhus inrättas en anstaltstandläkartjänst och en anstaltstandskötersketjänst. I folktandvården är motsvarande tjänster placerade i Ce 30 resp. Ce 8. Då det emellertid vid sinnessjukhus rör sig om ett klientel av speciell, mera svårhanterlig art, bör tjänsterna placeras i lägst Ce 32 resp. Ce 10.

2 e) Personal för rättspsykiatrisk avdelning

Enär den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten är föremål för utredning, har styrelsen i det föregående endast föreslagit förstärkning av de rättspsykiatriska avdelningarna med psykologer samt mer kvalificerad skrivhjälp. Vid *Ulleråkers sjukhus* föreligger härjämte behov av ytterligare en socialassistent i Ce 18. Vid bifall till styrelsens förslag i nu berörda delar torde de mest akuta bristerna vid de rättspsykiatriska stationerna bli avhjälpna.

2 f) Ekonomipersonal

Under senare år genomförda personalförstärkningar och andra organisatoriska förändringar har huvudsakligen gällt sådana personalgrupper, vilkas uppgifter är mera direkt inriktade på sjukvård, nämligen läkar- och sjukvårdspersonal. Vidare har antalet patienter, som kan delta i egentligt arbete för sjukhusdriftens räkning, på grund av olika omständigheter minskat betydligt. Ett ökat tillgodoseende av behoven i fråga om ekonomiafdelningarnas organisation framstår därför nu såsom synnerligen angeläget. Härvid har styrelsen, som verkställt en undersökning om utspisningsförhållandena vid vissa sjukhus, funnit huvudvikten böra läggas på att tillgodose centralköken med tillräckliga personella resurser. Vidare bör ekonomiafdelningarnas organisation bli föremål för översyn, eventuellt med indragningar och omändringar av tjänster som följd.

Maskinpersonal

Pågående utredning rörande organisationen av maskin- och byggnadspersonalen vid bl. a. statens sinnessjukhus bör enligt vad utredningen meddelat icke förhindra inplaceringar av sjukhusens maskinanläggningar i byggnadsstyrelsens klassificeringssystem för statens fasta maskinanläggningar. Maskinanläggningen vid *S:t Jörgens sjukhus* bör därför efter genomförd utbyggnad placeras i grupp 6. Till följd härav bör maskinmästartjänsten uppflyttas från Ca 18 till Ca 20 och en maskinisttjänst i Ca 15 tillkomma. *Gådeå sjukhus* bör nedflyttas från grupp 5 till 4, varför den vakanta maskinmästartjänsten i Ca 18 bör omändras till en maskinisttjänst i Ca 15.

Personal i verkstäder och arbetssalar

Styrelsen anser sig, i enlighet med förnyade framställningar från vederbörande direktions- och avdelningschefer, böra föreslå inrättande av en tjänst såsom hantverksföreståndare i Ca 13 för tapetserararbeten vid vartdera av *Frösö* och *Furunäsets sjukhus*, vilka till skillnad från andra jämförbara sjukhus helt saknar tjänster för yrkesmän på detta område. Även vid *S:t Jörgens sjukhus* bör inrättas en tjänst såsom hantverksföreståndare i Ca 13 för tapetserarverkstaden.

Direktionen för *Ryhovs sjukhus* har förnyat tidigare framställningar om personalförstärkning inom tapetserarverkstaden med en tjänst såsom hantverkare i Ca 12. Arbetsbelastningen har sedan länge nödvändiggjort stadigvarande anställning av extra arbetskraft såsom biträde åt hantverksföreståndaren. Under åberopande av bl. a. att hantverkartjänst finnes inom tapetserarverkstäderna vid ett par andra sjukhus av samma storleksordning föreslår styrelsen, att den begärda hantverkartjänsten inrättas.

Tapetserarverkstaden vid *S:ta Maria sjukhus* förestås av ett ekonomi-biträde i Ca 10. Då arbetsuppgifterna både kvalitativt och kvantitativt ökat och detta till patientantalet största sinnessjukhuset saknar såväl hantverksföreståndar- som hantverkartjänst inom denna verkstad, borde en hantverksföreståndartjänst rätteligen tillkomma. Tills vidare bör dock inrättas en tjänst som hantverkare i Ca 12 samtidigt som ekonomibiträdestjänsten indrages.

Vid *S:t Jörgens sjukhus* — det enda med skomakeriverkstad utan hantverksföreståndare — bör inrättas en hantverksföreståndartjänst i Ca 13, varvid tjänsten som hantverkare (skomakare) kan indragas.

Å den vid *Sidsjöns sjukhus* inrättade konfektionsverkstaden sysselsättes i medeltal per dag 20 patienter av det svårskötta klientelet på specialavdelningen för psykopater. Sysselsättningen har visat sig vara ett mycket betydelsefullt led i patienternas anpassning till arbetslivet. Med hänsyn härtill samt den omfattning verkstadsdriften fått de senaste åren är en skicklig arbetsledning av största betydelse. De nuvarande tjänsterna som hantverksföreståndare i Ce 16 och hantverkare i Ce 12 (två) bör därför utbytas mot yrkesmästartjänster i Ca 18 resp. Ca 14.

Då patienterna vid *Källshagens sjukhus* i mycket stor utsträckning sysselsättes med vävning, bör ytterligare 1 tjänst som väverska i Ca 9 inrättas.

Enär antalet patienter, som utan ständig handledning kan sysselsättas med produktivt arbete inom sjukhusens sysalar, minskar år från år, erfordras ytterligare personal för sömnadsarbeten. Sammanlagt 4 tjänster som ekonomibiträden i lönegrad Ce 5 bör därför inrättas vid *Restads* och *Frösö sjukhus* samt *Pärby* och *Olofsfors sekundäravdelningar*.

Personal i kök, bageri, tvätt och bryggeri

Med anledning av bl. a. en av institutet för folkhälsan åren 1945 och 1946 verkställd utredning beträffande kosthållet vid sinnessjukhusen har styrelsen ansett det angeläget att söka införa s. k. enhetskost, d. v. s. samma kosthåll för patienter och personal. Styrelsen har därefter årligen erhållit medel för försöksverksamhet på detta område. Stora brister vidlåder även dietkosthållet.

Erfarenheten har visat, att tillhandahållande av enhetskost kräver en betydande ökning av sjukhusens resurser. Ett av de största hindren för genomförandet av ett bättre kosthåll har varit att kökspersonalen är alltför

fåtalig. År 1949 var personaltillgången i medeltal 1 kvinnligt ekonomibitråde på 79,8 patienter och vid utgången av år 1955 1 på 79,2. En jämförelse med åtta representativa kroppssjukhus visar att arbetsstyrkan i centralköken är dubbelt så stor som vid sinnessjukhus av motsvarande storlek.

Förklaringen till denna disproportion torde vara, att sinnessjukhusen haft tillgång till patienthjälp samt att kroppssjukhusen för sin dietmatlagning är i större behov av arbetskraft. Tillgången på patienthjälp är emellertid numera så oregelbunden och oberäknelig, att det inte längre går att taga hänsyn till den vid planläggningen av köksarbetet. Den bör därför ersättas med anställd personal.

Verkställd utredning ger vid handen att ett tillhandahållande av en normalkost, som är jämförbar med kroppssjukhusens, erfordrar en personalförstärkning vid tio undersökta sjukhus med minst 40 ekonomibiträden, varav 10 för utbyte av patienthjälp.

En påtaglig brist vid sinnessjukhusen är att maten icke kan sändas till vårdavdelningarna i serveringsklart skick. Avdelningspersonalen måste därför, eventuellt med patienthjälp, skala potatis, rensa fisk o. dyl., varvid maten ofta blir så avsvalnad, att den är mindre aptitlig. Möjligheter finns, att med maskinella anordningar komma till rätta med vissa av dessa förhållanden. En godtagbar skalning av potatis har dock hittills visat sig omöjlig att åstadkomma maskinellt, varför s. k. efterskalning tills vidare blir nödvändig. Enligt utförda prov erfordras härför vid ett stort sjukhus 1½ köksbiträde. Vid de undersökta sjukhusen behövs alltså 15 ekonomibiträden.

Problemet att ordna ett dietkosthåll efter moderna principer är störst för de stora sinnessjukhusen, där antalet dietkoster varierar mellan 200 och 300 portioner per dag. Antalet torde öka, då allt större vikt börjat fästas vid riktig diethållning. För att kunna genomföra ett första försök till förbättrat dietkosthåll erfordras för nu undersökta sjukhus 15 ekonomibiträden.

Vid *centralköken* i de sjukhus — *S:ta Maria, Ryhovs, S:t Lars', Ulleråkers, Restads, S:ta Gertruds, Sundby, Vipeholms, Källshagens och Frösö sjukhus* — som hittills undersökts, erfordras sålunda sammanlagt 70 ekonomibiträdestjänster i Ce 5.

Vid *Gådeå sjukhus* erfordras personalförstärkning i centralköket med 1 ekonomibitråde i Ce 10 och 1 ekonomibitråde i Ce 5 på grund av den ökade arbetsbelastning, som uppkommit genom förhyrningen av Härnösands stads vårdhem.

Såsom ett led i den fortlöpande rationaliseringen av sjukhusdriften har styrelsen beslutat nedlägga *bageridriften vid S:t Sigfrids sjukhus*, varvid den vakanta bageriföreståndartjänsten i Ca 10 kan indragas. Däremot bör 3 tjänster såsom ekonomibitråde i Ce 5 disponeras för viss del av den för-

stärkning av kökspersonalen, som kan erfordras vid de sjukhus, vilka inom kort kommer att beröras av pågående undersökning av kostförhållandena.

Ett flertal sjukhus har hemställt om förstärkning av *tvätt- och städningsspersonalen*. Styrelsen räknar dock med att kunna täcka oundgängliga behov i dessa avseenden med vissa ekonomibiträdestjänster, som successivt blir disponibla vid sjukhustvätterier, vilkas nedläggande beslutats eller planerats. Vid det nedlagda tvätteriet vid Umedalens sjukhus bör 1 ekonomibiträde i Ca 11 (maskintvättare) överföras på övergångsstat.

Till följd av *bryggeridriftens* nedläggande vid *Restads sjukhus* kan en tjänst som hantverksföreståndare i Ca 13 och en som ekonomibiträde i Ca 10 indragas.

Personal i trädgård och jordbruk

Som ett led i strävandena att från sjukhusen avskilja för sjukvården mindre betydande verksamhetsgrenar har styrelsen beslutat nedlägga jordbruket vid *Furunäsets sjukhus*. Tjänsterna såsom befallningsman i Ca 13 och föreståndare för svinstall i Ca 10 torde böra föras å övergångsstat, varvid tjänstinnehavarna avses bli sysselsatta med trädgårds- och transportarbeten.

Behovet av biträde åt trädgårdsmästaren vid *Sundby* och *S:ta Annas sjukhus* får numera anses permanent. En jämförelse med andra sjukhus med trädgård av ungefär motsvarande storlek ger även vid handen, att sjukhusen bör tillföras vardera en tjänst såsom ekonomibiträde i Ce 10.

Jordbruket vid *Västra Ny sjukhus* förestås f. n. av en uppsyningsman på övergångsstat, som därvid — i avvaktan på en revision av normerna för lönegradsplaceringen för befallningsmännen vid sinnessjukhusen — placerats i Cg 17. Som biträdande arbetsledare tjänstgör en förman på övergångsstat i Ca 11. Med hänsyn till jordbrukets storlek bör en tjänst som förman i Ca 13 inrättas.

Övrig ekonomipersonal

I anslutning till förnyad framställning från direktionen för *S:ta Maria sjukhus* återkommer styrelsen till sin endast delvis bifallna hemställan i anslagsäskandena för budgetåret 1956/57 om inrättande av två ekonomibiträdestjänster i Ce—Ca 10 för transport av patientkosten. Statsmakterna beviljade en tjänst. Till följd härav finns endast två tjänster för transport av patientkosten, för vilket ändamål jämlikt utredning av centrala sjukvårdsberedningens arbetsstudieavdelning behövs minst tre truckförare. Ytterligare 1 tjänst såsom ekonomibiträde i Ce 10 bör därför inrättas.

Vid *S:ta Gertruds sjukhus* finns allenast två tjänster som ekonomibiträde i Ca—Ce 10 för transporter. Då en jämförelse med sjukhus av ungefär samma storleksordning ger vid handen, att minst tre tjänster erfordras, bör en tjänst som ekonomibiträde i Ce 10 inrättas.

Den tjänsteman — en å övergångsstat placerad föreståndare för djurstall — som varit biträde åt förrådsförmannen vid *Birgittas sjukhus* har under våren 1956 avgått med pension. Då biträde fortfarande erfordras på förrådet, bör en tjänst såsom ekonomibiträde i Ce 10 inrättas.

På grund av övergång till entreprenadssystem för den yttre vakthållningen nattetid vid *Birgittas* och *Västra Marks sjukhus* bör tjänsterna därstädes som yttre nattvakt i Ca 10 indragas fr. o. m. nästa budgetår.

Övergångsstat

Till följd av innehavarnas avgång bör följande å övergångsstat uppförda tjänster indragas, nämligen 1 tvättföreståndare i Ca 12, 1 föreståndare för djurstall i Ca 10, 1 biträdande tvättföreståndare i Ca 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7.

Sammanfattning

Styrelsens förslag beträffande ekonomipersonal för befintliga vårdplatser innebär sammanfattningsvis en *utökning* med 95 tjänster, nämligen 1 maskinmästare i Ca 20, 1 yrkesmästare i Ca 18, 2 maskinister i Ca 15, 2 yrkesmästare i Ca 14, 4 hantverksföreståndare i Ca 13, 1 förman i Ca 13, 2 hantverkare i Ca 12, 1 väverska i Ca 9, 6 ekonomibiträden i Ce 10 och 75 ekonomibiträden i Ce 5. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 2 maskinmästare i Ca 18, 1 hantverksföreståndare i Ce 16, 1 hantverksföreståndare i Ca 13, 1 hantverkare i Ca 12, 2 hantverkare i Ce 12, 1 bageriföreståndare i Ca 10, 2 yttre nattvakter i Ca 10 och 2 ekonomibiträden i Ce 10. På *övergångsstat* skulle tillkomma 1 befallningsman i Ca 13, 1 ekonomibiträde (maskintvättare) i Ca 11 och 1 föreståndare för djurstall i Ca 10 men indragas 1 tvättföreståndare i Ca 12, 1 föreståndare för djurstall i Ca 10, 1 biträdande tvättföreståndare i Ca 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7.

3) *Generell löneökning*

Fr. o. m. den 1 januari 1956 genomfördes en generell ökning av stats-tjänstemännens löner. Med utgångspunkt från anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal under budgetåret 1956/57, tillsammans omkring 85 315 000 kronor, torde anslagsposten till rörligt tillägg (f. n. 21 285 800 kronor) böra höjas med omkring $(30\% \times 85\,315\,000 - 21\,285\,800)$ 4 310 000 kronor.

4) *Vikarieavlöningar m. m.*

4 a) *Vikarielöner*

För avlöande av vikarier å de av styrelsen föreslagna nya tjänsterna erfordras i runt tal 880 000 kronor.

Under budgetåret 1957/58 kommer den nya grundutbildningen av sjuk-

vårdspersonal att pågå i full utsträckning med omkring 450 elever årligen. Det sammanlagda antalet kursmånader, under vilka i utbildningen deltagande elever icke kommer att fullgöra tjänstgöring vid sjukhusen, kommer att uppgå till (7×450) 3 150. Då vikarier måste anställas för i utbildningen deltagande personal, kan den härav följande merkostnaden uppskattas till — utöver för innevarande budgetår för ändamålet anvisade 800 000 kronor — omkring 800 000 kronor. Därvid har räknats med att landsting, vid vilkas kroppssjukhus ifrågavarande utbildning delvis är förlagd, med 487 800 kronor kommer att bestrida kostnaderna för löner till personal, som undergår utbildningen.

4 b) *Avlöningar till extra arbetskraft*

Av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal äger styrelsen använda ett belopp av högst 880 000 kronor för avlönande av extra arbetskraft. På grund av den allmänna löneökningen efter den 1 januari 1956 bör beloppet uppräknas med 5 procent eller med 44 000 kronor. Vid bifall till styrelsens förslag beträffande kontorspersonalen skulle å andra sidan en reduktion kunna ske med 162 000 kronor, motsvarande nu utgående löner till 1 extra kassör och 15 extra kontorister.

F. n. disponerar styrelsen 20 000 kronor för att försöksvis anställa sjukgymnaster. Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande behovet av psykologer och sjukgymnaster bör nämnda belopp uppräknas med 60 000 kronor.

Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande vid Gullberna sjukhus av 1 tjänst som hantverksföreståndare i tapetserarverkstad samt 7 tjänster som ekonomibiträden i Ce 5 kan medelsanvisningen minskas med 20 000 kronor, motsvarande lön till 1 extra tapetserare och 3 extra ekonomibiträden.

Enligt det anförda bör anslagsbeloppet för avlöningar till extra arbetskraft nedräknas med i runt tal $(162\ 000 + 20\ 000 - 44\ 000 - 60\ 000)$ 78 000 kronor.

5) *Arvodestagare m. m.*

5 a) I det föregående har styrelsen föreslagit, att med en förste läkartjänst vid S:t Lars' sjukhus skall förenas *självständigt ansvar för vissa vårdplatser* samt att vid S:ta Maria och Ryhovs sjukhus dylika läkartjänster skall utbytas mot överläkartjänster. Vidare har styrelsen föreslagit, att vid Källshagens sjukhus en tjänst som överläkare skall inrättas, varvid det nu med en förste läkartjänst förenade ansvaret för viss vårdavdelning skulle bortfalla. Ett bifall härtill skulle medföra en sammanlagd minskning av för nämnda ansvar utgående arvoden med $(2 \times 1\ 320)$ 2 640 kronor.

Vissa ersättningar för *särskilda läkargöromål* bör höjas. Sålunda bör

arvodet till internmedicinsk konsult vid psykiatriska sjukhuset höjas med 4 200 kronor och vid S:t Jörgens sjukhus med 2 600 kronor. Vid sistnämnda sjukhus bör vidare anvisas 2 400 kronor till arvode åt narkosläkare.

För arvode till tbc-konsult vid Ulleråkers sjukhus bör enligt av läkarförbundet tillämpade normer beräknas 4 500 kronor. Vidare bör möjlighet att konsultera specialist beredas jämväl övriga sinnessjukhus med särskilda tbc-avdelningar, nämligen S:t Lars' och Umedalens sjukhus. Sammanlagt bör sålunda för tbc-konsulter beräknas 13 500 kronor. För Gullberna sjukhus bör beräknas 5 000 kronor i arvoden till konsulter. Ett bifall till styrelsens förslag om inrättande av tjänst som överläkare i Ce 37 för den intermedicinska vården vid Ulleråkers, Sidsjöns, Restads och Sätters sjukhus skulle medföra en sammanlagd minskning av utgående ersättningar för särskilda läkargöromål med 12 500 kronor.

Det ökade medelsbehovet för arvoden till läkare skulle alltså uppgå till (4 200 + 2 600 + 2 400 + 13 500 + 5 000 — 12 500 — 2 640) 12 560 kronor.

5 b) Vid Gullberna sjukhus bör fr. o. m. budgetåret 1957/58 inrättas en *lokal utskrivningsnämnd*. Med tillämpning av nu gällande normer för fastställande av ersättningsbeloppen erfordras för ersättningar till ledamöter och suppleanter 3 600 kronor. Styrelsen erinrar dock om att sinnessjuknämnden hemställt om en höjning av dagarvodena för ledamöter och suppleanter till för ordföranden 45 kronor, för övriga ledamöter 30 kronor samt för övriga suppleanter 60 kronor. I den mån framställningen bifalles, bör motsvarande höjning ske av arvoden till utskrivningsnämndernas ledamöter och suppleanter.

5 c) Genom beslut den 14 maj 1954 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att fastställa arvode till *utskrivningsnämndernas sekreterare* till högst 1 800 kronor för år. Detta belopp har hitintills utgått vid fem sjukhus. Vid övriga sjukhus har på grund av mindre arbetsbelastning lägre arvoden utgått.

Omfattningen av utskrivningsnämndernas verksamhet har ökat från sammanlagt omkring 4 500 ärenden år 1953 till omkring 5 600 år 1955. Under år 1956 kan antalet ärenden beräknas komma att uppgå till omkring 6 000. Med hänsyn härtill samt till penningvärdets fall synes det skäligt, att nu utgående arvoden höjes. Posten till arvoden till sekreterare i utskrivningsnämnder bör därför ökas med sammanlagt 8 000 kronor, varvid styrelsen utgått från en till 2 400 kronor höjd maximigräns.

5 d) I överensstämmelse med de arvodesbelopp, som utgår till *predikanter* vid sjukhus av ungefär samma storleksordning, bör för arvode åt predikant vid Gullberna sjukhus beräknas 1 860 kronor per år.

5 e) Arvoden för *orgelspelning* i samband med gudstjänster och begravingar vid sjukhusen utgår vid S:ta Maria, Ryhovs, S:t Lars' och Ulleråkers sjukhus med 600 kronor och vid de övriga 21 sjukhus, där sådana

arvoden utgår, med 540 kronor för år. Då arvoden icke kan anses utgöra skälig ersättning för en organisttjänstgöring av den omfattning, varom här är fråga, har det visat sig mycket svårt att anställa kvalificerade organister. Flera av organisterna fullgör f. n. göromålen enbart av ideellt intresse. Då dylikt utnyttjande av personer med viss utbildning i längden icke kan anses godtagbart, bör nu utgående arvoden minst fördubblas. För ändamålet erfordras 14 880 kronor. I detta belopp ingår arvode till organist vid Gullberna sjukhus.

5 f) Vid bifall till vad förut anförts torde belastningen på anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, komma att öka med (12 560 + 3 600 + 8 000 + 1 860 + 14 880) 40 900 kronor. Enär belastningen de senaste två budgetåren underskridit anvisade medel med 78 716 resp. 95 881 kronor, anser sig styrelsen dock icke böra föreslå en uppräknig av anslagsposten.

Yttranden

Mentalsjukvårdsdelegationen inom kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket har genom såväl direkta kontakter som på annat sätt fått otvetydiga bevis för att förhållandena inom mentalsjukvården i många hänseenden är i hög grad bristfälliga. Oaktat att i och för sig betydande förbättringar genomförts under senare år, föreligger ännu trängande behov att förstärka såväl de personella som de materiella resurserna. Mycket stora ekonomiska insatser måste göras under en följd av år för att denna del av vårt sjukvårdsväsende skall fungera på ett tillfredsställande sätt. Delegationen vill särskilt understryka principen, att det inte bör få råda någon standardskillnad mellan vårdorgan för psykiskt och somatiskt sjuka.

Mer än hälften av den av medicinalstyrelsen äskade anslagsökningen, i runt tal 13 300 000 kronor, avser kostnadsökningar av mera automatisk karaktär, exempelvis personal till följd av nya vårdplatser och generella löneökningar. En icke oväsentlig del av förstärkningen av personalresurserna för redan befintliga vårdplatser är därjämte nödvändig för att eliminera det ökade trycket på sjukhusen. Nu angivna förstärkningar kommer sålunda icke att medföra någon höjning av vårdstandard. Det belopp, som kommer att kunna tagas i anspråk för en sådan höjning, torde snarare understiga än överstiga 4 000 000 kronor. Då detta belopp skall fördelas på 26 sjukhus jämte 10 sekundäravdelningar är det uppenbart, att man vid bifall till styrelsens förslag ändock inte kan förvänta annat än en ringa ökning av vårdstandard inom denna eftersatta del av vår sjukvård.

En stor diskrepans föreligger mellan läkartätheten vid statliga och kommunala mentalsjukhus. De av styrelsen begärda läkartjänsterna får under nu rådande förhållanden betraktas som minimikrav. Enär det under en följd av år blir svårt att anskaffa tillräckligt med läkare, bör man näm-

ligen efter de angivna riktlinjerna framförallt inrikta sig på att öka sjukvårdspersonalen för att garantera så goda vårdförhållanden som möjligt. Medelbeläggningen per läkartjänst var 1955 vid de statliga mentalsjukhusen 131 och vid storstädernas 84. För sjukvårdspersonalen var motsvarande siffror 3,6 resp. 2,8. Det finns ingen saklig motivering för att de statliga sjukhusen i detta hänseende skall vara sämre ställda än de kommunala. Delegationen tillstyrker sålunda styrelsens förslag till ökning av såväl läkar- som sjukvårdspersonalen.

• Beträffande förslaget till personal för två nya avdelningar för halv- oroliga patienter vid Mariebergs sjukhus anför delegationen som exempel på hur mycket av en sådan till synes tillräcklig personalstyrka, som i verkligheten kommer att sysselsättas med egentligt sjukvårdsarbete:

Bortsett från de tre avdelningsbiträdena, som ej deltagar i sjukvårdsarbetet, återstår för vardera avdelningen en översköterska, en första sköterska och sju sköterskor. På grund av patientklienteletets natur måste härav tre avdelas som nattvakter (därav en avlösare). För dagtjänsten återstår då en översköterska, en första sköterska och fyra sköterskor. Av dessa är två alltid frånvarande på grund av ledig dag, varannan söndag är därjämte ytterligare en borta. Av de sålunda i vanliga fall tjänstgörande fyra befattningshavarna är en större delen av dagen frånvarande på grund av måltidsraster, budskickning, besök med patient å lasarett m. m. En av de tjänstgörande har ansvaret för avdelningen och måste därför ägna mycken tid åt skrivarbete, medicinutdelning, injektioner etc. För det sjukvårdande arbetet med 28 patienter återstår två eller högst tre sköterskor, som skall handha övervakning, handledning av patienternas sysselsättning, deltaga i promenader etc. Frånsett att övervakningen lätt blir bristfällig under sådana förhållanden blir det knappast någon tid över för den individuella psykoterapi, som egentligen borde vara personalens huvuduppgift. Det anförda ger vid handen, att den föreslagna personalbesättningen för ifrågakvarande avdelningar är beräknad i underkant.

Inrättandet av de föreslagna randutbildningstjänsterna i psykiatri torde få mycket stor betydelse för rekryteringen av läkare till mentalsjukhusen. I universitetsstäderna finns många nyblivna medicine licentiater med positiv inställning till psykiatrin, som säkerligen skulle vilja pröva på arbetet vid dessa sjukhus. En ettårstjänst är mycket lämplig härför och genom sin prägel av tillfällig anställning binder den ej vare sig läkaren eller sjukhuset. Sådana tjänster bör inrättas icke blott vid Ulleråkers och S:t Jörgens sjukhus utan även vid S:t Lars sjukhus, där f. n. stora svårigheter föreligger att ordna anställning för synnerligen lämpliga yngre läkare.

Det begärda antalet tjänster för skriv- och kontorsgöromål är beräknat i underkant. Vid konferenser med läkarna har bristen på skrivhjälp påtalats som en mycket besvärande faktor. Alltför stor del av arbetstiden åtgår till maskinskrivningsarbete. Hur stort det ytterligare behovet av

skrivbiträden är kan f. n. ej preciseras. Det är önskvärt, att medicinalstyrelsen i anslagsäskandena för budgetåret 1958/59 framlägger en utredning härom.

Av styrelsens övriga förslag vill delegationen särskilt understryka önskvärdheten av att en tjänst som överskötare, avsedd för socioterapi, inrättas på försök vid S:ta Maria sjukhus samt att — förutom den begärda extra ordinarie tjänsten som sjukgymnast — det begärda anslaget till sjukgymnastisk verksamhet beviljas.

Ett flertal sjukhusdirektioner har hemställt om uppflyttning av kvarstående översköterskor i Ca 14 till Ca 15. Några av dessa tjänster (översköterskor på sjukhus, apotek och laboratorier) är sedan lång tid tillbaka synnerligen svåra att rekrytera. Vissa av befattningshavarna har slutat som följd av den låga lönegradsplaceringen. Frågan om uppflyttning av tjänsterna bör därför skyndsamt prövas.

Medicinalstyrelsens förslag vittnar om ett bemödande att försöka utjämna de påtagliga olikheter i standardhänseende, som föreligger mellan somatisk och psykisk sjukvård. Dessa olikheter är så stora att man — som inledningsvis framhållits — med fullt fog kan tala om missförhållanden inom mentalsjukvården. Som ett led i ett påbörjat upprustningsarbete tillstyrker delegationen styrelsens förslag och yrkar därjämte att nu gjorda påpekanden i möjligaste mån beaktas.

Utredningen rörande maskin- och byggnadspersonalen vid sinnessjukhusen — som begränsat sitt utlåtande till att avse maskinpersonal samt sådan personal, som deltagar i byggnadsunderhåll eller som är sysselsatt med underhåll och nytillverkning av inventarier m. m. (snickeri-, måleri-, mureri- och tapetseripersonal) — framhåller, att i avbidan på resultatet av utredningen den största restriktivitet bör iakttagas vid inrättande av nya tjänster inom det område, som är föremål för utredningens prövning. Detta gäller i all synnerhet nya pensionsgrundande befattningar. Utredningen anför vidare.

Beträffande ekonomipersonal till följd av nya vårdplatser föreslår medicinalstyrelsen inrättande av bl. a. följande tjänster vid *Gullberna sjukhus*, nämligen för maskin- och eldarpersonal: 1 eldare i Ce 11 samt för personal i verkstäder och arbetsalar: 1 hantverksföreståndare i Ce 13 (elektriker), 1 hantverksföreståndare i Ce 13 (för smides- och plåtarbeten), 1 hantverksföreståndare i Ce 15 (i måleri), 1 hantverksföreståndare i Ce 15 (i mureri), 1 hantverkare i Ce 12 (i måleri), 1 hantverkare i Ce 12 (i snickeri) och 1 hantverksföreståndare i Ca 13 (i tapetseri).

Utredningen anser för sin del behov f. n. föreligga av 1 eldare i Cg 11 och 2 reparatörer i Cg 12, varav en elektriker och en med utbildning inom det mekaniska facket. Avlöningskostnaderna bör bestridas från det under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anvisade beloppet för extra arbetskraft. Utredningen är väl medveten om att reparations- och justeringsarbeten av olika slag i viss utsträckning blir nödvändiga under

nästa budgetår. Utredningen är emellertid icke övertygad om att sådana arbeten kommer att föreligga vid detta nyuppförda sjukhus i en omfattning, som kan motivera inrättande av 1 hantverksföreståndartjänst och 1 hantverkartjänst i måleri, 1 hantverksföreståndartjänst i mureri samt — utöver den fr. o. m. innevarande budgetår inrättade befattningen såsom hantverksföreståndare i snickeri — 1 tjänst såsom hantverkare i snickeri. Ifrågavarande nödvändiga arbeten synes tills vidare böra utföras genom anlåtande av entreprenör eller eventuellt genom kollektivavtalsanställning av personal vid sjukhuset. Kostnaderna härför torde böra bestridas från den å staten för statens allmänna fastighetsfond under medicinalstyrelsens delfond uppförda posten till reparations- och underhållsarbeten m. m.

Beträffande personal för befintliga vårdplatser framlägger medicinalstyrelsen förslag rörande maskin- och byggnadspersonal endast vid *S:t Jörgens* och *Gådeå sjukhus*.

Utredningen — som erinrar, att grunderna för klassificering av statens fasta maskinanläggningar och därmed sammanhängande spörsmål är föremål för omprövning av särskilt tillkallad sakkunnig — har i och för sig intet att erinra mot att maskinmästartjänsten vid *S:t Jörgens sjukhus* uppflyttas till 20 lönegraden och ej heller mot att den vakanta maskinmästartjänsten vid *Gådeå sjukhus* utbyts mot en maskinisttjänst i 15 lönegraden under förutsättning att de föreslagna omklassificeringarna av maskinanläggningarna vid dessa sjukhus visar sig vara sakligt befogade enligt nu gällande klassificeringsnormer. Däremot bör med hänsyn till pågående undersökning av bl. a. maskinpersonalens organisation endast extra befattningar inrättas för ändamålet. Detsamma gäller den föreslagna tjänsten såsom maskinist i 15 lönegraden vid *S:t Jörgens sjukhus*.

För såväl nya som befintliga vårdplatser föreslår medicinalstyrelsen inrättande av 1 hantverksföreståndartjänst i Ca 13 för tapetseriarbeten vid ettvart av *Gullberna*, *Frösö*, *Furunäsets* och *S:t Jörgens sjukhus* samt 1 hantverkarbefattning i Ca 12 vid vartdera *Ryhovs* och *S:ta Maria sjukhus*. Med hänsyn till att arbetet å tapetseriverkstäderna (underhåll av möbler, madrasser, linoleummattor m. m.) i viss utsträckning synes bedrivas såsom en form av arbetsterapi är det tveksamt om denna del av sjukhusens verksamhet nu bör göras till föremål för översyn. Intill dess resultatet av utredningen föreligger synes det emellertid motiverat, att även inom detta område iakttaga försiktighet vid inrättande av nya tjänster, i varje fall ordinarie eller extra ordinarie sådana.

Statens lönenämnd finner icke tillräckliga skäl föreligga för uppflyttning av tio kontorsbiträden till kanslibiträden i Ce 11 vid vissa rättspsykiatriska läkarexpeditioner samt överläkarexpeditioner inom familjevård och hjälpverksamhet, av en uppsyningsman i Ca 16 vid Västra Ny sjukhus till förste uppsyningsman i Ca 19, av en hantverksföreståndare i Ce 16 och två hantverkare vid Sidsjöns sjukhus till yrkesmästare i Ca 18 resp. Ca 14. Nämnden kan ej heller biträda förslaget till lönegradsplacering för tjänsten som förman i Ca 13 vid jordbruket å Västra Ny sjukhus.

Lönenämnden ifrågasätter, om den föreslagna tjänsten som läkepedagog bör placeras i högre lönegrad än den, till vilken psykologassistent hänföres.

Beträffande förslaget om inrättande av en tjänst som sjukgymnast i Ce 14

erinnrar nämnden om vad som uttalats rörande lönegradsplacering av vissa sjukgymnaster i propositionen nr 124/1956.

Nämnden kan icke finna tillräckliga skäl för att placera de föreslagna tjänsterna som anstaltstandsköterska i högre lönegrad än vad som gäller för tandköterska inom folktandvården.

Lönenämnden har ingen erinran mot bifall till förslagen om uppflyttning av en maskinmästare från Ca 18 till Ca 20 och om inrättande av en tjänst som maskinist Ca 15 vid S:t Jörgens sjukhus under förutsättning att sjukhuset placeras i grupp 6 i byggnadsstyrelsens klassificeringssystem för statens fasta maskinanläggningar. Därest Gådeå sjukhus nedflyttas från anläggningsgrupp 5 till 4, har nämnden ej heller någon erinran mot att den vakanta maskinmästartjänsten vid sjukhuset omändras till en maskinisttjänst i Ca 15.

Emot de under arvodestagare m. m. framförda förslagen har lönenämnden ingen annan erinran än att arvoden till sekreterare i utskrivningsnämnd och orgelspelare bör omprövas i samband med en allmän översyn av liknande arvoden.

I övrigt har lönenämnden ingen erinran mot de framförda förslagen.

Departementschefen

Den statliga sinnessjukvården är sedan ett antal år tillbaka föremål för en omfattande upprustning, vilken tidigare följt en av 1950 års riksdag godkänd generalplan. Sedan denna plan befunnits otillräcklig gäller dock numera en av 1956 års riksdag godkänd reviderad generalplan för modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen. Den nya planen är avsedd att tjäna som en allmän riktlinje för det framtida utbyggandet av dessa sjukhus. Denna reviderade generalplan innebär, att t. o. m. budgetåret 1966/67 ytterligare omkring 3 000 vårdplatser kommer att inrättas utöver de 18 000, som förutsattes i 1950 års generalplan. För att tillgodose detta platsbehov kommer åtminstone fyra nya sinnessjukhus utöver de tre nya som förutsattes i 1950 års plan att inrättas. Av dessa beräknas Gullberna sjukhus i Karlskrona kunna tagas i bruk inom den närmaste tiden för omkring 400 patienter samt återstående 400 platser vara färdigställda omkring årsskiftet 1957/58. Vidare kommer en del nu befintliga sjukhus att läggas ned medan övriga äldre sjukhus skall moderniseras och upprustas.

Målet för mentalsjukvårdens upprustning är att föra upp denna vårdgren till samma standard och klass som kroppssjukvården. De psykiskt sjuka har självfallet samma rätt till en fullgod, effektiv och human vård som de kroppssjuka och någon klyfta mellan mentalsjukvård och kroppssjukvård bör i längden icke få bestå. Fastän otvivelaktigt stora förbättringar skett särskilt de senaste åren, är emellertid lokalerna på de äldre sinnessjukhusen ofta omoderna, otrivsamma och tungskötta samt planerade så, att de icke medger en angelägen uppdelning av patienterna. Även på andra punkter

återstår mycket innan det uppsatta målet nåtts. Härför behövs nya, utbyggda och moderniserade sjukhus, en höjd vårdstandard i övrigt samt mer personal.

Den nuvarande planen för den materiella upprustningen på byggnadssidan för att nå detta mål har nyss summariskt redovisats. Angelägenheten av att denna upprustning fortsätter i snabbast möjliga takt belyses bl. a. av de nuvarande beläggningsförhållandena på sinnessjukhusen. På de omkring 18 800 vårdplatserna vid sådana statliga sinnessjukhus, vilka ej uteslutande är avsedda för psykiskt efterblivna, utgjorde medelbeläggningen under år 1955 omkring 21 630 patienter. Överbeläggningen uppgick sålunda till 2 830 eller något mer än 15 procent men steg vid vissa sjukhus till närmare 38 procent. Samtidigt var mer än 1 500 sinnessjuka anmälda som exspektanter till plats på sinnessjukhusen.

Dessa fakta visar att den nya generalplanen, vilken som nyss nämnts upptar ett platsantal av 21 000 år 1967, icke utan vidare kan anses tillfyllest. I själva verket kan planen hålla endast om vissa förutsättningar uppfylls. De viktigaste av dessa är att platserna är rationellt ordnade samt kanske framförallt att personalen är större och bättre utbildad. Vid planens godkännande räknade man därför med att en personell upprustning måste ske. En sådan är självfallet också ett humanitärt och ett allmänt vårdintresse och går helt i linje med den nyss angivna målsättningen. En förstärkning av personalen av olika kategorier är av väsentlig betydelse för att ge patienterna på de statliga mentalsjukhusen en vård och behandling, likvärdig med kroppssjukhusens, och genomföra den differentiering av de sjuka som är så angelägen för att nå detta mål. Jag återkommer strax till de personalökningar, som nu bör genomföras. Vad angår höjningen av vårdpersonalens kvalifikationer, så har redan ett betydelsefullt steg tagits genom den av 1954 års riksdag beslutade tvååriga grundutbildningen för sinnessjukvårdspersonal, vilken tagit sin början våren 1956. I fråga om den högre utbildningen och därmed sammanhängande spörsmål har ett överarbetat förslag nyligen avlämnats av medicinalstyrelsen. Förslag i ämnet torde senare få underställas riksdagens prövning.

Även beträffande personaltätheten på sjukhusen har under åren efter antagandet av 1950 års generalplan skett en betydande upprustning. Under den första femårsperioden, åren 1950—1954, tillkom sålunda 548 nya tjänster medan ökningen under åren 1955 och 1956 utgjorde 316 resp. 446. Av dessa sammanlagt 1 310 tjänster hänförde sig icke fullt två tredjedelar till nya vårdplatser. Trots dessa betydande förstärkningar är emellertid personalen alltjämt otillräcklig. En fortsatt utbyggnad av personalorganisationen i såväl kvantitativt som kvalitativt hänseende måste därför anses vara angelägen.

Vad först angår läkartjänsterna framgår av medicinalstyrelsens skrivelse, att antalet patienter per läkartjänst vid sinnessjukhusen efter de förstärkningar, som medgivits för innevarande budgetår, numera i genomsnitt upp-

går för primärsjukhusen till 124,4, för sekundärsjukhusen till 141,9 samt för sjukhusen för psykiskt efterblivna till 154,3. Av de 18 primärsjukhusen hade emellertid icke mindre än 13 en högre, i många fall betydligt högre medelbeläggning än förstnämnda genomsnitt. Den totala medelbeläggningen per läkartjänst uppgick till 131,3. Jag vill i detta sammanhang erinra om att i det senaste generalplaneförslaget åberopats, att statens sjukhusutredning i ett betänkande 1948 (SOU 1948: 37) räknade med en läkare på 100 à 125 patienter vid vårdavdelningarna på sinnessjukhusen. I yttranden över förslaget framhölls, att denna norm för läkartätheten icke grundade sig på någon noggrann analys av arbetet på ett sinnessjukhus och att den icke kunde anses tillfyllest. Vidare kan erinras om att läkartätheten vid storstädernas sinnessjukhus under år 1955 uppgick till en läkare på 84 patienter. Mot bakgrunden av dessa förhållanden är det uppenbarligen angeläget, att i möjligaste mån öka läkartillgången. Medicinalstyrelsen har också hemställt, att 21 nya läkartjänster måtte inrättas för befintliga vårdplatser. Härtill kommer fem läkarbefattningar för nytillkommande vårdplatser, varav tre för Gullberna sjukhus.

I detta sammanhang bör emellertid beaktas, att ett stort antal av redan inrättade läkartjänster icke kunnat besättas. Framför allt på grund av den allmänna bristen på läkare har läget i detta hänseende tidvis varit mycket otillfredsställande. Vid månadsskiftet september—oktober 1956 var sålunda av 203 tjänster icke mindre än 89 vakanta medan motsvarande siffror vid samma tidpunkt år 1955 uppgick till 182 resp. 67. Av de 89 vakanta tjänsterna uppehölls visserligen ett stort antal av vikarier men 33 tjänster saknade överhuvud innehavare. Sistnämnda siffra var vid motsvarande tid 1955 endast 17, varför ett betydande antal av de vid 1956 års riksdag medgivna nya tjänsterna då icke kunnat utnyttjas. Enligt vad jag inhämtat kan emellertid den höga siffran icke uppehållna tjänster vid nämnda tidpunkt år 1956 åtminstone delvis förklaras av att utländska vikarier då av särskilda skäl tillfälligt icke fanns att tillgå i normal omfattning. Detta förhållande bestyrkes också av att under slutet av år 1956 en betydande förbättring i detta hänseende inträtt. Antalet tjänster utan innehavare hade sålunda den 1 december samma år nedgått till 9, därav 3 vid Gullberna sjukhus. Samtidigt hade antalet vakanta tjänster minskat från 89 till 84.

Nu nämnda omständigheter synes mana till en viss försiktighet i fråga om inrättande av nya läkartjänster. Å andra sidan måste beaktas, att bl. a. läkarbristen inom sinnessjukvården bidragit till de mindre tillfredsställande arbetsförhållandena för läkarna och därmed försvårat rekryteringen. Med hänsyn till det anförda har jag ansett mig böra förorda, att 14 nya befattningar som läkare inrättas för nästa budgetår, därav tre för Gullberna sjukhus. Vid fördelningen av dessa nya tjänster har jag sökt beakta behovet av en utbyggnad av såväl den intermedicinska konsultverksamheten som familjevården och hjälpverksamheten.

Icke minst på grund av läkarbristen är det vidare angeläget, att den befintliga läkarpersonalen i största möjliga utsträckning avlastas från skrivgöromål m. m., så att de mera effektivt kan ägna sin tid åt de egentliga sjukvårdande uppgifterna. Med hänsyn bl. a. härtill kommer jag i det följande att förordna en förstärkning av kontorspersonalen med ett flertal nya biträdestjänster.

I fråga om vårdpersonalen understiger alltså personaltätheten avsevärt den norm — en befattningshavare på 2,8 patienter — som uppställts av statens sjukhusutredning. Enligt senast tillgängliga uppgifter utgjorde nämligen medelbeläggningen per tjänst vid samtliga statliga sinnessjukhus i genomsnitt 3,6 och vid primärsjukhusen i genomsnitt 3,4 för såväl manliga som kvinnliga vårdavdelningar. Motsvarande siffror för nämnda avdelningar under budgetåret 1955/56 utgjorde 3,5 resp. 3,7. Även om alltså en viss förbättring skett genom de nya befattningar, som inrättats fr. o. m. innevarande budgetår, föreligger sålunda alltså ett betydande behov av ytterligare tjänster för vårdpersonal. De skäl, som medicinalstyrelsen anfört beträffande vårdförhållandena vid vissa sjukhus, bestyrker ytterligare angelägenheten av att tillgodose detta behov. Emellertid synes även på detta område föreligga vissa rekryteringssvårigheter. Med hänsyn bl. a. härtill och med beaktande tillika av de svårigheter för personalrekryteringen som torde föranledas av att Gullberna sjukhus i sin helhet kan beräknas komma att tagas i bruk under budgetåret 1957/58 har jag dock icke ansett mig kunna tillstyrka en så betydande förstärkning av vårdpersonalen för befintliga vårdplatser som medicinalstyrelsen förordat.

Även beträffande ekonomipersonalen kommer jag i det följande att förordna vissa förstärkningar, främst för att möjliggöra en successiv förbättring av koststandarden på sjukhusen.

Sammanfattningsvis innebär de av mig förordade förslagen, att 418 nya tjänster inrättas mot 446 för innevarande budgetår. Av förstnämnda antal avses 252 för nytillkommande vårdplatser och 166 för befintliga platser (303 resp. 143 budgetåret 1956/57). Den närmare fördelningen av tjänsterna redovisas i en sammanfattning och tabell i det följande (s. 157).

Jag övergår härefter till en närmare behandling av de av medicinalstyrelsen framförda förslagen.

Vad till en början angår frågan om personal till följd av nytillkommande vårdplatser har jag inhämtat, att den nya vårdpaviljongen för akut sjuka vid S:t Olofs sjukhus, som beslutades vid 1956 års riksdag, icke kan komma att färdigställas redan under budgetåret 1957/58. För dessa platser äskade 21 tjänster behöver sålunda ej inrättas. Medicinalstyrelsens förslag beträffande Mariebergs, Birgittas och Gådeå sjukhus biträder jag med allenast den ändringen, att antalet skötare vid vardera av sistnämnda båda sjukhus minskas med 1 och antalet sköterskor vid Gådeå sjukhus med 1. Vid det av Gådeå sjukhus förhyrda

Härnösands stads vårdhem bör härutöver anställas 1 ekonomibitråde i Ce 10 och 1 i Ce 5, vilka tjänster av styrelsen yrkats under befintliga vårdplatser. I fråga om Gullberna sjukhus har jag i huvudsak intet annat att erinra än att jag beträffande ekonomipersonalen ansluter mig till de synpunkter, som anförts i yttrandet från utredningen rörande maskin- och byggnadspersonalen vid sinnessjukhusen. I avbidan på resultatet av denna utredning bör sålunda antalet av medicinalstyrelsen föreslagna tjänster minskas med 8. Å andra sidan bör såsom utredningen föreslagit tillkomma 3 tjänster, nämligen 2 reparatörer i Cg 12, varav en elektriker och en med mekanisk utbildning, samt 1 eldare i Cg 11.

Jag föreslår alltså, att följande (279 — 32 + 2 + 3) 252 nya tjänster inrättas, nämligen 1 överläkare i Ca 37, 1 förste läkare i Ca 31, 2 läkare i Ce 29, 1 socialkurator i Ce 18, 1 uppsyningsman i Ca 16, 1 föreståndarinna i Ca 16, 7 överskötare i Ca 15, 15 översköterskor i Ca 15, 1 biträdande köksföreståndare i Ca 15, 1 hantverksföreståndare (skomakeri) i Ce 15, 1 trädgårdsmästare i Ce 15, 1 överskötare i Ca 14, 1 kontorist i Ca 13, 9 förste skötare i Ca 13, 11 första sköterskor i Ca 12, 46 skötare i Ca 12, 17 skötare i Ce 12, 1 hantverkare i Ce 12 och 1 i Cg 12 (skrädderi resp. skomakeri), 2 reparatörer i Cg 12, 1 eldare i Cg 11, 1 ekonomibitråde i Ce 11, 53 sköterskor i Ca 10, 42 sköterskor i Ce 10, 3 ekonomibiträden i Ce 10, 2 ekonomibiträden i Ce 7, 1 telefonist i Ce 6, 8 ekonomibiträden i Ce 5, 17 avdelningsbiträden i Ce 5 samt 3 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8. Vidare bör 1 hantverksföreståndare (skrädderi) i Ce 15, 1 slöjdföreståndare i Ce 14 och 1 ekonomibitråde (kokerska) i Ce 8 överföras på ordinarie stat.

I fråga om personal för befintliga vårdplatser föreslår jag följande.

Med avseende på *läkarpersonalen* är jag på förut anförda skäl icke beredd att tillstyrka en förstärkning av den omfattning medicinalstyrelsen föreslagit. Med hänsyn till de värdefulla erfarenheter som vunnits av den internmedicinska konsultverksamheten förordar jag en ytterligare utbyggnad av densamma med 2 överläkartjänster i Ce 37, avsedda för Ulleråkers och Sidsjöns sjukhus. I övrigt förordar jag beträffande den slutna psykiatriska vården en utökning av läkarpersonalen med en tjänst vid vardera S:ta Maria (Ce 31), Ryhovs (Ce 31), S:t Lars' (Ce 31 med biträdande överläkares ställning), S:t Sigfrids (Ce 29), Restads (Ca 31), S:ta Gertruds (Ce 29) och Källshagens (Ca 37) sjukhus. Jag har därvid utgått från att läkartjänster i första hand bör inrättas vid de sjukhus, som f. n. har den lägsta läkartätheten. Detta förhållande är särskilt framträdande vid Källshagens sjukhus. Framför allt på den s. k. C-avdelningen, avsedd för asociala och svårskötta psykiskt efterblivna patienter, är patientvården f. n. icke tillfredsställande. Inrättandet av nämnda överläkartjänst innebär därför en synnerligen angelägen förstärkning. Ett arvode till en förste läkare med ställning som biträdande överläkare kan därvid utgå.

Såsom framhölls i föregående års statsverksproposition är det i och för sig betydelsefullt, att behovet av randutbildningstjänster i psykiatri kan tillgodoses. Detta torde emellertid, i enlighet med vad som anfördes redan då, kunna ordnas genom att för detta ändamål provisoriskt taga i anspråk vakanta läkartjänster.

Slutligen bör den för familjevård och hjälpverksamhet avsedda läkarpersonalen utökas med en tjänst som förste läkare i Ca 31.

Mitt förslag beträffande läkarpersonalen innebär alltså att följande 10 nya tjänster inrättas, nämligen 1 överläkare i Ca 37, 2 överläkare i Ce 37, 2 förste läkare i Ca 31, 3 förste läkare i Ce 31, varav en med biträdande överläkares ställning, samt 2 läkare i Ce 29.

Av medicinalstyrelsens förslag i fråga om *kontorspersonalen* vill jag på förut anförda skäl tillstyrka en utökning på framför allt läkarexpeditionerna med 15 biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång, därav 7 med extra anställning. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag även, att fem kontorsbiträdestjänster på sjukhuschefens expedition vid Gädeå, Vipeholms, Västra Marks och Salberga sjukhus samt Psykiatriska sjukhuset uppflyttas till kanslibiträdestjänster i Ce 11. Vidare förordar jag, att 1 kassörstjänst i Cg 17 och 17 kontoristtjänster i Cg 13 överföres på extra ordinarie stat, varvid anslaget för avlöningar till extra arbetskraft bör minskas med häremot svarande belopp. Slutligen bör enligt grunderna för den reglerade befordringsgången 3 kontorsbiträden överföras på ordinarie stat.

Beträffande kontorspersonalen innebär mina förslag alltså — förutom angivna löneregleringar — en utökning med 15 tjänster, nämligen 15 biträden för skriv- och kontorsgöromål, varav 7 med extra anställning.

Vad härefter angår *sjukvårdspersonalen* vill jag beträffande den centrala sjukvårdspersonalen erinra om att för innevarande budgetår inrättades 3 överskötersketjänster i Cg 14 såsom ersättare för och biträden åt personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal. Innan närmare erfarenhet vunnits av denna försöksverksamhet är jag icke beredd att tillstyrka annan ökning av den för detta ändamål avsedda personalen än med 1 översköterska i Cg 14 vid Gädeå sjukhus, vilket nu saknar såväl personalföreståndare som uppsyningsman. Översköterskan bör biträda första föreståndarinnan i Ca 19 för den inre sjukvården med nu avsedda göromål. Vid vardera av Ulleråkers och Sätters sjukhus bör inrättas 1 tjänst som föreståndarinna i Ca 16 samt vid Mariebergs sjukhus 1 som föreståndarinna och 1 som uppsyningsman, båda i Ca 16. Av övriga i detta sammanhang föreslagna nya tjänster kan jag endast tillstyrka, att vid Källshagens sjukhus inrättas 1 befattning som personalföreståndare i Ca 19. Vid Ryhovs sjukhus bör en tjänst som första föreståndarinna i Ca 19 utbytas mot en som förste uppsyningsman i Ca 19. Beträffande ifrågasatta löneregleringar tillstyrker jag med åberopande av förenämnda uttalande

av chefen för civildepartementet, att en tjänst som föreståndarinna och en som uppsyningsman, båda i Ca 16, vid Vipeholms sjukhus utbytes mot befattningar som första föreståndarinna resp. förste uppsyningsman, båda i Ca 19.

Personalen för de medicinska centra bör utökas med 1 översköterska och 1 sköterska att placeras efter medicinalstyrelsens bestämmande. Härjämte bör vid S:t Jörgens sjukhus en skötersketjänst i Ce 10 utbytas mot en tjänst som första sköterska i Ce 12.

Organisationen med överordnad sjukvårdspersonal för nattjänst föreslår jag utbyggd med 5 befattningar för översköterskor och 2 för överskötare, de sistnämnda avsedda för specialavdelningarna.

I fråga om vårdavdelningspersonalen tillstyrker jag — såvitt angår begärda utökningar eller utbyten av tjänster på grund av förändringar beträffande beläggningen å vårdavdelningarna, uppdelning av vissa avdelningar m. m. — att vid S:ta Maria sjukhus inrättas tjänster för 1 översköterska och 1 första sköterska varjämte en tjänst som första sköterska och en som översköterska bör utbytas mot tjänster som förste skötare resp. överskötare. Till frågan om ytterligare tjänster för skötare, sköterskor och avdelningsbiträden vid detta och övriga sjukhus återkommer jag i det följande. Vidare förordar jag, att vid Ulleråkers sjukhus inrättas ytterligare tjänster för 1 översköterska och 1 första sköterska, vid Restads sjukhus för 2 överskötare, 2 förste skötare, 3 översköterskor och 3 första sköterskor samt vid Rosöga sekundäravdelning för 1 överskötare. Personalförstärkningarna vid Ulleråkers och Restads sjukhus avser att möjliggöra en uppdelning av några stora och svårskötta avdelningar. Det synes vidare ur vårdsynpunkt motiverat, att följande kvinnliga tjänster utbytes mot manliga, nämligen vid Ryhovs sjukhus en överskötersketjänst mot en tjänst som överskötare, vid Frösö sjukhus 4 skötersketjänster och 1 tjänst som första sköterska mot tjänster som skötare resp. förste skötare, vid Psykiatriska sjukhuset en överskötersketjänst mot en överskötartjänst (dock först vid nuvarande tjänsteinnehavarens avgång med pension) samt vid Pärilby sekundäravdelning en första skötersketjänst mot en förste skötartjänst.

På av medicinalstyrelsen anförda skäl förordar jag vidare, att personalen på insulinavdelningarna vid Restads och Umedalens sjukhus utökas med 2 första sköterskor i Ce 12 resp. 1 förste skötare. Med återopande av förenämnda uttalande av chefen för civildepartementet tillstyrker jag vidare av övriga i detta sammanhang framförda förslag, att en tjänst som sköterska i Ca 10 vid Sätters sjukhus och en som skötare i Ca 12 vid S:t Sigfrids sjukhus utbytes mot tjänster som första sköterska i Ca 12 resp. förste skötare i Ca 13.

Av övriga förslag om utökning av den egentliga vårdavdelningspersonalen anser jag mig på förut anförda skäl endast kunna förordna en ökning med sammanlagt 109 nya tjänster för förstärkning på avdelningar med alltför knapp tillgång på personal. Härvid har jag även beaktat, att den avsedda

förlängda kvällsuppevaron för patienterna på några sjukhus kunnat anordnas utan så stor personaltäthet som ifrågasatts av direktionerna. Jag vill därför kraftigt understryka angelägenheten av att alla möjligheter att genom organisatoriska åtgärder uppnå önskvärda förbättringar först ingående prövas av styrelsen i samråd med direktionerna. Av nämnda tjänster bör 52 avses för skötare, 52 för sköterskor och 5 för avdelningsbiträden.

För sysselsättnings- och arbetsterapi tillstyrker jag inrättande av tjänster för 1 arbetsterapeut i Ca 14 och 3 översköterskor eller överskötare i Ca 14. Vid S:ta Maria sjukhus bör härutöver inrättas 1 tjänst som överskötare i Cg 14 för samma ändamål. Befattningen bör dock tills vidare försöksvis disponeras för den socioterapi för kroniska patienter som föreslagits av medicinalstyrelsen.

Angelägenheten av en förbättring av de terapeutiska resurserna på C-avdelningen för psykiskt efterblivna vid Källshagens sjukhus har jag tidigare berört. För att åstadkomma en nödvändig differentiering av patienterna samt en förbättrad vård och behandling av främst vissa yngre patienter förordar jag, att medel beräknas för anställande av dels en befattningshavare med läkepedagogisk utbildning och en socialkurator i Cg 18 dels ock en arvodesavlönad psykolog på deltid.

Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka styrelsens förslag om ökad medelsanvisning för psykologisk försöksverksamhet. Fortsatt försöksverksamhet torde i viss begränsad utsträckning kunna bedrivas inom ramen för tillgängliga medel.

Icke heller förslaget om inrättande av en extra ordinarie tjänst för den sjukgymnast, som nu anlitas vid S:t Lars' sjukhus, kan jag biträda. Där- emot förordar jag, att det belopp av anslaget till extra arbetskraft, som f. n. disponeras för sjukgymnastisk verksamhet, uppräknas med 10 000 till 30 000 kronor.

För familjevård och hjälpverksamhet bör såsom styrelsen föreslagit inrättas 3 tjänster för socialkurator i Ce 18, en vid vardera Restads, S:ta Maria och Ryhovs sjukhus. Jag förordar också, att åtta tjänster som socialkurator i Cg 18 nu överföres på extra ordinarie stat. Under hänvisning till förenämnda uttalande av chefen för civildepartementet tillstyrker jag vidare, att en översköterska i Ca 14 vid vardera Psykiatriska sjukhuset och Salberga sjukhus uppflyttas till föreståndarinna i Ca 16. Där- emot kan jag icke tillstyrka inrättande av en överskötersketjänst vid Ulleråkers sjukhus.

Förslaget om indragning av 13 å övergångsstat uppförda tjänster för 2 arbetsterapeuter i Ca 15, 5 överskötare och 1 översköterska i Ca 15 för arbets- och sysselsättningsterapi, 1 överskötare i Ca 15 med placering i verkstad samt 4 föreståndarinnor i Ca 14 föranleder ingen erinran från min sida.

I fråga om sjukvårdspersonalen för befintliga vårdplatser innebär alltså mitt förslag — förutom angivna löneregleringar — att följande 152 tjänster, varav 15 för central sjukvårdspersonal, skulle tillkomma, nämligen 1 personalföreståndare i Ca 19, 3 socialkuratorer i Ce 18 och 1 i Cg 18, 3 föreståndarinnor i Ca 16, 1 uppsyningsman i Ca 16, 5 överskötare i Ca 15,

10 översköterskor i Ca 15, 3 överskötare eller översköterskor i Ca 14, 1 översköterska i Ca 14, 1 arbetsterapeut i Ca 14, 1 överskötare i Cg 14, 1 översköterska i Cg 14, 3 förste skötare i Ca 13, 2 första sköterskor i Ca 12, 5 första sköterskor i Ce 12, 32 skötare i Ca 12, 20 skötare i Ce 12, 33 sköterskor i Ca 10, 20 sköterskor i Ce 10 samt 5 avdelningsbiträden i Ce 5, varjämte medel beräknas för en befattningshavare med läkepedagogisk utbildning. Å andra sidan skulle förenämnda 13 på övergångsstat uppförda tjänster indragas.

Till styrelsens förslag om inrättande av särskilda tjänster för *tandvårdspersonal* samt om förstärkning av den *rättsspsykiatriska avdelningen* vid Ulleråkers sjukhus med en socialassistent är jag icke beredd att nu taga ställning.

Av förslagen i fråga om *ekonomipersonalen* tillstyrker jag, att vid S:t Jörgens sjukhus inrättas en tjänst som maskinist i Cg 15. Samtidigt bör under hänvisning till förenämnda uttalande av chefen för civildepartementet en maskinmästartjänst i Ca 18 vid S:t Jörgens sjukhus och en vid Gådeå sjukhus utbytas mot en maskinmästartjänst i Ca 20 respektive en maskinisttjänst i Ca 15. Däremot kan jag icke förorda, att några nya tjänster inrättas i verkstäder och arbetssalar. Under åberopande av nyssnämnda uttalande tillstyrker jag dock utbyte av ett ekonomibitråde i Ca 10 inom tapetserarverkstaden vid S:ta Maria sjukhus mot en hantverkare i Ca 12 samt av en hantverkare (skomakare) i Ca 12 vid S:t Jörgens sjukhus mot en hantverksföreståndare i Ca 13.

Beträffande kökspersonalen har medicinalstyrelsen framhållit, att hittills vunna erfarenheter av försöksverksamhet med s. k. enhetskost visat, att tillhandahållandet härav kräver en betydande ökning av bl. a. sjukhusens personella resurser. En jämförelse med förhållandena vid åtta representativa kroppssjukhus har vidare visat, att arbetsstyrkan i centralköken där är mer än dubbelt så stor som vid sinnessjukhus av motsvarande storlek. Enligt en av medicinalstyrelsen företagen utredning erfordras för att tillhandahålla en normalkost, som är jämförbar med kroppssjukhusens, — utöver en betydande höjning av utspisningsposten under omkostnadsanslaget — vid 10 undersökta sinnessjukhus ytterligare minst 40 ekonomibiträden. Av dessa avses 10 för utbyte av den numera oregelbundna och oberäkneliga patientarbetskraften. För att maten skall kunna sändas till vårdavdelningarna i mera serveringsklart skick erfordras enligt utredningen vidare vid dessa sjukhus 15 ekonomibiträden och för att genomföra ett försök med förbättrat dietkosthåll likaså 15 ekonomibiträden. Sammanlagt äskas alltså nu 70 tjänster för detta ändamål.

För egen del vill jag framhålla, att det givetvis är av största betydelse såväl att kosten ur råvarusynpunkt har en riktig och fullgod sammansättning som att den kan serveras varm i ett tilltalande och aptitligt skick. Av medicinalstyrelsen verkställd utredning visar, att förhållandena i dessa hänseenden på många sjukhus icke är tillfredsställande. Till frågan om kostens sammansättning återkommer jag under omkostnadsanslaget. Be-

träffande den ifrågasatta personalförstärkningen vill jag framhålla, att innan en ökning av så betydande omfattning kan medgivnas, närmare erfarenheter bör vinnas av en utvidgad försöksverksamhet vid några sjukhus av olika karaktär och storleksordning. Bl. a. med hänsyn härtill anser jag mig endast kunna förorda, att för ändamålet inrättas 13 tjänster som ekonomibiträden i Ce 5, att efter medicinalstyrelsens prövning disponeras för de sjukhus, där behovet av en förstärkning är mest framträdande och där erfarenheter för en fortsatt utbyggnad bäst kan vinnas.

Beträffande det av Gådeå sjukhus förhyrda Härnösands stads vårdhem hänvisar jag till vad förut anförts under nytillkommande vårdplatser.

I samband med nedläggandet av bageridriften vid S:t Sigfrids sjukhus bör indragas 1 tjänst som bageriföreståndare i Ca 10 och 3 som ekonomibiträden i Ce 5.

Mot styrelsens förslag beträffande personal för tvätt och städning samt bryggeridrift har jag intet att erinra. På övergångsstat bör alltså överföras 1 ekonomibitråde i Ca 11 (maskintvättare) vid Umedalens sjukhus medan vid Restads sjukhus kan indragas 1 hantverksföreståndare i Ca 13 och 1 ekonomibitråde i Ca 10.

Av personalen för trädgård och jordbruk bör 1 befallningsman i Ca 13 och 1 föreståndare för djurstall i Ca 10 vid Furunäsets sjukhus föras å övergångsstat sedan jordbruket där nedlagts. En förman på övergångsstat i Ca 11 vid Västra Ny sjukhus bör t. v. förordnas som förman i Cg 13. Övriga förslag kan jag icke biträda.

I fråga om övrig ekonomipersonal kan jag endast förorda, att för biträde åt förrådsförmannen vid Birgittas sjukhus medel må disponeras inom ramen för anslaget till extra arbetskraft, samt att på grund av övergång till entreprenadssystem för yttre vakthållning nattetid en tjänst som yttre nattvakt i Ca 10 indrages vid vardera Birgittas och Västra Marks sjukhus.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av 4 på övergångsstat uppförda tjänster — 1 tvättföreståndare i Ca 12, 1 föreståndare för djurstall i Ca 10, 1 biträdande tvättföreståndare i Ca 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7 — har jag intet att erinra.

Mitt ställningstagande till förslagen med avseende på ekonomipersonalen för befintliga vårdplatser innebär sålunda — förutom angivna löne-regleringar — en utökning med 14 nya tjänster, nämligen 1 maskinist i Cg 15 och 13 ekonomibiträden i Ce 5. Å andra sidan skulle följande 8 tjänster indragas, nämligen 1 hantverksföreståndare i Ca 13, 1 bageriföreståndare i Ca 10, 2 yttre nattvakter i Ca 10, 1 ekonomibitråde i Ca 10 och 3 ekonomibiträden i Ce 5. Å övergångsstat skulle vidare tillkomma 1 befallningsman i Ca 13, 1 ekonomibitråde i Ca 11 och 1 föreståndare för djurstall i Ca 10 samt indragas 1 tvättföreståndare i Ca 12, 1 föreståndare för djurstall i Ca 10, 1 biträdande tvättföreståndare i Ca 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle s a m m a n f a t t n i n g s-

vis för nya och befintliga vårdplatser inrättas tillhopa (252 + 191) 443 nya tjänster. Av dessa tjänster är 246 ordinarie, 181 extra ordinarie och 16 extra. Å andra sidan föreslås, att 25 tjänster indragas. Nettotillskottet av nya tjänster skulle sålunda uppgå till (443 — 25) 418.

Medicinalstyrelsens förslag med avseende å personalen och mitt ställningstagande till dessa förslag torde kunna åskådliggöras av följande uppställning, varvid som jämförelse även angivits personalökningen under de båda senaste budgetåren:

Personalgrupp	Antal nya tjänster			
	1955/56	1956/57	1957/58	
			enl. medicinalstyrelsens förslag	enl. departementschefens förslag
<i>Nyttillkommande platser m. m. (m. Gullberna):</i>				
läkare	+ 3	+ 5	+ 5	+ 4
kontorspersonal	+ 2	+ 7	+ 4	+ 4
sjukvårdspersonal	+ 197	+ 258	+ 244	+ 221
ekonomipersonal	+ 7	+ 33	+ 26	+ 23
Summa	+ 209	+ 303	+ 279	+ 252
<i>Befintliga platser:</i>				
läkare	+ 10	+ 14	+ 21	+ 10
kontorspersonal	+ 5	+ 12	+ 31	+ 15
sjukvårdspersonal	+ 92	+ 120	+ 322	+ 139
tandvårdspersonal	—	—	+ 8	—
ekonomipersonal	—	— 3	+ 79	+ 2
Summa	+ 107	+ 143	+ 461	+ 166
<i>Totalsumma</i>	+ 316	+ 446	+ 740	+ 418

Till kostnader för extra arbetskraft upptager jag ett med 108 000 kronor nedräknat belopp.

Under arvodesposten tillkommer i enlighet med vad jag förut anfört ett särskilt arvode om 1 320 kronor till en förste läkare vid S:t Lars' sjukhus för tjänstgöring såsom biträdande överläkare medan ett motsvarande arvode vid Källshagens sjukhus utgår. För särskilda läkargöromål beräknar jag en höjning med 8 000 kronor. Vidare bör för arvoden till ledamöter och suppleanter i den lokala utskrivningsnämnden vid Gullberna sjukhus samt till predikant vid sjukhuset i enlighet med medicinalstyrelsens förslag beräknas cirka (3 600 + 1 900) 5 500 kronor. Kostnadsökningen för verkställd höjning av arvoden för rättspsykiatriska undersökningar kan beräknas till omkring 25 000 kronor. För avsedd uppräknings av vissa andra bisysslearvoden beräknar jag i runt tal 60 000 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle sålunda uppräknas med (1 320 — 1 320 + 8 000 + 5 500 + 25 000 + 60 000) 98 500 kronor eller i runt tal 100 000 kronor. Med hänsyn till de senaste årens underbelastning å posten torde emellertid uppräknings kunna begränsas till 20 800 kronor.

Vad slutligen angår medelsberäkningen för nästa budgetår påkallar de av mig förut framlagda förslagen en ökning av medelsanvisningen under anslaget med 4 384 000 kronor för nytillkommande tjänster och lönegrads-uppflyttningar samt med 20 800 kronor för vissa arvodeshöjningar m. m. Med hänsyn till den personalförstärkning, som förordats, erfordras även ytterligare medel för avlöningar till vikarier. Jag beräknar för detta ändamål samt till vikarier för den personal, som genomgår grundutbildning, en ökning med (526 000 + 800 000) 1 326 000 kronor. Till följd av den generella ökning av statstjänstemännens löner, som genomfördes fr. o. m. den 1 januari 1956, erfordras vidare en uppräknings med 4 310 000 kronor. Å andra sidan kan det för extra arbetskraft avsedda beloppet nedräknas med 108 000 kronor.

Den sammanlagda höjningen av anslaget skulle alltså uppgå till (4 384 000 + 20 800 + 1 326 000 + 4 310 000 — 108 000) 9 932 800 eller avrundat 9 933 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda beräknas anslaget sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 49 268 000 (+ 2 083 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 462 000 (+ 20 800) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 40 324 000 (+ 2 194 000) kronor samt rörligt tillägg 26 921 000 (+ 5 635 200) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (49 268 000 + 462 000 + 40 324 000 + 26 921 000) 116 975 000 (+ 9 933 000) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens sinnessjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	49 268 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	462 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	40 324 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	26 921 000

Summa kronor 116 975 000;

c) till *Statens sinnessjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 116 975 000 kronor.

[30] 27. Statens sinnessjukhus: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	34 160 000	35 642 604
1954/55	36 130 000	36 705 331
1955/56	37 460 000	41 738 648
1956/57 (statsliggaren s. 1012)	41 475 000	
1957/58 (förslag)	46 545 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 17/10 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 6 910 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	323 087	475 000	375 000	— 100 000
2. Reseersättningar	257 765	345 000	390 000	+ 45 000
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten	7 987 716	6 975 000	8 000 000	+ 1 025 000
b) Övriga expenser	697 892	716 000	825 000	+ 109 000
4. Övriga utgifter:				
a) Inventarier	1 370 445	1 425 000	2 250 000	+ 825 000
b) Tvätt och renhållning	1 411 549	1 730 000	2 130 000	+ 400 000
c) Utspisning	19 889 537	20 500 000	23 000 000	+ 2 500 000
d) Linne, gång- och sängkläder	3 411 220	3 600 000	3 725 000	+ 125 000
e) Läkemedel m. m.	3 344 656	2 700 000	4 000 000	+ 1 300 000
f) Familjevård	1 434 535	1 375 000	1 800 000	+ 425 000
g) Automobiles och transporter	501 052	472 000	550 000	+ 78 000
h) Patienternas sysselsättning och förströelse	875 201	950 000	1 050 000	+ 100 000
i) Diverse utgifter	233 993	212 000	290 000	+ 78 000
				+ 6 910 000

Motiv

Medelbeläggningen på statens sinnessjukhus uppgick under budgetåret 1955/56 till 23 844. Därjämte vistades i medeltal 768 patienter per dag i den till sjukhusen anslutna familjevården.

Under budgetåret 1957/58 torde till följd av nya vårdplatser medelbeläggningen komma att öka till 24 600. Medeltalet patienter i familjevård torde komma att uppgå till omkring 840.

För Gullberna sjukhus, som tages i bruk under innevarande budgetår, har hittills endast vissa omkostnadsposter uppräknats. Tillkomsten av detta sjukhus kommer alltså att inverka på beräkningen av samtliga omkostnadsposter för nästa budgetår. Å andra sidan har omkostnader icke upptagits för Långasjö sekundäravdelning, enär försäljning av denna kommer att föreslås. Avdelningen inrymmer 40 vårdplatser och dess nettoutgifter å omkostnadsanslaget under budgetåret 1955/56 uppgick till 54 745 kronor.

De totala nettoutgifterna för omkostnader under budgetåret 1955/56 har uppgått till i runt tal 41 738 000 kronor och därmed överskridit för samma

budgetår anvisat anslag med 4 278 000 kronor. De största överskridandena är hänförliga till utgifterna för bränsle, lyse och vatten (1 088 000 kronor), läkemedel (1 695 000 kronor) och utspisning (1 289 000 kronor).

På grund av de årligen återkommande överskridandena på delposten till utspisning samt då den successiva förbättringen av kosten i viss utsträckning konstaterats vara ojämn och kostnadsskillnaderna relativt stora på de olika sjukhusen, har medicinalstyrelsen inlett en undersökning i avsikt att komma till rätta med dessa förhållanden. Undersökningen har hittills berört tio sjukhus och bl. a. givit vid handen, att kosten delvis bör ha annan sammansättning, att den s. k. enhetskosten icke kunnat i avsedd omfattning genomföras på de sjukhus, där försök med denna gjorts, att sjukhusen i regel saknar möjlighet att hålla maten på vårdavdelningarna varm, att sjukhusen icke har tillgång till dietkost i egentlig mening, att ett nytt system för denna kost bör organiseras samt att centralkökens fasta inredning och maskinella utrustning måste kompletteras för att möjliggöra en standardförbättring av kosthållet. Styrelsen upptager i det följande under respektive delposter de omkostnadsstaten berörande förslag, som föranletts av undersökningen.

1) Den allmänna sjukförsäkringens genomförande har medfört minskad belastning, varför styrelsen föreslår en nedräkning av anslagsposten med 100 000 kronor.

2) Liksom för innevarande budgetår bör räknas med rese-, traktaments- och flyttningkostnader för den personal, som kommer att anställas vid Gullberna sjukhus. Då vidare ökad belastning väntas på grund av dels rese- och traktamentsersättningar till elever, som genomgår grundutbildning, dels och höjda traktamentsersättningar och väntade taxehöjningar, bör anslagsposten uppräknas med 45 000 kronor.

3 a) Belastningen å delposten ökade från 6 442 614 kronor budgetåret 1954/55 till 7 987 716 kronor under budgetåret 1955/56. Ökningen förorsakades av prisstegringar å bränsle. Då nedgång av bränslepriserna icke är att förvänta och då kostnaderna torde komma att öka på grund av nytillkommande vårdpaviljonger, bör delposten uppräknas från 6 975 000 till 8 000 000 kronor.

3 b) Av belastningen å denna delpost under budgetåret 1955/56, 697 892 kronor, utgör cirka 110 000 kronor kostnader för nyinstallerade automatiska telefonväxlar vid Restads och Källshagens sjukhus samt cirka 438 000 kronor löpande utgifter för telegram, telefon och annonsering. De löpande utgifterna härför väntas öka under nästa budgetår, enär dels telefonnätet måste utbyggas vid sjukhus med nytillkommande vårdpaviljonger dels abonnemangskostnaderna kommer att öka vid sjukhus, där automatiserade telefonväxlar installerats eller utbyggt. Sjukhusens direktioner har beräknat det totala medelsbehovet för löpande utgifter till 684 690 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 680 000 kronor.

Under nästa budgetår avses utbyte ske av manuellt betjänad växel mot automatiserad sådan vid Ryhovs sjukhus. Vid S:t Lars' och Sundby sjukhus räknas med en utbyggnad av redan automatiserade växlar. Kostnaderna härför beräknas till sammanlagt (70 000 + 23 000 + 52 000) 145 000 kronor.

Delposten till övriga expenser bör alltså upptagas till (680 000 + 145 000) 825 000 kronor.

4 a) För att täcka löpande utgifter för inventarier torde man liksom de närmast föregående budgetåren böra räkna med ett anslagsbelopp av 47 kronor per patient. Vid en medelbeläggning på sjukhusen av 24 600 patienter skulle för ändamålet erfordras i runt tal (24 600 × 47) 1 150 000 kronor.

För speciella, mera kostnadskrävande anskaffningar har direktionerna beräknat medelsbehovet till sammanlagt 1 373 800 kronor. Medicinalstyrelsen anser för sin del, att upprustningen av inventariebeståndet bör ske i snabbare takt än hittills men att vissa kompletteringar och förnyelser kan ske etappvis. I enlighet härmed föreslås, att medelsanvisningen till utrustning av vårdavdelningar, expeditioner jämte kontor och ekonomiavdelningar, arbetssalar och verkstäder samt personalbostäder, matsalar och samlingslokaler fördelas på två budgetår. För ändamålet bör då beräknas (268 000 + 78 000 + 45 000 + 87 000) 478 000 kronor.

För ett synnerligen angeläget utbyte av äldre sängar bör anvisas begärda 137 000 kronor. Medelsbehovet för inköp av transportmedel synes efter granskning av direktionernas förslag, varvid expert från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen deltagit, kunna begränsas från begärda cirka 283 000 till 206 000 kronor.

För anskaffning av ny belysningsarmatur på sjukhusen föreslås i samråd med elektriska provningsanstalten 75 000 kronor.

Kostnaderna för den i anslutning till förenämnda utredning angående kostförhållandena erforderliga utrustningen av centralköken uppgår till cirka 202 000 kronor, därav 25 000 kronor för försök i mindre utsträckning med elektriskt uppvärmda kantinevagnar samt 177 000 kronor för övrig utrustning.

Inventarieposten bör sålunda upptagas till i runt tal (1 150 000 + 478 000 + 137 000 + 206 000 + 75 000 + 202 000) 2 250 000 kronor.

4 b) Direktionerna har beräknat medelsåtgången till 2 185 000 kronor. Det ökade medelsbehovet föranledes dels av högre kostnader för Gullberna sjukhus och sekundäravdelningen i Uddevalla, dels ock av att S:t Sigfrids sjukhus beräknas komma att anlita försvarets fabriksverks nya tvättanstalt i Karlskrona fr. o. m. den 1 oktober 1957. Vidare redovisas ökade kostnader — bl. a. på grund av prisförhöjningar — vid de sjukhus, åt vilka fabriksstyrelsen redan övertagit tvätten. Med hänsyn till anslagsbelastningen under närmast föregående budgetår vid sjukhus, där för-

ändringar av nu angiven art icke kan redovisas, torde dock medelsanvisningen kunna begränsas till (1 730 000 + 400 000) 2 130 000 kronor.

4 c) I den förut omnämnda undersökningen av kostförhållandena har föreslagits, att enhetskost skall genomföras vid tio sjukhus. Utredningen har funnit, att kostpriset bör beräknas till 2: 68 kronor per dag och patient, men föreslår till en början ett till 2: 50 kronor reducerat dagpris vid de tio sjukhusen samt 2: 30 kronor vid de övriga sjukhusen, där enhetskost skulle kunna införas först efter fortsatt undersökning. Kostnaderna vid de tio sjukhusen skulle då uppgå till $(4\,737\,700 \times 2:50)$ 11 844 250 kronor och vid de övriga till $(4\,241\,300 \times 2:30)$ 9 754 990 kronor eller tillhopa 21 599 240 kronor. Härtill kommer årskostnaden för de i personalkosten ingående livsmedlen, 1 400 000 kronor. Då medicinalstyrelsen finner anslaget, att kosthållet i möjligaste mån förbättras, bör i anslutning härtill delposten upptagas med i runt tal $(21\,599\,240 + 1\,400\,000)$ 23 000 000 kronor.

4 d) Sjukhusen har beräknat kostnaderna till 3 724 300 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår, att delposten med hänsyn till den ökade beläggningen uppräknas till 3 725 000 kronor.

4 e) Belastningen å denna delpost torde komma att stegras kraftigt. Under budgetåret 1955/56 medgavs överskridanden med 1 695 000 kronor och belastningen uppgick då till i runt tal 3 345 000 kronor. I sin motive-ring för nämnda anslagsöverskridanden anförde styrelsen bl. a. följande:

Sjukhusens anslagsöverskridanden sammanhänger med den allt mer ökade användningen av medikamentös terapi vid vissa psykiska sjukdomar. Mycket betydelsefulla landvinningar då det gäller dessa sjukdomars behandling har gjorts under de allra sista åren. Nya preparat har visat en påtaglig terapeutisk effekt vid vissa sjukdomstillstånd. Fall, som varit svårt sjuka i åratals och måst vårdas på oroliga avdelningar har blivit avsevärt förbättrade eller återställda och kunnat utskrivas eller försöksutskrivas. Härigenom har värdefulla sjukhusplatser vunnits. I många fall har vidare den medikamentösa behandlingen fått ersätta tidigare behandlingsmetoder, t. ex. elchock och lobotomi. Preparaten är kostsamma men resultaten är så värdefulla och uppmuntrande, att det icke är medicinskt försvarligt att inskränka deras användning.

Nu nämnda terapeutiska landvinningar har dessutom medfört ökat intresse för aktiva terapeutiska insatser bl. a. i fråga om ålderspsykosor och vissa kroniska sjukdomstillstånd, där man tidigare ansåg behandling utsiktslös. Även vid sådana sjukdomstillstånd har i vissa fall betydelsefulla behandlingsresultat uppnåtts och tidigare som hopplösa betraktade fall blivit förbättrade eller återställda. En ökad belastning på läkemedelskontot har emellertid blivit oundviklig.

Med hänsyn till det anförda föreslår styrelsen — i nära anslutning till sjukhusens äskanden, 4 021 000 kronor — att delposten uppräknas med 1 300 000 till 4 000 000 kronor.

4 f) Belastningen å delposten under budgetåret 1955/56, 1 434 535 kronor, motsvarar en kostnad av 5: 12 kronor per patient och dag, varav er-

sättning till familjevårdshem 4: 67 kronor. På grund av ökade svårigheter att placera patienter i familjevård väntas denna ersättning stiga under nästa budgetår. Med hänsyn härtill och till det ökade antalet patienter i denna vårdform bör delposten uppräknas med 425 000 till 1 800 000 kronor, eller ungefär samma belopp som beräknats av direktionerna.

4 g) Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1955/56 — 501 000 kronor — samt ökade kostnader vid bl. a. Gullberna sjukhus och för transporter i samband med beläggningen av detta sjukhus föreslås en uppräknings av delposten med 78 000 till 550 000 kronor.

4 h) Direktionerna har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 1 069 000 kronor, inklusive utgifter för Gullberna sjukhus. I och med den successiva förstärkningen av personal för arbetsterapi och sysselsättning har denna verksamhet utvidgats och kraven på medel för flitpengar och arbetsmaterialier ökat. Med beaktande härav och med utgångspunkt från direktionernas beräkningar föreslår styrelsen, att delposten uppräknas med 100 000 till 1 050 000 kronor.

4 i) Sjukhusens medel för inköp av medicinsk litteratur har visat sig otillräckliga för att läkare och sjukvårdspersonal skall kunna följa utvecklingen inom psykiatrin. En av styrelsen företagen utredning visar, att primärsjukhusens kostnader för ändamålet under budgetåret 1954/55 varierade från 111 till 1 572 kronor. För att kunna hålla en någorlunda god standard i fråga om tidskrifter, huvudsakligen inom psykiatrin erfordras omkring 1 000 kronor per sjukhus och år. För tidskrifter även inom psykosomatisk medicin, alkoholforskning, kriminologi och klinisk psykologi erfordras ytterligare 400 à 500 kronor. Härutöver erfordras medel för inköp av nyutkommen litteratur av exempelvis monografiskartär. Sjukhus, som bedriver forskning, behöver större litteraturanslag. En efter dessa principer företagen beräkning utvisar, att för beredande av en någorlunda tillfredsställande tillgång till medicinsk litteratur erfordras sammanlagt 30 000 kronor.

Utvecklingen inom psykiatrin har under senare år varit mycket snabb. En stor del av sjukvårdspersonalen har erhållit sin utbildning under en tid, då de moderna behandlingsmetoderna ännu icke tagits i bruk. Stort behov av vidareutbildning för denna personal föreligger därför, särskilt för de grupper, som icke får tillfälle att genomgå grundutbildning eller högre utbildning. Sådan fortbildning bör lämpligast ordnas i form av studieverksamhet på fritid genom föreläsningar och diskussioner under ledning av läkare, socialkuratorer, psykologer m. fl. Kostnaderna för föreläsningssarvoden beräknas till 6 000 kronor.

Vidare bör ökade medel beräknas för yttre tillsyn av sjukhusen nattetid. Ytterligare två sjukhus kommer nämligen att anlita enskilda nattvaktsbolag. Tjänster som yttre nattvakt föreslås samtidigt bli indragna.

Med utgångspunkt från anslagsbelastningen och med hänsyn till det anförda bör delposten upptagas till (212 000 + 78 000) 290 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde med hänsyn till belastningen under budgetåret 1955/56, 323 087 kronor, kunna nedräknas med 125 000 till 350 000 kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar beräknar jag på av medicinalstyrelsen anförda skäl en höjning av medelsanvisningen med 45 000 till 390 000 kronor.

Medelsbehovet under delposten till bränsle, lyse och vatten torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit kunna uppskattas till i runt tal 8 000 000 kronor. Förslaget innebär en höjning av posten med 1 025 000 kronor.

Beträffande delposten till övriga expenser beräknar jag en till 54 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen. Posten bör sålunda upptagas till 770 000 kronor. Jag har därvid icke räknat med några medel för den av styrelsen föreslagna utbyggnaden av telefonväxeln vid Sundby sjukhus, vilken synes böra tills vidare anstå.

I fråga om delposten till inventarier beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen för löpande inventarieanskaffningar 1 150 000 kronor. Ehuru jag är väl medveten om angelägenheten av en upprustning i olika hänseenden av den nuvarande vårdstandarden vid sjukhusen, finner jag mig i rådande läge icke kunna tillstyrka, att för engångsanskaffningar anvisas högre belopp än 450 000 kronor, innebärande en uppräknning av för detta ändamål nu anvisade medel med omkring 150 000 kronor. Sammanlagt bör delposten alltså upptagas till (1 150 000 + 450 000) 1 600 000 kronor, vilket innebär en höjning med 175 000 kronor.

Under delposten till tvätt och renhållning torde såsom styrelsen framhållet under nästa budgetår uppkomma vissa kostnadsökningar, bl. a. till följd av nytillkommande vårdplatser. Jag har med hänsyn härtill intet annat att erinra mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet än att posten torde kunna avrundas nedåt till 2 100 000 kronor och höjningen sålunda begränsas till 370 000 kronor.

Vid behandlingen under föregående punkt av sinnessjukhusens avlöningsanslag berörde jag bl. a. frågan om en förbättring av kostförhållandena på sinnessjukhusen samt framhöll, att enligt en av medicinalstyrelsen företagen utredning erfordrades för att tillhandahålla en normalkost, som vore jämförbar med kroppssjukhusens, bl. a. en betydande höjning av delposten till utspisning. Jag vill i detta sammanhang erinra om att smärre belopp anvisats av 1954—1956 års riksdagar för kostförbättringar i samband med försök att genomföra enhetskost vid vissa sjukhus. Hittills har sex sjukhus påbörjat sådan försöksverksamhet. Av brist på såväl medel som framför allt arbetskraft har emellertid detta program ej kunnat förverkligas. Av medicinalstyrelsen företagen utredning visar, att medan dagkostnaden vid de statliga sinnessjukhusen år 1955 utgjorde i genomsnitt 2: 02 kronor, mot-

svarande kostnad vid kroppssjukhusen uppgick till 2: 83 kronor. Även om en del, cirka 15 öre, av denna skillnad kan förklaras av merkostnader för dietkost på kroppssjukhusen, är disproportionen betydande. Det är givetvis angeläget, såväl att kosten ur råvarusynpunkt har en riktig och fullgod sammansättning som att erforderliga variationsmöjligheter kan uppnås. Ehuru jag alltså i likhet med medicinalstyrelsen finner angeläget, att kosthållet i möjligaste mån förbättras, är jag icke beredd att tillstyrka en så betydande höjning av dagkostnaden som styrelsen föreslagit. Jag förordar, att kostpriset för nästa budgetår vid de 10 undersökta sjukhusen beräknas till i genomsnitt 2: 40 kronor per dag och vid övriga sjukhus till 2: 20 kronor per dag. Kostnadsökningen för ändamålet torde kunna uppskattas till i runt tal 1 600 000 kronor. Jag vill därvid framhålla angelägenheten av att den ökade medelstilledningen om möjligt användes också för att åstadkomma rationellare och därmed mindre personalkrävande tillredning och tillagning. Likaså vill jag understryka vikten av att styrelsen vid fördelningen av förevarande delpost har sin uppmärksamhet riktad på de betydande variationerna i dagkostnaden de olika sjukhusen emellan.

Belastningen å delposten till linne, gång- och sängkläder har de båda senaste budgetåren uppgått till 3 126 690 resp. 3 411 220 kronor. Då för samma budgetår anvisats 3 250 000 resp. 3 450 000 kronor, har belastningen sålunda understigit anvisade belopp. Det är enligt min mening angeläget, att utrustningsstandarden i dessa hänseenden förbättras. Även om belastningen med hänsyn såväl härtill som till väntad ökning av beläggningsen kan komma att stegras, torde det dock vara tillfyllest att för ändamålet anvisa oförändrat belopp, 3 600 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under delposterna till läkemedel m. m., till familjevård, till automobiler och transporter samt till patienternas sysselsättning och förströelse har jag intet att erinra. Posterna bör alltså uppräknas med resp. 1 300 000, 425 000, 78 000 och 100 000 kronor. Vad särskilt angår den betydande uppräkningsposten, som för innevarande budgetår uppförts med 2 700 000 kronor, vill jag erinra om att de avsevärda framsteg, som under de sista åren gjorts beträffande behandlingen av vissa psykiska sjukdomstillstånd, lett till en alltmer ökad användning av medikamentös terapi. Många patienter har härigenom kunnat avsevärt förbättras eller återställas och sjukhusplatser har vunnits. Jag har med hänsyn härtill ansett angeläget, att medel för detta ändamål i erforderlig utsträckning kan ställas till sjukhusens förfogande.

Styrelsens under delposten till diverse utgifter framlagda förslag om anvisande av medel för vidareutbildning av viss sjukvårdspersonal anser jag mig icke kunna tillstyrka. För tillgodoseende av övriga utgiftsändamål under denna post beräknar jag en till 23 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen. Posten bör alltså upptagas till 235 000 kronor.

Vid bifall till vad nu förordats erfordras en höjning av medelsanvisningen

för nästa budgetår med (— 125 000 + 45 000 + 1 025 000 + 54 000 + 175 000 + 370 000 + 1 600 000 + 1 300 000 + 425 000 + 78 000 + 100 000 + 23 000) 5 070 000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till (41 475 000 + 5 070 000) 46 545 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 46 545 000 kronor.

[31] 28. **Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	25 000	15 936
1953/54	25 000	24 129
1954/55	16 000	32 009
1955/56	24 000	51 864
1956/57 (statsliggaren s. 1013)	40 000	
1957/58 (förslag)	55 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 15 000 kronor.

Motiv

På grund av att övervakare anlitats i större utsträckning än tidigare och ändrade ersättningsbestämmelser tillämpats fr. o. m. den 1 juli 1955 har anslagsbelastningen under budgetåret 1955/56 uppgått till nära 52 000 kronor eller med cirka 12 000 kronor överstigit för innevarande budgetår anvisat belopp. Med hänsyn härtill och till väntad ökning av patientantalet torde anslaget bära uppräknas till 55 000 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår, vilket innebär en ökad medelsanvisning med 15 000 kronor, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

[32] 29. **Utrustning av nya sinnessjukhus.** För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 3 946 000 kronor (statsliggaren s. 1014).

Medicinalstyrelsen har med skrivelse den 4 december 1956 överlämnat förslag rörande beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår. Beredningen av anslagsfrågan har emellertid icke kunnat slutföras. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 3 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1957/58 beräkna ett reservationsanslag av 3 100 000 kronor.

[33] 30. Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	100 000	93 292
1956/57 (statsliggaren s. 1014)	491 000	
1957/58 (förslag)	625 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 138 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Arvoden till föreläsare under:	
a) läskurs	+ 9 690
b) praktisk utbildning vid kroppssjukhus	+ 13 440
c) utbildning vid sinnessjukhus	+ 48 200
2. 3 instruktionssköterskor i Ce 20 under 1 månad	+ 3 210
3 d:o under 3 månader	+ 9 630
6 d:o » 5 »	+ 32 100
3. 11 instruktionssköterskor i Ce 20 i st. f. Cg 20	—
4. 1 föreståndare Ce 22	} — 1 236
1 instruktionssköterska Ce 20	
5. Vikariatsersättningar	+ 9 000
6. a) Lönetillägg	+ 13 000
b) Avrundning	+ 966
	+ 138 000

Motiv

1) Under budgetåret 1957/58, då grundutbildningen av sinnessjukvårdspersonal utbyggts i sin helhet, uppkommer vissa merkostnader för arvoden till föreläsare vid den undervisning, som meddelas vid läskurs och vid lasarett samt under andra elevåret vid sinnessjukhus.

Till timplärare under läskurs beräknas kostnadsökningen till för läkare (35 × 72 × 1 × 3) 7 560, skolkökslärarinna eller ekonomiföreståndarinna (30 × 5 × 1 × 3) 450, sysselsättningsterapeut (30 × 1 × 1 × 3) 90, kurator (30 × 1 × 1 × 3) 90, gymnastikdirektör eller sjukgymnast (30 × 3 × 1 × 3)

270, sjukhuspräst ($35 \times 1 \times 1 \times 3$) 105 samt gymnastiklektioner ($15 \times 25 \times 1 \times 3$) 1 125 eller tillhopa 9 690 kronor.

Till läkare under praktisk utbildning vid kroppssjukhus beräknas ökningen till $[(35 \times 32 \times 1 \times 3) + (35 \times 32 \times 1,5 \times 6)]$ 13 440 kronor.

Under utbildningen vid sinnessjukhus erfordras för arvoden till läkare ytterligare $[(35 \times 26 \times 1 \times 15) + (35 \times 38 \times 1 \times 15)]$ 33 600 kronor. För övriga timlärare vid sinnessjukhusen har för innevarande budgetår anvisats 3 000 kronor. Det ökade medelsbehovet för budgetåret 1957/58 beräknas till för sysselsättningsterapeut ($30 \times 12 \times 2 \times 15$) 10 800, kurator ($30 \times 2 \times 2 \times 15$) 1 800, sjukhuspräst ($35 \times 2 \times 2 \times 15$) 2 100, sjukhusintendent ($30 \times 1 \times 2 \times 15$) 900 samt övriga experter 2 000 eller tillhopa (17 600—3 000) 14 600 kronor.

Därest föreläsararvodena vid statens distriktssköterskeskola skulle komma att höjas bör motsvarande höjning ske beträffande förevarande timersättningar.

2) För innevarande budgetår har medel anvisats för avlöning bl. a. av följande instruktionssköterskor, nämligen för helt år 15, anställda vid de sinnessjukhus, varest provtjänstgöringens teoretisk-praktiska kurs samt utbildningen under andra elevåret äger rum, för 11 månader 3, anställda vid de sinnessjukhus, dit läskurs är förlagd, samt för 9 månader 3 och för 7 månader 6 instruktionssköterskor, anställda för undervisning vid kroppssjukhusen.

För sistnämnda 12 instruktionssköterskor kommer för budgetåret 1957/58 merkostnaden för avlöningar, beräknade efter 3-ort, att uppgå till 44 940 kronor.

3) Av f. n. anställda 25 instruktionssköterskor har 16 placerats i lönegrad Ce 20 och 9 i lönegrad Cg 20. Härutöver kan Kungl. Maj:t bemyndiga medicinalstyrelsen att anställa 2 instruktionssköterskor i lönegrad Cg 20 vid lasaretten i Landskrona och Alingsås.

Innehavarna av tjänster såsom instruktionssköterskor vid landstingens sjuksköterskeskolor åtnjuta pensionsrätt och andra förmåner. Med hänsyn härtill och då tillgången på instruktionssköterskor är ytterst ringa, föreligger stora svårigheter att besätta förenämnda Cg-placerade tjänster. Det är därför nödvändigt, att även de 11 Cg-placerade instruktionsskötersketjänsterna fr. o. m. budgetåret 1957/58 överföres till extra-ordinarie stat. Utbildningen av sinnessjukvårdspersonal kan i annat fall komma att äventyras.

4) Intresset för deltagande i de vid Ulleråkers sjukhus två gånger årligen anordnade högre kurserna om sex månader i sinnessjukvård för sjuksköterskeelever är mycket stort, och resultaten av utbildningen har hitintills varit synnerligen goda. De flesta av de 24 elever, som våren 1956 avslutade berörda utbildning, har förklarat, att de skall ägna sig åt psykiatrisk sjukvård, så snart de avslutat sin sjuksköterskeutbildning. Redan

nu föreligger ett stort behov av i psykiatrisk sjukvård specialutbildade sjuksköterskor och under de närmaste åren kommer efterfrågan på sådan arbetskraft att avsevärt öka i och med pågående utbyggnad av den psykiatriska vården i dess helhet. Dessutom beräknas instruktionssköterskor för utbildningen av sinnessjukvårdspersonal till viss del komma att rekryteras bland de på nyssnämnt sätt utbildade sjuksköterskorna.

Utbildningen handhas f. n. av två arvodesanställda befattningshavare. För en utbildning av detta slag är det av avgörande betydelse att tillräckligt kvalificerade lärare kan erhållas samt att dessa under längre tid anser sig kunna kvarbli vid sina anställningar. Med hänsyn härtill och under hänvisning till svårigheten att besätta icke-pensionsgrundande tjänster inom den statliga utbildningsverksamheten understryker medicinalstyrelsen, att stor risk föreligger, att berörda kursverksamhet äventyras, därest tjänsterna icke bli pensionsgrundande.

I anledning härav bör fr. o. m. nästkommande budgetår inrättas dels en tjänst såsom föreståndare i lönegrad Ce 22 — motsvarande den lönegradsplacering som f. n. gäller för föreståndarinna (rektor) vid landstingens sjuksköterskeskolor, där enligt fastställd plan mindre än 50 elever nyintagas per år — dels ock en tjänst såsom instruktionssköterska i lönegrad Ce 20. Avlöningskostnaderna beräknas till sammanlagt 27 264 kronor.

5) Kostnaderna för vikarier under semester, sjukledighet m. m. för nämnda instruktionssköterskor och en föreståndare uppskattas till cirka 12 procent av avlöningskostnaderna eller till 9 000 kronor.

6) Kostnadsökningen avser det fr. o. m. den 1 januari 1956 utgående lönetillägget.

Kostnader för erforderlig facklitteratur, studiebesök m. m. torde liksom hitintills tills vidare böra bestridas från anslaget till statens sinnessjukhus: omkostnader.

Yttrande

Statskontoret anser sig i avvaktan på vidare erfarenheter av utbildningsverksamheten icke kunna förorda medicinalstyrelsens förslag om extraordinarie anställning för ytterligare 11 instruktionssköterskor. Vad avser frågan om inrättande av två pensionsgrundande tjänster för kursverksamheten vid Ulleråkers sjukhus torde med ett ställningstagande böra anstå, till dess resultat föreligger av den inom medicinalstyrelsen pågående överarbetningen av förslag till högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal. Styrelsens anslagsberäkningar i övrigt har icke givit statskontoret anledning till erinran.

Departementschefen

Enligt de av 1954 års riksdag godkända riktlinjerna för grundutbildningen av sjukvårdspersonal vid statens sinnessjukhus skall utbildningen

omfatta omkring två år. Utbildningen tog sin början våren 1956. Under budgetåret 1957/58 kommer sålunda denna utbildning att vara genomförd i full utsträckning. Medicinalstyrelsens förslag till ökad medelsanvisning för grundutbildningen — avseende dels arvoden till föreläsare under läskurs, praktisk utbildning vid kroppssjukhus och utbildning vid sinnessjukhus, dels ock en till helt år utökad anställningstid för 12 instruktions-sköterskor — ansluter sig till den i princip godkända utbildningsplanen för grundutbildningen och har därför icke föranlett någon erinran från min sida.

För den teoretiska och praktiska utbildningen finnes f. n. inrättade 27 instruktionsskötersketjänster, varav 16 i lönegrad Ce 20 och 11 i lönegrad Cg 20. Av sistnämnda antal har 2 inrättats fr. o. m. den 1 december 1956 efter särskilt av Kungl. Maj:t med stöd av 1956 års riksdags bemyndigande genom beslut den 14 september 1956 lämnat medgivande. Medicinalstyrelsen har nu föreslagit, att samtliga förenämnda 11 extra befattningar skall överföras på extra ordinarie stat. För egen del vill jag på av styrelsen därvid anförda skäl förorda, att av dessa tjänster nio nu placeras i lönegrad Ce 20. Beträffande de båda senast inrättade tjänsterna är jag icke beredd att redan nu tillstyrka ändrad anställningsform.

Den vid Ulleråkers sjukhus anordnade kursverksamheten handhas f. n. av två arvodesavlönade befattningshavare. Det synes skäligt, att dessa såsom medicinalstyrelsen föreslagit nu beredes pensionsberättigande anställning. Tjänsten såsom föreståndarinna bör därvid placeras i lönegrad Ce 22 och instruktionsskötersketjänsten i lönegrad Ce 20.

För vikariatsersättningar beräknar jag en från 9 000 till 5 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innefattande en automatisk utgiftsändring för höjningen av det rörliga tillägget om 13 000 kronor, har jag intet att erinra. Anslaget bör sålunda uppräknas med (138 000 — 4 000) 134 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknas anslaget sålunda: arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 210 000 (+ 43 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 319 000 (+ 60 000) kronor samt rörligt tillägg 96 000 (+ 31 000) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (210 000 + 319 000 + 96 000) 625 000 (+ 134 000) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för utbildning av sinnessjukvårdspersonal, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	210 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	319 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	96 000
	Summa kronor 625 000;

b) till *Utbildning av sinnessjukvårdspersonal: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 625 000 kronor.

[34] 31. Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	18 300 000	20 108 241
1955/56	19 000 000	23 652 142
1956/57 (statsliggaren s. 1016) ..	22 000 000	
1957/58 (förslag)	28 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 4 000 000 kronor.

Motiv

På grund av att driftkostnaderna vid statens sinnessjukhus — vilka kostnader är normerade för ifrågavarande statsbidrag — under budgetåret 1955/56 (142,9 miljoner kronor) varit något mer än 10 procent högre än under budgetåret 1954/55 (129,3 miljoner kronor), bör man räkna med att anslagsbelastningen kommer att öka i samma proportion. Anslaget bör därför uppräknas till lägst ($23\,650\,000 \times 110\%$) 26 000 000 kronor.

Departementschefen

Förevarande statsbidrag utbetalas kalenderårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1957/58 avser sålunda bidrag till städernas kostnader för sinnessjukvården under kalenderåret 1957. Driftkostnadsbidraget skall härvid bestämmas till belopp för dag, som motsvarar på statsverket belöpande medelkostnad för underhållsdag under samma tid vid statens anstalter för sinnessjuka. Nämnade medelkostnad kan — bl. a. till följd av pågående upprustning av sinnessjukvården — väntas öka betydligt under tiden från år 1955 och till utgången av år 1957. Med hänsyn härtill och med beaktande av anslagsbelastningen under budgetåret 1955/56 torde anslaget böra uppräknas med 6 000 000 kronor och sålunda upptagas till 28 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 000 kronor.

[35] 32. **Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	60 000	—
1955/56	100	—
1956/57 (statsliggaren s. 1017)	100	
1957/58 (förslag)	200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med 960 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns en reservation å anslaget av 410 500 kronor. Då för samma budgetår anvisats ett formellt belopp av 100 kronor, fanns alltså vid början av budgetåret för ändamålet disponibla 410 600 kronor.

På Kungl. Maj:ts prövning är beroende två ansökningar om statsbidrag, nämligen *dels* till psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Eskilstuna med 420 000 kronor, *dels ock* till psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Halmstad med 180 000 kronor eller tillhopa 600 000 kronor. Enligt vad medicinalstyrelsen inhämtat beräknas nämnda avdelningar bli färdigställda under år 1957. Under samma år förväntas ävenledes en psykiatrisk avdelning vid lasarettet i Västerås och en psykiatrisk avdelning vid garnisonsjukhuset i Boden bli tagna i bruk. Byggnadstillstånd för dessa avdelningar har beviljats och statsbidrag för avdelningarna kan uppskattas till 408 000 resp. 360 000 kronor.

Före utgången av budgetåret 1956/57 skulle sålunda kunna föreligga ett medelsbehov av (600 000 + 408 000 + 360 000 — 410 600) 957 400 kronor.

Med hänsyn härtill bör anslaget för budgetåret 1957/58 upptagas till 960 000 kronor.

Departementschefen

På Kungl. Maj:ts prövning är f. n. beroende tre ansökningar om statsbidrag till uppförande av psykiatriska avdelningar, nämligen vid lasarettet i Eskilstuna, Halmstad och Västerås med resp. 420 000, 180 000 och 408 000 kronor. Det synes emellertid tveksamt om alla dessa byggnadsföretag hinner färdigställas i sådan tid att statsbidrag — efter det att

byggnaderna blivit avsynade och godkända samt räkenskaperna vederbörligen granskade av medicinalstyrelsen — kan komma att utbetalas före utgången av budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill och då vid ingången av nu löpande budgetår å anslaget fanns disponibelt ett belopp av 410 600 kronor, anser jag mig böra förorda, att medelsanvisningen för nästa budgetår i förhållande till styrelsens förslag begränsas till 200 000 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats endast ett formellt belopp om 100 kronor, innebär förslaget sålunda en uppräknings med 199 900 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[36] 33. Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	30 000	43 335
1954/55	30 000	28 566
1955/56	60 000	32 469
1956/57 (statsliggaren s. 1017)	225 000	
1957/58 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 150 000 kronor.

Motiv

Belastningen å anslaget för budgetåret 1955/56 avser statsbidrag för ett år för psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Linköping samt statsbidrag för ett kvartal för psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Norrköping.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår anmälde medicinalstyrelsen bl. a., att statsbidrag för ett halvår till 68 nya vårdplatser skulle komma att belasta anslaget. För nästkommande budgetår räknar styrelsen därför i första hand med ett ökat medelsbehov av $(68 \times 3 \times 181)$ 36 924 kronor. Antalet vårdplatser torde komma att öka med ytterligare 152, avseende dels psykiatriska avdelningar vid lasarett i Halmstad och Eskilstuna samt garnisonssjukhuset i Boden, dels provisorisk avdelning vid lasarettet i Karlstad. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för 58 av dessa platser för helt år med $(58 \times 3 \times 365)$ 63 510 kronor och för 94 av dessa platser för ett halvår med $(94 \times 3 \times 181)$ 51 042 kronor eller sammanlagt 114 552 kronor.

Med hänsyn härtill bör anslaget för budgetåret 1957/58 uppräknas till $(225\,000 + 36\,924 + 114\,552)$ 376 476 eller i runt tal 375 000 kronor.

Departementschefen

Psykiatriska lasarettssavdelningar har hittills inrättats i mycket obetydlig omfattning. Statsbidrag utgår sålunda f. n. till endast en sådan avdelning i Linköping. Härutöver har dock provisoriska avdelningar inrättats vid sex lasarett (Norrköping, Örebro, Eskilstuna, Vänersborg, Borås och Karlstad). Då byggnadstillstånd under år 1956 kunnat lämnas för sex psykiatriska lasarettssavdelningar med en sammanlagd byggnadskostnad om i runt tal 12 000 000 kronor, torde emellertid antalet platser så småningom komma att bli icke oväsentligt större. Jag finner det synnerligen tillfredsställande, att planerna på en utbyggnad av den psykiatriska lasarettsvården kunnat förverkligas i sådan omfattning och vill framhålla angelägenheten av att denna utveckling fortsätter. Såsom jag framhållit under föregående punkt synes det emellertid tveksamt om alla i medicinalstyrelsens anslagsäskanden redovisade nya avdelningar hinner färdigställas i sådan tid, att statsbidrag till driftkostnaderna kan komma att utgå redan för kalenderåret 1957, d. v. s. under budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill och med beaktande av de senaste årens belastningssiffror anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår upptages till 300 000 kronor, vilket innebär en höjning med 75 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[37] 34. **Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lätt-skötta sinnessjuka**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	100	30 000
1954/55	100	172 500
1955/56	140 000	104 603
1956/57 (statsliggaren s. 1017)	300 000	
1957/58 (förslag)	35 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget nedräknas med 70 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns en reservation å anslaget av 344 731 kronor. Då för samma budgetår anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor fanns alltså vid början av budgetåret för ändamålet disponibla 644 731 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag till vård-

hemmen i Höganäs, Värnhem, Hultsfred och Hålahult med tillhoppa 318 181 kronor frånräknats, kan ett belopp av 326 550 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende ansökning om statsbidrag till Öjebyns vårdhem i Norrbottens län med 225 000 kronor. För tillgodo-seende av tre hos styrelsen ineliggande framställningar kan vidare komma att erfordras tillhoppa 99 000 kronor. Härjämte finnes ett vårdhem, för vars uppförande byggnadstillstånd beviljats och för vilket statsbidrag ännu icke sökts. För sistnämnda ändamål beräknas åtgå ett belopp av 228 000 kronor.

Före utgången av budgetåret 1956/57 skulle sålunda kunna föreligga ett medelsbehov av $(225\ 000 + 99\ 000 + 228\ 000 - 326\ 550)$ 225 450 kronor.

Huruvida en ytterligare utbyggnad av ifrågavarande vårdgren skulle kunna medföra ett medelsbehov härutöver låter sig f. n. icke bedömas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslår medicinalstyrelsen, att anslaget för budgetåret 1957/58 uppföres med 230 000 kronor.

Departementschefen

Vid ingången av nu löpande budgetår fanns å förevarande anslag disponibelt ett belopp om 644 731 kronor. Beviljade men ej utbetalade statsbidrag uppgick vid samma tidpunkt enligt vad jag under hand inhämtat från medicinalstyrelsen till sammanlagt 354 181 kronor. Därefter har Kungl. Maj:t genom beslut den 7 september och den 7 december 1956 bifallit två ansökningar om statsbidrag till Tierps och Öjebyns vårdhem med 46 000 resp. 225 000 kronor. För tillgodosende av två hos medicinalstyrelsen ineliggande ansökningar kan komma att erfordras tillhoppa 51 000 kronor. Medelsbehovet för nu angivna ändamål kan sålunda beräknas uppgå till $(354\ 181 + 46\ 000 + 225\ 000 + 51\ 000 - 644\ 731)$ 31 450 kronor. Med hänsyn härtill och då det synes tveksamt om utbetalning av statsbidrag för andra vårdhem kan ifrågakomma under budgetåret 1957/58, anser jag mig böra förorda, att anslaget för nämnda budgetår upptages med ett till 35 000 kronor begränsat belopp. Förslaget innebär en minskning av medelsanvisningen med 265 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[38] 35. Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 600 000	1 610 633
1954/55	1 600 000	1 686 211
1955/56	1 800 000	1 622 054
1956/57 (statsliggaren s. 1017)	1 970 000	
1957/58 (förslag)	1 970 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 80 000 kronor.

Motiv

Såvitt medicinalstyrelsen har sig bekant, torde antalet vårdplatser komma att öka med 161. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för nästkommande budgetår för dessa platser med $(161 \times 1:25 \times 365)$ 73 456 kronor. Man torde ävenledes böra räkna med möjligheten att vissa lands- ting härutöver kan inrätta ett antal — om än provisoriska — vårdplatser inom sådan tid, att statsbidrag till driften härav kan komma att något öka anslagsbelastningen.

Styrelsen vill framhålla vikten av att antalet platser för denna vårdgren ökas, enär en tillräcklig utbyggnad väsentligt skulle minska platsbristen inom den statliga sinnessjukvården.

Med hänsyn till det anförda finner medicinalstyrelsen anslaget för bud- getåret 1957/58 böra uppräknas till 2 050 000 kronor.

Departementschefen

Liksom medicinalstyrelsen finner jag angeläget, att antalet vårdplatser inom denna vårdgren ökas. Det synes emellertid tveksamt, om statsbidrag till driftkostnader, vilket utbetalas halvårsvis i efterskott och för bud- getåret 1957/58 sålunda avser kalenderåret 1957, kan komma att utgå i av medicinalstyrelsen beräknad omfattning. Med hänsyn härtill och med be- aktande av de senaste årens belastningssiffror anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1 970 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sin-
nessjuka* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag
av 1 970 000 kronor.

[39] 36. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	307 000	324 400
1955/56	335 000	344 625
1956/57 (statsliggaren s. 1017)	374 000	
1957/58 (förslag)	394 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 22 700 kronor.

	Ökning
1. Arvodereglering:	
Särskilt arvode åt skolläkare.....	2 300
2. Omräkning:	
Löneklassförändringar	791
Avlöning till vikarier m. m.	1 180
Obekvämhetsstillägg	3 600
Rörligt tillägg.....	14 800
Avrundning.....	29
	22 700

Motiv

Skolöverstyrelsen anser det synnerligen angeläget, att förutom den till hemmet knutne psykiatern en särskild skolläkare anställas för fortlöpande hälsokontroll av och sjukvård för eleverna. Såsom ersättning till denne föreslår överstyrelsen samma arvode, som fr. o. m. den 1 juli 1956 utgår till skolläkare vid läroanstalterna för blinda och skolorna för döva eller 30 kronor för varje under höstterminen närvarande elev. Beräknat efter salbohedshemmets 75 godkända elevplatser skulle ett belopp av 2 250 eller avrundat 2 300 kronor erfordras för ändamålet.

Yttrande

Statskontoret anser sig icke kunna biträda skolöverstyrelsens förslag om att — förutom den psykiater, som nu är knuten till skol- och yrkeshemmet på Salbohed — en särskild skolläkare borde anställas för fortlöpande hälsokontroll samt för sjukvård av eleverna. Statskontoret erinrar om att vid ungdomsvårdsskolorna, vilka ävenledes är utrustade med arvodestjänster för rådgivande psykiater, kroppssjukvården ombesörjes av tjänsteläkare mot gängse taxa. I övrigt har skolöverstyrelsens förslag icke givit statskontoret anledning till särskilt uttalande.

Departementschefen

Skolöverstyrelsens förslag om anvisande av särskilda medel för anställande av en skolläkare vid hemmet anser jag mig icke kunna tillstyrka.

I övrigt har skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag — innebärande vissa automatiska utgiftsförändringar för löneklassuppflyttningar, obekvämhetsstillägg och rörligt tillägg m. m. om sammanlagt cirka 20 400 kronor — icke föranlett annan erinran från min sida än att beloppet torde kunna avrundas nedåt till 20 000 kronor.

I enlighet härmed beräknas anslaget på följande sätt: avlöningar till ordinarie tjänstemän 119 300 (+ 1 100) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 3 300 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 185 000 (+ 4 500) kronor samt rörligt tillägg 86 400 (+ 14 400) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (119 300 + 3 300 + 185 000 + 86 400) 394 000 (+ 20 000) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	119 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	185 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	86 400
	Summa kronor 394 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 394 000 kronor.

[40] 37. **Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	185 000	201 600
1955/56	182 600	194 105
1956/57 (statsliggaren s. 1018)	199 000	
1957/58 (förslag)	195 900	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 11 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag		Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare..	759	2 000	1 500	—	500
2. Övriga utgifter:					
a) Inköp och underhåll av inventarier ..	4 713	3 300	6 800	+	3 500
b) Renhållning	7 342	6 000	6 500	+	500
c) Hälso- och sjukvård.....	4 779	4 100	4 100	+/-	0
d) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmaterial	3 196	3 200	6 200	+	3 000
e) Diverse omkostnader	6 275	6 600	11 100	+	4 500
				+	11 000

Motiv

2 a) År 1940 inköptes 80 stapelbara stolar till gymnastiksalen, vilken även användes som samlingsal. 50 av dessa stolar är f. n. i så dåligt skick, att de måste ersättas med nya. Detsamma gäller år 1940 inköpta bord till skol-

och yrkeshemmets elevrum. Ifrågavarande möbler jämte kompletteringsmöbler till elevernas dagrum samt skolbänkar till ett klassrum har kostnadsberäknats till 3 500 kronor. Beloppet motsvarar huvudsakligen kostnaderna för råmaterial, då möblerna till största delen kommer att tillverkas i hemmets egna verkstäder. Tillverkningen blir därigenom även ett led i elevernas yrkesundervisning.

2 c) Vid bifall till skolöverstyrelsens under avlöningsanslaget framförda förslag om en särskild skolläkare vid hemmet torde för innevarande budgetår beviljade medel till ifrågavarande ändamål vara tillfyllest.

2 d) Hemmets smalfilmsprojektor är så nedsliten, att den kräver kostsamma reparationer varje år. Såsom sysselsättningsmoment spelar filmen en mycket stor roll för eleverna beroende dels på klienteletets särart, dels på hemmets relativt isolerade läge. För inköp av en ny ljudfilmsprojektor erfordras ett belopp av 3 000 kronor.

2 e) Den till hemmet hörande idrottsplanen är i oundgängligt behov av omfattande förbättringar. Idrott och bollspel har mycket stor betydelse, när det gäller fostran av dessa elever med svåra beteenderubbningar. Många elever vistas å hemmet även under sommarferierna. Materialkostnaderna — avseende matjord och gödsel, gräsfrö samt stängsel — beräknas till sammanlagt 4 500 kronor. Arbetet kommer att utföras av personal och elever vid hemmet.

Yttrande

Statskontoret anser, att den under anslagsposten till expenser uppförda delposten till bränsle, lyse och vatten med hänsyn till belastningen torde böra uppräknas med 5 000 kronor. Mot det under delposten till inköp och underhåll av inventarier framlagda förslaget till komplettering av möbelbeståndet torde icke något vara att erinra. *Statskontoret* förordar dock, att medelsanvisningen fördelas på två budgetår samt att för innevarande budgetår anvisas 2 000 kronor. Förslaget om höjning med 3 000 kronor av delposten till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel för inköp av en ny ljudfilmsprojektor vill *statskontoret* icke motsätta sig. *Ämbetsverket* har heller icke något att erinra mot att delposten till diverse omkostnader uppräknas med 4 500 kronor för tillgodoseende av behovet av förbättringar av den till hemmet hörande idrottsplanen. Övriga i omkostnadsstaten upptagna poster synas böra uppföras i enlighet med skolöverstyrelsens hemställan.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare, som för innevarande budgetår uppförts med 2 000 kronor men som under budgetåret 1955/56 belastades med endast 759 kronor, torde kunna nedräknas med 1 000 till 1 000 kronor.

Delposten till bränsle, lyse och vatten torde med hänsyn till belastningen under budgetåret 1955/56, 50 097 kronor, bära uppräknas med 5 000 kronor till 50 000 kronor.

Enär skol- och yrkeshemmets byggnader jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1956 skall redovisas under statens allmänna fastighetsfond, bör uppkommande kostnader för underhåll och reparationer m. m. å byggnaderna bestridas från för detta ändamål under fastighetsfonden anvisade medel. Delposten till underhåll av byggnader, som för innevarande budgetår uppförts med 16 000 kronor, torde därvid bära utgå ur omkostnadsstaten.

Delposten till inköp och underhåll av inventarier torde på av skolöverstyrelsen anförda skäl bära tillfälligt uppräknas med 3 500 kronor till 6 800 kronor för att möjliggöra vissa inventarieköp av engångsnatur.

Under delposten till renhållning beräknar jag i enlighet med skolöverstyrelsens förslag en höjning av medelsanvisningen med 500 till 6 500 kronor.

Medelsanvisningen till hälso- och sjukvård bör i anslutning till vad jag under föregående punkt anført i fråga om anställande av en skolläkare vid hemmet och med beaktande av belastningen under budgetåret 1955/56, 4 779 kronor, höjas med 900 till 5 000 kronor.

Delposten till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel torde bära uppföras med oförändrat belopp, 3 200 kronor.

Delposten till diverse omkostnader slutligen torde bära tillfälligt uppräknas med i runt tal 4 000 kronor till 10 600 kronor för att möjliggöra vissa förbättringsarbeten å den till hemmet hörande idrottsplanen.

I enlighet med det anförda bör anslaget nedräknas med (16 000 + 1 000 — 5 000 — 3 500 — 500 — 900 — 4 000) 3 100 kronor och sålunda upptagas till 195 900 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 195 900 kronor.

[41] 38. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	163 200	167 357
1955/56	172 400	187 447
1956/57 (statsliggaren s. 1019)	193 000	
1957/58 (förslag)	208 000	

Yrkanden

I. *Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 7 000 kronor.

	Ökning
1. <i>Lönereglering:</i>	
1 vårdarinnetjänst Ce 10 i st. f. Cg 10	—
2. <i>Omräkning:</i>	
Rörligt tillägg	7 000
	7 000

II. *Skolöverstyrelsen* (skr. 10/11 1956) hemställer om inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i lönegrad Cg 5.

Motiv

I. (*Skolöverstyrelsens framställning den 31 augusti 1956.*)

1) Vid vänersborgshemmet finnes f. n. fem vårdarinnetjänster, varav fyra i lönegrad Ce 10 och en i lönegrad Cg 10. Vårdarinnetjänsten i Cg 10 bör utbytas mot en sådan tjänst i Ce 10, enär det svårskötta klientelet vid hemmet ovillkorligen kräver fem dylika befattningshavare.

II. (*Skolöverstyrelsens framställning den 10 november 1956.*)

Av de f. n. befintliga fem vårdarinnetjänsterna har fyra dagtjänstgöring och en natttjänstgöring. Den 15 september 1956 var 35 elever intagna å hemmet. Under flera år har hemmets elevklientel varit synnerligen svårhanterligt men en påtaglig försämring har inträtt under hösten 1956. En bidragande orsak till den för personalen påfrestande situationen är dels hemmets knappa utrymmen inomhus, som omöjliggör en uppdelning av eleverna i smågrupper, dels det begränsade tomtutrymmet i omedelbar närhet av ny bostadsbebyggelse. Överstyrelsen har under hand från hemmets rådgivande psykiater fått bekräftelse på att personalen arbetar under stora psykiska påfrestningar.

I vårdarinnornas arbete ingår att med hjälp av eleverna sköta städningen vid hemmet. Under nuvarande förhållanden är detta i det närmaste ogörligt. Det är av största vikt, att vårdarinnorna helt frigöres för angelägna vård- och sysselsättningsuppgifter. För att lösa en för hemmets personal mycket otillfredsställande situation anser överstyrelsen nödvändigt, att ett ekonomibiträde med huvudsaklig uppgift att sköta hemmets städning anställas. Biträdet bör tills vidare placeras i lönegrad Cg 5.

Yttrande

I. (*Skolöverstyrelsens framställning den 31 augusti 1956.*)

Statskontoret — som erinrar om att överstyrelsens förslag om extraordinariesättning av en vårdarinnetjänst i lönegrad Cg 10 framfördes även i anslagsäskandena för innevarande budgetår utan att då föranleda någon statsmakternas åtgärd — kan icke biträda den ånyo framförda begäran

här om. Pågående utredning angående sinnessjukvårdens utbyggande bör avvaktas, innan ställning toges till den föreslagna tjänsteförändringen. Vad skolöverstyrelsen i övrigt föreslagit har icke givit statskontoret anledning till särskilt uttalande.

Departementschefen

Mot skolöverstyrelsens förslag om överförande å extra ordinarie stat av den vårdarinnetjänst i lönegrad Cg 10, som inrättades den 1 juli 1953, har jag intet att erinra.

I anslutning till skolöverstyrelsens framställning av den 10 november 1956 vill jag framhålla, att personalen vid hemmet med hänsyn till klienteletets omfattning och svårighetsgrad synes vara underdimensionerad. I avbidan på de förslag rörande hemmets organisation, som senare under innevarande år torde komma att avlämnas av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande, anser jag mig därför böra förorda, att personalen provisoriskt förstärkes med ett biträde i lönegrad Cg 5. Befattningshavaren torde lämpligen böra benämnas avdelningsbiträde. Kostnaderna för ändamålet torde kunna uppskattas till omkring 7 600 kronor.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget — innefattande en automatisk utgiftsförändring för höjningen av det rörliga tillägget med 7 000 kronor — har jag icke funnit anledning till erinran. Medelstildelningen bör sålunda höjas med (7 600 + 7 000) 14 600 eller i runt tal 15 000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts bör anslaget beräknas på följande sätt: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 41 600 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 5 200 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 117 000 (+ 5 600) kronor samt rörligt tillägg 44 200 (+ 9 400) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (41 600 + 5 200 + 117 000 + 44 200) 208 000 (+ 15 000) kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	41 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	117 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	44 200

Summa kronor 208 000;

b) till Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 208 000 kronor.

[42] 39. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	78 000	80 000
1955/56	82 400	88 733
1956/57 (statsliggaren s. 1020)	91 000	
1957/58 (förslag)	94 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget nedräknas med 2 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare ..	541	400	600	+ 200
2. Expenser:				
a) Övriga expenser	1 200	1 200	1 700	+ 500
3. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier ..	4 792	6 300	3 100	— 3 200
b) Renhållning	3 912	3 500	4 000	+ 500
				— 2 000

Motiv

2 a) Posten har visat sig vara för lågt beräknad. Endast med yttersta sparsamhet har utgifterna kunnat hållas inom ramen för beviljade medel. Ytterligare 500 kronor erfordras, om arbetet vid skolan ej skall försvåras av brist på medel till telefon, annonser m. m.

3 a) En upprustning av hemmets linneförråd är nödvändig. Några nyanskaffningar har ej skett sedan år 1949. Kompletteringen kan beräknas till avrundat 1 600 kronor.

Till oförutsett och till reparationer av inventarier erfordras 1 500 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet således uppgår till 3 100 kronor.

3 b) De verkliga utgifterna under föregående budgetår motiverar en höjning av posten med 500 kronor.

Yttrande

Statskontoret förordar, att den under anslagsposten till expenser upptagna delposten till bränsle, lyse och vatten med hänsyn till belastningen uppräknas med 5 000 kronor. Då delposten till övriga expenser synes vara förhållandevis snävt tilltagen, vill ämbetsverket icke motsätta sig, att den höjes med 500 kronor. Överstyrelsens hemställan i övrigt har icke föranlett något statskontorets uttalande.

Departementschefen

Delposten till bränsle, lyse och vatten — som av skolöverstyrelsen beräknats till oförändrat belopp, 12 000 kronor — torde med hänsyn till

belastningen under budgetåret 1955/56, 17 092 kronor, böra uppräknas med 5 000 till 17 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har jag däremot intet att erinra. Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare samt delposterna till övriga expenser och till renhållning bör sålunda uppräknas med resp. 200, 500 och 500 kronor medan delposten till inköp och underhåll av inventarier bör minskas med 3 200 kronor.

Anslaget i dess helhet bör i enlighet härmed uppräknas med (5 000 + 200 + 500 + 500 — 3 200) 3 000 kronor och sålunda upptagas till (91 000 + 3 000) 94 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 94 000 kronor.

[43] 40. **Bidrag till uppförande eller inrättande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 200 000	2 831 377
1956/57 (statsliggaren s. 1020)	2 500 000	
1957/58 (förslag)	2 500 000	

Medel för en del av de med förevarande anslag avsedda ändamålen anvisades t. o. m. budgetåret 1954/55 under reservationsanslaget till Bidrag till uppförande eller inrättande av anstalter för bildbara sinnesslöa (jfr prop. nr 124/1954 och XI ht. 1955, p. 44).

Yrkanden

1. *Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 och 5/9 1956) hemställer, att anslaget i vad avser bidrag till särskolor för nästa budgetår uppföres med 2 915 000 kronor.

2. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1956) föreslår, att för bidrag till vårdanstalter måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 2 490 000 kronor.

1. *Skolöverstyrelsens del:*

Beviljade, ej utbetalade bidrag	960 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	4 375 301	
Väntade ansökningar	(5 352 000)	
Avrundning	201	5 335 502
		(10 687 502)
Reservation från budgetåret 1955/56	1 920 502	
Anvisat för budgetåret 1956/57	500 000	2 420 502
		2 915 000
Medelsbehov		(8 267 000)

2. Medicinalstyrelsens del:

Inkomna, ej beviljade ansökningar	4 754 710	
Avrundning.....	1 290	4 756 000
	<hr/>	
Reservation från budgetåret 1955/56	266 000	
Anvisat för budgetåret 1956/57	2 000 000	2 266 000
	<hr/>	
Medelsbehov		2 490 000
1. + 2. Totalt medelsbehov.....		5 405 000
		(10 757 000)

Motiv

1) På anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1956/57 en reservation av 1 920 502 kronor. Då för samma budgetår anvisats 500 000 kronor (skolöverstyrelsens del) fanns alltså för bidrag till särskolor å anslaget tillgängligt ett belopp av (1 920 502 + 500 000) 2 420 502 kronor. Redan beviljade men ej utbetalade bidrag uppgår till 960 000 kronor. Det disponibla beloppet utgör alltså (2 420 502 — 960 000) 1 460 502 kronor. Inneliggande ej beviljade ansökningar uppgår till 4 375 301 kronor. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (4 375 301 — 1 460 502) 2 914 799 eller i runt tal 2 915 000 kronor, avseende bidrag till sammanlagt 379 särskoleplatser.

Utöver sistnämnda belopp kan dock statsbidrag komma att erfordras för vissa byggnadsföretag inom särskoleorganisationen, för vilka byggnadstillstånd beviljats eller kommer att beviljas inom en snar framtid och som torde kunna beräknas att i stort sett färdigställas under de närmaste två budgetåren. Flertalet av dessa byggnadsföretag, som innebär att antalet särskoleplatser ökar med 446, belastar vederbörande länsbostadskvot. Medelsbehovet för statsbidrag till dessa företag kan uppskattas till 5 352 000 kronor.

2) Vid ingången av budgetåret 1956/57 beräknas ett belopp om 2 266 000 kronor vara disponibelt för statsbidrag till vårdanstalter för psykiskt efterblivna.

Antalet vårdplatser i ny- eller tillbyggnader, för vilka ansökningar om anläggningsbidrag inkommit, uppgår till sammanlagt 530. Medelsbehovet för statsbidrag till dessa byggnadsföretag kan beräknas till 4 754 710 kronor. Till anläggningsbidrag för vårdanstalter för budgetåret 1957/58 skulle således erfordras ett belopp om (4 754 710 — 2 266 000) 2 488 710 eller i runt tal 2 490 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har därvid räknat med att statsbidrag om 270 000 kronor skall kunna utgå även för 30 platser vid Kristianstads läns landstings vårdanstalt Backagården, trots att i övergångsbestämmelserna till gällande statsbidragskungörelse stadgade förutsättningar för bidrag icke uppfyllts. Enär styrelsen i särskilt yttrande till Kungl. Maj:t över landstingets statsbidragsansökan förklarat sig icke ha något att erinra mot att statsbidrag beviljas, utgår styrelsen i detta sammanhang från att framställningen i fråga bifalles.

Yttrande

Skolöverstyrelsens beräkningar av anslagsbehovet har icke givit *statskontoret* anledning till erinran.

Departementschefen

Medelsbehovet för att täcka redan inkomna men ännu ej beviljade ansökningar om statsbidrag för uppförande m. m. av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna uppgår enligt skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens framställningar — efter avdrag av för ändamålet disponibla medel — till (2 915 000 + 2 490 000) 5 405 000 kronor. Jag finner mig dock icke kunna tillstyrka, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med högre belopp än 2 500 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[44] 41. **Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	8 000 000	6 996 085
1956/57 (statsliggaren s. 1021)	7 930 000	
1957/58 (förslag)	8 740 000	

Medel för bl. a. det med förevarande anslag avsedda ändamålet anvisades t. o. m. budgetåret 1954/55 under förslagsanslaget till Bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa (jfr prop. nr 124/1954 och XI ht. 1955, p. 45).

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppräknas med 820 000 kronor.

	Ökning
1. Statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare.....	650 000
2. Statsbidrag till övriga driftkostnader	170 000
	820 000

Motiv

1) För budgetåret 1956/57 har till löner åt rektorer och lärare anvisats 4 050 000 kronor. Medelsåtgången för budgetåret 1957/58 uppskattas till avrundat 4 700 000 kronor. Bidraget utbetalas i efterskott och är således

beräknat på samtliga tjänster, som inrättats för läsåret 1956/57. Den höjning med 650 000 kronor som erfordras beror dels på en felräkning i överstyrelsens äskanden för innevarande budgetår, dels på den generella lönehöjningen. Redan år 1956 kommer på grund härav denna del av anslaget att belastas med ytterligare 490 000 kronor. Då en besparing på avrundat 250 000 kronor förväntas å den del av anslaget, som avsetts för övriga driftkostnader — närmast beroende på svårigheterna att beräkna i vilken takt särskoleorganisationen kan utbyggas samt i samband därmed fördelningen av internat- och externatplatser — torde överskridandet av hela anslaget kunna begränsas till i runt tal 240 000 kronor.

I detta sammanhang framhåller överstyrelsen, att för extra ordinarie lärare i kunskapsämne och extra ordinarie förskollärare f. n. tillämpas en lägre lönegradsplacering än vad som gäller för motsvarande ordinarie lärare. Med hänsyn till numera tillämpade principer vid lönesättningen synes vissa skäl tala för att extra ordinarie lärare placeras i samma lönegrad som ordinarie. Å andra sidan bör beaktas, att denna princip icke gäller inom abnormskoleväsendet. Överstyrelsen anser därför, att ifrågasvarande spörsmål lämpligen bör aktualiseras i ett vidare sammanhang.

2) Det av skolöverstyrelsen godkända antalet platser vid under överstyrelsens inseende stående särskoleinternat beräknas för kalenderåret 1957 till 2 700. Det för ändamålet erforderliga statsbidraget uppgår alltså till $(1\ 200 \times 2\ 700)$ 3 240 000 kronor.

Antalet externa elever under samma kalenderår uppskattas till 1 300, varför statsbidraget för ifrågasvarande elever kan beräknas till $(200 \times 1\ 300)$ 260 000 kronor.

Antalet familjevårdsfall under kalenderåret beräknar överstyrelsen i likhet med föregående år till 150, vilket innebär ett statsbidrag av (200×150) 30 000 kronor.

Under förutsättning att samtliga kostnader för de å riksanstalterna Söderhaga och Sävstaholm intagna eleverna även i fortsättningen kommer att bestridas av statsmedel, torde till driften av nämnda skolhem, utöver statsbidrag till lärarlöner och vid hemmen godkända platser, erfordras ett sammanlagt belopp av 510 000 kronor.

För innevarande budgetår har medel beviljats till en utbildningskurs för vårdpersonal vid särskolorna. Fyra dylika kurser har redan bekostats av statsmedel. Såvida icke den av 1951 års sinnesskövårdsutredning föreslagna utbildningen av vårdpersonal når sådan omfattning till läsåret 1957/58, att en kurs av här avsett slag kan anses överflödiga, bör ännu en kurs anordnas under budgetåret 1957/58. Den bör såsom tidigare kurser omfatta en tid av tre veckor och avses för trettio deltagare. Kostnaden kan beräknas till 8 000 kronor.

Medelsbehovet för övriga driftkostnader torde således komma att uppgå till sammanlagt $(3\ 240\ 000 + 260\ 000 + 30\ 000 + 510\ 000 + 8\ 000)$ 4 048 000

eller avrundat 4 050 000 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats 3 880 000 kronor, erfordras en höjning av denna del av anslaget med 170 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkningar av anslagsbehovet.

Departementschefen

I anslutning till skolöverstyrelsens förslag att under nästa budgetår anordna ytterligare en utbildningskurs för utbildning av vårdarinnor vid särskolorna för psykiskt efterblivna vill jag erinra om vad som i motsvarande sammanhang anfördes i föregående års statsverksproposition (XI ht., p. 49) beträffande den av 1951 års sinnesslövsutredning i dess år 1955 avlämnade betänkande III föreslagna, för vårdpersonal inom detta vårdområde speciellt avpassade utbildningen i anslutning till yrkesskolorna. Denna utbildning torde under budgetåret 1957/58 komma att anordnas i sådan omfattning, att förstnämnda utbildningskurs då kan bli överflödig. Enligt vad jag under hand inhämtat planerar nämligen åtminstone tre huvudmän att inom kort tid påbörja en kursverksamhet i enlighet med utredningens förslag. Då behovet av sådan utbildning på detta område är stort, vill jag framhålla angelägenheten av att såväl vederbörande tillsynsmyndigheter som huvudmännen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga. Med hänsyn till det anförda är jag icke beredd förorda, att medel nu ånyo anvisas för den av skolöverstyrelsen föreslagna utbildningskursen. Därest en kursverksamhet i enlighet med utredningens förslag icke skulle kunna anordnas i tillräcklig omfattning redan under budgetåret 1957/58, synes dock Kungl. Maj:t böra erhålla riksdagens bemyndigande att från förevarande anslag ställa ett belopp av omkring 8 000 kronor till skolöverstyrelsens förfogande för ytterligare en sådan kurs.

I fråga om statsbidraget till Söderhaga och Sävstaholms skolhem — vilka är avsedda för i princip samma klientel som de statliga skol- och yrkeshemmen på Salbohed och i Vänersborg — vill jag erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 29 juni 1956 godkänt avtal rörande verksamheten vid hemmen under år 1956. Avtalen innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må för nämnda år utgå med belopp, högst motsvarande det av skolöverstyrelsen eller riksräkenskapsverket efter vederbörlig granskning av hemmets räkenskaper och förvaltning funna verkliga underskottet å hemmets drift för bidragsåret, dock beträffande Söderhaga med högst 5 325 kronor för varje av skolöverstyrelsen godkänd, i avtalet avsedd plats samt beträffande Sävstaholm med högst 7 335 kronor för varje sådan plats. Jag förutsätter,

att det får ankomma på Kungl. Maj:t att inom i huvudsak den kostnadsram, som angivits i skolöverstyrelsens anslagsäskanden, med vederbörande huvudman träffa avtal rörande den fortsatta verksamheten vid dessa båda hem.

I enlighet med det anförda och då jag i övrigt anser mig kunna godtaga skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare samt till övriga driftkostnader uppskattar jag medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till (4 700 000 + 4 048 000 — 8 000) 8 740 000 kronor. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 810 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 8 740 000 kronor.

[45] 42. Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	7 900 000	8 395 064
1956/57 (statsliggaren s. 1023)	8 275 000	
1957/58 (förslag)	8 465 000	

Medel för bl. a. det med förevarande anslag avsedda ändamålet anvisades t. o. m. budgetåret 1954/55 under förslagsanslaget till Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa (jfr prop. nr 124/1954 och XI ht. 1955, p. 46).

Yrkanden

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, dels att anslaget uppräknas med 325 000 kronor, dels ock att statsbidrag införes för s. k. halvöppen vård av psykiskt efterblivna med 600 kronor per vårdad och år.

Motiv

Enligt fr. o. m. den 1 januari 1955 gällande nya statsbidragsgrunder skall statsbidraget utgå med 1 200 kronor per godkänd internatplats och år samt med 200 kronor per i familjevård utackorderad och år.

Platsantalet på vårdanstalterna torde år 1957 komma att uppgå till cirka 7 000, vilket motsvarar en statsbidragssumma av 8 400 000 kronor.

Till bidrag för i kontrollerad familjevård utackorderade har sistförflutna budgetår utbetalats 42 300 kronor. För budgetåret 1957/58 bör med ledning härav beräknas minst 50 000 kronor.

Medicinalstyrelsen erinrar om att i 1951 års sinnesslövårdsutrednings den 21 april 1955 avgivna betänkande III förslag framlagts bl. a. rörande den öppna vården av psykiskt efterblivna.

Sinnesslövärdsutredningen anför i betänkandet bl. a. följande:

Enligt 5 § i 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna bör, där så finnes lämpligt, inrättas daghem för efterblivna barn (vid såväl särskolor som vårdanstalter) samt externa arbets- och sysselsättningsavdelningar för sådana arbetsföra efterblivna, som erhållit undervisning i särskola men är ur stånd att taga vård om sig själva, och med dem i förståndsutveckling och arbetsförmåga likställda. Kostnaderna för dessa anordningar kommer givetvis att bli relativt stora, då för ändamålet fordras såväl lokaler och materiel som särskild personal. Vidare torde åtminstone någon måltid komma att tillhandahållas. Stockholms stad har påbörjat sådan verksamhet vid bl. a. Stadshagsgården, där två heldagsgrupper om vardera tio barn och två halvdagsgrupper om vardera sju å åtta barn, alla i åldrarna 4—16 år, mottagas. Bruttokostnaderna, inklusive löner, beräknas enligt en till utredningen överlämnad framställning om statsbidrag till verksamheten till omkring 60 000 kronor per år. Fördelas denna kostnad lika på samtliga barn, uppgår genomsnittskostnaden per barn och år till något över 1 700 kronor.

Nämnda kostnad är så betydande, att särskilt statsbidrag redan av denna anledning är motiverat. Med hänsyn till betydelsen av att uppmuntra den öppna vården framstår ett statsbidrag som så mycket mera angeläget. Särskilt statsbidrag bör därför utgå för sådana efterblivna, som placeras i någon av nu nämnda eller därmed jämförliga former av halvöppen vård. Detta särskilda bidrag bör dock icke utgå till daghemplatser i anslutning till daghem för fullsinnade. Den egentliga externatskolan, d. v. s. motsvarigheten till skolhem och yrkeshem, är visserligen också en form av halvöppen vård. Emellertid utgår redan särskilt statsbidrag såväl för där undervisade elever med 200 kronor per år som till lärarlönekostnader m. m. och någon ändring i detta hänseende bör icke ske. Bidraget bör bestämmas till 600 kronor per vårdad och år under förutsättning, att den efterblivne omhändertagits för heldagsvård, d. v. s. mer än sex timmar. Vid halvdagsvård bör statsbidraget i motsvarande mån reduceras och sålunda utgå med 300 kronor per vårdad och år. Bidraget bör ur förenklingsynpunkt beräknas på det antal platser i halvöppen vård, som godkänts av vederbörande huvudtillsynsmyndighet. Om beläggningen avsevärt understigit det godkända platsantalet eller eljest särskilda skäl därtill föranleder, bör bidraget, liksom driftbidraget till internaten, efter prövning av nämnda myndighet kunna minskas.

Vid beräkningen av kostnaderna för dessa öppna vårdformer måste beaktas, att det här rör sig om sådana efterblivna, som eljest så gott som undantagslöst måst omhändertagas för vård på de ur såväl drift- som anläggningssynpunkt betydligt dyrare internatplatserna. Den öppna vården måste därför komma att ur ekonomisk synpunkt ställa sig icke obetydligt fördelaktigare än sluten vård, och detta icke blott för huvudmännen utan även för staten.

Utredningens förslag att införa ett särskilt statsbidrag för denna s. k. halvöppna vård tillstyrkes av samtliga *remissinstanser* utom statskontoret. *Statskontoret* framhåller sålunda bl. a., att utnyttjandet av de med föreliggande förslag avsedda vårdformerna uttryckligen förutsatts i 1954 års lagstiftning. Statskontoret finner sig följaktligen icke kunna tillstyrka, att åtgärder f. n. vidtages för genomförande av utredningens förslag. Vid av-

vägningen av ett bidrag av ifrågavarande art, bör vidare tillgång finnas till ett mera omfattande material. Det måste anses uteslutet, att enbart kostnaderna vid en stockholmsinrättning skulle kunna tagas till utgångspunkt för bestämmande av bidragets storlek.

Å andra sidan har *stadsfullmäktige i Gävle* framhållit, att erfarenheterna från Stockholm, där möjlighet till stordrift föreligger, icke kan tagas till utgångspunkt vid beräkningen av driftkostnaderna för mindre hem om t. ex. 6—7 barn, vilka hem måste bli betydligt dyrare. Åtskilliga remissinstanser, bl. a. *svenska landstingsförbundet* och *svenska stadsförbundet*, anser bidraget vara alldeles för lågt i förhållande till den kostnadskrävande organisation av den öppna vården som förutsatts.

Medicinalstyrelsen — som i särskilt yttrande över betänkandet tillstyrkt utredningens förslag — föreslår i sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1956, att statsbidrag till driften av nämnda former av halvöppen vård av psykiskt efterblivna inrättas samt att bidrag för ändamålet skall utgå till landsting och stad utanför landsting. Befintligt antal platser på dylika hem och avdelningar uppgår till 138, varav 98 heldags- och 40 halvdagsplatser. Under den närmaste tiden torde ytterligare 40 heldagsplatser komma att nyinrättas. För ändamålet bör anvisas i runt tal 95 000 kronor.

För nästa budgetår bör liksom f. n. 20 000 kronor anvisas såsom bidrag till kostnaderna för den av centralstyrelsen för Johannesbergs särskola och vårdanstalt i Mariestad anordnade utbildningskursen för vårdpersonal vid anstalter för psykiskt efterblivna.

Vidare föreslår styrelsen, att medel beräknas för en fortbildningskurs under budgetåret 1957/58 för i första hand föreståndare vid vårdanstalter under medicinalstyrelsens överinseende. Under de år, som denna kurs hittills hållits, har den hos styrelsen anställda kuratorn anlåtats för arbetet med kursens organiserande. Erfarenheterna har emellertid visat, att hennes tid svårigen räckt till härför. Förutom flera veckors förarbeten erfordras även närvaro vid den under tre veckor pågående kursen. Styrelsen anser därför nödvändigt, att särskild person anställas såsom kursledare med ett arvode av cirka 1 000 kronor. Kostnaderna för kursen beräknas till 11 700 kronor, varav för föreläsningar (i genomsnitt 120 kronor/dubbelföreläsning) 4 800, stipendier (till högst 200 kronor) 4 000, omkostnader för lokal 400, arvode till kursledare 1 000 samt resor och omkostnader för studiebesök 1 500 kronor.

På vårdanstalterna för psykiskt efterblivna är ett stort antal patienter med centralmotoriska rubbningar intagna. För många av dessa patienter är sjukgymnastisk rörelsebehandling av mycket stor vikt. Till hjälp för dem har hittills på anstalterna anlåtats en gymnastikdirektör, till vars avlönande svenska föreningen för psykisk hälsovård erhållit bidrag från föreningen Rädda Barnen. Fr. o. m. den 1 juli 1957 upphör emellertid möjligheten till dylikt bidrag. Då goda resultat av ifrågavarande verksam-

het ernåtts, vore det ytterst värdefullt, om denna — avseende ej blott rörelseträning för patienterna utan även föreläsningsverksamhet med film-demonstrationer för personalen vid anstalterna — kan fortsätta. Enligt vad medicinalstyrelsen har sig bekant avser svenska landstingsförbundet att rekommendera landstingen att finansiera den fortsatta verksamheten vid plananstalterna. Även för riksanstalternas del är det angeläget att verksamheten fullföljes och medicinalstyrelsen föreslår därför, att medel anvisas för ändamålet. Under ett år medhinnnes ungefär halva antalet riksanstalter eller cirka 20. På 10 av dessa kan besöket beräknas vara två dagar, på övriga anstalter en dag. Med ett beräknat dagarvode av 50 kronor och dagtraktamente av 27 kronor kan kostnaderna för denna verksamhet uppskattas till sammanlagt (arvode för 30 dagar 1 500, traktamente för 30 dagar 810, ersättning för resekostnader 1 000 samt kostnader för föreläsningsverksamhet och filmdemonstrationer 690 kronor) 4 000 kronor.

I anslutning till det anförda bör anslaget uppföras med (8 400 000 + 50 000 + 95 000 + 20 000 + 11 700 + 4 000) 8 580 700 eller i runt tal 8 600 000 kronor.

Yttranden

Svenska landstingsförbundets styrelse har intet att erinra mot medicinalstyrelsens förslag beträffande statsbidrag för sådana efterblivna, som placeras i daghem eller externa arbets- och sysselsättningsavdelningar. Ej heller har styrelsen något att invända mot kostnadsberäkningarna i fråga om de båda utbildningskurserna.

I brist på särskilda vårdanstalter för spastiska barn har dessa i viss utsträckning mottagits för vård å anstalterna för psykiskt efterblivna. Under senare år har genom svenska föreningens för psykisk hälsovård försorg en ambuleraande sjukgymnast besökt dessa anstalter och meddelat sjukgymnastisk behandling och undervisning. Denna verksamhet har, såvitt styrelsen kunnat finna, varit av värde. Då privata medel ej längre står till förfogande för detta ändamål, synes det naturligt, att verksamheten fortsättes och bekostas av det allmänna. Även om styrelsen i och för sig icke har något att erinra mot att landstingen påtager sig härmed förenade kostnader i fråga om av dem drivna anstalter, synes det dock ur administrativ och förenklingssynpunkt vara till fördel, om verksamheten sorterade under en huvudman, d. v. s. i detta fall staten. Att denna under alla förhållanden bör bekosta den sjukgymnastiska verksamheten vid riksanstalterna är enligt styrelsens mening motiverat.

Statskontoret — som i yttrande den 25 maj 1955 över 1951 års senneslövårdsutrednings betänkande III avstyrkt utredningens förslag om utvidgning av statsbidragsgivningen till att avse även den s. k. halvöppna vården av psykiskt efterblivna — kan icke tillstyrka att medel nu anvisas

för ändamålet. Däremot har ämbetsverket icke något att erinra mot att bidrag även för budgetåret 1957/58 utgår till en fortbildningskurs för i första hand föreståndare vid vårdanstalter under medicinalstyrelsens överinseende. Enligt under hand från styrelsen inhämtad uppgift hänför sig den begärda uppräknings beloppet, som tidigare utgjort 9 600 kronor, förutom till arvode till en kursledare med 1 100 kronor till höjda föreläsningens arvoden. Arvodena har hitintills utgått med 90 kronor per dubbel-timme. Med hänsyn bl. a. till att arvodena icke synes differentieras efter föreläsarens kompetens m. m., kan statskontoret — som erinrar, att arvodena till exempelvis föreläsare vid statens distriktssköterskeskola utgör lägst 25 och högst 35 kronor per timme — icke tillstyrka, att styrelsen beredes möjlighet att utbetala högre arvoden. Därest en höjning av vissa arvoden anses motiverad, synes en dylik åtgärd böra vidtagas inom nuvarande kostnadsram. Ämbetsverket har icke heller blivit övertygat om behovet av en särskild kursledare. Såsom sådan torde styrelsens kurator även i fortsättningen kunna fungera. För nästkommande budgetår bör således anvisas ett oförändrat belopp av 9 600 kronor. Frågan om anvisande av särskilda medel för anställande av en ambulerande sjukgymnast torde slutligen böra prövas i samband med statsmakternas ställningstagande till 1951 års sinnesslövsutrednings förenämnda betänkande, som även innefattar förslag till utbildning av vårdpersonalen vid nu berörda anstalter.

I övrigt har framställningen ej givit statskontoret anledning till erinran.

Departementschefen

Beträffande medicinalstyrelsens förslag att även under nästa budgetår ett belopp om 20 000 kronor skulle anvisas såsom bidrag till anordnande vid Johannesbergs särskola och vårdanstalt av en utbildningskurs för vårdpersonal vid anstalter för psykiskt efterblivna, vill jag erinra om vad jag i motsvarande sammanhang anfört under föregående anslag beträffande den av 1951 års sinnesslövsutredning föreslagna, för vårdpersonal inom detta vårdområde speciellt avpassade utbildningen i anslutning till yrkes-skolorna. Med hänsyn till vad där anförts är jag icke beredd förorda, att medel nu ånyo anvisas för nämnda utbildningskurs vid Johannesberg. Därest en kursverksamhet i enlighet med utredningens förslag icke skulle kunna anordnas i tillräcklig omfattning redan under budgetåret 1957/58, synes dock Kungl. Maj:t böra erhålla riksdagens bemyndigande att från förevarande anslag ställa ett belopp om 20 000 kronor till förfogande såsom bidrag till ytterligare en sådan utbildningskurs.

Då vid vårdanstalterna alltjämt finnes en stor grupp föreståndare m. fl., som saknar erforderlig utbildning, vill jag förorda, att en utbildningskurs för i första hand föreståndare vid dessa anstalter anordnas jämväl under nästa budgetår. Kursplan m. m. torde kunna utformas i huvudsaklig över-

13 — *Bihang till riksdagens protokoll 1957. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

ensstämmelse med planen för innevarande års kurs. Kostnaderna för ändamålet torde kunna beräknas till avrundat 11 000 kronor.

För att möjliggöra sjukgymnastisk behandling av patienter med central-motoriska rubbningar har svenska föreningen för psykisk hälsovård för tiden fram till den 1 juli 1957 anställt en gymnastikdirektör, som avlönas genom bidrag från föreningen Rädta barnen. Efter nämnda tidpunkt kan sådant bidrag icke längre utgå. Kostnaderna för verksamheten torde då såvitt angår de s. k. plananstalterna komma att bestridas av landstingen. Det synes angeläget, att verksamheten fullföljes även för riksanstalternas del. Jag förordar därför, att statsbidrag för ändamålet får utgå med i runt tal 4 000 kronor.

Beträffande medicinalstyrelsens i anslutning till 1951 års sinnesslö-vårdsutrednings betänkande framlagda förslag om införande av statsbidrag för s. k. halvöppen vård av psykiskt efterblivna — d. v. s. vård på daghem och externa arbets- och sysselsättningsavdelningar — vill jag framhålla, att det givetvis är angeläget att sådan vård i tillräcklig omfattning kan erbjudas härför lämpade efterblivna. De initiativ som härutinnan tagits främst av Stockholms stad och de erfarenheter — bl. a. ur vårdsynpunkt — som därvid vunnits synes mana till efterföljd. Ur ekonomisk synpunkt torde dessutom en sådan vårdform ställa sig fördelaktig för huvudmännen. Jag vill emellertid erinra om att statsbidragsgivningen till kommunerna f. n. är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, bl. a. på grundval av förslag från allmänna statsbidragsutredningen. Avsikten är att i möjligaste mån förenkla statsbidragsgivningen genom undvikande av speciella bidrag. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att tillstyrka det av medicinalstyrelsen föreslagna särskilda bidraget.

I enlighet härmed och då medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under anslaget icke givit mig anledning till erinran förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages till (8 400 000 + 50 000 + 11 000 + 4 000) 8 465 000 kronor. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 190 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 8 465 000 kronor.

[46] 43. **Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 110 000	1 139 026
1955/56	1 096 600	1 218 732
1956/57 (statsliggaren s. 1025)	1 261 000	
1957/58 (förslag)	1 349 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 101 000 kronor.

	Ökning
1. Personalförstärkningar m. m.:	
a) 1 socialkurator i Ce 18	11 724
b) 2 sköterskor i Ce 10	17 568
c) 1 kanslibiträde i st. f. 1 kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring	5 136
d) Arvoden för särskilda läkargöromål	3 000
e) Uppräkning av anslagsbeloppet för avlönande av extra arbetskraft.....	7 000
2. Omräkning:	
a) Rörligt tillägg	56 500
b) Avrundning	72
	101 000

Motiv

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har hänsyn icke tagits till den personalförstärkning, som erfordras i samband med öppnandet av den planerade observationspaviljongen vid anstalten, till vars uppförande 1956 års riksdag anvisat medel. Såvitt nu kan bedömas torde nämligen denna icke stå färdig att tagas i bruk före den 1 juli 1958.

Direktionen för anstalten har föreslagit, att en tjänst som hantverksföreståndare i skomakeriet skall uppflyttas från lönegrad Ca 13 till Ca 15. Denna löneregleringsfråga synes emellertid tillhöra de s. k. B-frågor, som i första hand skall lösas genom förhandlingar med vederbörande personalorganisation, varför medicinalstyrelsen icke upptagit densamma till prövning i detta sammanhang.

1 a) I anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställde medicinalstyrelsen bl. a., att en tjänst som socialkurator måtte inrättas vid anstalten. Framställningen bifölls emellertid icke. Då styrelsen anser, att anstalten är i stort behov av en socialkurator, framföres förslaget ånyo. F. n. eftersattes en rad för patienternas sociala inpassning viktiga uppgifter. Med hänsyn till de speciella arbetsuppgifter, varom här är fråga, erfordras en befattningshavare, som genomgått den för sociala kuratorer i allmänhet erforderliga utbildningen.

1 b) Från innevarande budgetårs ingång har medgivits en förstärkning av sjukvårdspersonalen med tre sköterskor, samtidigt som två ekonomibiträdestjänster indragits. Antalet sjukvårdspersonal på avdelningarna utgör därmed 52, d. v. s. 1 på 4,2 patienter. Beträffande sinnessjukhusen har i utredningar räknats med ett genomsnittligt behov av 1 på 2,8. Enligt styrelsens mening finnes intet vägande skäl för att anse personalbehovet vid anstalten mindre än vid sinnessjukhusen, helst som nära hälften av patienterna är barn i skolåldern eller därunder. För att tillgodose det mest akuta behovet föreslås, i anslutning till tidigare yrkande, en utökning av sjukvårdspersonalen med ytterligare två sköterskor i lönegrad Ce 10.

1 c) Med hänsyn till angelägenheten av att befria överläkaren, läkaren och första föreståndarinnan från skrivöromål, i den mån dessa kan utföras av annan, föreslog styrelsen i anslagsäskandena för innevarande budgetår inrättande av en kanslibiträdestjänst. Löneställningen motiverades med de kvalificerade arbetsuppgifterna på överläkarexpeditionen. Framställningen bifölls i så måtto att anstalten tillfördes en halvtidstjänst som kontorsbiträde i den reglerade befordringsgången.

Avsaknaden av ett kvalificerat biträde medför stora olägenheter, särskilt för överläkaren. Biträdet måste vara språkkunnigt för litteratur-excerpter, katalogisering och utskrifter. Journalföring, diarieföring och övrigt arbete på överläkarexpeditionen motsvarar i huvudsak vad som åligger sjukhuschefernas biträden på de mindre sinnessjukhusen. Styrelsen har för avsikt att för dessa sjukhus i sina petita rörande sinnessjukhusen föreslå uppflyttning av kontorsbiträdestjänsterna på sjukhuschefernas expeditioner till kanslibiträden.

1 d) För att effektivt utnyttja de möjligheter, som tillförts anstalten genom tillkomsten av ett modernt medicinskt centrum, bör konsulter — främst röntgenspecialist och ortoped — kunna anlitas. För ändamålet bör anvisas 3 000 kronor.

1 e) Av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att under budgetåret 1956/57 använda ett belopp av högst 25 000 kronor för avlöande av extra arbetskraft, varav 6 000 kronor för anlitan av timanställd sjukgymnast. Då behov föreligger av minst 40 behandlingar i veckan, erfordras en höjning av nämnda belopp med 2 000 till 8 000 kronor.

Med hänsyn till omfattningen av den medikamentära behandlingen bör anstalten för dispensering, beredning och fördelning av läkemedel beredas möjlighet att anlita en farmaceut. För detta ändamål bör beräknas ett belopp av 2 000 kronor.

Extra arbetskraft inom maskinavdelningen bör tills vidare anlitas i samma utsträckning som hittills, vilket med hänsyn till genomförda löneökningar medför att omkring 22 000 kronor bör beräknas för ändamålet.

För avlöningar till extra arbetskraft torde sålunda böra anvisas (8 000 + 2 000 + 22 000) 32 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret erinrar om att en särskild delegation inom medicinalstyrelsen den 12 december 1955 framlagt betänkande rörande epileptikervården, vilket bl. a. berör den vid statens anstalt för fallandesjuka bedrivna verksamheten. I avvaktan på statsmakternas ställningstagande härutinnan synes nu framförda yrkanden, vilka i stort sett innebär en upprepning av i anslagsäskandena för innevarande budgetår aktualiserade önskemål, icke böra vinna beaktande.

Departementschefen

Antalet sjukvårdspersonal på anstaltens vårdavdelningar uppgår f. n. till 52, motsvarande 1 befattningshavare på 4,2 patienter. Statens sjukhusutredning har i sitt betänkande angående sinnessjukvården räknat med att det i genomsnitt erfordras en vårdtjänst på närmare tre patienter. Det torde icke finnas anledning att räkna med avsevärt mindre personalbehov på förevarande anstalt. Då icke mindre än omkring 130 av anstaltens cirka 220 patienter utgöres av barn eller ungdomar — de flesta icke blott epileptiska utan även psykiskt efterblivna — måste nämligen klientelet anses vara förhållandevis personalkrävande. Jag vill därför tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om en utökning av vårdpersonalen med ytterligare två sköterskor i lönegrad Ce 10. Förenämnda relationstal mellan sjukvårdspersonal och patienter skulle då förbättras till omkring 1 på 4.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit synes det vidare angeläget, att överläkaren, läkaren och första föreståndarinnan beredes ytterligare avlastning från expeditionellt arbete genom tillgång till kvalificerad biträdes-hjälp i tillräcklig omfattning. Jag anser mig därför böra förorda, att den nuvarande halvtidstjänsten som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång utbytes mot en heltidstjänst. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör befattningen samtidigt uppflyttas till kanslibiträdestjänst i lönegrad Ce 11.

Förslaget om inrättande av en tjänst som socialkurator anser jag mig däremot icke kunna biträda.

Till arvoden för särskilda läkargöromål beräknar jag ett till 2 000 kronor begränsat belopp.

För avlöningar till extra arbetskraft har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av i runt tal 25 000 kronor, varav för anlitan- de av timanställd sjukgymnast omkring 6 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att patienterna kan erhålla tillgång till sjukgymnastisk behandling i den omfattning medicinalstyrelsen föreslagit, vill jag förorda, att sistnämnda belopp uppräknas med 2 000 till 8 000 kronor. Med hänsyn till genomförda löneökningar m. m. beräknar jag vidare i enlighet med medicinalstyrelsens förslag en höjning av medelsanvisningen med 3 000 kronor. Däremot anser jag mig icke kunna förorda, att särskilda medel nu anvisas för anlitan- de av en farmacevt. Beloppet till extra arbetskraft bör sålunda uppräknas till (25 000 + 2 000 + 3 000) 30 000 kronor.

Folkskollärartjänsten vid anstalten är f. n. placerad i lönegrad Ce 21. Med stöd av ett av 1956 års riksdag lämnat bemyndigande har dock Kungl. Maj:t genom beslut den 12 oktober 1956 bemyndigat direktionen för anstalten att förordna innehavaren av nämnda folkskollärartjänst att, räknat fr. o. m. den 1 juli 1956 tills vidare t. o. m. den 30 juni 1957 och under förutsättning att successionsförordnande å tjänsten ej meddelas,

mot vikariatslön bestrida göromål, som ankommer på tjänsteman i 23 lönegraden. Då jag anser befattningshavarens ställning och arbetsuppgifter böra i vissa hänseenden klarläggas är jag icke beredd att nu taga definitiv ställning till frågan om tjänstens lönegradsplacering eller benämning. Då emellertid en placering i 23 lönegraden med utgångspunkt från nu rådande förhållanden synes motiverad, förordar jag, att tjänsten tills vidare placeras i lönegrad Ce 23 under benämningen föreståndare.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innefattande en automatisk utgiftsökning till följd av höjningen av det rörliga tillägget med 56 500 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits erfordras en ökning av medelsanvisningen med omkring 26 700 kronor för föreslagna nya tjänster m. m., med 1 900 kronor för föreslagen lönereglering samt med (3 000 + 56 500) 59 500 kronor för höjningen av det rörliga tillägget m. m. Anslaget bör alltså uppräknas med (26 700 + 1 900 + 59 500) 88 100 eller i runt tal 88 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda beräknas anslaget sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 640 000 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 5 400 (+ 2 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 394 000 (+ 24 000) kronor samt rörligt tillägg 309 600 (+ 62 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (640 000 + 5 400 + 394 000 + 309 600) 1 349 000 (+ 88 000) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	640 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	394 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	309 600

Summa kronor 1 349 000;

b) till *Statens anstalt för fallandesjuka*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 349 000 kronor.

[47] 44. Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	343 500	340 690
1955/56	338 700	371 597
1956/57 (statsliggaren s. 1027)	391 900	
1957/58 (förslag)	439 400	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 58 100 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	1 391	3 500	1 500	— 2 000
2. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten m. m. ..	102 243	100 000	110 000	+ 10 000
b) Övriga expenser	9 500	9 300	40 800	+ 31 500
3. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier	9 062	9 100	9 100	—
b) Tvätt och renhållning	15 566	16 000	16 000	—
c) Utspisning	168 859	175 000	185 000	+ 10 000
d) Linne, gång- och sängkläder	17 570	25 000	25 000	—
e) Läkemedel m. m.	28 499	26 000	32 000	+ 6 000
f) Patienternas sysselsättning och förströelse	11 593	19 500	19 500	—
g) Diverse utgifter	5 996	5 500	8 100	+ 2 600
				+ 58 100

Motiv

Under år 1955 var medelbeläggningen vid anstalten 221. Det fastställda platsantalet utgör 220.

1) Den allmänna sjukförsäkringen har medfört en minskning av utgifterna på denna anslagspost. Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1955/56 synes en medelsanvisning om 1 500 kronor vara tillfyllest. Posten bör alltså nedräknas med 2 000 kronor.

2 a) I början av år 1956 har ny panncentral och nytt administrationshus tagits i bruk, vilket har medfört ökade kostnader. Med hänsyn härtill samt till att ytterligare nybyggnader planeras, bör posten höjas med 10 000 kronor.

2 b) Genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 har medicinalstyrelsen bemyndigats utlägga beställning på en automatisk telefonväxel för anstalten. Enligt meddelande från televerket finnes möjlighet att få denna växel installerad år 1957. Kostnaden uppgår enligt televerkets beräkningar till omkring 30 000 kronor.

Utbyggnaden av telefonnätet kommer även att medföra ökade kostnader för telefonabonnemang m. m. Posten bör därför höjas med sammanlagt 31 500 kronor.

3 a) Anstalten disponerar f. n. ett grundanslag på 5 600 kronor för inköp och underhåll av inventarier. Härutöver erfordras för en fortsatt upp-

rustning av vårdavdelningarna ett extra anslag. Bl. a. är ett antal patientsängar i dåligt skick och behöver bytas ut. Posten bör därför upptagas med oförändrat belopp, 9 100 kronor.

3 b) Så snart en ifrågasatt upprustning av tvättinrättningen på Ryhovs sjukhus genomförts, torde tvättinrättningen på anstalten kunna nedlägga driften. Skulle detta komma att ske redan fr. o. m. den 1 juli 1957 uppskattas anslagsbehovet av anstaltsdirektionen till 19 000 kronor per år. I avbidan på att ifrågavarande centralisering av tvätteridriften kan genomföras, föreslår medicinalstyrelsen, att posten upptages med oförändrat belopp.

3 c) Med beaktande av belastningen under budgetåret 1955/56 samt inträdda prisstegringar bör posten uppräknas med 10 000 kronor.

3 d) Under budgetåret 1955/56 var kostnaderna för patienternas kläder ovanligt låga och kan därför icke läggas till grund för en beräkning av medelsbehovet. Medicinalstyrelsen föreslår därför, att posten upptages med oförändrat belopp.

3 e) På grund av vidgad tillämpning av moderna undersöknings- och behandlingsmetoder förutses utgifterna på denna delpost komma att öka. Under våren 1956 har nytt elektroencefalografiskt och kliniskt laboratorium samt ny tandklinik tagits i bruk och inom den närmaste tiden beräknas även röntgenanläggning bli installerad. Med hänsyn härtill bör posten uppräknas med 6 000 kronor.

3 f) Fr. o. m. innevarande budgetår utgår fickpengar i enlighet med de principer, som tillämpas vid landstingens särskolor för psykiskt efterblivna. Belastningen under budgetåret 1955/56 kan därför icke läggas till grund för utgiftsberäkningen. Delposten bör upptagas med oförändrat belopp.

3 g) Till kostnader för automobiler och transporter är f. n. beräknat 4 500 kronor. Under budgetåret 1955/56 uppgick belastningen till 5 004 kronor. På grund av medelsbrist måste utgifter på omkring 1 000 kronor stå över till innevarande budgetår. Enär anstalten icke disponerar någon personbil, är det nödvändigt att i stor utsträckning anlita taxebil för erforderliga patienttransporter. Då vidare lastbilen under 1957 måste genomgå kostnadskrävande reparationer, torde utgifterna för automobiler och transporter böra uppskattas till 6 500 kronor. Även i övrigt synes delposten, från vilken bl. a. medicinsk litteratur bekostas, vara för lågt beräknad. Styrelsen föreslår därför, att densamma uppräknas med 2 600 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde på av medicinalstyrelsen anförda skäl kunna nedräknas med 2 000 till 1 500 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag i enlighet med styrelsens förslag för bränsle, lyse och vatten m. m. en ökning med 10 000 kronor till 110 000 kronor samt för övriga expenser en ökning till 40 800

kronor, d. v. s. med 31 500 kronor. Av sistnämnda belopp avses omkring 30 000 kronor för installation av en med stöd av 1956 års riksdags be- myndigande beställd ny telefonväxel.

Delposterna till inköp och underhåll av inventarier, till tvätt och ren- hållning, till linne, gång- och sängkläder samt till patienternas syssel- sättning och förströelse synes på av medicinalstyrelsen anförda skäl böra uppföras med oförändrade belopp, resp. 9 100, 16 000, 25 000 och 19 500 kronor. Beträffande inventarieposten har jag därvid räknat med oför- ändrat 5 600 kronor för löpande underhåll m. m. samt med 3 500 kronor för viss fortsatt upprustning av vårdavdelningarna.

Medelsanvisningen under delposten till utspisning torde med beaktande av belastningen under budgetåret 1955/56, 168 859 kronor, kunna begrän- sas till oförändrat belopp, 175 000 kronor.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet under delposten till läke- medel m. m. har jag intet att erinra. Posten bör sålunda uppräknas med 6 000 till 32 000 kronor.

Beträffande slutligen delposten till diverse utgifter förordar jag en till i runt tal 2 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen. Posten bör alltså upptagas till 7 500 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget sålunda uppräknas med (— 2 000 + 10 000 + 31 500 + 6 000 + 2 000) 47 500 kronor och sålunda upptagas till (391 900 + 47 500) 439 400 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 439 400 kronor.

[48] 45. Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	4 000	5 172
1954/55	5 000	6 139
1955/56	5 000	5 670
1956/57 (statsliggaren s. 1028)	6 000	
1957/58 (förslag)	7 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 1 000 kronor.

Motiv

Med hänsyn till höjda såväl järnvägstaxor som traktamentsersättningar bör anslaget uppräknas till 7 000 kronor.

Departementschefen

På av medicinalstyrelsen anförda skäl anser jag, att förevarande anslag för nästa budgetår bör uppräknas med 1 000 till 7 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 kronor.

[49] 46. **Bidrag till epileptikeranstalter.** Under denna rubrik har på riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 340 000 kronor (statsliggaren s. 1028).

Beredningen av frågan om anslag för budgetåret 1957/58 till förevarande ändamål, vilken fråga sammanhänger med ställningstagande till av medicinalstyrelsen i december 1955 avlämnat betänkande med förslag rörande organisationen och finansieringen av epileptikervården m. m. (SOU 1955: 52), är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Medelsbehovet under anslaget torde härvid kunna uppskattas till i runt tal 1 800 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1957/58 beräkna ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[50] 47. **Bidrag till föreningen Margarethahemmet för sanering av hemmets ekonomi**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	130 000	130 000
1955/56	130 000	130 000
1956/57 (statsliggaren s. 1029)	240 000	
1957/58 (förslag)	115 000	

Yrkande

Föreningen Margarethahemmet (skr. 17/9 och 29/9 1956) hemställer, att föreningen måtte beviljas ett anslag om 115 000 kronor såsom bidrag till föreningen för täckande av vid hemmet uppkommande underskott för år 1956.

Motiv

Under året har patientantalet vid hemmet hittills hållit sig nästan konstant omkring 100, men har under senaste tiden nedgått till 96. Anstalten är godkänd för 110 patienter och elever.

Verksamheten vid hemmet kommer att även under år 1956 gå med förlust. Av upprättad sammanställning dels över utgifter och inkomster under tiden januari t. o. m. augusti 1956, dels ock av beräknade utgifter och inkomster under återstående månader av året framgår, att lönerna stigit med omkring 31 000 kronor, kosten med 10 000 kronor, värme och vatten med 3 000 kronor samt beklädnad och inventarier m. m. med 2 000 kronor. Däremot har sjukvård och resor nedgått med 2 000 kronor samt reparationer och underhåll med 44 000 kronor.

Beträffande inkomstposterna är att märka en nedgång av vårdavgifterna med cirka 9 000 kronor, medan statsbidragen från skolöverstyrelsen (till lärarlöner) och medicinalstyrelsen utvisar en ökning med 8 000 kronor resp. 71 000 kronor. Vidare har posterna hyror och kostersättning samt övriga inkomster stigit med tillsammans cirka 10 000 kronor.

Det belopp, som måste av föreningen tillskjutas till hemmets drift under år 1956, uppgår till 200 000 kronor. Då föreningens ränteinkomster under samma år beräknas uppgå till 45 000 kronor utgör alltså föreningens förlust för året (200 000 — 45 000) 155 000 kronor.

I skrivelsen den 29 september 1956 har föreningen meddelat, att medicinalstyrelsen med verkan fr. o. m. den 1 juli 1956 höjt vårdavgiften från 3 500 kronor per år till 12 kronor per dag och patient. Denna höjning kommer att medföra en extra inkomst å 40 000 kronor för senare halvåret 1956. Då ifrågavarande belopp bör avräknas från det tidigare begärda anslaget å 155 000 kronor uppgår sålunda medelsbehovet till (155 000 — 40 000) 115 000 kronor.

Yttranden

Medicinalstyrelsen framhåller i yttrande över föreningens framställning den 17 september 1956, att styrelsen genom beslut den 11 september 1956 fastställt den vårdavgift, som fr. o. m. den 1 juli 1956 och tills vidare högst må uttagas för dag av envar å hemmet intagen till 12 kronor. Med anledning härav torde det begärda beloppet böra nedräknas med 40 000 till 115 000 kronor. I övrigt har styrelsen intet att erinra.

Statskontoret anser, att i ärendet redovisade beräkningar av inkomster och utgifter vid Margarethahemmet under år 1956 synes böra godtagas. Statskontoret har därför icke något att erinra mot att staten bidrager till täckande av det underskott, som beräknas uppkomma vid driften av hemmet under sagda år, genom anvisande av ett belopp av 115 000 kronor. Ämbetsverket vill emellertid framhålla, att frågan om fortsatt bidragsgivning till förevarande ändamål torde bliva beroende av statsmakternas ställningstagande till spørsmålet om huvudmannaskapet för epileptikervården.

Departementschefen

Föreningen Margarethahemmet har tidigare vid fem tillfällen erhållit särskilt ekonomiskt stöd från statens sida för täckande av underskott å

driften av föreningens epileptikerhem. Sålunda beviljade 1952 års riksdag föreningen ett ränte- och amorteringsfritt lån å 90 000 kronor för att täcka viss del av under åren 1949—1951 uppkomna förluster. Vidare har föreningen av 1953—1956 års riksdagar beviljats bidrag å tillhopa (3 × 130 000 + 240 000) 630 000 kronor i anledning av under åren 1952—1955 uppkomna underskott å hemmets drift.

De nu föreliggande framställningarna avser bidrag för täckande av den förlust, som under år 1956 beräknats uppkomma å driften av föreningens förenämnda epileptikerhem. Denna förlust hade ursprungligen beräknats uppgå till i runt tal 200 000 kronor. Såsom framgår av föreningens senare skrivelse av den 29 september 1956 samt av i ärendet avgivna utlåtanden har emellertid medicinalstyrelsen genom beslut den 11 september 1956 med verkan fr. o. m. den 1 juli 1956 och tills vidare genomfört en höjning av vårdavgiften vid hemmet till 12 kronor per vård dag. Denna höjning beräknas medföra en inkomstökning under senare halvåret 1956 på omkring 40 000 kronor. Nämnda förlust torde sålunda kunna reduceras till (200 000 — 40 000) 160 000 kronor. Av detta underskott kan föreningen med anlitan de av inflytande räntemedel täcka ett belopp av omkring 45 000 kronor. Återstoden av underskottet, 115 000 kronor, skulle föreningen nödgas bestrida genom minskning av sina kapitaltillgångar, därest det åskade statsbidraget icke beviljades.

Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att epileptikerhemmets fortsatta verksamhet säkerställes, anser jag mig i likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret böra tillstyrka, att medel anvisas för att möjliggöra ett särskilt bidrag till föreningen för täckande av dess förluster å hemmets drift jämväl under år 1956. Såsom villkor för statsbidragets åtnjutande torde liksom f. n. böra gälla, att en av medicinalstyrelsen utsedd revisor skall äga deltaga i granskningen av hemmets räkenskaper.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreningen Margarethahemmet för sanering av hemmets ekonomi* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 115 000 kronor.

[51] 48. **Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	263 000	237 762
1955/56	240 000	220 382
1956/57 (statsliggaren s. 1029)	256 000	
1957/58 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 256 000 kronor.

Motiv

Anslagsbelastningen för det gångna budgetåret understiger den beräknade på grund av dels underbeläggning å vissa kommunala anstalter dels ock det förhållandet, att beträffande tvenne kommunala anstalter någon rekvisition av bidrag icke inkommit till medicinalstyrelsen.

Genom beslut den 7 juni 1956 har Kungl. Maj:t godkänt nytt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt föreningen Mellansjö skolhem rörande verksamheten vid och bidrag till ifrågavarande hem, innefattande bl. a. ett statsbidrag per plats av 3 800 kronor. Med en genomsnittsberäkning av 40 vårdplatser kommer medelsbehovet för nämnda bidrag att uppgå till 152 000 kronor.

Medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna har medicinalstyrelsen — med hänsyn till vad föredragande departementschefen anfört i statsverkspropositionen till 1956 års riksdag, elfte huvudtiteln under punkten 56, över medicinalstyrelsens då framförda förslag om provisorisk höjning av statsbidraget — beräknat efter två kronor per vård dag för den beläggning anstalternas godkända platsantal medger eller till ($2 \times 52\,000$) 104 000 kronor.

I anslutning till det anförda torde anslaget för nästa budgetår således böra uppföras med ($152\,000 + 104\,000$) 256 000 kronor.

Departementschefen

Det av föreningen Mellansjö skolhem drivna hemmet för vård av psykopatiska och nervösa barn är numera det enda återstående enskilda hem av detta slag, som åtnjuter statsbidrag till verksamheten enligt särskilt avtal. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 juni 1956 med stöd av riksdagens bemyndigande fastställt avtal med föreningen rörande verksamheten vid och bidrag till driften av ifrågavarande skolhem under år 1956. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må utgå med 3 800 kronor för vårdplats och år. Vårdavgiften för å hemmet intagen utgör 17 kronor för dag.

Efter det medicinalstyrelsens förut redovisade anslagsäskanden avgavs har styrelsen nu den 12 december 1956 inkommit med utlåtande över en den 22 november 1956 dagtecknad skrivelse från föreningen, enligt vilken denna uppsagt avtalet fr. o. m. den 1 januari 1957 samt hemställt om upprättande av nytt avtal fr. o. m. samma dag. Föreningens avtalsförslag innebär vissa höjningar av såväl statsbidrag som vårdavgift för att kunna läcka beräknade kostnadsökningar. Statsbidraget skulle höjas från 3 800 till 6 000 kronor per plats och år samt vårdavgiften från 17 till 20 kronor per vård dag. Kostnadsökningarna föranledes av dels inträffade pris- och löneökningar, dels ock framställda önskemål om personalförstärkningar m. m. Den för ändamålet erforderliga höjningen av medelsanvisningen beräknas av föreningen uppgå till omkring 40 000 kronor för år 1957.

Vidare har en minskning av platsantalet vid hemmet från f. n. i genomsnitt 40 till 32 ifrågasatts.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att frågan om hemmets ställning, organisation och finansiering på grundval av en särskild utredning behandlades vid 1954 års riksdag (prop. nr 126/1954). Därvid förutsattes bl. a., att platsantalet vid hemmet skulle successivt minskas från då 47 till 38 för att möjliggöra en höjning av vårdens kvalitet. Det framhölls emellertid, att en ytterligare reducering till 32 i och för sig vore angelägen men med hänsyn till rådande platsbrist då icke kunde förordas. Beträffande det statliga stödet till hemmets drift förordades, att det samma alltjämt skulle utgå i form av ett fast platsbidrag beräknat efter det faktiska bidragsbehovet vid hemmet. Under förutsättning bl. a. att platsantalet vid hemmet endast reduceras till 38, samt att vårdavgiften bibehålles oförändrad, har medicinalstyrelsen ansett det ökade bidragsbehovet för år 1957 kunna minskas till 23 000 kronor. Det synes emellertid icke möjligt att på grundval av hittills föreliggande material nu taga ställning vare sig till de för ändamålet eventuellt erforderliga höjningarna av statsbidrag och vårdavgift eller till den ifrågasatta minskningen av platsantalet. Jag förordar därför, att det — därest riksdagen icke framställer erinran häremot — må ankomma på Kungl. Maj:t att inom den anslagsram, som härefter angives, och med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1957 med huvudmannen för hemmet träffa ändrat avtal rörande verksamheten där. Därvid bör — förutom statsbidragets storlek och en eventuell minskning av platsantalet — även prövas, huruvida vårdavgiften vid hemmet, vilken som förut anförts f. n. uppgår till 17 kronor för dag, skall höjas i den utsträckning, som kan erfordras för att bibehålla i stort sett nuvarande relation till statsbidraget.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna har jag intet att erinra. För ändamålet torde alltså böra beräknas oförändrat belopp ($2 \times 52\,000$) 104 000 kronor.

För det särskilda statsbidraget till Mellansjö skolhem har för innevarande budgetår beräknats 152 000 kronor. Vid ett godtagande av medicinalstyrelsens förslag skulle för detta ändamål erfordras omkring 175 000 kronor. Det totala medelsbehovet skulle i så fall uppgå till 279 000 kronor. Med hänsyn till de osäkra faktorer, som enligt vad förut anförts påverkar beräkningarna, förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår avrundas uppåt till 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Universitetssjukhus

[52] 49. Karolinska sjukhuset: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	19 882 000	22 603 907
1956/57 (statsliggaren s. 1030) ..	25 070 000	
1957/58 (förslag)	28 927 000	

Yrkanden

I skrivelser den 28 augusti och 25 september 1956 hemställer *direktionen för karolinska sjukhuset*, att anslaget höjes med i runt tal 4 231 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Radiopatologiska institutionen:	
a) 1 ekonomibitråde Ce 5 på halvtid	+ 3 810
b) 1 preparatris Cg 15	+ 11 412
c) 1 preparatris Cg 11	+ 9 936
d) 1 kontorsbiträde Cg 4—Cg 8	+ 8 724
2. Kvinnokliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ce 30	+ 23 688
b) 1 preparatris Cg 11	+ 9 936
c) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde Ce 8 från halvtid till heltid	+ 4 362
d) Extraordinariesättning av 1 laborator Cg 31	—
3. Medicinska kliniken:	
a) 2 förste underläkare Ce 29	+ 45 264
4. Kirurgiska kliniken:	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
b) 1 ekonomibitråde Ce 5 på halvtid	+ 3 810
c) ½ kanslbiträde Ce 11 vid brännskadeavdelningen	+ 4 968
d) 9 sjuksköterskor Ce 12	+ 92 556
e) Avgår enligt d) tre översköterskor Ce 14	— 32 940
f) 1½ sjuksköterskor Ce 12 vid postoperativ avdelning	+ 15 426
g) 1½ undersköterskor Ce 7 vid postoperativ avdelning	+ 12 420
5. Anestesiavdelningen:	
a) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 förste underläkare Ce 29 från halvtid till heltid	+ 11 316
6. Urologiska avdelningen:	
a) 1 översköterska Ce 14 på halvtid	+ 5 490
b) 1 undersköterska Ce 7	+ 8 280
7. Ögonkliniken:	
a) 1 laboratoriebiträde Ce 13 på halvtid	+ 5 322
b) Avgår enligt a) nuvarande arvode till laboratorieassistent	— 4 000
8. Hudkliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ce 30	+ 23 688
9. Allergilaboratoriet:	
a) 1 sjuksköterska Ce 12	+ 10 284
10. Audiologiska laboratoriet:	
a) Extraordinariesättning av 1 laboratoriebiträde Cg 11	—

	Ökn. el. minskn.
11. Konung Gustaf V:s jubileumsklinik:	
a) 1 assistent Cg 17 på halvtid vid allmänna avdelningen	+ 6 132
b) 1 laboratoriebiträde Cg 11 vid röntgenterapiavdelningen	+ 9 936
c) 1 sjukvårdsbiträde Ce 5 i st. f. $\frac{1}{2}$ sjukvårdsbiträde Cg 5 vid gynekologiska avdelningen	+ 3 810
d) $\frac{1}{2}$ sjukvårdsbiträde Cg 6 vid gynekologiska avdelningen	+ 3 918
12. Barnkliniken:	
a) 2 biträdande överläkare Ce 30	+ 47 376
b) Avgår enligt a) 1 andre underläkare samt nuvarande arvode till konsulterande pediatriker	— 26 964
c) 1 kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 vid kardiologiska avdelningen	+ 8 724
d) 1 fotograf Cg 12	+ 10 284
13. Barnpsykiatriska avdelningen:	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
14. Röntgendiagnostiska avdelningen:	
a) 1 sjuksköterska Ce 14	+ 10 980
b) 1 undersköterska Ce 7	+ 8 280
c) Utgår 1 sjukvårdsbiträde Ce 6 under förutsättning av bifall till framställning om anvisande av medel under omkostnadsanslaget till inköp av två framkallningsmaskiner	— 7 836
15. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
b) 1 laboratoriebiträde Ce 11	+ 9 936
c) 1 ekonomibiträde Ce 5	+ 7 620
16. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
b) 1 laboratoriebiträde Ce 11	+ 9 936
c) 1 undersköterska Ce 7	+ 8 280
d) 1 sjukvårdsbiträde Ce 6	+ 7 836
e) $\frac{1}{2}$ ekonomibiträde Ce 5	+ 3 810
f) 1 kontorsbiträde Cf 4—Ce 8	+ 8 724
17. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:	
a) 1 laboratoriesköterska Ce 15	+ 11 412
b) 2 laboratoriesköterskor Ce 14	+ 21 960
c) 2 laboratoriebiträden Ce 13	+ 21 288
d) 2 laboratoriebiträden Ce 11	+ 19 872
e) 1 kontorsbiträde Cf 4—Ce 8	+ 8 724
f) 1 ekonomibiträde Ce 5	+ 7 620
18. Patologiska avdelningen:	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
19. Blodgivarcentralen:	
a) $\frac{1}{2}$ förste underläkare Ce 29	+ 11 316
b) 1 översköterska Ce 14	+ 10 980
c) 1 laboratoriebiträde Ce 13	+ 10 644
d) 1 laboratoriebiträde Ce 11	+ 9 936
e) 1 kanslibiträde Ce 11	+ 9 936
f) 1 ekonomibiträde Ce 6	+ 7 836
g) Extraordinariesättning av 1 kontorsbiträde Cg 8	—
20. Arbetsterapiavdelningen:	
a) 1 arbetsinstruktör Ce 14	+ 10 980
21. Tandpolikliniken:	
a) Arvode till konsulterande tandläkare	+ 3 900
22. Intendentkontoret:	
a) 2 kanslibiträden Ce 11	+ 19 872
b) Avgår enligt a) $\frac{1}{2}$ kontorsbiträde	— 4 362

	Ökn. el. minskn.
23. Lungklinikerna:	
a) Medel för erforderlig utökning av sjukgymnast- och kanslibiträdespersonalen	+ 25 000
24. Utbildning av undersköterskor samt sjukvårds- och ekonomibiträden:	
a) 1 instruktionssköterska Ce 20	+ 13 956
b) Kurskostnader	+ 119 000
c) 10 undersköterskor Ce 7 i st. f. 10 sjukvårdsbiträden Ce 6	+ 4 440
d) 1½ barnsköterskor Ce 6/7 i st. f. 1½ sjukvårdsbiträden Ce 6	+ 666
25. Utbildning av sjuksköterskeelever:	
a) 3 undersköterskor Ce 7	+ 24 840
b) 1 barnsköterska Ce 6/7	+ 8 280
c) 10 ¼ sjukvårdsbiträden Ce 5	+ 78 105
d) Minskade kostnader för elever	— 49 752
26. Särskilda förslag:	
a) Extraordinariesättning av 75 ekonomibiträden Cg 5	—
b) 1 ekonomibitråde (portvakt) Ce 6	+ 7 836
c) Uppflyttning av 5 översköterskor Ca 14 till Ca 15	+ 2 160
d) 1 översköterska Ce 14 i st. f. 1 sjuksköterska Ce 12	+ 696
27. Vikariatsersättningar	+ 111 300
28. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar	+ 98 000
Uppräkning av anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	+ 296 000
Personallöner vid lungklinikerna under ett halvt år	+ 1 632 800
Personallöner vid den endokrinologiska avdelningen under tre kvartal....	+ 166 000
Rörligt tillägg	+ 992 000
	+ 4 230 935

Motiv

1 a)—d) Cytologisk diagnostik har under de senaste decennierna erhållit en allt större betydelse i tidigdiagnostiken av cancer. Ända sedan 1951 har sådan diagnostik bedrivits vid radiopatologiska institutionen med bidrag från cancerföreningen. Värdet av diagnostikmetoden är dokumenterat och densamma tillhör numera den nödvändiga rutinen. Med hänsyn härtill kan det icke förväntas, att cancerföreningen längre är villig att svara för kostnaderna för det cytologiska laboratoriet vid radiopatologiska institutionen. Direktionen föreslår därför, att två preparatristjänster och en kontorsbiträdestjänst uppföres på sjukhusets stat. Därjämte bör ett ekonomibitråde tillkomma dels på grund av det ökade diskarbetet vid institutionen dels ock till följd av överförandet till sjukhuset av den cytologiska diagnostikverksamheten.

2 a) I likhet med övriga centrala obstetrisk-gynekologiska kliniker bör kvinnokliniken vid karolinska sjukhuset ha tillgång till en konsulterande läkare med utbildning såväl i obstetrik och gynekologi som psykiatri. Den psykiska behandlingen av underlivssjuka kvinnor har tidigare kommit att skjutas i bakgrunden. De psykiska faktorerna är emellertid av stor vikt vid ett flertal sjukdomstillstånd och det är angeläget att till kliniken knyta en läkare med utbildning jämväl i psykiatri för omhändertagande av de

14 — Bihang till riksdagens protokoll 1957. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

fall, som kräver en närmare psykologisk eller psykiatrisk utredning. Det är icke möjligt att för ändamålet utnyttja vid kliniken redan befintliga läkartjänster, enär specialutbildning i psykiatri ligger helt utanför gränserna för specialistutbildningen i obstetrik och gynekologi och sålunda icke kan krävas av läkare, som i övrigt fyller kvalifikationerna för tjänstgöring vid obstetrisk-gynekologisk klinik.

2 b) Även vid kvinnokliniken är värdet av cytologisk diagnostik betydande. Genom upptagande av denna diagnostikmetod vid kvinnokliniken, vilket kräver tillkomsten av en preparatris, skulle en minskning av antalet väsentligt dyrbarare hormonundersökningar uppnås, varigenom hormonlaboratoriet skulle kunna åtaga sig ett större antal undersökningar åt främmande institutioner.

2 c) En förstärkning av skrivpersonalen är nödvändig, om verksamheten skall kunna upprätthållas på ett tillfredsställande sätt.

2 d) I enlighet med förslag av 1955 års sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för vissa läkare vid karolinska sjukhuset m. m. bör tjänsten extraordinariesättas.

3 a) En förste underläkartjänst bör tillkomma som en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition nr 212/1954 angående reformering av läkarutbildningen. 1955 års sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för vissa läkare vid karolinska sjukhuset m. m. har dessutom föreslagit inrättande av ytterligare en förste underläkartjänst vid den medicinska kliniken.

4 a) Tjänsten bör tillkomma som en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition nr 212/1954 angående reformering av läkarutbildningen.

4 b) Verksamheten vid kirurgiska klinikkens rutinlaboratorium ökar ständigt och föreslagen personalförstärkning är därför nödvändig.

4 c) Vid brännskadeavdelningen bör en särskild tjänst för expeditjonsarbetet inrättas. Bristen på skrivhjälp hindrar f. n. läkarna i deras sjukvårdande verksamhet.

4 d)—e) Direktionen upprepar sin framställning föregående år om inrättande av 9 sjukskötersketjänster vid den kirurgiska kliniken. Sjuksköterskornas arbete vid vårdavdelningarna har under senare år avsevärt förtyngts och personalen har blivit alltmera sliten. Vid de kirurgiska avdelningarna har nya stora kirurgiska ingrepp tillkommit och patienter med dåligt allmäntillstånd opereras numera i större utsträckning än tidigare. Antalet prov har ökat, enär forskning bedrivs i betydligt större utsträckning än tidigare. Injektionerna, som tidigare ofta utfördes av läkare, ges nu huvudsakligen av sjuksköterskor. Patienternas tidiga uppstigning efter operationerna är personalkrävande. Handleddningen av den underordnade personalen tar mera tid på grund av de täta personalbytena och personalens ovana vid sjukvårdsarbete, varjämte sjuksköterskeskolorna ställer

större krav på undervisning av sina elever. Nämnda omständigheter gör otvivelaktigt en personalförstärkning motiverad. Det synes rimligt, att en mindre ökning äger rum i första hand vid de allmänna kirurgiska vårdavdelningarna, d. v. s. vid nio vårdavdelningar å sjukhuset.

4 f)—g) Behovet av ett postoperativt övervakningsrum vid den kirurgiska kliniken har ökat jämsides med de stora framsteg inom kirurgin och anesthesiologin, som gjorts under senare år. Patienter, som genomgått större ingrepp eller där komplikationer under operation och narkos inträffat, måste ur säkerhetssynpunkt kvarstanna å operationsavdelningen en längre eller kortare tid efter operationens avslutande. Under nuvarande förhållanden måste patienterna ligga i operationsavdelningens korridor och utrymmet där medger icke, att de kan kvarhållas tillräckligt länge. Den fortsatta efteroperationsövervakningen får i stället ske på avdelningarna, där personal bindes för ständig kontroll av patienternas tillstånd och där tillgången till syrgasterapi, konstgjord respiration, sugning o. s. v. är bristfällig. Ett speciellt rum i närheten av operationsavdelningen med utrustning och kompetent personal för postoperativ övervakning anses numera oundgängligt på större moderna sjukhus som led i försöken att minska postoperativa komplikationer och postoperativ mortalitet.

5 a) Det har visat sig, att den förste underläkartjänst, som fr. o. m. budgetåret 1955/56 inrättades gemensamt för anesthesiavdelningen och blodgivarcentralen, icke är tillfyllest för att täcka sjukhusets behov av narkosutbildade läkare. Sålunda har barnkliniken ännu icke kunnat få den narkosservice, som erfordras, för att arbetet vid dess operationsavdelning skall kunna betecknas som fullt betryggande för patienterna. Med hänsyn härtill bör vid anesthesiavdelningen inrättas en förste underläkartjänst med heltidstjänstgöring i stället för en dylik med halvtidstjänstgöring.

6 a)—b) Vid cystoskopiavdelningen inom den urologiska kliniken erfordras en specialutbildad sjuksköterska med uppgift bl. a. att ansvara för cystoskopens skötsel. För rengöring och sterilisering av instrument erfordras därjämte en undersköterska.

7 a)—b) Fr. o. m. budgetåret 1955/56 står ett arvode av 4 000 kronor till förfogande för avlöning av en assistent vid ögonkliniken elektoretinogramlaboratorium. Med hänsyn till rådande svårigheter att med nuvarande anställningsvillkor behålla kvalificerad arbetskraft bör en tjänst som laboratoriebiträde inrättas för ändamålet.

8 a) Den tidigare vid garnisonssjukhuset bedrivna vården av militära hud- och könspatienter har numera överflyttats till karolinska sjukhusets hudklinik. Med anledning härav och i anslutning till förslag av 1955 års sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för vissa läkare vid karolinska sjukhuset m. m. bör vid hudkliniken tillkomma en biträdande överläkare. Samtidigt härmed kan en överläkartjänst å försvarets sjukvårdsstyrelses stat indragas.

9 a) Allergilaboratoriet bör erhålla ytterligare en sjukskötersketjänst för att kunna på ett tillfredsställande sätt uppfylla de fordringar, som ställes på detsamma. Om icke en sådan tjänst tillkommer, förorsakas sjukhuset utgifter, som överstiger lönen till en sjuksköterska.

10 a) Tjänsten, med vilken är förenad uppgift att handha klinikens audiometerundersökningar, fyller ett stadigvarande behov och kan icke undvaras.

11 a) Vid pendel- och konvergensröntgenapparaterna har sedan ett år tillbaka en teknisk assistent avlönad av forskningsmedel under tjänstgörande fysikers ledning utfört grundläggande fysikaliska dosfördelningsmätningar. På grundval av därvid framkomna resultat har nya kliniska behandlingsmetoder kunnat tagas i bruk. Redan nu har en stor del av mätarbetet övergått till att omfatta utredningar, som är nödvändiga för de enskilda patienternas behandling. Även för budgetåret 1956/57 torde forskningsanslag för avlöning av denna assistent komma att beviljas. Man kan förutse, att under denna tid assistentens arbete i stigande grad kommer att omfatta dosberäkningar resp. mätningar för den kliniska patientbehandlingens räkning.

11 b) På röntgenbehandlingsavdelningen har en rotationsbestrålningsskärmar varit i verksamhet i cirka 3 år. Med densamma behandlas huvudsakligen patienter med kräfta i svalg, matstrupe, luftstrupe och lungor samt sjukdomstillstånd i hypofysen. Vid genomförandet av den dagliga behandlingen av varje enskild patient fordras en kontinuerlig genomlysningkontroll av strålriktningen i förhållande till tumören och en likaledes kontinuerlig kontroll av röntgendostillflödet. Det är nödvändigt att för dessa arbetsuppgifter erhålla ytterligare arbetskraft.

11 c)—d) Arbetets omfattning på en vårdavdelning och på den gynekologiska applikationsavdelningen är f. n. så betydande, att den underordnade sjukvårdspersonalen ofta måste tjänstgöra på övertid.

12 a)—b) Äskandet överensstämmer med de förslag, som framlagts av 1955 års sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för vissa läkare vid karolinska sjukhuset m. m.

12 c) Besparingssakkunniga tillstyrkte på sin tid, att kardiologiska avdelningen tillfördes ett halvtidsanställt kontorsbiträde. Den kvalificerade sjukvårdspersonalen bör ej såsom f. n. är fallet sysselsättas med skrivgöromål till men för sina egentliga arbetsuppgifter. Direktionen anser oundgängligen nödvändigt, att avdelningen erhåller ett heltidsanställt kontorsbiträde.

12 d) Barnkliniken är i starkt behov av en fotograf. Då övriga fotografier vid sjukhuset icke kan betjäna även denna klinik, har en fotograf tjänstgjort därstädes mot timersättning. Det skulle vara ekonomiskt fördelaktigare att för ändamålet inrätta en tjänst.

13 a) Se ovan under 12 a)—b).

14 a)—c) Föreslagen personalförstärkning är nödvändig, därest de två röntgenlaboratorier, som tillkommit med anledning av reumatologiska avdelningens tillkomst, skall kunna utnyttjas i önskvärd omfattning.

15 a) Den rutinarbetskraft, som sjukhuset förlorar genom att laboratorn vid det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet enligt den beslutade läkarutbildningsreformen kommer att få ägna sig åt undervisning i väsentligt mycket större utsträckning än f. n., måste kompenseras. I propositionen nr 212/1954 har förutsatts ett tilläggsarvode till laboratorn samt inrättande av en arvodesavlönad amanuensbefattning. Dessa arvoden synes emellertid icke böra utgå utan sammanslås och utbytas mot en underläkartjänst vid sjukhuset. Denna nya tjänst måste bli en förste underläkartjänst med hänsyn till att laboratoriet tidigare har en förste och en andre underläkare.

15 b)—c) Behovet av bakteriologiska och serologiska undersökningar har under budgetåret 1955/56 visat ungefär samma tendens till ökning som tidigare. Det ökade arbetet har möjliggjorts genom ökad rationalisering och provisoriska personalförstärkningar med ett laboratoriebiträde och ett ekonomibiträde, vilka förstärkningar fr. o. m. budgetåret 1957/58 måste permanentas.

16 a)—f) I 1955 års statsverksproposition framhöll föredragande departementschefen, att frågan om organisationen av hjärkateteriseringsverksamheten vid karolinska sjukhuset borde göras till föremål för utredning och förutsatte, att förslag till definitiv organisation av denna verksamhet komme att underställas statsmakternas prövning i samband med framläggande av personalstat för den thoraxkirurgiska kliniken. Över huvud taget borde organisationen av det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet omprövas, då sistnämnda klinik togs i bruk. På direktionens anmodan har överläkaren vid det fysiologiska centrallaboratoriet numera avgivit förslag beträffande organisationen av hjärkateteriseringsundersökningarna och därvid anfört bl. a. följande.

Såsom en allmän regel för laboratorieverksamheten på ett större sjukhus gäller, att centralisering är ekonomiskt fördelaktig och innebär besparing av apparatur och möjliggör ett rationellt utnyttjande av personalen. En centralisering av laboratorieverksamheten är emellertid icke möjlig att i full utsträckning genomföra beträffande de fysiologiska undersökningarna, vilka som regel måste utföras på patienterna och ofta i direkt anslutning till andra undersökningar eller operativa ingrepp, när sjukhusets olika kliniker är inrymda i olika byggnader utspridda inom ett relativt stort område. En viss decentralisering är därför nödvändig, men denna bör omfatta endast sådana undersökningar, vilka utföres på en klinik i särskilt stort antal. Den för lungklinikens fysiologiska laboratorium beviljade personalen kommer att medhinna i genomsnitt fyra fullständiga hjärkateteriseringar i veckan. Detta antal kan väntas utgöra ett minimum för den thoraxkirurgiska verksamheten på kliniken. Det kommer således ej att bli möjligt att dessutom belasta detta laboratorium med den

nuvarande hjärt-kärlkateteriseringsverksamheten på centrallaboratoriet, som är av ungefär samma omfattning. Härav följer att det icke är lämpligt, att — såsom vid flera tillfällen ifrågasatts — lungklinikens fysiologiska laboratorium övertager centrallaboratoriets hjärtkateteriseringsverksamhet, så mycket mera som det är ett starkt önskemål att kunna öka antalet hjärtkateteriseringar på sjukhuset, enär de fall, som står på väntelista med nuvarande antal hjärtkateteriseringar, kan väntas bli utredda först efter $\frac{3}{4}$ till 1 års tid. Hjärt-kärlkateteriseringstekniken har under senare år erhållit en vidare användning än såsom en preoperativ hjärt- och lungundersökning. Fysiologiska centrallaboratoriets resurser för hjärt-kärlkateterisering bör därför bibehållas, och en ändamålsenlig fördelning av verksamheten mellan centrallaboratoriet och lungklinikens laboratorium eftersträvas. Det senare laboratoriets uppgift skall begränsas till mer rutinmässig verksamhet i anslutning till det kliniska arbetet, under det att centrallaboratoriet skall stå för den tekniska prövningen av apparaturen och träningen av laboratoriepersonalen, förutom för de hjärt-kärlkateteriseringar, som verksamheten inom huvudkomplexet kräver.

Direktionen anser för sin del, att kateteriseringsverksamheten bör bibehållas vid centrallaboratoriet, även sedan sådan verksamhet påbörjats vid lungklinikernas fysiologiska laboratorium. Avgörande för direktionens ställningstagande härutinnan är det förhållandet, att verksamheten därigenom ställes under ledning av den vetenskapligt mest meriterade fysiologen vid sjukhuset, vilket måste vara av fördel även ur sjukvårdens synpunkt. Härtill kommer, att efter thoraxklinikens tillkomst operationskapaciteten beträffande hjärt- och lungfall kommer att öka väsentligt. För att denna ökning skall kunna utnyttjas, måste utredningskapaciteten också höjas. Detta kan endast ske genom att bibehålla kateteriseringsverksamheten vid centrallaboratoriet, enär kapaciteten vid lungklinikernas fysiologiska laboratorium i detta avseende säkerligen icke kommer att överstiga centrallaboratoriets. Med hänsyn till de f. n. långa väntelistorna är det ur humanitär synpunkt angeläget, att den ökade operationskapaciteten tas i anspråk. Den föreslagna fördelningen av arbetsuppgifterna mellan centrallaboratoriet och lungklinikernas fysiologiska laboratorium synes ändamålsenlig. Detta innebär, att överläkaren vid det fysiologiska centrallaboratoriet skall vara chef icke blott för det fysiologiska laboratoriet vid lungklinikerna utan för alla nu befintliga eller tillkommande dylika laboratorier och i denna egenskap svara för effektivast möjliga utnyttjande av tillgängliga resurser genom fördelning av arbetsuppgifterna på de olika laboratorierna, metodövervakning och personalutbildning. För att möjliggöra en ökning av antalet hjärt- och kärlkateteriseringar bör vid centrallaboratoriet inrättas ytterligare en befattning som förste underläkare. Vidare bör tillkomma en undersköterska, ett sjukvårdsbiträde och ett ekonomibiträde med halvtidstjänstgöring i syfte att avlasta den mera kvalificerade sjukvårdspersonalen, varigenom laboratoriets undersökningskapacitet bör kunna ökas i icke oväsentlig grad. För övertagande av de rutinundersökningar, som nu utföres av å forskningsanslag anställd personal, erfordras ett

laboratoriebiträde varjämte kontorspersonalen bör utökas med ett kontorsbiträde.

17 a)—f) Det kemiska laboratoriearbetet för sjukvårdens behov utföres vid karolinska sjukhuset på de olika klinikernas rutinlaboratorier samt på det kemiska centrallaboratoriet. De mindre tids- och apparaturkrävande analyserna utföres på klinikernas rutinlaboratorier och de mera kvalificerade på centrallaboratoriet. För verksamheten på klinikernas rutinlaboratorier svarar f. n. resp. klinikföreståndare medan verksamheten vid centrallaboratoriet ledes av överläkaren därstädes.

Med anledning av en av besparingssakkunniga vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet i skrivelse den 8 februari 1955 lämnad redogörelse för en av dem verkställd översyn av arbetsuppgifter och arbetsförhållanden vid karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets central- och rutinlaboratorier uppdrog Kungl. Maj:t den 27 juli 1955 åt direktionen att i enlighet med vad besparingssakkunniga förutsatt verkställa en detaljerad organisationsundersökning av den vid de kemiska rutinlaboratorierna vid karolinska sjukhuset bedrivna verksamheten i syfte att i samråd med resp. klinikchefer uppdraga riktlinjerna för samverkan mellan centrallaboratoriet och kliniklaboratorierna på förevarande område. Organisationsundersökningen är numera genomförd. Av denna undersökning inhämtas bl. a. följande.

Undersökningen har visat, att den laborerande personalen på sjukhusets rutinlaboratorier är maximalt utnyttjad för sjukvårdsändamål. Det har även genom undersökningen blivit styrkt, att analyser, som utföres i ett större antal på ett och samma laboratorium kräver mindre tid, än om de utföres endast enstaka gånger. Arbetsuppgifterna på sjukhusets rutinlaboratorier och kemiska centrallaboratoriet bör i princip så fördelas, att på de förra alla analyser utföres, som kan göras snabbt och utan omständlig apparatur, och på det senare alla kvalificerade analyser och de analyser, som utföres i stora serier, samt vidare de undersökningar, som förekommer på rutinlaboratorierna endast vid enstaka tillfällen. Denna rationalisering av driften på laboratorierna kan emellertid på grund av lokalbristen på centrallaboratoriet f. n. ej helt genomföras. De åtgärder, som i dagens läge kan vidtagas, är att i viss mån utjämna rådande skevbelastning beträffande det kemiska analysarbetet för att därigenom dels avlasta de rutinlaboratorier, som nu är för hårt utnyttjade med hänsyn till personaluppsättningen, dels ock möjliggöra en ökning av antalet enkla analyser, som där skall utföras. Vidare bör jourverksamheten läggas om och bedrivs i ett centralt beläget laboratorieutrymme i sjukhusets huvudkomplex direkt underställt föreståndaren för det kemiska centrallaboratoriet. Övertagandet av visst analysarbete för rutinlaboratoriet skulle för centrallaboratoriets del innebära ett personalbehov av ytterligare två laboratoriebiträden. Jourverksamhetens omläggning innebärande att undersökningar för kirurgpolikliniken, olycksfallspolikliniken, isoleringsavdelningen och elevsjukavdelningen skall på dagen och undersökningarna för sjukhusets samtliga avdelningar på natten utföras på jurlaboratoriet, kräver en utökning av personalen med tre laboratoriesköterskor. Genom att verksam-

heten vid samtliga rutinlaboratorier ställes under sakkunnig ledning av föreståndaren för det kemiska centrallaboratoriet, kommer fördelningen av analysarbetet på laboratorierna att väsentligt förenklas och alltid kunna bliva jämn och ständigt riktigt avpassad efter utvecklingen inom de speciella medicinska ämnesområdena.

En jämförelse mellan laboratorieverksamheten vid karolinska sjukhuset och Södersjukhuset i Stockholm år 1953 har visat, att vid Södersjukhuset utfördes trots mindre antal platser och vård dagar en tredjedels miljon fler undersökningar än vid karolinska sjukhuset, att laboratorieverksamheten var mer än 70 procent intensivare vid Södersjukhuset, att den laborerande personalen var 57 procent större på Södersjukhuset samt att samma personal utnyttjades i direkt laboriearbete mer än 10 procent effektivare på karolinska sjukhuset än på Södersjukhuset. En jämförelse med laboratorieverksamheten vid akademiska sjukhuset i Uppsala och lasarettet i Lund beträffande kvalificerade kemiska analyser år 1952 visar, att man i Uppsala utförde tre och i Lund två gånger fler kvalificerade kemiska laboratorieundersökningar per vårdplats räknat än i Stockholm. En av överläkarföreningen vid karolinska institutets undervisningssjukhus gjord jämförelse mellan den laborerande personalens storlek vid de fyra undervisningssjukhusen utvisar slutligen, att lasarettet i Lund hade 31,4, akademiska sjukhuset 42, karolinska sjukhuset 20,2 och serafimerlasarettet 20,3 laboranter per 1 000 vårdplatser. För enbart de kvalificerade analyserna hade lasarettet i Lund 8,4, akademiska sjukhuset 13, karolinska sjukhuset 3,9 och serafimerlasarettet 5,6 laboranter per 1 000 vårdplatser. Den laborerande personalen på karolinska sjukhuset måste således minst fördubblas för att laboratorieverksamheten skall kunna bedrivas med samma intensitet som vid undervisningssjukhusen i Uppsala och Lund.

Sjukvårdens behov av kemiska laboratorieundersökningar ökar med omkring 10 procent per år vid konstant platsantal. Denna ökning faller till största delen på de kvalificerade analyser, som måste utföras på centrallaboratoriet. År 1955 utfördes 67 000 analyser på kemiska centrallaboratoriet vid karolinska sjukhuset. Om man tar omfattningen av motsvarande verksamhet vid akademiska sjukhuset i Uppsala och lasarettet i Lund som norm, skulle antalet ha utgjort cirka 200 000. På grund av ökningen av undersökningsfrekvensen kommer detta antal att inom 5 år eller år 1960 att uppgå till 300 000 under förutsättning av oförändrat vårdplatsantal. Om sjukhuset vid denna tidpunkt utbyggs till beräknade cirka 2 200 vårdplatser, kommer totalantalet undersökningar på centrallaboratoriet att röra sig om 400 000. Motsvarande antal kommer på klinikerens rutinlaboratorier att uppgå till cirka en miljon. På grundval av utförda tidsstudier kan beräknas, att totala behovet laboranter för dessa undersökningar kommer att bli 76, varav 36 på kemiska centrallaboratoriet och 40 på klinikerens rutinlaboratorier. Detta innebär, att vid karolinska sjukhuset skulle tjänstgöra 34,6 laboranter per 1 000 vårdplatser. Som jämförelse återopas de tidigare anförda siffrorna från år 1955, enligt vilka på lasarettet i Lund tjänstgjorde 31,4 laboranter och vid akademiska sjukhuset i Uppsala 42 laboranter per 1 000 vårdplatser.

Direktionen framhåller, att densamma vid flera tidigare tillfällen påpekat rådande diskrepans mellan klinikchefernas krav på kemiska undersökningar för sjukvårdens behov, å ena, och den nuvarande laboratorie-

organisationens möjlighet att tillgodose dessa krav, å andra sidan. Genom den gjorda utredningen har behovet av en utvidgning av laboratorieverksamheten tydligt bekräftats. Då det är lokalbristen, som lagt hinder i vägen för en utveckling av verksamheten i takt med sjukhusets utbyggande och sjukvårdens ökade krav, förutsätter direktionen, att den av byggnadskommittén påbörjade utredningen angående nya lokaler för kemiska centrallaboratoriet snarast möjligt resulterar i beslut om nybyggnad i snabbast möjliga takt. Direktionen anser det icke försvarligt, att utvecklingen till en med övriga undervisningssjukhus i landet jämförlig nivå av denna viktiga gren av verksamheten fördröjs i vidare mån än vad som betingas av byggnadstekniska skäl.

Den under år 1955 beslutade provisoriska lokalökning, som åstadkommits genom tillfälligt upplåtande av vissa för den reumatologiska avdelningen inredda laboratorielokaler samt en under budgetåret 1955/56 till jourlaboratorium provisoriskt inredd lokal inom den kirurgiska polikliniken, möjliggör en viss ökning av laboratorieverksamheten och denna möjlighet bör till fulla utnyttjas. En förutsättning härför är anställandet av tre sköterskor, fyra laboratoriebiträden, ett kontorsbiträde och ett ekonomibiträde.

I fråga om organisationen av den kemiska laboratorieverksamheten anser direktionen, att i princip all sådan verksamhet bör ställas under laboratorieöverläkarens ledning. Då emellertid en förutsättning för en sådan organisations lämplighet är samförstånd med vederbörande klinikchef, finner direktionen i likhet med överläkarföreningen vid karolinska institutets undervisningssjukhus, att frågan om chefsskapet för kliniklaboratorierna bör göras beroende av resp. klinikchefs önskan. Jourlaboratoriet och lungklinikernas kemiska laboratorium bör dock ställas under överläkarens för kemiska centrallaboratoriet direkta ledning.

18 a) Den av lungklinikernas tillkomst föranledda ökningen av antalet obduktioner och histopatologiska undersökningar kräver en förstärkning av antalet patologer.

19 a)—f) Det av lungklinikens tillkomst föranledda ökade behovet av blod kan icke tillgodoses av blodgivarcentralen med dess nuvarande kapacitet. Såväl personal som lokaler måste utökas. Den föreslagna personalutökningen motsvarar den för budgetåret 1957/58 beräknade ökningen av blodbehovet.

19 g) Tjänsten fyller ett stadigvarande behov och bör därför extraordinariesättas.

20 a) De två arbetsinstruktörer, som f. n. är anställda vid sjukhuset, betjänar samtliga kliniker utom barnkliniken, vilken har en egen arbetsinstruktör. I viss utsträckning utgöres arbetsterapi av sysselsättningsterapi, som ur sjukvårdande synpunkt har stor betydelse. På senare tid har arbetsterapi emellertid även inriktats på funktionsförbättrande rö-

relseterapi som ett led i rehabiliteringsarbetet. Detta gör arbetsinstruktörernas verksamhet än mera betydelsefull för sjukvården.

21 a) Det föreligger ett stort behov för sjukhuset att äga tillgång till odontologisk expertis vid behandlingen av dels barn med läpp- och gomdefekter, som opereras vid barnkliniken, dels ock äldre personer, som vid plastikkirurgiska avdelningen opereras för käkdeformiteter, käkfrakturer m. m.

22 a)—b) I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll direktionen, att en förstärkning av kontorspersonalen vid intendentkontoret med ett kanslibitråde och ett halvtidsanställt kontorsbiträde vore oundgängligen nödvändig på grund av den arbetsökning, som ägt rum. Direktionen upprepar sitt tidigare äskande om personalförstärkning med den ändringen, att tidigare föreslagen kontorsbiträdestjänst bör utbytas mot en kanslibiträddestjänst.

23 a) Direktionen är numera medveten om, att det kommer att erfordras komplettering av personalstaten vid lungklinikerna, om dessa skall få den kapacitet, som lokaler och utrustning förutsätter. I avvaktan på närmare erfarenhet rörande behovet av en utökning av personalen inskränker sig direktionen till att hemställa om anvisande av 25 000 kronor att användas vid behov av utökning av sjukgymnast- och kanslibiträdespersonalen.

24 a)—d) Direktionen har uppdragit åt en kommitté bestående av representanter för sjukhusförvaltningen och civilförvaltningens personalförbund att verkställa undersökning beträffande möjligheterna att intensifiera utbildningen för den lägre sjukvårds- och ekonomipersonalen samt rörande behovet av undersköterskebefattningar. Kommittén har i skrivelse den 23 mars 1956 överlämnat redogörelse för undersökningen och ställningstagandet med anledning av denna. I skrivelsen föreslås beträffande utbildningsverksamheten, att åtta grundutbildningskurser för nyanställd biträdespersonal, vardera omfattande två veckor med 58 teoretiska och praktiska lektioner, samt två utbildningskurser för undersköterskor, vardera omfattande åtta veckor, skall hållas årligen. För handhavandet av kursverksamheten erfordras en heltidsanställd instruktions-sköterska. Övriga kostnader för kursverksamheten beräknas uppgå till 119 156 kronor per år.

Direktionen framhåller, att undersköterskorna visat sig vara en mycket värdefull tillgång för sjukhuset. De har yrkesintresse och känner ansvar för sitt arbete. Avgången bland dem är mycket ringa, varför de ger en viss stabilitet åt biträdeskåren. Det är därför ett önskemål att få undersköterskor på alla tjänster, där detta är motiverat av arbetets art. Direktionen tillstyrker i princip, att föreslagna 38½ underskötersketjänster inrättas i stället för motsvarande antal sjukvårds- eller ekonomibiträdesbefattningar samt 2 barnskötersketjänster å kvinnoklinikens BB-avdelningar i stället för 2 sjukvårdsbiträdestjänster. Emellertid kan icke så många tjänster besättas under budgetåret 1957/58. Dels är utbildnings-

kapaciteten begränsad, dels är underlaget för rekryteringen icke tillräckligt för ett så stort antal befordringar redan under nästa budgetår. Direktionen inskränker sig därför till att för budgetåret 1957/58 hemställa, att 10 nya underskötersketjänster inrättas i utbyte mot samma antal sjukvårdsbiträdestjänster samt att 2 befattningar som sjukvårdsbiträde utbytes mot barnsköterskor.

En nödvändig förutsättning för en tillfredsställande rekrytering till undersköterskebefattningarna är en regelbunden, väl planerad utbildningsverksamhet. Även för nyanställda sjukvårds- och ekonomibiträden är en grundutbildning ett stort behov. Direktionen vill emellertid i avvaktan på resultatet av pågående utredning beträffande motsvarande utbildning inom landsting och kommuner icke uttala sig om kursernas längd och omfattning. Under alla förhållanden kommer dock en tjänst som instruktions-sköterska att bli nödvändig liksom även medel till arvoden till föreläsare och till lön till vikarier för kursdeltagarna.

25 a) — d) Av sjuksköterskeskolorna redan företagna eller beslutade indragningar av elevtjänster föranleder inrättande av tre underskötersketjänster, en barnskötersketjänst och åtta sjukvårdsbiträdestjänster, varav en deltidstjänst. För att förbättra elevernas utbildning vid andra vårdavdelningar än de medicinska och kirurgiska bör därjämte tillkomma 4 sjukvårdsbiträden, varav ett med halvtidstjänstgöring.

26 a) Samtliga tjänster fyller ett stadigvarande behov och bör med hänsyn härtill extraordinariesättas.

26 b) Tjänstgöringsförhållandena för portvaktspersonalen är f. n. mycket pressande till följd av arbetsuppgifternas starka ökning i samband med sjukhusets utbyggnad. Snara åtgärder för en förbättring av nuvarande arbetsförhållanden är nödvändiga.

26 c) — d) Förslagen ansluter sig till av Kungl. Maj:t meddelade beslut i fråga om tjänsternas lönegradsplacering.

Yttranden

Medicinalstyrelsen tillstyrker ur de synpunkter styrelsen har att företräda bifall till samtliga föreslagna läkartjänster.

Centrala sjukvårdsberedningen framhåller betydelsen av den föreslagna utökningen av antalet sjuksköterskor vid de kirurgiska vårdavdelningarna. Karolinska sjukhuset liksom övriga undervisningssjukhus representerar speciella problem, eftersom undervisning och forskning kräver betydligt ökad och svårare provtagning, vilket framför allt belastar den kvalificerade vårdpersonalen. Därtill kommer, att sjukhuset i stor utsträckning måste taga emot svårare och ur vårdsynpunkt arbetskrävande sjukdomsfall även från landstingsområdena. Direkt jämförelse mellan personalbesättningen på ett undervisningssjukhus och ett centrallasarett kan ej göras. Däremot föreligger samma sjuksköterskebehov på de olika undervisningssjukhusen. På Sahlgrenska sjukhuset har man funnit sig nödsakad att göra försök med ännu större personalkader och Akademiska sjukhuset

har en personalbesättning motsvarande den nu för karolinska sjukhuset föreslagna.

Kanslern för rikets universitet (skr. 18/10 1956) framhåller, att en av två föreslagna förste underläkartjänster vid medicinska kliniken bör tillkomma som en konsekvens av propositionen nr 212/1954. Därest av kanslern i annan ordning framlagt förslag om inrättande vid karolinska institutet av en laboratur i reumatologi bifalles, kan den nuvarande biträdande överläkartjänsten i Ce 30 vid reumatologiska avdelningen indragas. Vid den kirurgiska kliniken bör tillkomma en förste underläkare såsom en konsekvens av läkarutbildningspropositionen. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 har karolinska institutets lärarkollegium hemställt, att tre kanslibiträdets-tjänster måtte inrättas vid kirurgiska kliniken å karolinska sjukhuset för att kompensera det bortfall av biträde med journalskrivning från de studerandes sida, som undervisningsreformen kommer att medföra. Det torde i första hand böra ankomma på direktionen att närmare pröva, huru ifrågavarande behov bör tillgodoses. I avvaktan härpå synes någon eller ett par av de begärda kanslibiträdetsbefattningarna redan nu böra komma till stånd. Den föreslagna förste underläkartjänsten vid anesthesiavdelningen tillstyrkes av kanslern med hänsyn till angelägenheten av att ett tillräckligt antal utbildningsplatser på förenämnda område står till buds. Karolinska institutets lärarkollegium har i skrivelse den 31 maj 1956 till direktionen hemställt om inrättande för undervisningens behov av en tjänst som förste underläkare vid radioterapeutiska avdelningen. Direktionen har emellertid beträffande detta och andra av lärarkollegiet i nyssnämnda skrivelse gjorda äskanden uttalat, att direktionen, enär den saknade möjlighet att bedöma undervisningens behov vid ifrågavarande avdelningar, icke upptog lärarkollegiets framställningar. Detta direktionens ställningstagande har lett till det sakligt otillfredsställande förhållandet, att berörda äskanden, ehuru efter prövning ur undervisningens intressen upptagna av lärarkollegiet, icke blivit framförda till Kungl. Maj:t. Med hänvisning till vad lärarkollegiet anfört rörande behovet av nu ifrågavarande befattning vid radioterapeutiska kliniken förordar kanslern, att fr. o. m. den 1 juli 1957 ytterligare en befattning som förste underläkare inrättas därstädes för undervisningens behov. Den föreslagna tjänsten som förste underläkare vid barnpsykiatriska avdelningen tillstyrkes av kanslern. Vid undervisningen i klinisk kemi erfordras ett utökat antal gruppleddare. För detta ändamål har kanslern i underdånig skrivelse den 25 september 1956 rörande anslagsbehoven vid karolinska institutet för budgetåret 1957/58 föreslagit inrättande vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet av en tjänst som laboratoriesköterska. För gruppleddning står under förutsättning av bifall härtill laboratorn, en förste underläkare och laboratoriesköterskan till förfogande. Då emellertid fyra gruppleddare erfordras, förordar kanslern inrättande för detta ändamål av ännu en befattning som förste underläkare vid laboratoriet. Karolinska institutets lärarkollegium har hemställt om inrättande av en ekonomibiträdets-tjänst för tillgodoseende av det ökade städningsbehov, som väntas uppstå vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet, då den utökade undervisningen enligt 1955 års stadga tager sin början där. Direktionen har icke vidarebefordrat lärarkollegiets hemställan. Kanslern förutsätter därför, att direktionen inom ramen för befintlig personalorganisation ser sig i stånd att lösa hithörande problem. I anslagsskrivelse beträffande karolinska institutet för budgetåret 1957/58

har kanslern givit sin anslutning till lärarkollegiets förslag rörande undervisningens organisation vid det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet. Direktionen har för ändamålet funnit en befattning som förste underläkare behövlig, medan lärarkollegiet ansett en befattning som andre underläkare tillräcklig. Då till undervisningens behov här kommer sjukvårdens, synes enligt kanslern goda skäl tala för bifall till direktionens förslag.

Departementschefen

I sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1956: 38) har 1951 års strålskyddskommitté framlagt förslag till ny strålskyddslagstiftning samt omorganisation av radiofysiska institutionen. Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling.

Kommitténs lagförslag syftar till att åstadkomma dels vidgade möjligheter till kontroll över radiologiskt arbete och annan befattning med radioaktiva ämnen dels ock större frihet än f. n. för tillsynsorganet att anpassa strålskyddskontrollen allt efter skaderiskerna i de skilda slag av verksamhet, vari s. k. joniserande strålning numera i ökad omfattning finner användning. Organisatoriskt innebär kommittéförslaget bl. a. tillskapande av ett särskilt organ för de beslutande befogenheterna enligt strålskyddslagen samt en omorganisation och förstärkning av radiofysiska institutionens tillsynsavdelningar. Med hänsyn till förslagets omfattning torde proposition i ämnet icke hinna föreläggas årets riksdag före utgången av för anslagspropositioners avlämnande föreskriven tid.

Under de år strålskyddskommitténs arbete pågått har på grund av den starka expansionen på området och ej minst aktualiseringen av skyddsfrågorna i samband med atomenergins utnyttjande uppstått ett ackumulerat behov av personalförstärningar vid radiofysiska institutionen. En partiell upprustning inom ramen för nuvarande organisation kan därför enligt min mening icke uppskjutas i avvaktan på att kommitténs mera vittgående förslag upptages till prövning. Jag anser mig därför böra föreslå, att tillsynsavdelningarna fr. o. m. budgetåret 1957/58 erhåller viss personalförstärkning. Vid avdelning A, som handhar tillsynen över röntgendiagnostikanläggningar och anläggningar för tekniskt röntgenarbete m. m., bör två assistenter anställas. Avdelning B, som övar tillsyn över röntgenterapianläggningar samt biträder med fysikaliska mätningar m. m. för sjukvården vid radiumhemmet, bör förstärkas med en strålskyddsinspektör, två assistenter samt ett laboratoriebiträde. Vid avdelning C, som utövar kontroll över befattning med radioaktiva ämnen m. m., erfordras en strålskyddsinspektör och ett laboratoriebiträde. Vidare bör institutionens blodlaboratorium erhålla ett laboratoriebiträde, varjämte kanslipersonalen bör utökas med ett kontorsbiträde. Samtliga nu berörda befattningar synes tills vidare böra inrättas såsom extra. Jag förordar vidare, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av vad härutinnan må komma att anföras i remissutlåtanden

dena över kommittéförslaget, vilket omfattar samtliga här föreslagna tjänster, meddela beslut ifråga om tjänsternas lönegradsplacering. I anslutning härtill torde tre befintliga arvodesbefattningar, två såsom assistent och en såsom laboratoriebiträde, få Cg-sättas samt löneställningen för en assistent i Cg 15 omprövas. Slutligen föreslår jag med hänsyn till att ökat biträde av medicinsk expertis är nödvändigt i blodkontrollarbetet vid institutionen, att 6 000 kronor beräknas för arvode åt en medicinsk expert.

Jag övergår här efter till att behandla av direktionen och universitetskanslern framlagda förslag, varvid jag kommer att beröra allenast sådana, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller vilka eljest givit mig anledning till uttalande.

Direktionens förslag till förstärkning av personalen vid radiopatologiska institutionen kan jag endast så till vida understödja, som jag förordar inrättande av en tjänst som laboratoriebiträde i Cg 13 vid det cytologiska laboratoriet.

Vid kvinnokliniken bör det ökade behovet av psykiatrisk expertis tillgodoses genom inrättande av en biträdande överläkartjänst i Ce 30. Jag förordar dessutom, att tjänstgöringstiden för ett kontorsbiträde vid kliniken utökas från halvtid till heltid.

Förslag om inrättande av en laboratur i medicin, särskilt reumatologi vid karolinska institutet har tidigare denna dag efter föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet förelagts riksdagen. Vid bifall till detta förslag kan den nuvarande biträdande överläkartjänsten i Ce 30 vid reumatologiska avdelningen indragas. Däremot tillkommer på sjukhusets stat ett arvode om 1 500 kronor till den laborator, som tillika skall vara överläkare vid avdelningen. Jag tillstyrker förslaget om inrättande av en förste underläkartjänst vid den reumatologiska avdelningen, vilket förslag ansluter sig till vad som förordats av 1955 års sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för bl. a. vissa läkare vid karolinska sjukhuset.

Vid envar av de medicinska och kirurgiska klinikerna bör i enlighet med i proposition nr 212/1954 framlagda förslag tillkomma en förste underläkare.

Jag förordar inrättande vid brännskadeavdelningen av en kanslibiträdets-tjänst i Ce 11 med halvtidstjänstgöring.

Direktionens förslag om inrättande av en postoperativ avdelning anser jag mig böra biträda. För ändamålet erfordras anställande av 1½ sjuksköterskor i Ce 12 och 1½ undersköterskor i Ce 7. Genom avdelningens inrättande torde en viss lättnad kunna beredas personalen på vårdavdelningarna i dess f. n. stora arbetsbörd.

Jag finner övertygande skäl vara anförda till stöd för framställningen om inrättande av en tjänst som förste underläkare på heltid vid narkosavdelningen. Jag tillstyrker därför detta förslag.

Förslaget om inrättande av en laboratoriebiträdestjänst i Ce 13 på halvtid vid ögonkliniken anser jag mig icke nu kunna biträda. Jag föreslår i stället en med 1 000 kronor ökad medelsanvisning för anställande av personal vid klinikens elektroretinogramlaboratorium.

I enlighet med i proposition nr 55/1956 framlagt förslag om överflyttande till karolinska sjukhusets hudklinik av den vid garnisonssjukhuset tidigare bedrivna vården av militära hud- och könspatienter bör vid hudkliniken tillkomma en biträdande överläkare i Ce 30. Samtidigt härmed kan en tjänst som regementsläkare i Ce 29 vid garnisonssjukhuset indragas.

Jag ansluter mig till förslaget, att ett laboratoriebiträde i Cg 11 vid audiologiska laboratoriet överföres på extra ordinarie stat.

Vid radiumhemmets röntgenbehandlingsavdelning bör tillkomma ett laboratoriebiträde i Cg 11. Jag föreslår vidare, att ett halvtidsanställt sjukvårdsbiträde i Cg 5 vid den gynekologiska avdelningen ersättes med ett heltidsanställt sådant i Ce 5.

I anslutning till av 1955 års sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för bl. a. vissa läkare vid karolinska sjukhuset den 22 februari 1956 framlagt förslag till läkarorganisation vid karolinska sjukhuset tillstyrker jag inrättande vid barnkliniken av två biträdande överläkartjänster i Ce 30. Vid bifall till detta mitt förslag kan en andre underläkartjänst indragas och nuvarande arvode till konsulterande pediatriker, 7 500 kronor, bortfalla. Jag förordar vidare i likhet med förenämnda sakkunniga, att vid barnpsykiatriska avdelningen får tillkomma en förste underläkare.

Vid röntgendiagnostiska avdelningen bör på grund av det till följd av reumatologiska avdelningens tillkomst ökade arbetet inrättas en tjänst som översköterska i Ce 14.

Som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har direktionen föreslagit en betydande personalförstärkning vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet. Med anledning härav vill jag erinra om, att detta laboratorium på grundval av ett av besparingssakkunniga framlagt förslag fr. o. m. budgetåret 1955/56 erhöll en personalförstärkning med 7 befattningshavare i syfte att kunna möta de ökade kraven på fysiologiska undersökningar. Laboratoriet har sedermera tillförts ytterligare arbetskraft. För det fysiologiska laboratoriet vid lungklinikerna har fr. o. m. innevarande budgetår beräknats medel för anställande av femton befattningshavare. Mot bakgrunden härav är jag icke beredd att förorda någon ytterligare personalförstärkning vid det fysiologiska centrallaboratoriet. Jag har vid detta mitt ställningstagande utgått från, att det torde vara möjligt för centrallaboratoriet att under nästa budgetår i viss utsträckning utnyttja personalen vid det fysiologiska laboratoriet vid lungklinikerna, vilken personal icke torde komma att bli fullt sysselsatt med undersökningar för enbart lungklinikernas räkning. Jag har icke något att erinra mot vad direktionen föreslagit

rörande organisationen av hjärkateteriseringsverksamheten vid sjukhuset, men vill framhålla angelägenheten av att en enhetlig ledning av den fysiologiska laboratorieverksamheten tillskapas i syfte att erhålla en så rationell organisation av verksamheten som möjligt. Detta synes som direktionen förordat böra ske genom att samtlig fysiologisk laboratorieverksamhet vid sjukhuset ställes under ledning av överläkaren för det fysiologiska centrallaboratoriet.

I fråga om den kemiska laboratorieverksamheten vid karolinska sjukhuset, som f. n. är uppdelad på ett centrallaboratorium samt ett stort antal lokalt åtskilda kliniklaboratorier, har direktionen förklarat, att verksamheten i princip bör ställas under laboratorieöverläkarens ledning. I syfte att undersöka möjligheterna att åstadkomma en ur driftekonomisk synpunkt lämpligare laboratorieorganisation vid sjukhuset har numera genom sjukhusledningens försorg utförts en detaljerad organisationsundersökning, för vilken en redogörelse lämnats i det föregående. De riktlinjer för samverkan mellan centrallaboratoriet och de olika kliniklaboratorierna samt de förslag till rationalisering av driften på laboratorierna, som på grundval av denna utredning framlagts, anser jag mig kunna biträda. Jag förordar sålunda i princip, att den kemiska laboratorieverksamheten vid sjukhuset ställes under överläkarens vid centrallaboratoriet ledning. I likhet med direktionen anser jag emellertid, att frågan om chefskapet för kliniklaboratorierna bör göras beroende av resp. klinikchefs önskan. Jag förutsätter emellertid, att undantag från principen om en enhetlig ledning av laboratorieverksamheten endast skall förekomma, då undervisningens eller forskningens intressen så kräver. Jag är väl medveten om, att den föreslagna organisationen icke låter sig f. n. helt genomföras på grund av rådande lokalbrist för centrallaboratoriet. Det är emellertid angeläget att i avbidan på tillkomsten av en nybyggnad för centrallaboratoriet, varom förslag senare kommer att underställas 1957 års riksdag, de åtgärder redan nu vidtages, som är ägnade att medföra en ur rationaliserings- och driftekonomisk synpunkt bättre laboratorieorganisation. En förutsättning härför är, att centrallaboratoriet erhåller personalförstärkning. Jag förordar därför, att vid det kemiska centrallaboratoriet fr. o. m. nästa budgetår inrättas följande befattningar, nämligen en översköterska i Ce 15, två översköterskor i Ce 14, ett laboratoriebiträde i Ce 13 och ett laboratoriebiträde i Ce 11.

Direktionens förslag om förstärkning av läkarpersonalen vid patologiska avdelningen med en förste underläkare anser jag mig böra biträda.

Det genom lungklinikens tillkomst starkt stegrade behovet av blod kan icke tillgodoses med mindre blodgivarcentralen erhåller personalförstärkning. I nära anslutning till direktionens förslag förordar jag därför anställande vid blodgivarcentralen av en förste underläkare på halvtid, en översköterska i Ce 14, ett laboratoriebiträde i Ce 13 samt ett kanslibitråde i Ce 11. Jag tillstyrker även, att ett extra kontorsbiträde vid centralen beredes extra ordinarie anställning.

För att tillgodose det alltmer stegrade behovet av odontologisk expertis förordar jag anvisande av 3 000 kronor i arvode åt konsulterande tandläkare.

Direktionens förslag om utbyte av sjukvårdsbiträden mot undersköterskor anser jag mig så till vida böra biträda som jag föreslår anställande av 7 undersköterskor i Ce 7 i utbyte mot lika många sjukvårdsbiträden i Ce 6. För att kompensera bortfall av elevarbetskraft bör tillkomma 3 undersköterskor i Ce 7, 1 barnsköterska i Ce 6/7 samt $7\frac{3}{4}$ sjukvårdsbiträden i Ce 5.

Jag förordar, att 25 ekonomibiträden i Cg 5 överföres till extra ordinarie stat. Vidare bör fem översköterskor uppflyttas från Ca 14 till Ca 15 samt en sjuksköterska i Ce 12 uppflyttas till översköterska i Ce 14.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen en psykologassistent från Ce 19 till Ce 22, en förste reparatör i Ca 15 till röntgentekniker i Ca 17, varvid förutsättes, att tjänsten icke längre redovisas bland maskinpersonalen, en översköterska vid det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet från Ca 14 till Ca 15, tre barnmorskor med ständig natttjänstgöring från Ca 14 till Ca 15 samt två kontorsbiträden till kanslibiträden i Ce 11.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar med 581 200 kronor. För vikariatsersättningar beräknas en ökning med 91 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen med 98 000 kronor för löneklassuppflyttningar, 296 000 kronor för höjd ersättning vid tjänstgöring på s. k. obekvämt arbetstid samt 992 000 kronor för lönehöjningen fr. o. m. år 1956. I proposition nr 55/1956 beräknades medel för avlöning till vid lungklinikerna resp. endokrinologiska avdelningen nytillkommande personal under endast ett halvt år resp. ett kvartal. På grund härav erfordras nu en uppräknings av medelstilldelningen med 1 798 800 kronor. Om, såsom förefaller sannolikt, den sistnämnda avdelningen ej kommer att tas i bruk under hela budgetåret, bör härpå belöpande belopp innehållas.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (25 070 000 + 581 200 + 91 000 + 98 000 + 296 000 + 992 000 + 1 798 800) 28 927 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 3 857 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har hänsyn tagits till i proposition nr 132/1956 förutsatt kostnadsminskning. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemsläller, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, vilka påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 958 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	243 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	19 182 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 544 000
	Summa kronor 28 927 000;

c) till *Karolinska sjukhuset*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 28 927 000 kronor.

[53] 50. *Karolinska sjukhuset: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	7 344 000	7 862 779
1956/57 (statsliggaren s. 1039)	8 630 000	
1957/58 (förslag)	9 524 000	

Yrkanden

I. I skrivelse den 28 augusti 1956 hemställer *direktionen för karolinska sjukhuset*, att anslaget höjes med 1 288 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Bränsle, lyse och vatten	1 087 000	1 000 000	1 200 000	200 000
2. Övriga expenser	330 000	394 000	440 000	46 000
3. Inventariers underhåll och komplettering	940 000	1 115 000	1 486 000	371 000
4. Tvätt och renhållning	113 000	147 000	164 000	17 000
5. Kosthåll	1 872 000	2 150 000	2 400 000	250 000
6. Läkemedel	1 579 000	1 475 000	1 645 000	170 000
7. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	1 973 000	2 224 000	2 455 000	231 000
8. Diverse utgifter	30 000	32 000	35 000	3 000
				1 288 000

II. I skrivelse den 25 september 1956 hemställer *direktionen* om anvisande av 18 985 kronor för anskaffning av viss utrustning till det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet.

Motiv

I. *Direktionen* har vid anslagsberäkningarna utgått från belastningen under budgetåret 1955/56 samt för innevarande budgetår anvisade anslag. För budgetåret 1957/58 räknar *direktionen* med undantag för delposten till inventariers underhåll och komplettering med i stort sett samma vård-dagskostnad som under budgetåret 1955/56. Då antalet vård dagar beräknas öka från 510 000 till omkring 580 000, har de olika anslagsposterna med undantag för anslagsposterna till sjukvård m. m. åt personalen samt

till reseersättningar uppräknats i proportion till den uppskattade ökningen av antalet vård dagar.

3) En väsentlig ökning av anslagstilldelningen under denna delpost är ofrånkomlig. Sjukhusets stigande ålder och därmed följande förslitning av inventarier accentuerar år från år kraven på ersättningsanskaffningar. Härtill kommer, att de tekniska hjälpmedlen inom sjukvården undergår en ständigt fortskridande utveckling. Den fortgående utbyggnaden av sjukhuset ställer även ökade krav på centralavdelningarnas kapacitet. Vissa av de centrala serviceorganen, t. ex. de fysiologiska och kemiska centrallaboratorierna har kunnat beredas provisoriska lokalökningar, men för att dessa skall kunna utnyttjas effektivt måste avdelningarnas instrument- och apparatresurser kompletteras.

Den av direktionen årligen begärda medelstilldelningen för nyinköp av inventarier o. dyl. har varje år avsevärt beskurits. Enär tillgängliga medel för underhåll av befintliga inventarier i regel ej varit tillräckliga, har nyanskaffning ej kunnat äga rum i avsedd omfattning. Detta har medfört en ackumulering av nyanskaffningsbehovet, som förr eller senare måste föranleda en väsentlig ökning av anslagstilldelningen. Vid karolinska sjukhuset motsvarade delposten till inventariers underhåll och komplettering under budgetåret 1954/55 1 krona 23 öre per vård dag. För budgetåret 1955/56 var motsvarande tal 1 krona 45 öre. Enligt medicinalstyrelsens statistik utgjorde motsvarande kostnader år 1955 vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg 2 kronor 14 öre, vid Lunds lasarett 2 kronor 7 öre och vid Akademiska sjukhuset i Uppsala 1 krona 94 öre. Sättet för framräknande av dessa tal är likartat. Kostnader av engångsnatur för inköp av dyrare inventarier ingår ej i kostnadsuppgifterna. Anförda siffror utvisar, att karolinska sjukhuset relativt sett disponerar betydligt lägre anslag för berörda ändamål än övriga angivna undervisningssjukhus.

Utgifterna för inventarieanskaffning beräknas till i runt tal 642 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.¹

1. Kirurgiska kliniken.....	29 612	(13 280)
2. Urologiska avdelningen.....	24 080	(7 000)
3. Kvinnokliniken.....	950	
4. Ögonkliniken.....	2 100	
5. Hudkliniken.....	1 776	(1 776)
6. Konung Gustaf V:s jubileumsklinik.....	42 675	(38 175)
7. Psykiatriska kliniken.....	7 874	(5 060)
8. Barnkliniken.....	96 474	(6 044)
9. Röntgendiagnostiska avdelningen.....	225 657	(79 377)
10. Gymnastikavdelningen.....	4 276	
11. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet.....	71 185	(10 750)
12. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet.....	55 000	
13. Audiologiska laboratoriet.....	3 850	(3 850)
14. Blodgivarcentralen.....	15 000	
15. Personalläkarmottagningen.....	7 400	
16. Diverse utrustning.....	54 320	(30 900)
	Summa kronor 642 229	(196 212)

¹ Siffrorna inom parentes anger underhålls- och ersättningsanskaffningar.

Det nuvarande årsanslaget till inventariers underhåll och komplettering, 740 000 kronor, bör i första hand ökas med 196 000 kronor till 936 000 kronor. Fördelat på antalet vård dagar (lungklinikerna ej medtagna) — cirka 500 000 — skulle kostnaden utgöra 1 krona 87 öre per vård dag. Emellertid kommer det även med denna ökning att bli mycket svårt för direktionen att bära ansvaret för ett tillfredsställande inventarieunderhåll. Karolinska sjukhuset bör ej vara sämre ställt i detta avseende än de kommunala undervisningssjukhusen. Årsanslaget för löpande underhåll och komplettering av samtliga inventarier med undantag av lungklinikerna bör därför höjas med 260 000 kronor till 1 000 000 kronor motsvarande en kostnad av cirka 2 kronor per vård dag.

Även för lungklinikerna måste ett visst belopp upptagas redan för nästa budgetår. Vissa utgifter såsom slipning av instrument, reparationer av småinstrument, komplettering av porslin och andra hushållsartiklar, är nämligen lika stora det första som följande budgetår. Även för vissa andra inventariegrupper — exempelvis textilier — uppkommer kostnader redan under de första åren. Direktionen uppskattar dessa utgifter till 40 000 kronor eller till cirka 50 öre per vård dag.

För särskilda nyinköp bör beräknas (642 229 — 196 212) i runt tal 446 000 kronor.

7) Delposten har nedräknats med 25 000 kronor under förutsättning, att den av årets riksdag beslutade organisationen för patologiska undersökningar vid sjukhuset är helt genomförd fr. o. m. ingången av nästa budgetår. En förutsättning är vidare, att direktionens äskande om ytterligare en förste underläkartjänst vid den patologiska avdelningen bifalles.

II. Sedan karolinska institutets lärarkollegium och föreståndaren för det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet i skrivelser den 5 oktober och 16 november 1955 hemställt, att direktionen måtte utreda möjligheterna att vidtaga erforderliga byggnadsåtgärder för att bereda lokalutrymmen för undervisningen i klinisk fysiologi, har direktionen överlämnat framställningarna till kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande med anhållan, att kommittén ville vidtaga de åtgärder, som kan påkallas härav. Enligt vad direktionen erfarit torde kommittén komma att hos Kungl. Maj:t äska medel för ifrågavarande byggnadsåtgärder. Direktionen anser angeläget, att förslaget till ombyggnad kommer till stånd, samt föreslår, att ett belopp av 18 985 kronor anvisas för utrustning av genom ombyggnaden nytillkommande lokaler.

Yttranden

II. *Kanslern för rikets universitet* framhåller, att i de nytillkommande lokalerna ingår ett konferensrum, vilket skall användas såväl för undervisningsändamål som för läkarkonferenser. Av de beräknade utrustningskostnaderna för rummet torde omkring 4 000 kronor kunna hänföras till

undervisningens behov. Med hänsyn till att detta belopp utgör allenast en ringa del av de totala utrustningskostnaderna och till att rummet kommer att nyttiggöras även i sjukvårdens tjänst synes hinder icke böra möta för att hela den för rummets inredning begärda medelsanvisningen bestrides ur anslag under elfte huvudtiteln.

Departementschefen

Vid sina anslagsberäkningar har direktionen utgått från senast tillgängliga belastningssiffror samt innevarande budgetårs anslag, varefter med undantag för anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen en uppräknings skett med hänsyn till ökat antal underhållsdagar. Direktionen har sålunda räknat med en ökning av antalet underhållsdagar från 510 000 budgetåret 1955/56 till omkring 580 000 nästa budgetår. Även om det erbjuder svårigheter att på förhand uppskatta antalet vårddagar, har jag i huvudsak ansett mig kunna beräkna medelsbehovet på grundval av de av direktionen tillämpade principerna.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller med 40 000 kronor.

De personalförstärkningar vid radiofysiska institutionens tillsynsavdelningar, som jag föreslagit under karolinska sjukhusets avlöningsanslag, bör medföra, att institutionen i större omfattning än f. n. kan fullgöra besiktningar av radiologiska anläggningar. Ett ökat medelsbehov under anslagsposten till reseersättningar kan därför väntas uppkomma. Denna anslagspost torde på grund härav uppräknas med 7 000 till 60 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 1 200 000 kronor. För övriga expenser torde böra anvisas 434 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (1 200 000 + 434 000) 1 634 000 kronor, vilket innebär en ökning med 240 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 1 296 000 kronor, vilket innebär en höjning av medelsanvisningen med 181 000 kronor. Inom anslaget torde kunna inrymmas kostnader för engångsanskaffning av vissa inventarier till ett belopp av 411 000 kronor. Jag har härvid bl. a. med anledning av strålskyddskommitténs förslag räknat med 30 000 kronor för anskaffning till radiofysiska institutionen av en röntgenapparat för 300 kV spänning samt 6 000 kronor för anskaffning av möbler och andra inventarier för nytilkommande personal vid denna institution. Delposterna till tvätt och renhållning samt till kosthåll torde böra höjas med 17 000 resp. 75 000 kronor till 164 000 resp. 2 225 000 kronor.

För läkemedel synes böra beräknas ett till 1 645 000 kronor förhöjt belopp. Till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården avser jag 2 425 000 kronor, varvid jag till materiel, förbrukningsartiklar m. m. till radiofysiska institutionen beräknat ett med 5 000 kronor förhöjt anslag.

Delposten till diverse utgifter torde böra höjas med 3 000 kronor till 35 000 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (1 296 000 + 164 000 + 2 225 000 + 1 645 000 + 2 425 000 + 35 000) 7 790 000 kronor.

Jag uppskattar alltså omkostnadsanslaget i dess helhet till (40 000 + 60 000 + 1 634 000 + 7 790 000) 9 524 000 (+ 894 000) kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 524 000 kronor.

[54] 51. **Karolinska sjukhuset: Utrustning.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 2 165 000 kronor (statsliggaren s. 1040).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1957/58 beräkna ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[55] 52. **Serafimerlasarettet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	6 533 700	7 356 914
1956/57 (statsliggaren s. 1041)	7 403 400	
1957/58 (förslag)	7 901 000	

Yrkanden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 28/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 637 000 kronor.

	Ökn.el. minskn.
1. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
2. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
b) 1 översköterska Ce 15	+ 11 412
3. <i>Neurologiska kliniken:</i>	
a) 1 sjukvårdsbiträde Ce 5	+ 7 620
b) 1 vaktmästare Cg 11	+ 9 936

	Ökn. el. minskn.
4. Neurokirurgiska kliniken:	
a) 1 barnsköterska Ce 6/7.....	+ 8 280
b) 1 sjuksköterska Ce 12	+ 10 284
5. Röntgenavdelningen:	
a) 1 fotograf Ce 10.....	+ 9 528
b) Avgår enligt a) arvode till deltidsanställd fotograf	— 5 400
c) 1 undersköterska Ce 7	+ 8 280
6. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:	
a) 1 kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 på halvtid	+ 3 918
7. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:	
a) 1 förste underläkare Ce 29	+ 22 632
b) 1 ekonomibiträde Ce 5	+ 7 620
8. Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet:	
a) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde Ce 8 från halvtid till heltid	+ 4 362
9. Cytologiska laboratoriet:	
a) Arvode till föreståndare	+ 4 000
b) 1 laboratoriebiträde Ce 11	+ 9 936
10. Gymnastikavdelningen:	
a) 1 sjukgymnast Ce 15.....	+ 11 412
11. Utbildning av sjuksköterskeelever:	
a) 10 sjukvårdsbiträden Ce 5 i utbyte mot lika många sjuksköterskeelever	+ 67 200
b) 4 sjukvårdsbiträden Ce 5.....	+ 30 480
12. Kuratorsinstitutionen:	
a) 1 kurator Cg 18 på halvtid.....	+ 6 372
13. Arbetsterapiavdelningen:	
a) 1 arbetsinstruktör Cg 14 på halvtid	+ 5 490
14. Intendentexpeditionen:	
a) 1 kanslibiträde Ce 11 i st. f. 1 kontorsbiträde Ce 8.....	+ 1 212
15. Särskilda förslag:	
a) 5 undersköterskor Ce 7 i st. f. lika många sjukvårdsbiträden Ce 6.....	+ 2 220
b) 1 reparatör Ce 13	+ 10 644
c) Uppflyttning av en trädgårdsmästare från Ca 12 till Ca 13	+ 360
d) 1 handräkningsbiträde Ce 7 i st. f. 1 ekonomibiträde Ce 6.....	+ 444
e) Uppflyttning av två översköterskor från Ca 14 till Ca 15	—
16. Vikariatsersättningar	+ 34 000
17. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar	+ 25 000
Uppräkning av anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	+ 39 400
Rörligt tillägg	+ 285 000
Minskat medelsbehov till följd av reglering av anställningsförhållandena för vissa läkare	— 40 000
Avrundning	+ 94
	+ 637 000

II. I särskild skrivelse den 25 september 1956 hemställer *direktionen* om *dels* anvisande av 1 300 kronor för arvode till konsulterande tandläkare,

dels ock beviljande av ett lönetillägg på 10 000 kronor till en biträdande överläkare i Ce 30 vid den neurokirurgiska kliniken samt ett lönetillägg till envar av två förste underläkare vid samma klinik med 25 procent av till förste underläkare utgående lön.

Motiv

I. 1 a)—2 a) Tjänsterna bör tillkomma som en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition nr 212/1954 angående reformering av läkarutbildningen.

2 b) Vid såväl kirurgpolikliniken som plastikkirurgiska avdelningen finnes f. n. en nattöversköterska, som tjänstgör fyra nätter under varje 6-dygnspanning. För resterande nätter saknas fast tjänst, varför man i mån av tillgång får använda sig av tillfällig arbetskraft. Enda möjligheten att erhålla kompetent person för poliklinikverksamheten och för övervakning av plastikavdelningens patienter under resp. ordinarie nattöversköterskors ledighetsnätter är att inrätta en ambulering nattöverskötersketjänst.

3 a) Behov föreligger av förstärkning av sjukvårdspersonalen vid en vårdavdelning med ett sjukvårdsbiträde, vilken förstärkning tidigare tillstyrkts av besparingskommittén.

3 b) Vid neurologiska kliniken har sex sängar avdelats för vård av paraplegiker. Som hjälp vid lyftning av dessa patienter, som under det akuta sjukdomsskedet måste vändas varje eller varannan timme dygnet om till undvikande av liggsår, erfordras en manlig sjukvårdare.

4 a) Vid en av vårdavdelningarna har arbetsbelastningen under senare år väsentligt ökat på grund av den stora tillströmningen av patienter med bröstkräfta, som intages för hypofysektomi. Ifrågasättande patienter kräver stor uppmärksamhet vid efterbehandlingen, varför nuvarande personal är otillräcklig. För att avlasta vårdpersonalen erfordras en barnsköterska för skötseln av de spädbarn, som vårdas vid kliniken.

4 b) Sjuksköterskepersonalen på vårdavdelningarna är otillräcklig för övervakning av nyopererade patienter, vilka under flera dygn efter operation måste stå under ständig kontroll beträffande blodtryck, puls, andningsvägar m. m.

5 a)—b) Vid röntgenavdelningen fanns tidigare en befattning som fotograf i Ca 9 för mörkrumsarbeten. Vid den för lasarettens kliniker och avdelningar gemensamma fotoateljén har vidare tjänstgjort en deltidsanställd fotograf, som åtnjutit av direktionen fastställt arvode. Efter förslag av 1949 års tjänsteförteckningskommitté uppflyttades förstnämnda tjänst till 12 lönegraden, varvid avsågs, att innehavaren av tjänsten skulle i arvodistens ställe handha ateljéfotograferingen. Eftersom röntgenavdelningen härigenom komme att sakna mörkrumsfotograf, kunde den avsedda anordningen emellertid icke genomföras. I stället har den nyinrättade tjänsten i Ca 12 tagits i anspråk för röntgenavdelningens behov genom anställande

av en extra mörkrumsfotograf i Cg 10. Vid fotoateljén finnes fortfarande en deltidsanställd fotograf, till vilken utgår ett årligt arvode av 5 400 kronor. Lasarettet har emellertid behov av en heltidsanställd fotograf för fotografering av patienter och preparat för sjukvårds- och undervisningsändamål, varför en tjänst för ändamålet bör inrättas. Besparingssakkunniga har tidigare framlagt ett liknande förslag.

5 c) Mörkrumspersonalen är f. n. mycket arbetsbelastad och måste arbeta under i många avseenden otillfredsställande lokalförhållanden. Antalet undersökningar vid röntgenavdelningen har ökat från 27 000 år 1945 till 34 371 år 1955. Då någon personalförstärkning icke erhållits tidigare, är det angeläget att nu förstärka personalen med en undersköterska.

6 a) Direktionen har i syfte att avlasta sjukvårdspersonalen skrivarbete redan medgivit anställande vid laboratoriet av ett halvtidsanställt skrivbiträde.

7 a) Besparingssakkunniga vitsordade i underdånig skrivelse den 8 februari 1955 behovet av ytterligare två förste underläkare vid laboratoriet. En av föreslagna två underläkare har tillkommit fr. o. m. den 1 juli 1955. Direktionen föreslår, att den återstående förste underläkartjänsten tillkommer fr. o. m. nästa budgetår.

7 b) För städning och disk m. m. vid det studentlaboratorium, som skall inrymmas i den nuvarande tvättbyggnaden, erfordras ett ekonomibiträde.

8 a) Den kvalificerade sjukvårdspersonalen bör ej såsom f. n. är fallet sysselsättas med kontorsgöromål till men för sina egentliga arbetsuppgifter. Laboratoriet bör därför erhålla ett heltidsanställt skrivbiträde.

9 a)—b) Direktionen hänvisar till av besparingssakkunniga i skrivelse den 8 februari 1955 framlagt förslag beträffande det cytologiska laboratoriet.

10 a) För att bereda gymnastikavdelningen möjlighet att tillfredsställande behandla på neurologiska kliniken ineliggande paraplegifall bör en gymnast tillkomma.

11 a)—b) Från år 1953 till våren 1956 har vid lasarettet indragits tio sjuksköterskeelever, varav åtta från statens sjuksköterskeskola. I ersättning härför erfordras tio sjukvårdsbiträden. Härutöver bör fyra sjukvårdsbiträden tillkomma för att bereda eleverna vid operationsavdelningarna lättnad i deras arbete.

12 a) Kuratorerna vid lasarettet har f. n. en mycket stor arbetsbörda och en förstärkning av kuratorsorganisationen är därför av behovet påkallad.

13 a) Arbetsterapiverksamheten vid sjukhuset är av synnerligen stor betydelse i all synnerhet sedan densamma från att ha varit huvudsakligen sysselsättningsterapi övergått till funktionsförbättrande arbetsterapi d. v. s. rehabilitering. Lasarettet bör därför tilldelas ytterligare en arbetsinstruktör med halvtidstjänstgöring.

14 a) Tjänsten, som ursprungligen tillkommit för skötseln av enkla

rutinären den, har efter sjukförsäkringsreformens genomförande ändrat karaktär. Med tjänsten är sålunda numera förenat handläggningen av sjukkasse- och sjukförsäkringsären den, vilket kräver helt andra kvalifikationer hos vederbörande befattningshavare än tidigare arbetsuppgifter.

15 a) Direktionen hänvisar till vad direktionen anfört i fråga om motsvarande fråga under karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

15 b) Det är nödvändigt med en förstärkning av reparatörspersonalen, därest lasarettets anläggningar skall fungera utan alltför stora störningar.

15 c) Lasarettets trädgårdsmästare torde vara den ende ordinarie trädgårdsmästare inom statsförvaltningen, som är placerad i nuvarande låga lönegrad.

15 d) I lasarettets centralförråd finnes som biträde åt föreståndarinnan endast ett ekonomibiträde. Detta biträde måste därför anförtros en mängd kvalificerade arbetsuppgifter, vilket motiverar en högre löneställning än den nuvarande.

II. Behov föreligger att till serafimerlasarettet knyta en odontologisk specialist såsom konsult vid behandlingen av bl. a. läpp- och gomdefekter, som underkastas operation vid den plastikkirurgiska avdelningen. Konsultens tjänstgöring beräknas i medeltal komma att uppgå till en timme per vecka. Behovet av ifrågavarande konsultativa verksamhet har visat sig vara stadigvarande.

I skrivelse till direktionen har professorn Olivecrona redogjort för den situation, som uppkommit beträffande vissa läkartjänster vid den neurokirurgiska kliniken till följd av den av riksdagen och Kungl. Maj:t godkända överenskommelsen mellan statens förhandlingsdelegerade och Sveriges läkarförbund rörande vissa läkarbefattningar vid karolinska sjukhuset m. m. Olivecrona har framhållit, att kliniken kommer att ställas utan kompetenta underläkare och biträdande läkare, därest ingen förbättring av de ekonomiska villkoren genomföres. Av skrivelsen framgår, att driften vid kliniken fram till den 1 januari 1957 måste inskränkas till omkring hälften för att därefter upphöra eller möjligen uppehållas i ytterligare inskränkt omfattning. Olivecrona hemställer därför, att direktionen ville i sina petita upptaga ett lönetillägg på 10 000 kronor till biträdande överläkaren i Ce 30 (psykiatrisk konsult) samt ett lönetillägg till de två äldsta förste underläkarna med 25 procent av förste underläkarlön.

Direktionen framhåller, att densamma efter överläggning med klinikchefen och de underordnade läkarna vid kliniken i underdånig skrivelse den 17 september 1956 föreslagit vissa provisoriska omedelbara åtgärder under innevarande budgetår. Enligt förslaget skulle innehavarna av en biträdande överläkartjänst i Ce 30 (psykiater) och två förste underläkartjänster i Ce 29 vid neurokirurgiska kliniken tillerkännas tilläggsarvode, motsvarande skillnaden mellan det arvode, som skulle tillkommit vederbörande enligt före den 1 juli 1956 gällande bestämmelser och lön enligt

angivna lönegrader. Vidare skulle samma löneförmån tillkomma även vikarie å dessa tre tjänster. Dessa provisoriska åtgärder kan emellertid icke i längden bidra till en förbättring av förhållandena vid den neurokirurgiska kliniken. Direktionen tillstyrker därför professorn Olivecronas framställning och hemställer om anvisande under nästa budgetår av sammanlagt 22 852 kronor för ändamålet.

Yttranden

I. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker ur de synpunkter styrelsen har att företräda samtliga av direktionen föreslagna läkartjänster.

Kanslern för rikets universitet (skr. 18/10 1956) framhåller, att en befattning som förste underläkare bör tillkomma vid envar av de medicinska och kirurgiska klinikerna som en konsekvens av propositionen nr 212/1954. Till undervisningens förfogande vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet står f. n. två läkare, nämligen en laborator och en förste assistent. Vid undervisningen i klinisk kemi inom den till det propedeutiska året hörande kliniska laborationskursen föreligger emellertid behov av fyra gruppleddare. Med hänsyn härtill bör en förste underläkare tillkomma, varjämte nuvarande förste assistentbefattning på grund av väntade rekryteringssvårigheter bör utbytas mot en förste underläkartjänst. Av samma skäl bör en tjänst som förste underläkare tillkomma vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet i utbyte mot en förste assistentbefattning. *Kanslern* förutsätter, att de med den utökade undervisningen sammanhängande ökade städningsbehoven vid sistnämnda laboratorium tillgodoses av direktionen inom ramen för befintlig personalorganisation.

Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker av direktionen föreslagna ändringar och åtgärder.

Departementschefen

Som en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända propositioner nr 212/1954 och 132/1956 bör vid medicinska kliniken tillkomma en biträdande överläkare i Ce 30 och en förste underläkare. Vid kirurgiska kliniken bör därjämte i enlighet med i förstnämnda proposition framlagda förslag tillkomma en förste underläkare.

Med hänsyn till angelägenheten av att till den neurokirurgiska kliniken med dess speciella arbetsuppgifter kunna knyta och behålla tillräckligt utbildade och erfarna läkare förordar jag, att den nuvarande tjänsten som biträdande överläkare i Ce 30 (psykiater) ändras till överläkartjänst i Ce 30 med avlöningsförstärkning om 10 000 kronor för år samt att av nuvarande förste underläkartjänster i Ce 29 två tjänster förenas med avlöningsförstärkning om 6 000 kronor för år. Detta mitt förslag grundar sig på en förhandlingsöverenskommelse mellan representanter för civildepartementet, å ena, samt Sveriges akademikers centralorganisation, å andra sidan,

angående löneställningen för vissa läkartjänster vid den neurokirurgiska kliniken.

I syfte att förstärka resurserna för vården av paraplegiker tillstyrker jag, att en befattning som vaktmästare i Cg 11 inrättas vid den neurologiska kliniken. Vid den neurokirurgiska kliniken bör tillkomma en sjuksköterska i Ce 12.

För det cytologiska laboratoriet tillstyrker jag en förstärkning av personalen med ett laboratoriebiträde i Ce 11.

För att förbättra arbetsförhållandena för eleverna under deras tjänstgöring vid operationsavdelningarna bör inrättas fyra sjukvårdsbiträdes-tjänster i Ce 5. Jag förordar vidare, att en tjänst som sjukvårdsbiträde i Ce 5 inrättas för att kompensera bortfall av elevarbetskraft.

Under hänvisning till vad som under karolinska sjukhusets avlöningsanslag anförts om behovet av tillgång till odontologisk expertis bör 1 000 kronor anvisas för arvode till konsulterande tandläkare. Förslaget om utbyte av fem sjukvårdsbiträden i Ce 6 mot lika många undersköterskor i Ce 7 anser jag mig böra biträda. Jag tillstyrker likaledes föreslagen uppflyttning av två översköterskor från Ca 14 till Ca 15.

Med anledning av vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en översköterska med tjänstgöring bl. a. som personalsköterska uppflyttas från Ce 14 till Ce 15 samt ett kontorsbiträde vid neurokirurgiska kliniken uppflyttas till kansli-biträde i Ce 11.

I övrigt har jag icke funnit mig böra tillstyrka direktionens eller universitetskanslerns förslag till personalförstärkningar eller löneförbättringar.

Vad sålunda föreslagits påkallar en ökning av medelsanvisningen för nya tjänster och ändrade lönegradsplaceringar med 163 500 kronor. För vikariatsersättningar beräknas en ökning med 24 700 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen med 25 000 kronor för löneklassuppflyttningar, 39 400 kronor för höjd ersättning vid tjänstgöring på s. k. obekvämt arbetstid samt 285 000 kronor för lönehöjningen fr. o. m. år 1956. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör slutligen i enlighet med direktionens förslag minskas med 40 000 kronor.

Medelsanvisningen bör alltså höjas med $(163\,500 + 24\,700 + 25\,000 + 39\,400 + 285\,000 - 40\,000)$ 497 600 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 102 000 (+ 5 600) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 133 000 (+ 26 700) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 4 889 000 (+ 134 700) kronor och rörligt tillägg 1 777 000 (+ 330 600) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till $(1\,102\,000 + 133\,000 + 4\,889\,000 + 1\,777\,000)$ 7 901 000 kronor.

I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, vilka påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 102 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	133 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	4 889 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 777 000
	Summa kronor 7 901 000;

c) till *Serafimerlasarettet*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 7 901 000 kronor.

[56] 53. *Serafimerlasarettet*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 986 600	3 024 042
1956/57 (statsliggaren s. 1044)	3 112 300	
1957/58 (förslag)	3 127 300	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 28/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 67 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Inventariers underhåll och komplettering	282 988	300 000	367 000	+ 67 000
2. Läkemedel	565 173	670 000	610 000	— 60 000
3. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	766 635	665 000	725 000	+ 60 000
				+ 67 000

Motiv

1) Utgifterna för löpande underhåll beräknas till oförändrat belopp, 230 000 kronor, och utgifterna för inventarier av engångskaraktär till 137 000 (+ 67 000) kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Neurologiska kliniken	5 032
2. Neurokirurgiska kliniken.....	18 723
3. Kirurgiska kliniken	8 100
4. Medicinska kliniken	4 068
5. Röntgenavdelningen	36 189
6. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	7 200
7. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet	53 997
8. Maskinavdelningen	4 000

Summa kronor 137 309

Beträffande den närmare motiveringen för nu angivna särskilda förslag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

2) Delposten synes med hänsyn till den minskade belastningen under föregående budgetår kunna minskas med 60 000 kronor. Utgiftsminskningen torde delvis bero på minskad åtgång vid medicinska kliniken av vissa dyrare läkemedel.

3) Belastningen har ökat avsevärt under det gångna budgetåret. Anslagsökningen synes emellertid kunna begränsas till 60 000 kronor med hänsyn till att kostnaderna för laboratorieundersökningar vid främmande laboratorier torde komma att minska under budgetåret 1957/58 i samband med tillkomsten av utökade lokaler för lasarettets bakteriologiska laboratorium.

Departementschefen

I fråga om anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 315 000 kronor, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 15 000 kronor. Inom anslaget torde kunna rymmas engångsutgifter å 85 000 kronor. Delposterna till läkemedel samt till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården torde böra minskas resp. höjas med 60 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter skulle alltså ökas med 15 000 kronor.

Jag uppskattar omkostnadsanslaget i dess helhet till (3 112 300 + 15 000) 3 127 300 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 127 300 kronor.

[57] 54. Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	193 000	208 194
1956/57 (statsliggaren s. 1045)	206 000	
1957/58 (förslag)	207 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr 28/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 1 000 kronor.

Motiv

Anslagsökningen beror på fr. o. m. den 1 juli 1956 verkställd reglering av läkarpersonalens anställningsförhållanden.

Departementschefen

Då anslagsberäkningen icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 207 000 kronor.

[58] 55. **Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	392 000	—
1956/57 (statsliggaren s. 1046)	395 000	
1957/58 (förslag)	470 000	

Genom beslut den 28 maj 1948 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 213/1948.

Det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1956 till driftkostnader vid *kvinnokliniken* och vid det *bakteriologiska centrallaboratoriet*.

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, beräknas driftkostnaderna för hela sjukhuset under kalenderåret 1957, sedan vissa mindre inkomster frånräknats, till 16 403 230 kronor. Antalet vård dagar vid hela sjukhuset uppskattas till 220 000, varför kostnaden per vård dag skulle komma att utgöra 74 kronor 56 öre. Då antalet vård dagar vid kvinnokliniken beräknas till 57 000, skulle den på kvinnokliniken belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra ($57\,000 \times 74$ kronor 56 öre) 4 249 920 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidra till de på kvinnokliniken belöpande driftkostnaderna med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 424 992 kronor.

Jämlikt förenämnda avtal har staten att bidra till driftkostnaderna vid det bakteriologiska centrallaboratoriet med 2 procent. Då de sammanlagda driftkostnaderna för laboratoriet under kalenderåret 1957 uppskattas till 2 283 149 kronor, torde statens andel kunna beräknas till 45 650 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (424 992 + 45 650) i runt tal 470 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 470 000 kronor.

[59] 56. **Bidrag till anordnande av klinisk undervisning i epidemiologi vid epidemisjukhuset i Stockholm**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	60 500	64 746
1956/57 (statsliggaren s. 1046)	60 400	
1957/58 (förslag)	66 000	

Genom beslut den 30 juni 1953 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten, å ena, samt Stockholms stad, å andra sidan, angående anordnande av klinisk undervisning i epidemiologi vid epidemisjukhuset i Stockholm. Staten har att för upplåtelsen av sjukhuset erlægga ersättning till staden med belopp, motsvarande stadens årliga lönekostnad och beräknade årliga pensionskostnad för två förste underläkare och ett kanslibitråde. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 78/1953.

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, beräknas för kalenderåret 1957 läkarlönerna till 45 552 kronor och kanslibiträdets lön till 9 936 kronor. Pensionskostnaden uppgives med nuvarande rörligt tilllägg till 4 066 kronor för envar av läkarna och 2 283 kronor för kanslibiträdet eller tillsammans 10 415 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (45 552 + 9 936 + 10 415) 65 903 eller i runt tal 66 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av klinisk undervisning i epidemiologi vid epidemisjukhuset i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 66 000 kronor.

[60] 57. **Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus.** Under rubriken Bidrag till anordnande av klinisk undervisning i kirurgi och neurologi vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus har fr. o. m. budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln varit uppfört ett reservationsanslag, som i gällande riksstat upptagits med 44 600 kronor. Jag föreslår, att anslaget fr. o. m. nästa budgetår erhåller den ändrade rubriken Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus.

Yrkande

Lärarkollegiet vid karolinska institutet (skr 31/5 1956) hemställer om ett anslag av 21 000 kronor till bidrag till anordnande av undervisning i kirurgi och neurologi vid S:t Görans sjukhus resp. Södersjukhuset.

Motiv

Fr. o. m. vårterminen 1958 kommer undervisningen i kirurgi vid karolinska institutet att omläggas till överensstämmelse med 1955 års medicinska examensstadga, innebärande att undervisning i ämnet icke

längre erfordras vid S:t Görans sjukhus. Då den kurs i kirurgi, som närmast föregår den första kursen i ny ordning, beräknas komma att omfatta endast omkring 30 deltagare, torde ej heller under höstterminen 1957 S:t Görans sjukhus behöva tagas i anspråk för undervisning i kirurgi. Däremot måste sådan undervisning anordnas vid sjukhuset under två månader sommaren 1957. Statens kostnader härför beräknas enligt gällande avtal till 6 927 kronor. För undervisningen i neurologi beräknas jämlikt nuvarande avtal oförändrat medelsbehov eller 14 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1957/58 uppgår alltså till (6 927 + 14 000) i runt tal 21 000 kronor.

Departementschefen

I proposition denna dag angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår kommer jag att för godkännande underställa riksdagens prövning ett mellan svenska staten genom kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m., å ena, samt Stockholms stad genom särskilda delegerade, å andra sidan, under viss förutsättning träffat avtal angående obduktionsundervisning vid vissa staden tillhöriga sjukhus. Enligt detta avtal, som gäller fr. o. m. den 1 januari 1957, skall staten, förutom viss engångsersättning, till staden erlægga bidrag till avlöning och pensionering av viss läkarpersonal samt ersättning för lokalupplåtelse, städning, förbrukningsartiklar m. m. med belopp, som för helt år beräknats till 34 359 kronor. Staden för varje kalenderår tillkommande ersättning skall erläggas efter kalenderårets utgång. Därest riksdagen godkänner förenämnda avtal, bör således under budgetåret 1957/58 medel stå till förfogande för bestridande av statens bidrag för kalenderåret 1957. Jag förordar, att för ändamålet erforderliga medel, 34 359 kronor, anvisas under förevarande anslag, vilket framdeles torde erhålla den ändrade rubriken Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus.

I enlighet med det anförda och då lärarkollegiets beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår för undervisning i kirurgi och neurologi icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (34 359 + 21 000) i runt tal 55 400 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 55 400 kronor.

[61] 58. Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn. Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 643 000 kronor (statsliggaren s. 1047).

1951 års riksdag godkände vissa av föredragande departementschefen förordade grunder rörande statens bidrag till driftkostnaderna vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn (prop. nr 123; riksd. skr. nr 295). Enligt avtalet skall överläkaren vid vårdanstaltens medicinska avdelning, vilken tillika är professor, ävensom sådan personal, som uteslutande anställs för forsknings- och undervisningsändamål, tillsättas, avlönas och pensioneras av staten; dock att vårdanstalten bestrider kostnaden för särskilt överläkararvode. Härjämte bidrager staten med halva löne- och pensionskostnaden för av vårdanstalten anställd läkarpersonal med vissa undantag. Vidare skall staten årligen erlägga dels ett belopp, motsvarande 10 procent av anstaltens återstående driftkostnader, dels ock för användningen av sjukhusbyggnaderna för undervisningsändamål en särskild ersättning, motsvarande $\frac{1}{4} \times 1,25$ procent av byggnadernas taxeringsvärde. Avtalet skall tills vidare gälla under fem år fr. o. m. den 1 juli 1951, dock att avtalet förlänges med ett år i sänder, därest icke uppsägning av detsamma sker senast tio månader före avtalstidens utgång.

I skrivelse den 16 april 1956 har *styrelsen för vårdanstalten* hemställt om statsbidrag till täckande av vårdanstaltens driftkostnader under kalenderåret 1957. Statens bidrag för läkarlöner har därvid beräknats uppgå till 429 133 kronor. Den del av de totala driftkostnaderna, å vilken staten har att erlägga det tioprocentiga bidraget, uppskattas till 3 118 800 kronor, varav statens andel 311 880 kronor. För användningen av sjukhusbyggnaden har med förut angiven formel för beräkningarna och med utgångspunkt från ett taxeringsvärde av 1 270 000 kronor upptagits ett belopp av 3 968 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda till (429 133 + 311 880 + 3 968) 744 981 kronor.

Departementschefen

Då styrelsens för vårdanstalten beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget böra uppföras med 744 981 kronor eller avrundat 745 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 745 000 kronor.

[62] 59. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 543 000	1 793 900
1956/57 (statsliggaren s. 1047)	1 792 000	
1957/58 (förslag)	2 347 000	

I riksstaten för innevarande budgetår har upptagits ett förslagsanslag till Psykiatriska kliniken i Uppsala: Avlöningar till läkare å 271 000 kronor (statsliggaren s. 1015). Från anslaget bestrides kostnaderna för löner åt läkarpersonalen vid psykiatriska kliniken med tillhörande barnpsykiatrisk avdelning. Jag föreslår i det följande, att fr. o. m. budgetåret 1957/58 kostnaderna för löner åt samtlig läkarpersonal vid akademiska sjukhuset skall bestridas från förevarande anslag. Redovisning för gjorda anslagsäskanden lämnas därför i ett sammanhang under det här upptagna anslaget.

Yrkanden

I. *Direktionen för akademiska sjukhuset* (skr. 11/6 1956) hemställer, att anslaget höjes med 415 000 kronor.

	Ökning
1. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ce 30	24 300
b) 1 förste underläkare Ce 29	23 292
2. <i>Röntgendiagnostiska avdelningen:</i>	
a) 1 förste underläkare Ce 29	23 292
3. <i>Öronkliniken:</i>	
a) 1 överläkare Ce 30 i audiologi	24 300
b) Arvode till konsult i foniatri	5 000
4. <i>Dermatologiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ce 29	23 292
5. <i>Narkosavdelningen:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ce 30	24 300
6. <i>Kvinnokliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ce 30	24 300
7. <i>Kirurgiska kliniken II:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ce 30	24 300
8. <i>Neurologiska kliniken:</i>	
a) 1 överläkare Cg 30 fr. o. m. den 1/1 1958	12 150
b) 1 förste underläkare Ce 29 fr. o. m. 1/1 1958	11 646
9. <i>Neuro-fysiologiska laboratoriet:</i>	
a) 1 överläkare Ce 30 fr. o. m. den 1/1 1958	12 150
10. <i>Kliniskt-fysiologiska laboratoriet:</i>	
a) 1 överläkare Ce 30	24 300
11. <i>Omräkning</i>	158 000
12. <i>Avrundning</i>	378
	415 000

II. I särskild skrivelse den 11 juni 1956 hemställer *direktionen* om anvisande av 306 000 kronor för bestridande av kostnaderna för avlöning av läkare vid den psykiatriska kliniken.

Motiv

I. 1 a) Medicinska kliniken har f. n. två biträdande överläkare. Behov föreligger emellertid av ytterligare en biträdande överläkare, vilken avses

skola tjänstgöra som poliklinikföreståndare. I sina anslagsäskanden för de två senaste budgetåren har direktionen hemställt om inrättande av en dylik tjänst, varvid de klagomål, som från allmänhetens sida riktats mot förhållandena vid den medicinska polikliniken, anförts såsom bevis för nödvändigheten av, att mera permanenta läkartjänster i chefsställning inrättas för den polikliniska vården.

1 b) Tjänsten bör tillkomma som en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition nr 212/1954 angående reformering av läkarutbildningen.

2 a) Arbetets omfattning vid den röntgendiagnostiska avdelningen har ökat avsevärt under den sista 5-årsperioden, vartill icke minst tillkomsten av den ortopediska kliniken samt utökningen av den thoraxkirurgiska kliniken bidragit. Antalet undersökningar vid avdelningen har ökat från 30 000 år 1950 till 44 000 år 1955. Direktionen anser det nödvändigt, att en förste underläkare tillkommer vid avdelningen.

3 a) Det är ur sjukvårdssynpunkt angeläget, att den audiologiska verksamheten erhåller en tillfredsställande utformning vid sjukhuset. Direktionen anser det därför befogat, att vid öronkliniken inrättas en befattning som överläkare i audiologi i avvaktan på att en universitetstjänst för ändamålet kan komma att inrättas.

3 b) Behovet av tillgång till foniatrisk expertis har med åren blivit alltmer trängande och det är angeläget, att en företrädare för foniatrin knytes till sjukhuset. Lokaler för poliklinisk foniatri finnes redan inom öronkliniken, ehuru de tills vidare tillfälligt utnyttjats för andra ändamål. Föreslaget arvode har beräknats efter en ersättning av 100 kronor per konsultation.

4 a) Den hittillsvarande verksamheten vid den dermatologiska kliniken visar, att arbetet med dess nuvarande omfattning helt kräver en överläkare och en förste underläkare. När undervisning skall påbörjas vid kliniken, torde det bli oundgängligen erforderligt med personalförstärkning, därest den polikliniska undervisningen och avdelningsarbetet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Vederbörande överläkare har begärt en förstärkning av organisationen med två förste underläkare. Direktionen anser emellertid, att erfarenhet av undervisningsarbetet bör avvaktas, innan en så omfattande personalförstärkning sker, och inskränker sig därför till att tills vidare föreslå inrättandet av en förste underläkartjänst.

5 a) Sjukhusets speciella struktur med placering av de olika klinikerna i skilda byggnader gör, att anesthesiavdelningens arbetsplatser är utspridda på mycket stort avstånd från varandra. F. n. är sålunda narkosverksamheten fördelad på sex olika ställen, varav endast två i samma byggnad. Med hänsyn härtill är det nödvändigt, att verksamheten uppdelas på ett större antal biträdande överläkare, som under eget ansvar anförtros förekommande narkoser vid vissa kliniker.

6 a) Ytterligare en biträdande överläkartzjänst erfordras dels på grund av de speciella krav, som ställes på det med sjukvården direkt sammanhängande arbetet vid en undervisningsklinik, dels ock till följd av den ökade arbetsbörda för klinikens läkare, som sammanhänger med den radiologiska behandlingen av genitaltumörer och en alltmer specialiserad endokrinologisk utrednings- och behandlingsverksamhet. Jämväl det polikliniska arbetet i anslutning till nämnda arbetsområden kommer inom en mycket snar framtid att avsevärt vidgas. För undervisningen är det vidare nödvändigt, att kliniken förfogar över två biträdande överläkare.

7 a) Den nuvarande överläkartzjänsten vid den thoraxkirurgiska kliniken har icke kunnat tillsättas, enär Sveriges läkarförbund icke ansett sig kunna godtaga med tjänsten förenade anställnings- och lönevillkor. Tjänsten har hittills uppehållits på vakans. Med anledning härav har direktionen med berörda parter upptagit frågan om en omorganisation av den nuvarande kirurgiska kliniken, varvid enighet uppnåtts om, att denna klinik bör uppdelas på två kliniker samt ytterligare en professur i kirurgi, särskilt thoraxkirurgi inrättas. I avvaktan på tillkomsten av denna professur bör den nytillkommande kliniken förestås av en överläkare, vilken tillika skall handha undervisningen i thoraxkirurgi samt viss undervisning i allmän kirurgi. Nuvarande överläkartzjänst vid den thoraxkirurgiska kliniken bör omändras till att avse tjänst som överläkare, tillika chef för den kirurgiska kliniken II. Då det är omöjligt för en överläkare att sköta en kirurgisk klinik endast med hjälp av underläkare, anser direktionen det oundgängligen erforderligt, att en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid den nytillkommande kliniken.

8 a)—b) Enligt proposition nr 212/1954 förutsattes en neurologisk klinik skola tillkomma vid sjukhuset fr. o. m. den 1 juli 1958 och från samma tidpunkt avses en professur i ämnet skola inrättas. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har det större akademiska konsistoriet hemställt om professurens inrättande redan fr. o. m. den 1 januari 1958. Därest detta förslag icke vinner statsmakternas bifall, bör en extra överläkarbefattning inrättas, då det är angeläget att kliniken kan öppnas, innan undervisningen tager sin början. Samtidigt med överläkartzjänsten bör en förste underläkartzjänst tillkomma.

9 a) Med den alltmer ökade användning, som elektroencefalografien erhållit inom diagnostiken, är det nödvändigt att snarast möjligt sammanföra denna verksamhet under en specialist i överläkarställning. I samband med inrättande av en neurologisk klinik synes möjlighet yppa sig att till denna klinik förlägga ett neurofysiologiskt laboratorium. Tillkomsten av en självständig överläkare som chef för ett sådant laboratorium är oundgängligen erforderligt, därest sjukvårdens och undervisningens krav skall kunna tillgodoses.

10 a) Det har sedan länge framstått som ett angeläget önskemål att vid

sjukhuset inrätta ett kliniskt-fysiologiskt laboratorium, vilket emellertid hittills icke kunnat ske på grund av lokalbrist. I samband med barnklinikens ombyggnad kommer emellertid vissa lokaler att frigöras. Därest i annan ordning framfört förslag om inrättande av en professur i klinisk fysiologi bifalles, bortfaller direktionens förslag om inrättande av en tjänst som överläkare.

II. Anslagsökningen beror huvudsakligen på tillkomsten av nya läkartjänster jämlikt proposition nr 132/1956.

Yttranden

I. Statskontoret anför.

Vid innevarande års riksdag beslöts, att akademiska sjukhusets läkarpersonal skulle förstärkas med ett antal nya tjänster. Härigenom tillmötesgicks i stor utsträckning de yrkanden om förbättringar, som från sjukhuset framförts under senare år. Föreliggande framställning om nya tjänster utgör till större delen en upprepning av de önskemål, som därvid icke kunde vinna beaktande. Mot bakgrunden härav finner sig statskontoret endast kunna tillstyrka, att medel ställes till förfogande för arvode till konsulterande läkare i foniatri. Arvodet synes böra beräknas efter 50 konsultationer à 75 kronor eller till sammanlagt 3 750 kronor per år.

Medicinalstyrelsen tillstyrker samtliga föreslagna läkartjänster med undantag av tjänsten som förste underläkare vid den dermatologiska kliniken med vars inrättande bör tills vidare anstå.

Kanslern för rikets universitet erinrar om, att fr. o. m. innevarande budgetår två befattningar som biträdande överläkare inrättats vid den medicinska kliniken. Det större akademiska konsistoriet i Uppsala och medicinska fakulteten därstädes har vid avgivandet av universitetets anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 anslutit sig till ämnesrepresentantens uppfattning, att vid sådant förhållande kan med inrättande av i proposition nr 212/1954 föreslagen lärartjänst (Ce 30) i medicin tills vidare anstå. Med anledning härav har kanslern icke framställt förslag om upptagande redan nu av ifrågavarande tjänst på universitetets stat. Kanslern tillstyrker, att en tjänst som förste underläkare vid den medicinska kliniken inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Vad angår förslaget att till öronkliniken knyta en överläkare för audiologi har kanslern icke funnit anledning frångå sin föregående år uttalade tveksamhet om lämpligheten av att för ändamålet inrätta en överläkartjänst. Med inrättandet av en befattning som förste underläkare vid den dermatologiska kliniken synes från undervisningens synpunkt kunna anstå till budgetåret 1958/59. I enlighet med i propositionen nr 132/1956 framlagda förslag torde ytterligare en befattning som biträdande överläkare böra komma till stånd vid kvinnokliniken. Kanslern finner övervägande skäl tala för, att den kirurgiska kliniken uppdelas i två kliniker, och tillstyrker i anledning härav inrättande av en biträdande över-

läkartjänst. I underdånig skrivelse den 3 oktober 1956 har kanslern hemställt, att den i propositionen nr 212/1954 föreslagna och av riksdagen i princip beslutade professuren i neurologi skall komma till stånd fr. o. m. den 1 januari 1958. Med anledning härav bör den av direktionen begärda underläkartjänsten vid den neurologiska kliniken inrättas fr. o. m. samma tidpunkt. Däremot synes det enligt kanslern kunna något anstå med tillkomsten av den begärda överläkarbefattningen som chef för ett neuro-fysiologiskt laboratorium. Därest Kungl. Maj:t skulle finna sig icke böra för riksdagen framlägga förslag om en professur i klinisk fysiologi, är det enligt kanslern nödvändigt, att direktionens alternativt gjorda hemställan om en självständig överläkarbefattning vid det kliniskt-fysiologiska laboratoriet tillmötesgås.

II. *Statskontoret, medicinalstyrelsen och kanslern för rikets universitet* har icke något att erinra mot framställningen.

Departementschefen

Då jag anser det angeläget, att möjlighet beredes direktionen att organisera poliklinikarbetet vid den medicinska kliniken på ett bättre sätt än som hittills kunnat ske, förordar jag, att en för den medicinska polikliniken avsedd biträdande överläkartjänst i Ce 30 inrättas i utbyte mot en förste underläkartjänst.

I enlighet med den av 1954 års riksdag beslutade nya medicinska studieordningen kommer under läsåret 1957/58 medicin- och kirurgikurserna att för första gången anordnas enligt den nya ordningen. Som en konsekvens härav bör vid medicinska kliniken tillkomma en förste underläkare.

För ersättning till konsult i foniatri bör beräknas 5 000 kronor. Med hänsyn till avsedd uppräknings av vissa arvoden bör anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar därjämte uppräknas med i runt tal 2 000 kronor.

Vid kvinnokliniken synes en ökning av läkarstaben påkallad. Jag förordar därför, att läkarkrafterna vid denna klinik förstärkes med en biträdande överläkare i Ce 30, vilken förstärkning tidigare föreslagits av de sakkunniga för reglering av anställningsförhållandena för vissa läkare vid bl. a. akademiska sjukhuset i deras den 22 februari 1956 framlagda förslag till läkarorganisation vid akademiska sjukhuset.

Mot förslaget att uppdelas den nuvarande kirurgiska kliniken på två kliniker har jag intet att erinra, under förutsättning att nuvarande antal vårdplatser för thoraxkirurgi icke minskas. I enlighet härmed tillstyrker jag, att den nuvarande överläkartjänsten vid thoraxkirurgiska kliniken ändras till överläkartjänst vid kirurgiska kliniken II samt att en biträdande överläkartjänst i Ce 30 inrättas vid sistnämnda klinik. Vid bifall till detta förslag behöver det av 1956 års riksdag lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t att besluta om avlöningsförstärkning till överläkaren vid den thoraxkirurgiska kliniken icke utnyttjas.

Med erinran, att chefen för ecklesiastikdepartementet förordad inrättande fr. o. m. den 1 januari 1958 av en professur i neurologi, tillstyrker jag inrättande fr. o. m. nämnda tidpunkt av en förste underläkartjänst vid den neurologiska kliniken.

I övrigt har jag icke funnit mig kunna biträda direktionens förslag till personalförstärkningar.

Vad sålunda föreslagits påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar med 91 500 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftshöjningen med 150 000 kronor. Slutligen bör anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i anslutning till senaste belastningssiffror höjas med 7 500 kronor. Medelsanvisningen bör alltså ökas med (91 500 + 150 000 + 7 500) 249 000 kronor.

Fr. o. m. innevarande budgetår är å riksstaten uppfört ett särskilt anslag för bestridande av kostnaderna för löner åt läkarpersonalen vid den psykiatriska kliniken i Uppsala. Jag förordar, att ifrågakvarande kostnader fr. o. m. nästa budgetår får bestridas från förevarande anslag, vilket vid bifall till detta förslag bör uppräknas med 306 000 kronor. Anslagsökningen är av automatisk natur.

Anslaget skulle alltså i sin helhet ökas med (249 000 + 306 000) 555 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 19 300 (+ 8 800) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 659 700 (+ 309 700) och rörligt tillägg 668 000 (+ 236 500) kronor.

Anslaget bestämmas alltså till (19 300 + 1 659 700 + 668 000) 2 347 000 kronor.

I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för akademiska sjukhuset i Uppsala, vilka påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för akademiska sjukhuset i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	19 300
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 659 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	668 000

Summa kronor 2 347 000;

c) till Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 347 000 kronor.

[63] 60. Driftkostnader vid akademiska sjukhuset i Uppsala

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 635 000	1 580 346
1956/57 (statsliggaren s. 1048)	2 040 000	
1957/58 (förslag)	3 625 000	

Genom beslut den 12 mars 1954 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående samarbete för drift av akademiska sjukhuset i Uppsala. Närmare redogörelser för avtalet återfinnes i propositionerna nr 123/1951 och 161/1953.

I riksstaten för innevarande budgetår har upptagits ett förslagsanslag till driftkostnader vid psykiatriska kliniken i Uppsala å 1 256 000 kronor (statsliggaren s. 1015). Från anslaget bestrides dels kostnaderna för avlöning åt annan personal än läkare dels ock klinikens omkostnader. Jag föreslår i det följande, att fr. o.m. budgetåret 1957/58 ifrågavarande kostnader skall bestridas från förevarande anslag, varför redovisningen för gjorda anslagsäskanden i fråga om den psykiatriska klinikkens driftkostnader lämnas under det här upptagna anslaget till driftkostnader vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Yrkanden

I. *Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala* (skr. 26/6 1956) hemställer, att anslaget uppföres med 2 278 000 kronor.

II. *Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala* (skr. 11/6 1956) hemställer om anvisande för nästa budgetår av ett anslag å 1 350 000 kronor till driftkostnaderna vid den psykiatriska kliniken i Uppsala.

Motiv

I. *Direktionen* har eftersträvat att i avvaktan på ett genomförande av sjukhusets planerade utbyggande söka genom provisoriska åtgärder åstadkomma de förbättringar i olika avseenden, vilka är nödvändiga för att tillgodose kraven på ökade utbildningsmöjligheter i samband med läkarutbildningsreformens genomförande. Samtidigt har eftersträvats att bereda förbättrade vårdmöjligheter för länets innevånare. *Direktionens* fortsatta strävanden i dessa avseenden synes komma att medföra, att laboratorier för neurofysiologi och för klinisk fysiologi inom en relativt snar framtid kan inrättas i provisoriska lokaler. Dessutom pågår utredning rörande möjligheterna att inom sjukhuset erhålla lokaler för en neurokirurgisk avdel-

ning. För audiologi och foniatri erforderliga lokaler kan anordnas inom örönklinikens nuvarande byggnad, även om vårdplatsantalet för plastikkirurgiska avdelningen inom samma byggnad ökas. Nämnda provisoriska åtgärder för nya verksamhetsgrenar medför ökade krav på personal och kommer även att bidra till en ökning av dagkostnaden vid sjukhuset, eftersom de endast i ringa utsträckning tillför sjukhuset nya vårdplatser.

En provisorisk neurologisk klinik beräknas kunna tagas i bruk redan vid ingången av kalenderåret 1958 fr. o. m. vilken tidpunkt kliniken måste erhålla erforderlig personal. I samband med tillkomsten av denna klinik avses ett neurofysiologiskt laboratorium skola inrättas, till vilket all elektroencefalografiverksamhet skall koncentreras. Viss personalökning blir till följd härav erforderlig.

Avsikten är att jämväl organisera ett särskilt laboratorium för klinisk fysiologi, i vilket bl. a. nuvarande hjärtlaboratorium skall ingå. Laboratoriet tänkes skola förläggas i de lokaler, vilka f. n. disponeras av landstingets rådgivningsbyrå för psykisk barna- och ungdomsvård.

Anordnandet av en institution för socialmedicin framstår numera som ett angeläget önskemål. Då några lokaler inom sjukhuset icke kan frigöras för detta ändamål, synes enda lösningen vara att tillskapa provisoriska lokaler i en barackbyggnad. Denna fråga kommer att upptagas av byggnadskommittén. Eventuellt före den 1 juli 1958 uppkommande personalbehov för ändamålet torde få tillgodoses genom tillfälligt anställande av oundgängligen erforderlig arbetskraft.

På grund av den konstaterade minskningen i antalet vård dagar har direktionen icke ansett tillrädligt att för budgetåret 1957/58 räkna med hela det antal vård dagar, vilket med hänsyn till antalet vårdplatser eljest skulle vara befogat. Vid en bedömning av möjligheterna att utnyttja förefintliga vårdplatser har hänsyn jämväl måst tagas till föreliggande stora svårigheter att erhålla personal såväl för besättande av ordinarie befattningar som för bestridande av vikariat.

I de senaste årens anslagsäskanden har direktionen framhållit, att formerna för sjukhusets förvaltning genom densammans uppdelning på universitet och sjukhusets egna förvaltningsorgan orsakat visst dubbelarbete, vilket medför svårighet för såväl sjukhusledning som revisorer m. fl. att erhålla en fullständig och samlad överblick över sjukhusets ekonomi. Den i föregående års anslagsäskanden omnämnda utredningen rörande de riktlinjer, vilka bör följas för att förvaltningen i framtiden skall kunna ordnas på ett enklare sätt, kommer att genomföras, sedan sjukhuset numera erhållit för utredningsarbetet erforderlig personalförstärkning. Föreståndarinneinstitutionens organisation och verksamhet har ägnats uppmärksamhet. En närmare utredning i dessa avseenden kommer att påbörjas under det kommande budgetåret. Expeditionstjänsten vid klinikernas expeditioner är f. n. föremål för översyn i syfte bl. a. att erhålla i möjligaste mån för sjukhuset i dess helhet gemensamma arbetsformer och standardiserade blanketter.

Utgifterna för statsverket har visat en fortsatt stegring. Bland orsakerna härtill kan bl. a. nämnas de provisoriska anordningar, vilka måst vidtagas för att möta nytillkomna behov av specialavdelningar m. m. Den av ifrågasvarande anordningar föranledda ökningen av sjukhusets omkostnader medför en ökning av vård dagkostnaden, vilken torde bli bestående på grund av dels fortsatt anordnande av nya avdelningar m. m. dels ock höjda priser.

Totalkostnaden för sjukhusets drift — bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 14 398 000 kronor, varav 9 606 000 kronor för löner och 4 792 000 kronor för omkostnader. I enlighet med gällande bidragsgrunder har vid bestämmande av landstingets bidrag totalkostnaden — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 14 706 000 kronor, varvid de fortlöpande avgifterna till pensionsanstalten för viss personal upptagits med dubbla beloppet. Sedan totalkostnaden minskats med poliklinikinkomster och vissa mindre bidrag, har återstoden, 13 951 000 kronor, dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 284 000. Kvoten 49 kronor 12 öre utgör kostnaden per vård dag. Denna dagkostnad har multiplicerats med antalet vård dagar för sjuka från Uppsala län, vilket beräknats till 228 000. Från den erhållna produkten 11 199 360 kronor har avdrag gjorts med 13 procent eller 1 455 917 kronor, varvid skillnaden blivit 9 743 443 kronor. Sedan från sistnämnda belopp dragits vissa legosängsavgifter och statsbidrag m. m., kvarstår 8 748 838 kronor, vilket utgör landstingets bidrag. Inkomsterna i form av legosängsavgifter, poliklinikavgifter, bostadshyror m. m. beräknas till 3 371 605 kronor. Statens andel skulle alltså uppgå till (14 398 000 — 8 748 838 — 3 371 605) 2 277 557 eller avrundat 2 278 000 kronor.

II. Vid sina anslagsberäkningar har direktionen utgått från den för driften vid psykiatriska kliniken för budgetåret 1956/57 uppgjorda staten. Till följd av tillkomsten av nya läkartjänster samt förutsatt omläggning av sjuksköterskeutbildningen överstiger driftstatens slutsumma något det belopp, som beräknats i direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1956/57.

Yttranden

Statskontoret och medicinalstyrelsen, som avgivit yttranden över direktionens framställning om anslag till den psykiatriska kliniken, har icke funnit anledning till erinran mot framställningen.

Departementschefen

Fr. o. m. innevarande budgetår är å riksstaten uppfört ett förslagsanslag till omkostnader för den psykiatriska kliniken i Uppsala. Från anslaget bestrides klinikens samtliga kostnader med undantag av läkarlöner. Jag förordar, att ifrågavarande kostnader fr. o. m. nästa budgetår får bestri-
das från förevarande anslag, vilket vid bifall till detta förslag bör uppräknas med 1 350 000 kronor. Med hänsyn härtill och då den föreliggande beräkningen av medelsbehovet i övrigt för nästa budgetår icke givit mig anledning till erinran, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (1 350 000 + 2 278 000) i runt tal 3 625 000 kronor. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 625 000 kronor.

[64] 61. **Utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala.** Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 200 000 kronor (statsliggaren s. 1049).

Yrkande

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 26/6 1956) hemställer om ett anslag å 250 000 kronor, varvid förutsättes att Uppsala läns landsting anslår lika stort belopp.

1. Utrustning till medicinska kliniken	13 912
2. Utrustning till thoraxkirurgiska kliniken	17 000
3. Utrustning till plastikkirurgiska kliniken	9 087
4. Utrustning till anesthesiavdelningen	8 635
5. Utrustning till centrallaboratoriet	17 115
6. Utrustning till ögonkliniken	146
7. Utrustning till kvinnokliniken	15 442
8. Utrustning till lungkliniken	3 739
9. Utrustning till barnkliniken	3 638
10. Utrustning till öronkliniken	33 940
11. Utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen	52 870
12. Utrustning till radioterapiavdelningen	4 200
13. Utrustning till dermatologiska kliniken	5 175
14. Utrustning till neurologiska kliniken	125 000
15. Utrustning till neurofysiologiskt centrallaboratorium	73 100
16. Utrustning till fysiologiskt centrallaboratorium	35 463
17. Utrustning till ljusbadet	14 954
18. Diverse utrustning	39 700
19. Oförutsedda utgifter	25 000
	498 116

Motiv

De önskemål om utrustning, vilka framställts av klinikchefer m. fl. belöper sig till sammanlagt 362 022 kronor, medan värdet av de av direktionen tillstyrkta förslagen uppgår till 473 166 kronor. De mest kostnadskrävande anskaffningarna avser nytillkommande kliniker, för vilka särskilda anslag erfordras. Sålunda äskas för neurologisk klinik 125 000 kronor, för neuro-fysiologiskt laboratorium omkring 70 000 kronor, för fysiologiskt laboratorium omkring 35 000 kronor samt för nytillkomna lokaler för thoraxkirurgiska kliniken omkring 17 000 kronor. För komplettering samt för utbyte av försliten materiel vid befintliga kliniker och avdelningar beräknas omkring 235 000 kronor. Även om fullgoda skäl i de flesta fall föreligger för av klinikchefer m. fl. föreslagna materielanskaffningar, anser sig direktionen med hänsyn till de stora kraven på nyutrustning av nytillkommande lokaler f. n. icke i sin helhet kunna tillstyrka klinikchefernas önskemål. Direktionen har därför i sina förslag i huvudsak upptagit endast sådan utrustning, vilken ansetts oundgängligen erforderlig för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande. Vissa önskemål, som i hög grad betingas av forskningens och undervisningens krav, har icke ansetts böra tillgodoses under förevarande anslag.

De förhållanden, vilka allmänt inverkar på medelsbehoven för olika ändamål samt de speciella omständigheter, vilka i de särskilda fallen föreligger, framgår av handlingarna i ärendet till vilka hänvisas.

Yttrande

Centrala sjukvårdsberedningen anser anskaffning av utrustning böra ske intill ett belopp av 450 227 kronor på sätt, beredningen angivit i särskild promemoria. För oförutsedda utgifter bör beräknas 24 773 kronor.

Departementschefen

Under hänvisning till vad centrala sjukvårdsberedningen anført anser jag, att för anskaffning av i direktionens framställning angiven utrustning bör beräknas 450 227 kronor samt för oförutsedda utgifter 24 773 kronor. Jag tillstyrker, att av statsmedel anvisas ett anslag av 238 000 kronor för ändamålet, och förutsätter härvid, att Uppsala läns landsting bidrager med lika stort belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 238 000 kronor.

[65] 62. Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 560 000	1 609 876
1956/57 (statsliggaren s. 1049)	1 580 000	
1957/58 (förslag)	1 800 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer om ett anslag å 1 800 000 kronor.

Departementschefen

Beträffande grunderna för detta bidrag hänvisas till 1943 års statsverksproposition (VIII s. 141—171). Anslaget kommer för nästa budgetår att belastas med förskott för och preliminär utbetalning av statsbidrag för kalenderåret 1957. Då jag icke har något att erinra mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[66] 63. **Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 46 000 kronor (statsliggaren s. 1049).

Yrkande

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (skr. 11/9 1956) hemställer om ett statsbidrag av 166 664 kronor.

1. Anskaffning av ett multiskop till lungkliniken	3 750
2. Komplettering av utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen I	99 221
3. Komplettering av utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen II	63 693

166 664

Motiv

Av ansökningshandlingarna framgår, att statsbidrag begäres med hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting förutsättes skola anvisa lika stort belopp.

1) För lungkliniken erfordras ett filmbetraktningsskåp för att möjliggöra samtidig uppsättning av ett större antal röntgenbilder. F. n. måste upphängningen av röntgenbilder splittras på ett flertal skåp i olika rum, vilket i hög grad försvårar genomgången av större bildserier.

2) Den avsedda kompletteringen av avdelningens utrustning utgöres av en röntgenapparat, en framkallningsmaskin, en encephalografistol, en filmväxlare med röntgenrör, kassetter, anordning för slussning av kassetter, mappställningar, två röntgenrör med oljekåpor samt en potterbländare. Totalkostnaden för anskaffning av den föreslagna utrustningen beräknas till 198 442 kronor. I enlighet med de principer, som tillämpats beträffande fördelning av utrustningskostnader vid sjukvårdsinrättningarna, avses hälften av kostnaderna skola bestridas av statsmedel.

3) För avdelningen erfordras en röntgenapparat, ett potterbord, två bildförstärkare, en transversalplanigraf, en termostatreglering, ett multiskop, två filmgranskningsskåp och en metallbländare. Den sammanlagda kostnaden för anskaffning av föreslagen utrustning uppgår till 127 386 kronor, varav hälften förutsättes skola bestridas av statsmedel.

Yttrande

Centrala sjukvårdsberedningen anser anskaffning av utrustning böra ske intill ett belopp av 332 786 kronor på sätt, beredningen angivit i särskild promemoria.

Departementschefen

I enlighet med de principer, som sedan länge tillämpats vid beviljande av statsbidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, anser jag mig böra tillstyrka, att staten bidrager med hälften av de totala utrustningskostnaderna av nu ifrågavarande slag, under förutsättning att Malmöhus läns landsting bidrager med andra hälften.

Det erforderliga statsbidraget beräknar jag till 166 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 166 000 kronor.

[67] 64. Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund. Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 1 550 000 kronor (statsliggaren s. 1016).

Yrkanden

I. Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 290 000 kronor.

II. Kommissionen för förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad rörande frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö, föreslår i skrivelse den 25 maj 1956, att landstinget medgives rätt att i driftkostnaderna för den psykiatriska kliniken medräkna lön och tilläggsarvode till en för utbildning i barnpsykiatri inrättad underläkartjänst vid kliniken.

Motiv

I. Såsom driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund har under budgetåret 1955/56 utbetalats 1 640 190 kronor, avseende tiden 1 januari—31 december 1955. I sitt budgetförslag för år 1957 har lasarettsdirektionen beräknat driftkostnaden per vård dag till 59 kronor 96 öre, d. v. s. 12 procent högre än den verkliga dagkostnaden för år 1955, 53 kronor 52 öre. Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen skulle denna vid oförändrad beläggning under budgetåret 1957/58 komma att uppgå till omkring $\left(\frac{1\,640\,190 \times 112}{100}\right)$ 1 837 013 kronor. Då lasarettsdirektionen för år 1957 icke räknar med någon nämnvärd förändring av beläggningen, kan sistnämnda belopp, avrundat till 1 840 000 kronor, läggas till grund för uppskattningen av medelsbehovet.

II. Genom beslut den 20 maj 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt förhandlingskommissionen att å statens vägnar med Malmöhus läns landsting upptaga de förhandlingar, som enligt vad därom anförts i 1955 års statsverksproposition, elfte huvudtiteln (s. 127—128), borde komma till stånd med anledning av ett av medicinalstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1954 framlagt förslag om inrättande vid lasarettet i Lund av en underläkartjänst, avsedd att tillgodose behovet av utbildning av barnpsykiatriker, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill förhandlingarna kunde giva anledning. Kommissionen har i anledning av det meddelade uppdraget upplagit förhandlingar med landstinget.

Vid förhandlingarna har rätt enighet om önskvärdheten av att vid psykiatriska kliniken anordna en utbildningstjänst samt att innehavaren av tjänsten bör beredas tillfälle att deltaga i såväl sluten som öppen vård. Kommissionen och landstinget har vid förhandlingarna enats om, att underläkartjänsten bör inrättas å psykiatriska kliniken stat med skyldighet för innehavaren av tjänsten att mot särskilt tilläggsarvode tjänstgöra inom den öppna vården, oavsett om denna lämnas i kliniken egen regi eller vid landstingets rådgivningsbyrå för den psykiska barn- och ungdomsvården. Tilläggsarvodet bör bestämmas till samma belopp, som utgår till den nuvarande underläkaren vid kliniken eller 4 500 kronor. Såväl lön som tilläggsarvode bör inräknas i kostnaderna för driften av psykiatriska kliniken. Med denna lösning av de med tjänstens inrättande förbundna ekonomiska spörsmål har kommissionen och landstinget enats om, att tjänsten bör tillsättas i enlighet med de föreskrifter, som gäller för övriga underläkare vid den psykiatriska kliniken. Någon anledning att uppställa särskilda kompetensvillkor för ifrågavarande tjänst har icke ansetts föreligga. Under förhandlingarna har vidare landstinget förklarat sig berett att inom den psykiatriska kliniken tillhandahålla erforderliga lokaler för den nya tjänsten. Såvitt vid förhandlingarna kunnat konstateras föreligger icke något behov av annan utrustning för tjänsten än sådan, som kan rymmas inom kliniken normala driftanslag. Såsom resultat av de förda förhandlingarna föreslår sålunda kommissionen, att landstinget medgives rätt att i de årliga driftkostnader för psykiatriska kliniken, till vilka statsverket enligt träffat avtal bidrager, medräkna lön och tilläggsarvode till en för utbildning i barnpsykiatri inrättad underläkartjänst vid kliniken.

Yttranden

II. *Statskontoret* har icke något att invända mot, att landstinget erhåller rätt att under begränsad tid, förslagsvis fem år, i de årliga driftkostnaderna för psykiatriska kliniken medräkna lön och tilläggsarvode till den föreslagna underläkartjänsten vid kliniken. Om giltighetstiden för nämnda tillstånd senare skall förlängas, bör enligt ämbetsverkets mening bl. a. göras beroende av de under mellantiden vunna erfarenheterna.

Kanslern för rikets universitet erinrar om, att han i underdånig skrivelse den 8 oktober 1956 tillstyrkt inrättande vid Göteborgs universitets psykiatriska klinik av en tjänst som klinisk amanuens, vars innehavare skall åläggas att tjänstgöra vid den barnpsykiatriska avdelningen. Enligt kanslern synes den i Göteborg föreslagna lösningen av frågan om tillskapande av en utbildningstjänst i barnpsykiatri vara att föredraga framför den av förhandlingskommissionen förordade anordningen vid lasarettet i Lund.

Medicinalstyrelsen tillstyrker inrättande av den föreslagna underläkartjänsten.

Departementschefen

Ett stort behov av läkare med barnpsykiatrisk utbildning föreligger f. n. Sålunda är bristen på dylika specialistläkare kännbar ej blott inom den psykiska barna- och ungdomsvården utan även inom vården av psykiskt efterblivna samt inom fångvården och vid ungdomsvårdsskolorna. Med hänsyn härtill framstår det som angeläget att söka utvidga nuvarande begränsade möjligheter för läkare att förskaffa sig specialutbildning i barnpsykiatri. Jag anser mig därför böra förorda, att en utbildningstjänst inrättas vid den barnpsykiatriska kliniken vid lasarettet i Lund i enlighet med förhandlingskommissionens förslag. Då fråga är om en utbildningstjänst, har kommissionens förslag angående bestridande av kostnaderna för densamma icke givit mig anledning till erinran. Någon uppräknig av anslaget till följd av tjänstens inrättande synes icke erforderligt.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 840 000 kronor.

[68] 65. **Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 5 410 000 kronor (statsliggaren s. 1050).

Yrkanden

1. *Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* (skr. 11/9 1956) hemställer om ett statsbidrag av 353 267 kronor.

a) Installation av röntgenanläggning inom kvinnokliniken	15 280
b) Vissa yttre arbeten i anslutning till den reumatologiska kliniken	20 000
c) Varuhiss inom röntgendiagnostiska avdelningen I jämte vissa byggnadsarbeten	12 500
d) Installation av en framkallningsmaskin inom röntgendiagnostiska avdelningen I	1 000
e) Utökning av vid centraltvätten befintlig lastbrygga m. m.	1 625
f) Installation av automatisk telefonväxel	20 000
g) Framdragning av nya gas- och vattenledningar samt installation av värmeväxlare inom kvinnokliniken	9 750
h) Anordnande av nedkörsl för lastbilar vid ortopediska kliniken	7 915
i) Ytterligare medel för om- och tillbyggnad av kvinnokliniken	116 197
j) Anordnande av ny ångförbindelse mellan den norra och södra panncentralen..	120 000
k) Omläggning av vattenledningssystemet	21 000
l) Ytterliggare lokaler för centrallaboratoriet	8 000
	353 267

2. *Direktionen för epidemisjukhuset i Lund* (skr. 11/9 1956) hemställer om anvisande av 103 500 kronor för installation av hissar i epidemisjukhuset.

3. *Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning* (skr. 29/9 1956) hemställer om ett anslag å 6 888 400 kronor.

a) Uppförande av etapp I av centralblocket	2 000 000
b) Påbörjande av etapp II av centralblocket	1 000 000
c) Uppförande av etapp I av centralköket	1 255 000
d) Om- och tillbyggnad av medicinska kliniken	365 000
e) Uppförande av observationspaviljong vid epidemisjukhuset	1 265 000
f) Nybyggnad för administrationen	1 000 000
g) Vissa omändringsarbeten inom röntgendiagnostiska avdelningen I	3 400
	6 888 400

Av handlingarna i ärendet framgår, att statsbidrag begäres med hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting för de olika ändamålen anvisat eller förutsättes skola anvisa enahanda belopp.

Motiv

1 a) 1955 års riksdag anvisade 32 657 kronor utgörande hälften av kostnaden för röntgenutrustning till kvinnokliniken. För installation av utrustningen erforderliga byggnadsarbeten har dragit en kostnad av 30 560 kronor, varav hälften eller 15 280 kronor belöper på staten.

1 b) För planering samt anordnande av vägar vid den ombyggda reumatologiska kliniken erfordras 40 000 kronor.

1 c) Inom röntgendiagnostiska avdelningen I bör anordnas ett särskilt rum för demonstrationer av hjärtundersökningar. För att underlätta förbindelsen mellan befintligt arkiv samt demonstrations- och expeditivåningarna bör vidare en hiss installeras.

1 d) Anskaffande till röntgendiagnostiska avdelningen I av en framkallningsmaskin förutsätter rivning av en å avdelningen f. n. befintlig sköljbassäng.

1 e) Skyddskommittén och samarbetsnämnden vid lasarettet har påfordrat, att en vid centraltvätten befintlig lastbrygga utökas och förses med skärmtak.

1 f) Lasarettets nuvarande telefonväxel saknar utbyggnadsmöjligheter. Med hänsyn till sjukhusets successiva utbyggnad föreligger ett synnerligen stort behov av att utbyta den nuvarande växeln mot en växel med större kapacitet.

1 g) Den alltmer stegrade förbrukningen av gas och vatten nödvändiggör framdragande av nya gas- och vattenledningar till den medicinska kliniken. Sjukhusets utbyggnad har vidare medfört överbelastning av värmeledningssystemet, vilket orsakat svårigheter för bl. a. kvinnokliniken. Med hänsyn härtill bör i denna klinik installeras en separat värmeväxlare.

1 h) Det ökade transportarbetet vid den ortopediska kliniken nödvändiggör en förbättring av nuvarande last- och lossningsmöjligheter.

1 i) För om- och tillbyggnad av kvinnokliniken har statsbidrag hittills anvisats med sammanlagt 1 350 000 kronor. Landstinget har för ändamålet anvisat enahanda belopp. Sedan byggnadsarbetena numera avslutats, har

det visat sig, att kostnaden för till- och ombyggnaden uppgått till 2 932 394 kronor. Av bristen, 232 394 kronor, faller hälften på staten.

1 j) För att säkerställa driften vid centraltvätten och centralköket måste en ny ångledning mellan de norra och södra panncentralerna anläggas.

1 k) Placeringen av det s. k. centralblocket har medfört, att Lunds stad måst verkställa omläggning av en befintlig vattenledning. Enligt med staden träffad överenskommelse skall landstinget härför till staden erlagga ett belopp av 42 000 kronor.

1 l) De senaste åren har kännetecknats av en snabb expansion av verksamheten vid det kliniska centrallaboratoriet. Antalet analyser har starkt ökat, varjämte behovet av nya analysmetoder blivit alltmera framträdande. Med hänsyn härtill föreligger ett stort behov av utökade lokaler för laboratoriet. Verkställd utredning har visat, att en utbyggnad av laboratoriet lämpligast bör ske genom ianspråktagande av de lokaler, i vilka lasarettets vattenfabrik f. n. är inrymd. Kostnaderna för erforderliga omändringsarbeten har beräknats till 13 000 kronor, vartill kommer 3 000 kronor för inköp av en barack, vilken avses skola användas som förråds- och distributionslokal.

2) Inom de båda huvudpaviljongerna vid epidemisjukhuset måste f. n. transport av patienter och materiel till övre våningen ske i trånga och obekväma trappor, vilket medför betydande svårigheter och olägenheter för såväl vårdpersonal som patienter. Med hänsyn härtill bör en hiss installeras i vardera paviljongen. Då undervisning av medicine studerande meddelas vid epidemisjukhuset, synes det skäligt, att staten i likhet med vad fallet är beträffande lasarettet i Lund bidrager med hälften av kostnaderna för vissa byggnadsarbeten vid epidemisjukhuset.

3 a) Totalkostnaden för uppförande av etapp I av centralblocket, vilken ännu icke låter sig med säkerhet angivas, torde icke komma att understiga 8 000 000 kronor, varav hälften faller på staten. För påbörjande av etapp I har hittills av statsmedel anvisats tillhoppa 2 000 000 kronor. Då byggnadsföretaget beräknas vara slutfört under sommaren 1958, bör för nästa budgetår återstoden av å staten fallande del av kostnaderna eller 2 000 000 kronor anvisas.

3 b) Under budgetåret 1957/58 avses uppförande av etapp II av centralblocket skola påbörjas. Kostnaderna för denna etapp beräknas till 5 700 000 kronor. För nästa budgetår torde för påbörjande av etapp II böra anvisas 1 000 000 kronor.

3 c) Enligt föreliggande förslag till uppförande av ett centralkök skall i en första byggnadsetapp uppföras ett patientkök. Kostnaden för denna första etapp beräknas numera till 3 510 000 kronor. Då patientköket måste kunna tagas i bruk vid tidpunkten för tillkomsten av centralblockets första etapp, bör återstoden av å staten fallande del av kostnaderna (1 755 000 — 500 000) 1 255 000 kronor, anvisas för budgetåret 1957/58.

3 d) Därest en särskild njuravdelning kommer att inrättas, är avsikten

att bereda avdelningen erforderliga lokaler genom om- och tillbyggnad av den medicinska kliniken. Enligt upprättat förslag beräknas kostnaden för byggnadsföretaget till 730 000 kronor, varav hälften belöper på staten.

3 e) Landstinget har tidigare i princip godkänt förslag beträffande omorganisation av epidemisjukvården inom landstingsområdet innehållande bl. a., att vid epidemisjukhuset i Lund skall i stället för nuvarande observationspaviljong med åtta vårdplatser uppföras en ny paviljong med förslagsvis 35 vårdplatser. F. n. består epidemisjukhuset av två vårdbyggnader, observationspaviljong, administrationsbyggnad, kapell och desinfektionsstation. Enligt upprättat förslag skall nuvarande observationspaviljong, kapell och desinfektionsstation rivas och därigenom plats beredas för en nybyggd observationspaviljong. Nybyggnaden har kostnadsberäknats till 2 530 000 kronor. För epidemisjukhuset, som ingår i undervisningsorganisationen vid medicinska fakulteten, synes på samma sätt som för lasarettet i Lund böra gälla, att kostnader för bl. a. nybyggnadsarbeten delas lika mellan landstinget och staten. Med hänsyn härtill bör för ifrågasvarande byggnadsföretag för nästa budgetår anvisas ett statsbidrag av 1 265 000 kronor.

3 f) Lokaler för lasarettkontor m. m. har tidigare avsetts skola inrymmas i centralblocket. Det har emellertid numera visat sig, att undervisningen av det ökade antalet studerande nödvändiggör, att lokaler i den nuvarande administrationsbyggnaden tages i anspråk för undervisningen. Med hänsyn härtill bör en särskild administrationsbyggnad uppföras för en beräknad kostnad av 4 700 000 kronor. Då det är angeläget, att nybyggnaden kommer till stånd snarast möjligt, bör för nästa budgetår av statsmedel anvisas 1 000 000 kronor för ändamålet.

3 g) Det har visat sig nödvändigt att vidtaga vissa omändringsarbeten inom röntgendiagnostiska avdelningen I för en sammanlagd kostnad av 6 800 kronor.

Yttranden

1. *Kommissionen för förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad rörande frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö*, anför bl. a.

Lasarettsdirektionens framställning synes grunda sig å det förhållandet, att staten under lång tid deltagit med hälften av kostnaderna för sådana byggnadsföretag vid lasarettet, vilka ansetts erforderliga för att tillgodose universitetets behov av lokaler och åskådningsmaterial för den medicinska utbildningen. Det bör emellertid betonas, att staten aldrig i förhållande till landstinget generellt bundit sig att delta i samtliga de byggnadskostnader, som landstinget av olika skäl anser sig böra nedlägga å lasarettet, utan förbehållit sig att i vart särskilt fall pröva, huruvida ändamålet är sådant, att statligt bidrag bör utgå. Enligt kommissionens uppfattning visar framställningen sedd i sin helhet, att det nuvarande systemet för statsbidragsgivning till lasarettet i Lund i längden är ohållbart. Några klara

riktlinjer för statens medverkan föreligger icke och staten blir ofta satt i efterhand utan möjlighet att inverka å tillkomsten av nya byggnadsföretag och dessas omfattning. Det är bl. a. mot bakgrunden härav av intresse, att kommissionen enligt särskilt uppdrag anbefallts att pröva icke endast formerna för de statliga bidragen till lasarettet utan även en snävare gränsdragning därför. Otvivelaktigt synes vara att åtminstone vissa av de framställda anspråken är av den art, att de vid en sådan snävare gränsdragning kommer att ligga utanför det bidragsberättigade området. Det sagda föranleder till att åtskilligt fog kan sägas föreligga för den uppfattningen, att direktionens framställning icke bör upptagas till slutlig prövning, förrän klarhet vunnits om den framtida gränsdragningen. Kommissionen inser emellertid till fullo de svårigheter, som måste uppkomma, om prövningen av byggnadsföretag, som enligt landstingets och direktionens uppfattning är nödvändiga för att lasarettet skall kunna fungera tillfredsställande såsom sjukhus, helt ställas på framtiden. Det kan icke heller bortses från, att undervisningen och forskningen skulle kunna bli lidande vid ett sådant tillvägagångssätt. Landstinget kan också återropa, att detsamma icke ensamt har skuld till det nuvarande, otillfredsställande systemet. Om det med hänsyn till det anförda och andra skäl icke kan anses lämpligt att det får tills vidare anstå med ställningstagandet till den föreliggande framställningen, bör givetvis en prövning av de olika anslagsposterna ske i enlighet med de grunder för statsbidrag till lasarettet i Lund, som hitintills tillämpats. Kommissionen vill emellertid för sin del bestämt understryka att det sätt, på vilket frågorna därvid löses, icke till någon del får anses prejudicerande för kommissionen vid dess fortsatta arbete.

Byggnadsstyrelsen har intet att erinra mot direktionens framställning. Det undandrager sig dock styrelsens bedömande, huruvida statsbidrag bör utgå till kostnaderna.

2. *Förhandlingskommissionen* framhåller, att framställningen om statsbidrag till kostnaderna för installerande av hissar i epidemisjukhuset grundar sig på det förhållandet, att staten i en rad fall bidragit med hälften av kostnaderna för uppförande av sjukhusbyggnader vid lasarettet i Lund, vilka anses erforderliga för att tillgodose universitetets behov av lokaler och åskådningsmaterial för den medicinska utbildningen. Enbart den omständigheten, att viss undervisning i klinisk epidemiologi är förlagd till epidemisjukhuset, är emellertid icke i och för sig tillräcklig grund för statsbidrag. Såvitt kommissionen har sig bekant har styrelsen för epidemisjukhuset icke tidigare på den antydda grunden gjort framställning om statligt bidrag till kostnader för sjukhuset. Enligt kommissionens uppfattning föreligger i nuvarande läge icke anledning för staten att lämna bidrag till ifrågakarande arbeten. Den omständigheten, att frågan om statsbidrag till uppförande av epidemisjukhus blivit reglerad i särskild författning (SFS nr 667/1920), måste enligt kommissionens mening beaktas vid bedömande av frågan om samverkan mellan landstinget och staten i fråga om kostnader, som kan anses sammanhånga med den medicinska undervisningen och forskningen. Ett bifall till den föreliggande framställningen skulle dessutom såvitt kommissionen kan bedöma stå i strid med grunden till det kommissionen lämnade uppdraget att pröva frågan om en snävare gränsdragning för de statliga bidragen till Lunds lasarett och kunna leda till komplikationer för det fortsatta arbetet, som icke nu kan överblickas.

Kanslern för rikets universitet uttalar, att statsbidrag icke tidigare utgått till byggnads- och därmed jämförliga kostnader vid epidemisjukhuset samt att något avtal mellan staten och direktionen icke föreligger. Ett biträdande av den gjorda framställningen skulle alltså få prejudicerande betydelse med härav följande konsekvenser i olika avseenden. På grund härav och med hänsyn till den bristfälliga utredningen i ärendet finner sig kanslern icke böra förorda bifall till framställningen.

Byggnadsstyrelsen anser de uppgivna kostnaderna, 207 000 kronor, kunna godtagas. Det undandraget sig styrelsens bedömande, huruvida statsbidrag till kostnaderna bör utgå.

3. *Medicinalstyrelsen* framhåller, att styrelsen, då frågan om fördelning av byggnadskvot för år 1957 ännu icke avgjorts och byggnadsstyrelsen icke avgivit yttrande rörande kostnaderna för och lämplig etappindelning av byggnadsarbetena, icke kunnat taga definitiv ställning till de belopp, som i enlighet med hittills tillämpade grunder för statsbidragets beräkning kan bli erforderliga eller till frågan, vilka av de begärda bidragen, som skall beräknas utgå under budgetåret 1957/58 resp. anstå till ett senare budgetår. Såvitt av tillgängliga handlingar kan bedömas torde bidrag av statsmedel under budgetåret 1957/58 böra utgå för uppförande av centralblock, etapp I, och därjämte kunna bli aktuellt för uppförande av centralkök, etapp I, administrationsbyggnad, och observationspaviljong vid epidemisjukhuset, för om- och tillbyggnad vid medicinska kliniken under angiven förutsättning samt för isolering av vind vid röntgendiagnostiska avdelningen och omdisponering av expeditiionslokaler i samma avdelning. Medicinalstyrelsen, som finner det angeläget, att byggnadsarbetena med hänsyn till den ökade intagningen av medicine studerande snarast möjligt genomföres, tillstyrker, att statsbidrag må utgå till dessa byggnadsarbeten, under villkor att de utföres i enlighet med av styrelsen granskade och godkända ritningar.

Förhandlingskommissionen erinrar om, att landstingets framställning om bidrag till uppförande av centralköket grundar sig å mellan Kungl. Maj:t och Kronan, å ena sidan, samt landstinget, å andra sidan, träffad överenskommelse om disposition av viss tomtmark i Lunds stad m. m., enligt vilken staten skall bidra med hälften av kostnaderna för uppförande å norra lasarettområdet av ett nytt centralkök. Även framställningen om bidrag till administrationsbyggnad synes grunda sig å nämnda överenskommelse. I anledning av hälso- och sjukvårdsstyrelsens begäran om anslag för om- och tillbyggnad av medicinska kliniken hänvisar kommissionen till vad kommissionen anfört i sitt den 15 januari 1956 framlagda förslag rörande den s. k. Alwallska professuren med anmärkning, att det undandraget sig kommissionens bedömande i vad mån det enligt anslagsframställningen omnämnda, till 730 000 kronor kostnadsberäknade om- och tillbyggnadsförslaget överensstämmer med det förslag, som förelåg vid kommissionens förhandlingar med landstinget.

Vad angår framställningen om bidrag till uppförandet av en observationspaviljong vid epidemisjukhuset erinrar kommissionen om, vad kommissionen anfört över direktionens för epidemisjukhuset framställning om statligt bidrag till installerande av hissar i epidemisjukhuset. I vad mån förhållandena såvitt angår epidemisjukhuset är så likartade med dem, som gäller lasarettet, att den sedvanligen tillämpade hälftindelningen av bygg-

nadskostnaderna bör accepteras även för epidemisjukhusets del, vågar kommissionen icke uttala en bestämd mening om. Till förmån för den av landstinget gjorda framställningen talar, att enligt framlagt betänkande av sjukhuslagstiftningskommittén epidemisjukhusen föreslagits skola inordnas under lasaretten, varigenom den å epidemisjukhusen lämnade vården kommer att jämföras med annan sjukhusvård.

Byggnadsstyrelsen anför.

I utlåtande den 29 november 1954 ansåg sig byggnadsstyrelsen med ledning av då föreliggande ritningar böra godtaga en kostnad av cirka 6 600 000 kronor för etapp I av centralblocket, varvid kostnaderna för yttre arbeten icke medräknats. Såsom framgår av föreliggande framställning har man anledning att ifråga om nu pågående byggnadsarbete, som i huvudsak avser etapp I, räkna med väsentligt högre kostnader. Till cirka 700 000 kronor är denna kostnadsökning att hänföra till sedan föregående beräkning inträffad allmän prisstegring. Av föreliggande ritningar framgår emellertid, att flera andra omständigheter tillkommit, som ger anledning till den högre kostnadsuppskattningen. Sålunda har av tekniska skäl vissa delar av den till centralblocket hörande etapp III nu intagits i entreprenaden. Den sålunda tillkomna byggnadsvolymen kan beräknas innebära en merkostnad av cirka 500 000 kronor. Vidare har i denna byggnadsetapp anordnats en i förhållande till 1954 års förslag betydligt utökad steriliseringsavdelning i avsikt att för den fortsatta utbyggnaden pröva de praktiska och ekonomiska betingelserna för ett centraliserat steriliseringssystem. Byggnadsstyrelsen uppskattar merkostnaden för denna ändring till omkring 150 000 kronor. Slutligen har av vissa skäl i anslutning till de i B-blocket planerade lokalerna för fysikalisk terapi vissa förberedande åtgärder vidtagits för att där framdeles kunna anordna lokaler för en planerad sjukgymnastskola. Den härmed sammanhängande merkostnaden — av byggnadsstyrelsen uppskattad till cirka 150 000 kronor — bör i avsaknad av statsmakternas beslut ifråga om sjukgymnastutbildningens framtida ordnande enligt byggnadsstyrelsens åsikt icke nu föranleda någon höjning av statsbidraget till lasarettbygget. Byggnadsstyrelsen vill dock framhålla, att styrelsen vid prövning av ärendet funnit den vidtagna åtgärden ekonomiskt försvarlig.

Med hänsyn till de sedan 1954 väsentligt ökade kraven på tekniska installationer för det här berörda sjukvårdsområdet, särskilt den neurokirurgiska avdelningen, och till de kostnadsökande kompletteringar i övrigt, som — utöver vad ovan särskilt angivits — tillkommit sedan ritningarna senast underställdes byggnadsstyrelsen, torde man ha att räkna med en ytterligare kostnadsökning av minst 100 000 kronor. De nu berörda ändringarna i 1954 års förslag synes sålunda, om härtill lägges tidigare icke medräknade kostnader för yttre arbeten m. m. — cirka 100 000 kronor — medföra en sammanlagd merkostnad av omkring (700 000 + 500 000 + 150 000 + 150 000 + 100 000 + 100 000) 1 700 000 kronor. Totalbeloppet för byggnadsföretaget kan sålunda bedömas komma att belöpa sig till minst 8 300 000 kronor. Med hänsyn till att ifrågavarande byggnadsetapp torde bli färdigställd först under senare delen av 1958 och då däri ingår byggnadsarbeten till vilka statsmakterna ännu icke bundit sig för bidrag, synes det för budgetåret 1957/58 erforderliga anslaget från statens sida kunna begränsas till 1 800 000 kronor.

Projekteringsarbetet beträffande etapp II av centralblocket befinner sig på ett förberedande stadium. Byggnadsstyrelsen har efter samråd med byggnadsutredningen funnit, att arbetet vad beträffar denna i tekniskt avseende krävande byggnad knappast torde kunna bedrivas i sådan takt, att etappen kan påbörjas under budgetåret 1957/58. Några medel synes därför icke erforderliga under nämnda budgetår.

Över förslag till etapp I av centralköket, omfattande i huvudsak nytt patientkök, har byggnadsstyrelsen avgivit utlåtande den 31 oktober 1955. Sedan dess har viss omarbetning av kökslokalerna skett i samråd med centrala sjukvårdsberedningen, varjämte tidigare såsom disponibla angivna utrymmen i källaren tagits i anspråk för ändamål, som ursprungligen avsetts skola beredas lokaler på annat håll inom sjukhusanläggningen. Omarbetningen har sålunda resulterat i en ökning av byggnadsföretagets omfattning och därmed av kostnaderna, vilka nu av landstinget uppges till 3 510 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har för sin del i huvudsak infet att erinra mot nu föreliggande förslag eller mot den härför beräknade kostnaden. Styrelsen vill dock av principiella skäl framhålla, att ett inom byggnaden föreslaget skolkök enligt vad byggnadsstyrelsen erfarit, kommer att tjänstgöra för utbildning av personal även för andra landstingets sjukhus än Lunds lasarett.

Det torde vara angeläget, att denna etapp av centralköket blir färdigställd snarast möjligt för att kunna möta de ökade kraven i samband med centralblockets successiva utbyggnad. Med hänsyn till den takt, i vilken arbetet synes kunna bedrivas, torde ett anslag från statens sida för budgetåret 1957/58 om 700 000 kronor vara tillräckligt.

Förslagsritningar till administrationsbyggnad föreligger ännu ej utarbetade. Enligt programmet kommer denna byggnad att omfatta förutom lasarettkontor och blodgivarecentral — tidigare avsedda att ligga i centralblocket — lokaler för centralförråd, apotek och post. Det har ansetts angeläget, att byggnaden färdigställs snarast så att den gamla administrationsbyggnaden kan utrymmas och disponeras av kirurgiska kliniken, vilken angelägenhet även framhållits av 1955 års läkarutbildningsutredning. Hela ifrågavarande byggnad kan givetvis icke komma till utförande under nästkommande budgetår. Enligt vad byggnadsstyrelsen erfarit torde den del, som motsvarar nuvarande administrationsbyggnaden, kunna genomföras i jämförelsevis hastig takt. Kostnaderna för densamma kan uppskattas till cirka 1,5 miljoner kronor. Då det synes ligga i statsmakternas intresse att så långt möjligt befrämja ett snabbt genomförande av detta byggnadsföretag till undvikande av kostsamma provisoriska byggnadsåtgärder med anledning av föreslaget ökat intag av medicine studerande, vill byggnadsstyrelsen för sin del föreslå, att bidrag från statens sida anvisas för budgetåret 1957/58, ehuru fullt godtagbar utredning i ärendet ännu icke föreligger. Med hänsyn till att en större del av byggnadsföretaget än vad ovan angivits knappast kan hinna färdigställas under budgetåret, synes statens bidrag kunna inskränkas till 750 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har den 6 februari 1956 angivit, att säker ställning till kostnaden för njuravdelningen icke kunde tagas på grundval av då föreliggande ritningsmaterial. Nu föreliggande ritningar, torde, med undantag av vissa detaljfrågor, som bör ytterligare beaktas, i huvudsak kunna godtagas. Den uppgivna kostnaden — 730 000 kronor — synes vara rimlig och torde icke i nämnvärd utsträckning påverkas av den föreslagna överarbetningen av förslaget. Om beslut fattas att inrätta avdelningen fr. o. m.

den 1 juli 1958 och staten därmed i enlighet med föreliggande förslag ikläder sig ansvar för halva byggnadskostnaden för anordnande av kliniken, torde hela det åskade beloppet, 365 000 kronor, böra stå till förfogande under budgetåret 1957/58.

Det föreliggande ritningsförslaget till observationspaviljong vid epidemisjukhuset synes i vissa avseenden böra ytterligare bearbetas. Erforderliga ändringar torde emellertid ej i nämnvärd grad komma att påverka de uppgivna kostnaderna mot vilka styrelsen i stort sett intet har att erinra. I den uppgivna kostnaden ingår dock ej kostnaden för reningsverk för avloppsvatten. Det undandrar sig byggnadsstyrelsens bedömande, huruvida statsbidrag skall utgå till detta byggnadsföretag.

Departementschefen

Såsom förhandlingskommissionen framhållit talar vissa skäl för att direktionens anslagsframställning icke bör upptagas till slutlig prövning, förrän klarhet vunnits rörande den framtida kostnadsfördelningen mellan staten och landstinget i fråga om byggnadsarbeten vid lasarettet i Lund. Då emellertid ett dylikt förfarande icke blott kan befaras medföra, att vissa för lasarettet och därmed den medicinska undervisningen nödvändiga byggnadsföretag ställs på framtiden, utan även måste anses innebära ett åsidosättande av landstingets intressen, har jag ansett mig böra upptaga de gjorda åskandena till prövning i enlighet med de grunder för statsbidrag, som hittills tillämpats. Jag har härvid ansett mig böra förorda, att staten bidrager med halva kostnaden för följande byggnadsföretag, nämligen installation av dels röntgenavdelning inom kvinnokliniken dels ock framkallningsmaskin inom röntgendiagnostiska avdelningen I, anordnande av ny ångförbindelse mellan norra och södra panncentralen, omläggning av vattenledningssystemet samt ytterligare lokaler för centrallaboratoriet. Jag tillstyrker dessutom, att återstoden av å staten fallande del av kostnaden för om- och tillbyggnad av kvinnokliniken anvisas för nästa budgetår. Någon medelsanvisning för bestridande av kostnaderna för övriga av direktionen angivna byggnadsföretag är jag icke beredd att nu förorda. Frågan om och i vilken utsträckning staten bör bidraga till kostnaderna för dessa arbeten, torde få upptagas till prövning i samband med pågående förhandlingar mellan landstinget och förhandlingskommissionen. Jag tillstyrker sålunda, att med anledning av direktionens framställning för nästa budgetår anvisas (15 280 + 1 000 + 120 000 + 21 000 + 8 000 + 116 197) 281 477 kronor. Det är mig angeläget framhålla, att vad jag sålunda föreslagit icke till någon del får anses prejudicerande för förhandlingskommissionen vid dess fortsatta arbete.

I likhet med förhandlingskommissionen och universitetskanslern anser jag mig icke kunna förorda någon medelsanvisning för installation av hissar i epidemisjukhuset.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen uppskattas numera kostnaden för centralblockets uppförande i en första byggnadsetapp till 8 300 000 kronor mot tidigare beräknade 6 603 000 kronor. Av merkost-

naden är 700 000 kronor att hänföra till inträffad prisstegring. Av återstoden beror 897 000 kronor på vissa ändringar i tidigare upprättat byggnadsprogram medan 100 000 kronor belöper på av byggnadsstyrelsen uppskattad kostnadsökning med hänsyn till den tekniska utvecklingen. Jag tillstyrker, att hälften av de verkliga merkostnaderna gäldas av staten med undantag för den del av dessa kostnader, som hänför sig till anordnande av en planerad sjukgymnastskola samt vissa yttre arbeten. Frågan om och i vilken utsträckning staten bör bidra till sistnämnda kostnader torde senare få upptagas till prövning. I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag, att 1 800 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår för fullföljande av etapp I av centralblocket.

Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört är jag icke nu beredd att förorda anvisande av medel för påbörjande av etapp II av centralblocket.

För påbörjande av etapp I av centralköket har för innevarande budgetår anvisats ett statsbidrag av 500 000 kronor. Jag förordar, att för fullföljande av byggnadsföretaget för nästa budgetår anvisas 650 000 kronor men har därmed icke tagit ställning till frågan, huruvida samtliga uppgivna kostnader för detsamma bör vara statsbidragsberättigade.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 uppdrog chefen för ecklesiastikdepartementet den 5 september 1955 åt förhandlingskommissionen att upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting rörande landstingets medverkan till understödjande av forskardocentens vid universitetet i Lund Nils Alwall verksamhet. Efter slutförda förhandlingar överlämnade kommissionen med skrivelse den 17 januari 1956 utredning och förslag i ärendet. Av utredningen framgick, att landstinget, därest en professur inrättades för Alwall, vore berett att medverka till inrättande av en med professuren förenad överläkarbefattning vid lasarettet i Lund ävensom ikläda sig halva kostnaden för erforderliga byggnadsarbeten, vilka preliminärt kostnadsberäknats till 515 000 kronor. Förslag om inrättande för Alwall av en personlig professur i medicin, särskilt njursjukdomar, har tidigare denna dag efter föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet förelagts riksdagen. I anslutning härtill förordar jag, att medel för nästa budgetår anvisas för föreslagen till- och ombyggnad av medicinska kliniken, vilka byggnadsarbeten numera kostnadsberäknats till 730 000 kronor. Då jag icke finner anledning till erinran mot kostnadsberäkningarna, tillstyrker jag, att för nästa budgetår för anordnande av en särskild avdelning för njursjukdomar anvisas ett belopp av 365 000 kronor.

Någon medelsanvisning till bestridande av kostnaderna för uppförande av en observationspaviljong vid epidemisjukhuset anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Enligt mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Malmöhus läns landsting, å andra sidan, träffad överenskommelse om dispositionen av viss tomtmark i Lunds stad m. m. skall staten bidra med hälften av kostnaderna för uppförande å norra lasarettsområdet av en ny förvaltningsbygg-

nad (se prop. nr 107/1948). Som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har hälso- och sjukvårdsberedningen nu framlagt förslag till ny administrationsbyggnad. Kostnaden har beräknats till 4 700 000 kronor. Såsom 1955 års läkarutbildningsutredning framhållit i sitt den 29 augusti 1956 avlämnade betänkande rörande kliniska utbildningsplatser för blivande läkare är det ur undervisningens synpunkt angeläget, att den planerade administrationsbyggnaden snarast kommer till stånd. Jag föreslår därför, att för nästa budgetår för påbörjande av detta byggnadsföretag anvisas 675 000 kronor.

För vissa omändringsarbeten inom röntgendiagnostiska avdelningen I tillstyrker jag slutligen anvisande av 3 400 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle statsbidraget för nästa budgetår uppgå till (281 477 + 1 800 000 + 650 000 + 365 000 + 675 000 + 3 400) 3 774 877, vilket belopp torde böra avrundas till 3 775 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 3 775 000 kronor.

[69] 66. Bidrag till Malmö allmänna sjukhus

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 100 000	2 213 098
1956/57 (statsliggaren s. 1050)	2 628 000	
1957/58 (förslag)	2 735 000	

Genom beslut den 3 oktober 1952 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten, å ena, samt Malmö stad, å andra sidan, angående anordnande av medicinsk undervisning vid Malmö allmänna sjukhus. Enligt detta avtal, beträffande vars närmare innehåll torde få hänvisas till propositionen nr 148/1952 (s. 38—41 och 46), skall staten bidraga med en tredjedel av löne- och pensionskostnaderna för viss läkarpersonal vid de genom avtalet upplåtta anläggningarna. För sådana byggnader för undervisnings- och forskningsändamål, som tillkommit eller må tillkomma efter den 30 juni 1950, skall staten härjämte erlægga byggnads- och utrustningsbidrag med 25 procent av de verkliga totalkostnaderna för anläggningarnas färdigställande och utrustning. Bidrag med 25 procent av de verkliga totalkostnaderna skall jämväl utgå dels till efter den 30 juni 1950 verkställda ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnader, använda för undervisnings- och forskningsändamål, i den mån fråga ej är om årligt underhåll, ävensom för utrustning i samband härmed, dels ock till samtliga efter nämnda datum utförda, för sjukhuset eller del därav gemensamma anläggningar, vilka direkt eller indirekt betjänar lokal, som användes för medicinsk-klinisk undervisning och forskning. Staten skall vidare årligen bidraga med ett belopp, motsvarande 10 procent av den del av sjukhusets driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på samt-

liga undervisningsklinikers vårdplatser. Slutligen åligger det staten att utgiva ersättning med 25 procent av anskaffningskostnaden för utrustning, som har sammanhang med undervisning och forskning och som tillkommit utan samband med byggnadsarbete.

1956 års riksdag har vidare godkänt vissa grunder för samarbete med Malmö stad rörande medicinsk undervisning vid de patologiska och bakteriologiska institutionerna vid Malmö allmänna sjukhus (prop. nr 94/1956 s. 29—35).

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, beräknas statens bidrag för läkarlöner under kalenderåret 1957 till 584 000 kronor. De totala driftkostnaderna uppskattas till 26 690 000 kronor. Sedan totalkostnaden minskats med vissa löne- och pensionskostnader, har återstoden, 24 863 000 kronor, dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 425 000. Kvoten 58 kronor 50 öre utgör kostnaden per vård dag. Då antalet vård dagar vid undervisningskliniker uppskattas till 260 000, skulle den på dessa kliniker belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra $(260\,000 \times 58:50)$ 15 210 000 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidra till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 1 521 000 kronor.

Enligt vad jag vidare inhämtat erfordras under år 1957 för uppförande och utrustning av patologisk-bakteriologisk avdelning 1 800 000 kronor. För ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten inom vissa undervisningskliniker och gemensamma anläggningar beräknas ett medelsbehov av 420 000 kronor. Härtill kommer ett belopp av 300 000 kronor för anskaffning av instrument och annan utrustning till vissa undervisningskliniker. Sammanlagt skulle alltså för byggnader och utrustning erfordras $(1\,800\,000 + 420\,000 + 300\,000)$ 2 520 000 kronor, varav statens andel utgör 630 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda till $(584\,000 + 1\,521\,000 + 630\,000)$ 2 735 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmö allmänna sjukhus* för budgetåret 1957/58 anvisas ett förslagsanslag av 2 735 000 kronor.

[70] 67. Bidrag till Göteborgs stad till driften av för undervisningsändamål upplåttna sjukhus

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 480 000	1 800 000
1956/57 (statsliggaren s. 1050)	2 900 000	
1957/58 (förslag)	3 200 000	

Jämlikt gällande avtal mellan staten och Göteborgs stad angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg (se prop. nr 221/1948) skall

staten såsom bidrag till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus årligen erlægga 10 procent av den del av driftkostnaden vid resp. sjukhus, som efter antalet vård dagar belöper på för undervisningen disponerade vårdplatser. Den driftkostnad, som lägges till grund för beräkningen av statens bidrag, skall omfatta följande utgifter: avlöningar, pensioner m. m. till personal, som icke är uppförd på universitetets stat, expeditions-kostnader, diverse läkemedel, förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, kosthåll, värme, elektrisk energi, lyse och vatten, tvätt och renhållning, inventariers underhåll och komplettering, fastigheters underhåll samt hyror. Summan av angivna utgifter fördelas på summan av vård dagarna vid resp. sjukhus. Den sålunda erhållna kostnaden per vård dag (dagkostnaden) lägges till grund för beräkningen av statens bidrag under iakttagande av att den icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid undervisnings-sjukhusen. För vissa i avtalet angivna vårdplatser utgår icke något drift-bidrag.

Yrkande

Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet (skr. 22/10 1956) föreslår, att anslaget uppföres med 3 465 000 kronor.

Motiv

Antalet vård dagar vid de till Sahlgrenska sjukhuset anknutna undervisningsklinikerna har för år 1957 uppskattats till 477 784 innebärande en ökning i förhållande till år 1956 med cirka 11 100 vård dagar. Enligt sjukhusdirektionens beräkningar kommer kostnaden per vård dag vid Sahlgrenska sjukhuset att under år 1957 uppgå till 66 kronor. Statsbidraget skall emellertid enligt gällande avtal beräknas på grundval av medeldag-kostnaden för samtliga rikets undervisningssjukhus, vilken kostnad av sjukhusdirektionen beräknats till 60 kronor. Statsbidraget till klinikerna vid Sahlgrenska sjukhuset för år 1957 kan sålunda beräknas till 10 procent av $(477\,784 \times 60)$ i runt tal 2 900 000 kronor.

Den dermato-venereologiska klinikens 99 vårdplatser beräknas bli utnyttjade under tillhoppa 31 000 vård dagar. Dagkostnaden har uppskattats till 44 kronor. Det statliga bidraget till denna klinik har därför uppskattats till 10 procent av $(31\,000 \times 44)$ 136 400 kronor.

Antalet underhållsdagar vid den pediatrika kliniken beräknas till 24 000. Dagkostnaden uppskattas till minst 66 kronor. Då bidraget utgår med hänsyn till medeldagkostnaden för samtliga rikets undervisningssjukhus, vilken kostnad uppskattats till 60 kronor, har statsbidraget till pediatrika klini-kens driftkostnader beräknats till 10 procent av $(24\,000 \times 60)$ 144 000 kronor.

Sjukhusdirektionen har i skrivelse den 8 september 1956 framhållit, att vid beräkningen av dagkostnaden tillägg hittills icke gjorts för pensions-

kostnader, ehuru dessa enligt gällande avtal skall medräknas. Fr. o. m. år 1957 kommer emellertid i sjukhusdirektionens budget att under varje institution upptagas en försäkringstekniskt beräknad pensionsavgift att erläggas till stadens finansförvaltning, som i gengäld övertager utbetalningen av beviljade kommunala pensioner. Denna pensionsavgift, inklusive den, som erlägges till statens pensionsanstalt, beräknas för stadens undervisningssjukhus uppgå till 5 kronor 29 öre per vård dag. Då det kan förut sättas, att ungefär samma pensionskostnader föreligger vid landets övriga undervisningssjukhus, skulle detta innebära en ökning av statsbidraget med cirka 282 000 kronor.

Konsistoriet har med hänsyn till stadgandet i punkt 29 av 1948 års avtal och efter inhämtande, att pensionskostnader icke ingår i det ovan angivna medeldagspriset per vårdplats vid rikets undervisningssjukhus, funnit skäligt, att bidrag till staden utgår med 10 procent av de beräknade pensionskostnaderna per vård dag eller med i runt tal 282 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till (2 900 000 + 136 400 + 144 000 + 282 000) i runt tal 3 465 000 kronor.

Departementschefen

Jag uppskattar medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 3 200 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Göteborgs stad till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 200 000 kronor.

[71] 68. *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg m. m.* För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor (statsliggaren s. 1050). Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 2 569 500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg m. m.* för budgetåret 1957/58 beräkna ett reservationsanslag av 2 569 500 kronor.

Övriga egentliga sjukvårdsanstalter

[72] 69. Vissa bidrag till lasarett m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	10 200	10 172
1956/57 (statsliggaren s. 1051)	10 200	
1957/58 (förslag)	10 200	

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa bidrag till lasarett m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 10 200 kronor.

[73] 70. Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m. Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 200 000 kronor (statsliggaren s. 1051). Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns en reservation på anslaget av 558 284 kronor.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med 300 000 kronor.

Motiv

Efter frånräknande av beviljade men ej utbetalade bidrag finnes på anslaget ett disponibelt belopp av 405 783 kronor. Kungl. Maj:t har under prövning tre ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av 580 000 kronor. För tillgodoseende av två hos styrelsen inneliggande framställningar torde vidare komma att erfordras statsbidrag med sammanlagt 124 750 kronor. Om statsbidrag beviljas för alla nu nämnda företag, föreligger ett medelsbehov av (580 000 + 124 750 — 405 783) 298 967 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning på anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest, att ett anslag av 300 000 kronor anvisas.

Departementschefen

Med hänsyn till den eftersläpning, som visat sig föreligga i fråga om uttagandet av statsbidrag, anser jag mig böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[74] 71. **Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	950 000	985 623
1955/56	1 100 000	1 244 893
1956/57 (statsliggaren s. 1051)	1 100 000	
1957/58 (förslag)	1 100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 1 569 vårdplatser under år 1957, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 094 032 kronor. Med hänsyn till hos styrelsen inneliggande ansökningar bör bidrag beräknas för ytterligare minst 58 vårdplatser, motsvarande ett belopp av 45 210 kronor. I enlighet härmed uppskattas det sammanlagda medelsbehovet till (1 094 032 + 45 210) 1 139 242 kronor eller i runt tal 1 100 000 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[75] 72. **Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.** Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 392 000 kronor (statsliggaren s. 1052). Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns en reservation på anslaget av 469 361 kronor.

Yrkanden

I. I skrivelse den 31 augusti 1956 hemställer *medicinalstyrelsen* om anvisande av *dels* 7 887 kronor för täckande av visst underskott, *dels ock* 119 000 kronor för vissa byggnadsarbeten vid Apelvikens kustsanatorium.

II. I skrivelse den 12 oktober 1956 hemställer *direktionen för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium* om bidrag med 7 543 kronor för täckande av vissa merkostnader för anordnande av två vattenbassänger vid sanatoriet.

Motiv

I. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats reservationen samt vissa av Kungl. Maj:t föreskrivna återbetalningar av uppburna bygg-

nadsbidrag verkstälts, uppkommer på anslaget ett underskott av 7 887 kronor.

För genomförande i en första etapp av uppförande och inredning av ny köksbyggnad vid Apelvikens kustsanatorium har för budgetåren 1955/56 och 1956/57 anvisats 375 000 resp. 466 000 kronor. För återstående byggnadsarbeten, som måste utföras i omedelbart samband med den första etappen, erfordras en medelstildelning av 119 000 kronor.

II. Genom beslut av 1954 års riksdag beviljades föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium statsbidrag med högst 80 000 kronor för bestridande av kostnaderna för anordnande av två vattenbassänger för behandling av barnförlammningspatienter. Sedan bassängerna färdigstälts, har anläggningskostnaderna visat sig uppgå till 87 543 kronor. Föreningen saknar medel för täckande av den uppkomna merkostnaden.

Yttranden

I. Statskontoret anför.

Till följd av den successivt sjunkande beläggningen å kustsanatorierna har fråga uppkommit om den framtida användningen av anstalterna. Då statskontoret förutsätter, att under alla förhållanden ett av kustsanatorierna alltjämt kommer att erfordras för vård av kirurgisk tuberkulos och att i så fall Apelvikens sanatorium med hänsyn till redan påbörjad modernisering i första hand kommer i fråga, har ämbetsverket icke något att erinra mot att äskade medel ställes till förfogande för återstående arbeten.

Byggnadsstyrelsen motsätter sig icke, att köksbyggnaden uppföres enligt nu föreliggande ritningar. Styrelsen har tidigare framhållit, att kostnaderna för byggnadsföretaget måste anses lågt beräknade. Då det i samband med överarbetningen av byggnadsförslaget icke syntes möjligt att göra några begränsningar i kostnadsbesparande syfte samt prisnivån stigit efter uppgörandet av tidigare kostnadsberäkningar, anser styrelsen kostnaderna för byggnadsföretaget nu böra beräknas till 1 160 000 kronor.

II. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker, att föreningen beviljas ytterligare bidrag. Kostnaderna för vissa målningsarbeten torde dock enligt styrelsens mening kunna bestridas inom ramen för tillgängliga medel för löpande fastighetsunderhåll. Styrelsen föreslår vidare, att kostnaden för avlönande av sekreterare i den av direktionen tillsatta byggnadskommittén avräknas, när uppdraget kunnat fullgöras av en tjänsteman vid sanatoriet utan särskild ersättning. Med beaktande härav torde bidraget kunna begränsas till 6 500 kronor.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att i de tidigare kostnadsberäkningarna icke medtagits belopp för projektering och kontroll av byggnadsarbeten och elinstallation. Kostnaderna härför kan enligt styrelsens mening beräknas till minst 6 000 kronor. Prisslegringen inom byggnadsfacket torde vidare ha föranlett en kostnadsökning av minst 4 000 kronor.

Departementschefen

För uppförande och inredning i en första etapp av en ny köksbyggnad vid Apelvikens kustsanatorium har hittills anvisats statsbidrag med tillhopa 841 000 kronor. De arbeten, som omfattas av medicinalstyrelsens nu framlagda förslag, avser uppförande av kafé- och butiksbyggnad, vissa målningsarbeten, anordnande av ny transport- och rörkulvert samt vissa planeringsarbeten. Jag anser mig icke kunna tillstyrka, att medel ställes till förfogande för uppförande av kafé- och butiksbyggnaden, vilken kostnadsberäknats till 59 000 kronor. Däremot tillstyrker jag anvisande av 60 000 kronor för övriga av medicinalstyrelsen föreslagna arbeten.

Den av direktionen för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium gjorda framställningen om bidrag till vissa merkostnader för anläggande av två vattenbassänger vid sanatoriet anser jag mig såtillvida kunna biträda som jag förordar anvisande av 5 500 kronor för ändamålet.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till (7 887 + 60 000 + 5 500) i runt tal 73 400 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 73 400 kronor.

[76] 73. Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	4 400 000	4 458 895
1955/56	5 000 000	4 006 255
1956/57 (statsliggaren s. 1052)	4 400 000	
1957/58 (förslag)	3 700 000	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen hemställer i skrivelser den 26 oktober 1955 och den 31 augusti 1956, dels att gällande bidragsgrunder i vissa hänseenden ändras, dels ock att anslaget nedräknas med 700 000 kronor.

Motiv

Jämlikt kungörelsen den 22 juni 1939 angående statsbidrag till driftkostnaderna vid anstalter för lungtuberkulos utgår statsbidrag för A-anstalt med en krona 75 öre samt för B-anstalt med en krona 50 öre, allt för dag och patient, som vårdas å allmän sal eller därmed likställt rum. Ett efter en särskild formel beräknat förhöjt bidrag utgår emellertid, därest inom landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, medeltalet för tuberkulosdödligheten under den senaste femårsperiod, för vilken officiella siffror finnes tillgängliga, med mer än 25 procent överstiger motsvarande medeltal för hela riket.

Medan år 1939 antalet A-platser utgjorde 6 404 och B-platser 1 737, beräknar styrelsen antalet vårdplatser under nästa budgetår till 6 992 resp. 259. Den faktiska genomsnittskostnaden per underhållsdag och plats var under år 1955 för samtliga A-anstalter 28 kronor 8 öre och för B-anstalter 26 kronor 24 öre. Med hänsyn till det förhållandevis ringa antalet vårdplatser vid B-anstalterna och den obetydliga skillnaden i genomsnittskostnaderna för vårdplatser vid A- och B-anstalter bör vid beräkning av statsbidrag för samtliga anstalter tillämpas de normer, som nu gäller för A-anstalter. Härför talar även den omständigheten, att det stora flertalet B-platser är belägna inom sjukvårdsområden, som är berättigade till förhöjt statsbidrag. Under åren 1953—1955 skulle nu föreslagna jämkning av statsbidragsgrunderna ha medfört en ökning av bidragskostnaderna med cirka 25 000 kronor per år.

Tuberkulosdödligheten är sedan länge i snabbt sjunkande och de tidigare avsevärda differenserna mellan de olika sjukhusområdenas dödlighetssiffror har alltmer utjämnats. Tuberkulossjukligheten har däremot sjunkit väsentligt långsammare och är därför ett betydligt tillförlitligare uttryck för den verkliga tuberkulosfrekvensen än dödlighetssiffrorna. Med hänsyn härtill, och då platstillgången för tuberkulospatienter numera är fullt tillräcklig, får antalet underhållsdagar anses utgöra ett rättvisare underlag för statsbidrag än dödlighetssiffrorna, som med nuvarande låga dödlighet ofta kan medföra slumpmässiga verkningar i fråga om statsbidragets storlek.

Styrelsen har funnit, att den rättvisaste beräkningsgrunden vid en anpassning av det förhöjda bidraget efter sjukligheten är antalet underhållsdagar per 1 000 invånare i procent av medeltalet sådana underhållsdagar för samtliga sjukvårdsområden. Vid fastställandet av detta procenttal torde det — då antalet underhållsdagar varierar mindre än dödlighetssiffrorna — vara tillfyllest att bygga på medeltalet för en treårsperiod, i vilken bör ingå det år, för vilket statsbidrag skall beviljas. Vidare bör procenttalet beräknas efter medeltalet för såväl folkmängd (medelfolkmängden) som underhållsdagar under treårsperioden. Därest det på detta sätt fastställda procenttalet är 125 eller lägre, synes statsbidraget böra utgå med en krona 75 öre. Vid högre procenttal skulle bidraget utgå enligt följande skala:

Underhållsdagar per 1 000 inv. i procent av medeltalet för samtliga sjukvårdsområden	Statsbidrag i kronor per underhållsdag
< 125	1: 75
126—135	2: —
136—145	2: 50
146—155	3: —
156—165	3: 50
166—175	4: —
176 >	4: 75

Vid konstruerandet av skalan har styrelsen utgått från, att de minst betungade sjukvårdsområdena skall erhålla statsbidrag till båda kategorier anstalter efter samma normer, som nu gäller för A-anstalt. Styrelsen har vidare sökt avväga skalan så, att kostnaderna för statsbidragen blir i stort sett oförändrade. Under åren 1953—1955 skulle förslaget i

dess helhet ha inneburit en minskning av statsverkets utgifter med 25 600 kronor per år. Vid utformningen av skalan har vidare å ena sidan en mindre höjning i skalans början och å andra sidan en större höjning för de mest betungade sjukvårdsområdena ansetts motiverade. Hänsyn har även tagits till önskvärdheten av, att statsbidragen till samma sjukvårdsområde icke utgår med alltför varierande belopp för under varandra följande år.

Med hänsyn till förekommande ovissa faktorer föreligger svårigheter att beräkna anslagsbehovet för år 1957 enligt angivna grunder. På grund av den sjunkande tuberkulosfrekvensen och med ledning av antalet underhållsdagar under de senaste åren (under åren 1953—1955 resp. 2 105 576, 1 986 425 och 1 837 249) synes man approximativt kunna uppskatta antalet underhållsdagar under år 1957 till cirka 1 600 000. Med hänsyn härtill torde anslaget till de anstalter för lungtuberkulos, vilka ej tillhör Konung Oscar II:s jubileumsfond, kunna beräknas till i runt tal ($1\,200\,000 \times 1:75 + 400\,000 \times 3:80$) 3 600 000 kronor. Härtill kommer kostnaderna för driften av de av vissa landsting samt Stockholms stad vid nämnda jubileumsfonds sanatorier disponerade vårdplatser, vilka kostnader för år 1957 kan beräknas uppgå till cirka 100 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet kan sålunda med ändrade bidragsgrunder uppskattas till ($3\,600\,000 + 100\,000$) 3 700 000 kronor.

Därest medicinalstyrelsens förslag icke skulle bifallas, kan medelsbehovet för bidrag enligt gällande bestämmelser till av landsting och städer utanför landsting drivna sanatorier och de vårdplatser, som disponeras av Stockholms stad och vissa landsting vid Konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier, uppskattas till ($5\,728\,685 + 185\,146$) 5 913 831 kronor. Med hänsyn till belastningen på anslaget under de två senaste budgetåren samt tuberkulosfrekvensens nedgång torde anslaget kunna nedräknas till 3 700 000 kronor.

Yttranden

Statskontoret framhåller, att den av medicinalstyrelsen föreslagna omläggningen av grunderna för statsbidragsgivningen, vilken även diskuterats i betänkandet angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården (SOU 1948: 48), synes vara ägnad att skapa större rättvisa mellan de olika sjukvårdsområdena än nu gällande regler. Ämbetsverket finner emellertid starka betänkligheter möta att, innan allmänna statsbidragsutredningen slutfört sitt uppdrag, vidtaga en så väsentlig omläggning i statsbidragssystemet som den föreslagna för ett begränsat område inom sjukvården. Statskontoret är därför icke berett tillstyrka, att någon ändring i statsbidragsgrunderna nu vidtages.

Styrelsen för svenska stadsförbundet, som tillstyrker medicinalstyrelsens förslag, anför bl. a. följande.

Medicinalstyrelsens föreliggande förslag till ändrade statsbidragsgrunder kommer icke att medföra någon ökning av statens totala bidrag till denna vårdgren och innebär icke heller någon ändring av dess nuvarande finansiering. Den föreslagna metoden att anknyta beräkningen till sjukligheten

i tuberkulos i stället för som nu till dödligheten kommer dock otvivelaktigt att ge ett rättvisare underlag för statsbidragets fördelning de olika sjukvårdsområdena emellan. Såvitt de verkställda beräkningarna utvisar, synes resultatet ur ekonomisk synpunkt för de olika huvudmännen icke vara av någon nämnvärd betydelse.

Styrelsen för svenska landstingsförbundet ansluter sig till förslaget, att någon skillnad i statsbidragshänseende ej längre skall göras mellan A-anstalter och B-anstalter. Tuberkulosdödligheten är numera ett dåligt mått på de kostnader en huvudman får vidkännas för att bekämpa sjukdomen. Även enligt styrelsens mening föreligger därför skäl, att man överger det nuvarande systemet och i stället knyter det extra bidraget till vårddagarnas antal. Ej heller har styrelsen funnit anledning till erinran mot den föreslagna utformningen av grunderna för det extra statsbidraget. I likhet med medicinalstyrelsen vill styrelsen understryka, att de nya grunderna icke bör få leda till någon minskning av nu utgående totalbelopp. Även om en viss omfördelning av de olika sjukvårdsområdena tillkommande belopp blir en nödvändig följd, bör beaktas, att differenserna hålles inom skäligen gränser.

Allmänna statsbidragsutredningen förklarar sig icke kunna göra något uttalande om, huruvida förslagets genomförande kan utgöra något hinder för en kommande översyn av de statliga bidragen till landstingen, enär utredningen ej sysslat med frågan om statsbidragen till landstingen. Det synes dock utredningen, som om något sådant hinder icke skulle föreligga.

Departementschefen

Jag delar den av medicinalstyrelsen uttalade uppfattningen, att nuvarande skillnad i statsbidragshänseende mellan A- och B-anstalter icke längre är av omständigheterna motiverad. Med hänsyn härtill och då medicinalstyrelsens förslag i denna del lämnats utan erinran av landstingsförbundet och stadsförbundet, förordar jag, att ett enhetligt statsbidrag med en krona 75 öre införes.

Vad härefter angår medicinalstyrelsens förslag till ändrade grunder för beräkning av det särskilda tuberkulostillägget synes det mig i princip riktigt, att bidraget anknytes till de åtgärder, som vidtages för tuberkulosens bekämpande. Detta registreras bl. a. genom antalet vårddagar inom ifrågasvarande specialitet. Intill dess vården helt utbyggt, har emellertid en anknytning av tillägget till vårddagsbegreppet icke lämpligen kunnat ske. Man har därför måst söka en annan norm och därvid valt tuberkulosdödligheten. Vårdgrenen är numera fullt utbyggd. Med anledning härav synes hinder icke nu möta mot ett genomförande av medicinalstyrelsens förslag, som synes mig ägnat att medföra en rättvisare fördelning av bidragen mellan sjukvårdsområdena än nu gällande regler. Jag tillstyrker därför, att gällande statsbidragsregler ändras på sätt medicinalstyrelsen föreslagit.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag intet att erinra.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

a) godkänna de ändrade grunder för driftbidrag till anstalter för lungtuberkulos, som av mig förordats, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1958;

b) till *Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000 kronor.

[77] 74. *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	3 160 000	1 012 931
1955/56	1 400 000	27 376
1956/57 (statsliggaren s. 1052)	440 000	
1957/58 (förslag)	350 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Utgifterna under budgetåret 1955/56 fördelade sig sålunda:

Driftbidrag	267 650
Bidrag till stödjebandage och proteser	83 573
» » täckande av driftunderskott	2 554 587
Retroaktivavgifter till statens pensionsanstalt	490 800
	<hr/>
	Summa kronor 3 396 610

Det å anslaget utestående förskottet minskade under samma budgetår med 3 369 234 kronor, varför nettobelastningen uppgått till (3 396 610 — 3 369 234) 27 376 kronor.

I driftbidrag för nästa budgetår till Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier med sammanlagt 292 vårdplatser för kirurgisk tuberkulos erfordras (292 × 3: 25 × 365) i runt tal 345 000 kronor. Till avdelningarna för kirurgisk tuberkulos vid S:t Görans sjukhus beräknas ett driftbidrag av oförändrat 20 000 kronor. Det sammanlagda bidragsbeloppet uppgår sålunda till (345 000 + 20 000) 365 000 kronor.

Utgifterna för bidrag till stödjebandage och proteser har under budgetåret 1955/56 uppgått till cirka 84 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till nästföregående budgetår med i runt tal 20 000 kronor. Detta beror främst på förhöjning av bidraget från $\frac{2}{3}$ till $\frac{3}{4}$ av kostnaderna för bandage eller proteser samt en viss ökning av den polikliniska verksamheten

vid anstalterna. Med hänsyn härtill uppskattas medelsbehovet till 85 000 kronor.

Från förevarande anslag utgår jämväl bidrag till resor för vissa patienter vid Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier samt till resor för följeslagare eller vårdare. Utgifterna för detta ändamål torde kunna rymmas inom ramen för övriga statsbidragsposter under anslaget.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1957/58 uppgår alltså till (365 000 + 85 000) 450 000 kronor. Med hänsyn till att kustsanatorierna under det senaste budgetåret icke haft full beläggning av patienter, lidande av kirurgisk tuberkulos, torde dock anslaget kunna upptagas med oförändrat belopp, 440 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen avslutningsvis åberopat i sin framställning anser jag tillfyllest, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 350 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[78] 75. *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna.* Under detta anslag har under en följd av år på grund av framställningar i varje särskilt fall medel anvisats för byggnadsarbeten vid jubileumsfondens sanatorier. För innevarande budgetår har anvisats ett reservationsanslag av 100 kronor (statsliggaren s. 1053).

Yrkande

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 11/9 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

1955 års riksdag har medgivit, att för ombyggnad av befintlig reningsanläggning för avloppsvatten vid Hessleby sanatorium finge tagas i anspråk ett belopp av 90 000 kronor av medel, som tillgodoförts anslaget genom överlåtelse av Hålahults sanatorium. För ombyggnadsarbetets slutförande är ytterligare medel erforderliga. För den händelse Hessleby sanatorium framtiden skall användas såsom specialanstalt för alkoholskadade tuberkulossjuka torde även andra byggnadsarbeten erfordras vid sanatoriet. Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten torde emellertid kunna bestridas av det belopp om 499 398 kronor, som finnes disponibelt på anslaget, varför detsamma för nästa budgetår bör uppföras med allenast ett formellt belopp av 100 kronor.

Departementschefen

Överstyrelsens anmälan om ytterligare medelsbehov för ombyggnad av den befintliga reningsanläggningen vid Hesseby sanatorium har närmare utvecklats i en den 15 november 1956 dagtecknad framställning, vari överstyrelsen hemställt om medgivande att av på anslaget tillgängliga medel taga i anspråk ett belopp av högst 84 000 kronor för ändamålet. Till stöd för framställningen har överstyrelsen anfört bl. a., att tidigare upprättat förslag till ombyggnad visserligen avsett att giva anläggningen samma effektivitet som reningsanläggningarna vid de statliga sinnessjukhusens tuberkulosavdelningar, men att kravet på reningsanläggningar för avloppsvatten sedermera skärpts. Nu föreliggande ombyggnadsförslag toge vidare hänsyn till vissa från de lokala hälsovårdsmyndigheternas sida numera framförda önskemål.

Jag förordar, att ombyggnaden av reningsanläggningen kommer till stånd i enlighet med nu föreliggande förslag. För ändamålet torde av på anslaget disponibla medel få tagas i anspråk det ytterligare belopp, som kan komma att tillstyrkas av byggnadsstyrelsen vid dess granskning av föreliggande förslag, dock högst 84 000 kronor. Anslaget synes i enlighet med överstyrelsens förslag böra för nästa budgetår uppföras med allenast ett formellt belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100
kronor.

[79] 76. **Bidrag till driften av folksanatorierna**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	355 000	355 000
1955/56	100	100
1956/57 (statsliggaren s. 1053)	100 000	
1957/58 (förslag)	180 000	

Yrkande

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 11/9 1956) hemställer, att anslaget uppföres med 180 000 kronor.

Motiv

Till driften av folksanatorierna har statsbidrag för vart och ett av de senaste åren utgått med 200 000 kronor med avdrag för det överskott, som sanatoriernas drift medfört under det närmast föregående budgetåret, resp. tillägg av det driftunderskott, som uppkommit vid sanatoriernas drift under samma budgetår. Av fondens vinst- och förlustkonto för budgetåret 1955/56 framgår, att ett driftöverskott å 20 486 kronor 31 öre uppkommit.

Enligt angivna grunder beräknas statsbidragsbehovet för budgetåret 1957/58 till (200 000 — 20 486) i runt tal 180 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att de förslag, som kan komma att framläggas av nykterhetsvårdutredningen rörande en eventuell ändrad framtida användning av Hessleby sanatorium, kan påkalla en ändring av hittills tillämpade grunder för statsbidrag till driften av folksanatorierna.

Departementschefen

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folksanatorierna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 180 000 kronor.

[80] 77. Behandling av vissa lupuspatienter från landsorten

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	75 000	21 124
1955/56	75 000	7 028
1956/57 (statsliggaren s. 1054)	75 000	
1957/58 (förslag)	10 000	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, dels att ersättning må fr. o. m. den 1 juli 1956 utgå jämväl för i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar intill ett belopp av högst 10 000 kronor för år, dels ock att anslaget nedsättes till 20 000 kronor.

Motiv

I skrivelse den 2 maj 1956 har Stockholms stads sjukhusdirektion hemställt om sådan ändring av grunderna för ersättning av statsmedel för meddelad kemoterapi av vissa lupuspatienter vid Finseninstitutet å S:t Görans sjukhus i Stockholm att med retroaktiv giltighet fr. o. m. den 1 juli 1951 däri jämväl måtte innefattas ersättning för i samband med meddelad kemoterapi utförda laboratorie- och kontrollundersökningar. Sjukhusdirektionen har härvid framhållit, att antalet sådana laboratorieundersökningar under tiden 1 juli 1951—31 december 1955 uppgått till 6 530. Kostnaderna härför samt för erforderliga kontrollundersökningar har uppgått till 36 285 kronor. Enligt sjukhusdirektionens mening bör sjukhuset vara berättigat till ersättning för samtliga kostnader i samband med behandling av ifrågavarande klientel. Då de patienter varom här är fråga utgöres av landsortsbor, beträffande vilka staden icke har någon vårdskyldighet, torde staden, därest staten icke är villig att ersätta staden sjukhusets självkostnader, komma att taga under övervägande, huruvida behandling framdeles skall meddelas utomlänspatienter. Sjukhusdirektio-

nen har vidare erinrat om, att enligt beslut av 1951 års riksdag statsbidrag må utgå jämväl för vid ljusinstitut ordinerad kemoterapi med preparat, som av medicinalstyrelsen godkännes för ändamålet. Ersättning för erforderliga preparat har hittills efter rekvisition utbetalats av medicinalstyrelsen. Sedan förordningen angående kostnadsfria eller prisned-satta läkemedel trätt i kraft den 1 januari 1955, har patienterna emellertid att själva uthämta erforderliga preparat från apotek. Ersättning för vid kemoterapeutisk behandling använda preparat rekvireras följaktligen ej längre från medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen erinrar om, att styrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåren 1953/54 och 1954/55 föreslagit, att ersättning måtte utgå jämväl för i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar. Styrelsen vidhåller sin då uttalade uppfattning och tillstyrker, att Stockholms stad, räknat fr. o. m. den 1 juli 1956, av statsmedel erhåller gottgörelse för i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar. Ersättning bör härvid utgå efter de debiterade kostnaderna för sådana undersökningar samt utbetalas för kalenderår i efterskott. Ersättningen bör i avvaktan på närmare erfarenhet rörande storleken av ifrågavarande kostnader tills vidare begränsas till 10 000 kronor per år.

Nettoutgiften å anslaget har under budgetåret 1955/56 uppgått till endast 7 028 kronor. Nämnada belastningssiffra avser ersättning för dels ljusbehandling för år 1955 med 3 878 kronor samt för tiden 1 januari—31 mars 1956 med 442 kronor, dels ock kemoterapi för år 1954 med 2 708 kronor.

Vid bifall till styrelsens förslag om utvidgning av bidragsrätten skulle anslaget för nästkommande budgetår komma att belastas med bidrag dels för ljusbehandling, dels ock för laborationer för tiden den 1 juli 1956—den 31 december 1957. Med utgångspunkt härifrån kan medelsbehovet beräknas till $(3\,878 + 1\frac{1}{2} \times 10\,000)$ i runt tal 20 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret anför.

Medicinalstyrelsen har liksom i petitaframställningar för budgetåren 1953/54 och 1954/55 hemställt, att kostnader för erforderliga laborationer i samband med kemoterapeutisk behandling av vissa lupuspatienter skall ersättas av statsmedel. Då några omständigheter, som bör föranleda statsmakterna att ändra sin ståndpunkt i denna fråga, icke synes ha tillkommit, sedan densamma senast prövades, anser sig statskontoret ej kunna tillstyrka bifall till styrelsens hemställan. Därest en utvidgning av bidragsrätten likväl skulle anses böra komma till stånd, har ämbetsverket ej något att erinra mot att de nya bestämmelserna göres tillämpliga även på kostnader för sådana redan utförda laborationer, som företagits efter den 30 juni 1956. Under förutsättning, att bidragsrätten bibehålles oförändrad, synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 5 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till vad sjukhusdirektionen numera anfört anser jag mig böra tillstyrka, att ersättning fr. o. m. den 1 juli 1957 på sätt medicinalstyrelsen föreslagit må utgå till Stockholms stad för i samband med meddelad kemoterapi erforderliga laboratorieundersökningar. Därest riksdagen ej har någon erinran mot detta förslag, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter i ämnet samt godkänna erforderliga avtal för reglering av hithörande ersättningsfrågor.

Mot medicinalstyrelsens anslagsberäkning har jag i och för sig ingen erinran. Med hänsyn till att den föreslagna utvidgningen av ersättningsrätten av mig förutsatts skola gälla först fr. o. m. den 1 juli 1957 torde emellertid medelsbehovet för ersättning för laboratorieundersökningar kunna beräknas till 5 000 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med (3 878 + 5 000) i runt tal 10 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Behandling av vissa lupuspatienter från landsorten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[81] 78. **Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter.** Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 100 000 kronor (statsliggaren s. 1054). Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns på anslaget en reservation av 418 961 kronor.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Kungl. Maj:t har beviljat ett ännu icke utbetalat bidrag å 60 000 kronor. Inom loppet av nästa budgetår kan statsbidrag komma att sökas med ett sammanlagt belopp av 1 062 500 kronor. Det totala medelsbehovet skulle alltså utgöra (60 000 + 1 062 500 — 518 961) i runt tal 600 000 kronor. Med hänsyn till såväl nuvarande begränsade möjligheter till nybyggnader för sjukvård som de stora eftersläpningar, som förekommer i fråga om uttagandet av beviljade statsbidrag, anser styrelsen tillfyllest, att anslaget för budgetåret 1957/58 uppföres med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Departementschefen

Vad det erforderliga medelsbehovet för nästa budgetår beträffar giver mig medicinalstyrelsens beräkning härav i och för sig icke anledning till erinran. Med hänsyn såväl till belastningen på anslaget under det senast förflutna budgetåret, 17 740 kronor, som till storleken av det belopp, som står till Kungl. Maj:ts disposition, torde emellertid medel ej behöva an-

visas för nästa budgetår. Jag föreslår, att anslaget uppföres med allenast ett formellt belopp av 100 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[82] 79. **Bidrag till driften av epidemivårdanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	600 000	582 838
1955/56	600 000	436 028
1956/57 (statsliggaren s. 1055)	500 000	
1957/58 (förslag)	500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, å vilka epidemilagen äger tillämpning, var enligt förste provinsiälläkarnas halvmånadsrapporter 9 187 fall år 1954 och 9 170 fall år 1955. Under första halvåret 1956 rapporterades 4 465 fall. Ett säkert bedömande av utvecklingen under andra halvåret 1956 är icke möjligt. Ehuru sjukdomsfrekvensen under de senaste åren varit relativt låg, medför dock bl. a. de livliga trafikförbindelserna med utlandet, där i flera länder epidemiska sjukdomar förekommer i stor utsträckning, samt bristerna i den allmänna och enskilda hygienien i vårt land, att oberäkneliga omslag beträffande de epidemiska sjukdomarna snabbt kan inträffa. Med hänsyn härtill samt till belastningen på anslaget under de senaste budgetåren anser styrelsen anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 500 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

[83] 80. **Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka.** Å riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 100 000 kronor (statsliggaren s. 1055). Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns en reservation på anslaget av 1 560 727 kronor.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats reservationen jämte för innevarande budgetår anvisat belopp, kan ett belopp av 634 388 kronor beräknas återstå på anslaget. Kungl. Maj:t har under prövning ansökningar om bidrag till fyra anstalter, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av sammanlagt 162 000 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för tolv hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare komma att erfordras 568 000 kronor. Av Kungl. Maj:t medgivna återbetalningar av uppburna byggnadsbidrag beräknas medföra återleverans av 41 212 kronor. Hos styrelsen inneligger därjämte en ansökan, vilken kan beräknas medföra återbetalning av 6 480 kronor. Medelsbehovet skulle alltså utgöra (162 000 + 568 000 — 41 212 — 6 480 — 634 388) 47 920 kronor. Då emellertid å ena sidan eftersläpning alltjämt föreligger i fråga om statsbidragens utbetalande och å andra sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, anser styrelsen anslaget för budgetåret 1957/58 böra uppföras med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till storleken av det belopp, som är disponibelt på anslaget, torde det vara tillräckligt att för nästa budgetår upptaga endast ett formellt belopp av 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[84] 81. Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	2 700 000	3 408 595
1955/56	3 000 000	3 648 420
1956/57 (statsliggaren s. 1056)	3 400 000	
1957/58 (förslag)	4 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med 4 500 000 kronor.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan statsbidrag beräknas utgå för 7 230 vårdplatser under år 1957 motsvarande ett sammanlagt bidrags-

belopp av 3 957 549 kronor. Hos styrelsen inneliggande ansökningar kan vidare beräknas föranleda beslut om bidrag till ytterligare 1 047 vårdplatser med 573 232 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således till (3 957 549 + 573 232) 4 530 781 kronor. Detta belopp har beräknats under förutsättning, att ifrågavarande vårdplatser fullt utnyttjas och utgör således en maximisiffra, som i och för sig medger en viss reduktion. Å andra sidan visar erfarenheten, att statsbidrag kan komma att i icke ringa utsträckning utgå jämväl för tidigare år. Härtill kommer, att man synes böra räkna med att bidrag torde komma att beviljas till vårdplatser utöver dem, för vilka i det föregående bidrag beräknats. Enligt invånartalen den 1 januari 1956 föreligger utrymme för ytterligare 1 792 statsbidragsberättigade vårdplatser. Med hänsyn härtill anser styrelsen, att anslaget icke bör upptagas till lägre belopp än 4 500 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

[85] 82. **Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	950 000	1 775 551
1956/57 (statsliggaren s. 1056)	950 000	
1957/58 (förslag)	1 100 000	

Från detta anslag utgår statsbidrag till driften av två av de tre centralanstalter för radioterapi, vilka upprättats med medel ur Konung Gustaf V:s jubileumsfond, nämligen de till lasarettet i Lund och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg anslutna anstalterna. Den tredje av dessa anstalter, vilken är ansluten till karolinska sjukhuset, drives helt såsom statlig anstalt.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med 1 000 000 kronor.

Motiv

Av de under budgetåret 1955/56 från anslaget verkställda utbetalningarna avser ett belopp av 220 173 kronor verksamheten vid göteborgsanstalten under andra halvåret 1954 och 209 636 kronor verksamheten vid samma anstalt under första halvåret 1955. För andra halvåret 1955 har

för samma anstalt rekvirerats 242 886 kronor, varav hittills endast utbetalats 175 000 kronor. För lundaanstalten har under budgetåret 1955/56 utbetalats statsbidrag för hela år 1954 med 538 483 kronor samt för hela år 1955 med 632 259 kronor. Den verkliga kostnaden för driften av nämnda anstalter under budgetåret 1955/56 uppgår sålunda rätteligen till (209 636 + 242 886 + 632 259) 1 084 781 kronor.

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser vid *lundaanstalten* utgör 80.

Utgiften per underhållsdag, d. v. s. dagkostnaden, har för år 1957 beräknats till 59 kronor 96 öre. Inkomsten för underhållsdag synes för samma år med ledning av 1955 års siffror kunna beräknas på följande sätt: genomsnittlig legosängsavgift 4 kronor 54 öre samt bidrag av vederbörande huvudman 2 kronor 50 öre. Den del av dagkostnaden, som återstår ogulden, uppgår alltså till (59: 96 — 4: 54 — 2: 50) 52 kronor 92 öre. Enligt gällande regler skall statsbidrag för denna brist utgå med 5 kronor 50 öre. I upprättat budgetförslag har antalet underhållsdagar beräknats till 28 000. Statsbidraget skulle alltså kunna uppskattas till 154 000 kronor.

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser vid *göteborgsanstalten* utgör 89. Dagkostnaden för år 1957 beräknas till 64 kronor 25 öre. Med ledning av de verkliga förhållandena under år 1955 kan den genomsnittliga inkomsten av legosängsavgiften beräknas till 4 kronor 35 öre per vård dag. Härtill kommer bidrag från huvudmannen med 3 kronor. Den del av dagkostnaden, som härefter återstår, uppgår alltså till (64: 25 — 4: 35 — 3) 56 kronor 90 öre, varå statsbidrag enligt gällande grunder skall utgå med 6 kronor. Då antalet underhållsdagar under år 1957 uppskattas till 30 700, kan dagkostnadsbidraget beräknas till 184 200 kronor.

Å statsverket belöpande kostnader för *röntgenbehandling och radium-applikation* har uppskattats till för lundaanstalten 530 213 kronor och för göteborgsanstalten 280 240 kronor eller tillhopa 810 453 kronor. För nu löpande budgetår har motsvarande kostnad beräknats uppgå till 442 066 kronor resp. 263 310 kronor eller sammanlagt 705 376 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle i enlighet med dessa beräkningar uppgå till (154 000 + 184 200 + 810 453) 1 148 653 kronor. Därutöver bör alltså ett mindre belopp finnas tillgängligt för bidrag till resekostnader m. m. Med hänsyn till den verkliga belastningen under det senast förflutna budgetåret, å ena sidan, och den osäkerhet, som vidlåder beräkningen av kostnaderna för bidrag till resor m. m., å andra sidan, synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Med hänsyn till den faktiska belastningen på anslaget under det senast förflutna budgetåret, 1 084 781 kronor, anser jag mig dock böra förorda, att anslaget för nästa

budgetår uppräknas med 150 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centralanstalter för radio-terapi* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[86] 83. **Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	75 000	356 232
1956/57 (statsliggaren s. 1057)	175 000	
1957/58 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget nedsättes med 75 000 kronor.

Motiv

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser vid avdelningen utgör numera 54. Enligt budgetförslaget för Lunds lasarett för år 1957 har antalet underhållsdagar vid avdelningen under nämnda år beräknats till 17 000. Med ett statsbidrag av 6 kronor per underhållsdag har bidragsbeloppet uppskattats till 102 000 kronor. Medicinalstyrelsen har icke funnit anledning att framställa någon erinran mot denna beräkning men anser beloppet kunna avrundas till 100 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

Vanförestalter m. m.

[87] 84. **Bidrag till vanförestalter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	11 500 000	13 667 486
1956/57 (statsliggaren s. 1057)	11 400 000	
1957/58 (förslag)	8 800 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 och 28/9 1956) föreslår, att anslaget nedräknas med 2 600 000 kronor.

II. Med skrivelse den 28 september 1956 har *medicinalstyrelsen* överlämnat av styrelsen infordrade förslag till inrättande av nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid vanförestalterna fr. o. m. den 1 juli 1957. Av styrelsen förordade förslag framgår av följande sammanställning.

1. *Vanförestalten i Stockholm (Norrbäckainstitutet):*

- a) Arvode till jourhavande styrelseledamot
- b) 5 barnsköterskor Ce 6 i st. f. 5 sjukvårdsbiträden Ce 5
- c) Höjning av arvode till direktör från 1 716 till 1 800 kronor
- d) Extraordinariesättning av 1 ungdomsledare Cg 15

2. *Vanförestalten i Hälsingborg:*

- a) 1 ungdomsledare Cg 15

3. *Vanförestalten i Göteborg:*

- a) 1 biträdande lärare Ce 20
- b) Utgår enligt a) en lärare Ca 22

4. *Vanförestalten i Härnösand:*

- a) 1 operationsbiträde med lön enligt 5 löneklassen
- b) 1 lärare Ce 22 och samtidigt förande å övergångsstat av en tjänst som lärare Ca 22
- c) 1 lärare Cg 22
- d) Extraordinariesättning av 1 ungdomsledare Cg 19

Motiv

I. Den av statsmakterna beslutade ändringen av finansieringssystemet vid vanförestalterna fr. o. m. den 1 juli 1956 innebär, att staten i princip skall bestrida kostnaderna vid anstalterna enligt av Kungl. Maj:t godkända inkomst- och utgiftsstaten. Staten skall svara för kostnaderna för samtliga verksamhetsgrenar under enskilt huvudmannaskap i den mån vårdavgifter och övriga inkomster icke förslår. Beträffande de ortopediska klinikerna skall det sagda gälla, intill dess de överförs i vederbörande landstings resp. storstads huvudmannaskap.

Sedan Kungl. Maj:t den 17 juni 1955 uppdragit åt *medicinalstyrelsen* att med berörda parter upptaga förhandlingar rörande organisationen och finansieringen av de ortopediska klinikerna, har styrelsen med skrivelse den 20 april 1956 till Kungl. Maj:t överlämnat ett av representanter för svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation och styrelserna för vanförestalterna godkänt avtalsförslag om ersättning för vård av vissa patienter å vanförestalts ortopediska klinik, avsett att ligga till grund för överenskommelser i ämnet mellan vederbörande vanförestalter och lokala huvudmän. Avtal har sedermera på grundval härav träffats mellan ifrågavarande parter med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1956.

Vidare har *medicinalstyrelsen* den 10 februari 1956 erhållit i uppdrag att förhandla med bl. a. Hälsingborgs stad angående ett övertagande från stadens sida av vanförestaltens i Hälsingborg ortopediska klinik. Ifrågavarande underhandlingar pågår f. n. och torde komma att avslutas under hösten 1956.

Nettoutgifterna på anslaget under budgetåret 1955/56 uppgick till 12 867 667 kronor. Härutöver har utestående oredovisade förskott ökat med 799 819 kronor. Den totala nettobelastningen utgör sålunda (12 867 667 + 799 819) 13 667 486 kronor.

Vad beträffar de *ortopediska klinikerna* skall staten svara för den del av kostnaderna, som överskjuter 35 kronor per vård dag, i form av under-skottstäckning, vilken kommer att utgå först under påföljande budgetår. För budgetåret 1957/58 erfordras sålunda endast medel för under inne-varande budgetår uppkommande underskott. Enligt från vanförestal-terna under hand erhållna preliminära uppgifter utgjorde vård dagskost-naden för sistförflutet budgetår i Stockholm och Göteborg cirka 45 kronor, i Hälsingborg cirka 40 kronor och i Härnösand omkring 34 kronor. Vård-dagsantalet för budgetåret 1956/57 beräknas uppgå till:

i Stockholm	.....	55 000	dagar
i Göteborg	.....	30 000	»
i Hälsingborg	.....	23 000	»

I enlighet härmed erfordras vid oförändrad prisnivå för underskotts-täckning ($55\,000 \times 10 + 30\,000 \times 10 + 23\,000 \times 5$) 965 000 kronor.

Kostnaderna för de till klinikerna hörande *poliklinikerna* inräknas nu-mera i klinikkostnaderna.

Den nuvarande utformningen av undervisningen vid anstaltens *skol-hem* avses enligt statsmakternas beslut skola tills vidare bibehållas i av-vaktan på erfarenheterna från vanförestalternas verksamhet efter deras ombildning. Nettokostnaderna för hemmen, som under budgetåret 1954/55 uppgick till 533 630 kronor, uppskattas för kommande budgetår till i runt tal 600 000 kronor.

Vidkommande vanförestalternas *yrkesskolor* har föredragande departe-mentschefen i proposition nr 135/1955 uttalat, att det nuvarande systemet med anstaltsförsörjning och fickpengar för eleverna borde ersättas med samma system med utbildnings- och familjebidrag, som tillämpas inom arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdande verksamhet i övrigt. Arbetsmark-nadsstyrelsen, som utrett frågan om utbildningshjälpens avvägning, kom-mer att föreslå, att ifrågavarande system skall tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1957. På innevarande budgetår belöpande underskott kommer dock att helt belasta förevarande anslag under budgetåret 1957/58. Med utgångs-punkt från nu tillgängliga belastningssiffror från anstalterna beräknas underskottet komma att uppgå till cirka 2 900 000 kronor.

Medelsbehovet för anstaltens *vård- och arbetshem*, för vilka kostna-derna under budgetåret 1954/55 uppgick till 225 299 kronor, uppskattas till 200 000 kronor.

Sedan de till yrkesskolor, skolhem samt vård- och arbetshem utgående fasta statsbidragen bortfallit fr. o. m. den 1 juli 1956, beräknas under-

skottet å anstalternas verksamhet öka i motsvarande grad eller med 800 000 kronor. Vidare torde den fr. o. m. samma tidpunkt genomförda fördelningen av kostnaderna för kuratorsverksamheten på de ortopediska klinikerna och yrkesskolorna föranleda en utgiftsökning med cirka 100 000 kronor.

Totalkostnaden för *stödjebandage* och *proteser* uppgick budgetåret 1955/56 till 2 204 223 kronor. Med hänsyn till det fr. o. m. den 1 januari 1956 förhöjda statsbidraget samt en viss ökad poliklinisk besöksfrekvens torde ett i förhållande till sistnämnda budgetår avsevärt förhöjt belopp erfordras. För nästkommande budgetår bör därför beräknas ett belopp av 3 000 000 kronor. Nettoutgifterna för *invalidvagnar* och *rullstolar* utgjorde budgetåret 1955/56 183 975 kronor. En tendens till ökade kostnader för dessa ortopediska hjälpmedel har under senare år alltmer gjort sig gällande. Mot bakgrunden av föregående års belastningssiffror bör bidraget uppräknas till 200 000 kronor.

Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK) har under de tre senaste budgetåren erhållit ett bidrag med 20 000 kronor årligen för befrämjande av *forskning rörande proteser och stödjebandage*. Medicinalstyrelsen föreslår, att SVCK tillerkännes samma bidrag för budgetåret 1957/58. SVCK har dessutom, i likhet med föregående år, hemställt om ett anslag å 35 000 kronor till bidrag till sin *tekniska verksamhet* för budgetåret 1957/58. Medicinalstyrelsen har frågan om ifrågasatt utvidgning av bidragsrätten till ortopediska hjälpmedel under utredning, varvid styrelsen bl. a. har att beakta vissa av föredragande departementschefen i proposition nr 135/1955 framlagda synpunkter. Denna utredning torde icke kunna slutföras under innevarande budgetår, men det oaktat anser styrelsen det synnerligen önskvärt, att medel ställes till förfogande för SVCK:s tekniska verksamhet, helst som statens bidrag till verksamheten endast utgör en mindre del av de beräknade totala kostnaderna. Enligt styrelsens mening skulle det vara beklagligt, om ifrågavarande verksamhet behövde nedläggas eller inskränkas av brist på bidrag från statens sida. Bidraget till SVCK skulle vid bifall härtill uppgå till 55 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1957/58 uppgår alltså till (965 000 + 600 000 + 2 900 000 + 200 000 + 800 000 + 100 000 + 3 000 000 + 200 000 + 55 000) i runt tal 8 800 000 kronor.

II. 1 a) Fr. o. m. den 1 juli 1957 kommer den nuvarande innehavaren av uppdraget som kassaförvaltare, för vilket utgår ett årligt arvode om 3 600 kronor, att frånträda sitt uppdrag, i samband varmed sysslan som kassaförvaltare föreslås skola avskaffas. I stället avser anstaltens styrelse att inom sig utse en jourhavande ledamot med uppgift att avlasta styrelsen vissa arbetsuppgifter samt fungera som styrelsens kontaktman i frågor rörande den löpande förvaltningen av anstalten m. m. Till den jourhavande ledamoten bör utgå ett årligt arvode om 3 600 kronor.

1 b) Den vårdbiträdespersonal, som tjänstgör vid sjukavdelningarna, är ofta på grund av den relativt låga lönesättningen helt okvalificerad. Därjämte tenderar biträdesyrket att bli ett genomgångsyrke för praktiksökande med täta personalbyten som följd. Dessa förhållanden har visat sig särskilt besvärande vid anstaltens två barnavdelningar. Vid dessa avdelningar, som omfattar 35 resp. 24 vårdplatser, tjänstgör f. n. 18½ vårdbiträden. För att underlätta möjligheterna att erhålla och i tjänsten bibehålla mera kvalificerad personal bör vid dessa avdelningar fem sjukvårdsbiträden utbytas mot lika många barnsköterskor.

1 c) Den nuvarande innehavaren av rektorstjänsten vid Norrbackainstitutets yrkesskolor i Ca 29 är tillika direktör vid institutet och åtnjuter härför ett årligt arvode om 1 716 kronor motsvarande skillnaden i årslön mellan 32 och 34 löneklasserna. Förenämnda befattningshavare kommer att avgå med pension den 1 juli 1957, efter vilken tidpunkt direktörsuppgdraget avses — under övergångstiden till dess den ortopediska kliniken utflyttats från institutet — skola såsom ett fristående uppdrag tilldelas antingen institutets rektor eller dess kamrerare. I samband härmed bör enligt medicinalstyrelsens mening arvodet avrundas uppåt till 1 800 kronor per år.

1 d) Tjänsten inrättades den 1 januari 1950 och bör därför enligt allmänt tillämpade principer göras till extra ordinarie.

2 a) Vid anstaltens elevhem tjänstgör f. n. en arvodesavlönad pensionerad kvinnlig befattningshavare som ungdomsledare. Med hänsyn till föreliggande behov bör vid den nuvarande befattningshavarens avgång inrättas en särskild tjänst som ungdomsledare.

3 a)—b) Vid yrkesskolorna finnes f. n. en avdelning med 10 elever för utbildning i radio- och televisionsyrket. Utbildningen är treårig. Då nya elever endast kan intagas vart tredje år, uppstår långa väntetider för inträdessökande. Anstalten avser därför att utvidga undervisningen till att omfatta 19 elever för att härigenom möjliggöra en mer differentierad undervisning med en ettårig linje för radiomontörer (tempoarbetare), en tvåårig linje för radioservicemän och en treårig linje för radio- och telemontörer. Härför kräves emellertid inrättandet av en biträdande lärartjänst i Ce 20. Samtidigt härmed kan en vakant lärartjänst i trikåstickning i Ca 22 indragas.

4 a) Med hänsyn till den alltmer ökade operationsverksamheten vid anstalten bör ytterligare ett operationsbiträde anställas.

4 b)—c) Vid anstaltens yrkesskolor är f. n. endast rent hantverksbetonade yrken representerade. Enligt styrelsens mening är det synnerligen angeläget att vid anstalten införa undervisning i sådana yrken, som ur elevsynpunkt är mer attraktiva. Föreslagen omläggning av undervisningen till att omfatta utbildning i radio-, televisions- och radarteknik samt i bil-elektrikerfacket skulle på längre sikt medföra bättre ekonomiskt utbyte av

yrkesskolornas verksamhet. Två lärarbefattningar inom angivna fack bör därför tillkomma. Undervisningen i skrårädderi är f. n. nedlagd av brist på elever. Utbildade elever har nödgats övergiva yrket på grund av dåliga försörjningsmöjligheter. Den nuvarande läraren i skrårädderi bör med hänsyn härtill föras på övergångsstat intill utgången av budgetåret 1959/60, då vederbörande kan pensioneras. I avvaktan härpå torde vederbörande kunna sysselsättas med beställningsarbeten från yrkesavdelningens kundkrets.

4 d) Vid anstalten finnes endast en ungdomsledartjänst. Tjänsten inrättades den 1 juli 1952. Det allt svårare invalidiserade klientelet vid yrkesskolorna medför större behov av effektiv tillsyn över anstaltsinternaten. På grund härav torde beständigheten av tjänsten ej kunna ifrågasättas, varför densamma bör extraordinariesättas.

Yttranden

I. *Arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller, att det nuvarande systemet med anstaltsförsörjning och fickpengar för eleverna enligt av styrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen avgivet förslag fr. o. m. den 1 juli 1957 bör ersättas med samma system med utbildnings- och familjebidrag, som tillämpas inom arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet i övrigt, varav bl. a. skulle följa, att kostnaderna vad gäller elevernas försörjning avlastas förevarande anslag och i stället kommer att belasta arbetsmarknadsstyrelsens anslag till arbetsvårdande verksamhet.

Departementschefen

I sitt av 1955 års riksdag godkända utlåtande nr 139 uttalade statsutskottet, att det syntes utskottet naturligt, att frågor om regleringar av tjänster och inrättande av nya tjänster vid vanförestalterna för tiden efter utgången av budgetåret 1955/56 underställdes riksdagen i samma omfattning som beträffande statliga institutioner. I 1956 års statsverksproposition (XI ht, s. 248) framhölls med anledning av detta statsutskottets uttalande, att det icke vore möjligt att redan då framlägga förslag angående sättet för reglering av tjänster och inrättande av nya tjänster samt att med hänsyn härtill och då frågan syntes böra ytterligare övervägas, med ett ställningstagande torde få tills vidare anstå.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har medicinalstyrelsen, som berett styrelserna för resp. vanförevårdsföreningar tillfälle att framlägga anstaltens önskemål i nu förevarande avseenden, inkommit med förslag till inrättande av nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid vanförestalterna fr. o. m. den 1 juli 1957. Då härigenom möjlighet föreligger att tillämpa den av statsutskottet föreslagna anordningen fr. o. m. nästa budgetår, förordar jag att så sker.

Efter prövning av medicinalstyrelsens förslag har jag beträffande *Norrbackainstitutet* ansett mig böra förorda, att fem sjukvårdsbiträden i Ce 5 utbytes mot lika många barnsköterskor i Ce 6, att till direktören utgående arvode fastställs till 1 800 kronor samt att ungdomsledaren beredes pensionsberättigad tjänst.

Vad angår *Göteborgsanstalten* vill jag meddela, att Kungl. Maj:t genom beslut den 9 november 1956 på därom gjord framställning redan medgivit inrättande fr. o. m. den 1 januari 1957 av den av medicinalstyrelsen föreslagna tjänsten som biträdande yrkeslärare inom radiofacket. Kungl. Maj:t har samtidigt föreskrivit, att tjänsten skall placeras i lönegraden Cg 20 samt att den vakanta lärartjänsten i trikåstickning skall avföras från anstaltens tjänsteförteckning.

Vid *vanföreanstalten i Härnösand* förordar jag inrättandet av föreslagna två lärartjänster inom radio- m. m. och bilelektrikerfacken. Tjänsterna bör placeras i lönegrad Cg 22. Ungdomsledartjänsten vid samma anstalt torde därjämte böra extraordinariesättas. I särskild framställning har styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Norrland hemställt, att det arvode å 1 000 kronor, som f. n. utgår till kamreraren vid Härnösandsanstalten för fullgörande av vissa honom utom tjänsten åvilande arbetsuppgifter, måtte höjas till 2 100 kronor. Därest riksdagen ej har någon erinran häremot, torde denna fråga liksom frågan om arvode till jourhavande styrelseledamot vid *Norrbackainstitutet* lämpligen få av Kungl. Maj:t prövas i samband med fastställande av inkomst- och utgiftsstaten för anstalterna för budgetåret 1957/58.

Övriga, av medicinalstyrelsen framförda förslag till personalförstärkningar eller tjänsteregleringar finner jag mig ej kunna tillstyrka.

Av mig ovan framlagda förslag kommer till följd av sättet för vanföreanstalternas finansiering icke att kostnadsmässigt påverka förevarande anslag förrän fr. o. m. budgetåret 1958/59. Vad angår anslagsberäkningen för nästa budgetår förordar jag på av medicinalstyrelsen anförda skäl, att nu utgående bidrag till svenska vanförevårdens centralkommitté uppräknas med 35 000 kronor. Med hänsyn härtill och då det sammanlagda driftunderskottet för anstalterna i de av Kungl. Maj:t för budgetåret 1956/57 fastställda inkomst- och utgiftsstaterna beräknats till 5 545 800 kronor, uppskattar jag med godtagande av medicinalstyrelsens anslagsberäkning i övrigt medelsbehovet för nästa budgetår till (5 545 800 + 3 000 000 + 200 000 + 55 000) i runt tal 8 800 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanföreanstalter m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 000 kronor.

[88] 85. Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm. Anslag för ändamålet finnes icke uppfört i gällande riksstat.

Yrkande

Styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm (skr. 27/10 1954 och 19/3 1956) hemställer, att för erforderliga arbeten inom anstalten (Norrbackainstitutet) för dess anslutning till karolinska sjukhusets värmecentral anvisas ett anslag av 210 000 kronor.

Motiv

Värme- och varmvattenförsörjningen vid Norrbackainstitutet sker medelst sex värmepannor, varav tre är avsedda för varmvatten och tre för lågtrycksånga. Samtliga dessa pannor befinner sig i starkt förslitet skick och måste inom kort ersättas. Med utgångspunkt från att i en framtid en kulvertledning för varmvatten och ånga kommer att framdragas från lungklinikerna vid karolinska sjukhuset till den blivande bebyggelsen å östra delen av sjukhusets område samt att den lämpligaste sträckningen för en dylik kulvertledning är över Norrbackainstitutets område i omedelbar närhet av institutets huvudbyggnad, har föreningen ansett det mest fördelaktigt, att institutet anslutes till denna kulvertledning. Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande, som förordat föreningens förslag, hemställde i skrivelse den 20 november 1955 om anvisande för budgetåret 1956/57 av 250 000 kronor för anordnande av berörda kulvert (1956 års statsverksproposition, bilaga 32, s. 6—8). Föredragande departementschefen ansåg sig emellertid icke för det dåvarande behöva beräkna några medel för företaget, då, enligt vad han under hand inhämtat, medeltilldelning för ändamålet kunde anstå till ett senare budgetår.

Yttranden

Centrala sjukvårdsberedningen anser det följdriktigt, att Norrbackainstitutet förses med värme från karolinska sjukhusets värmecentral, varför beredningen tillstyrker den föreslagna lösningen. Då emellertid bl. a. den planerade alkoholklinikens placering torde komma att påverka kulvertfrågan, bör karolinska sjukhusets byggnadsfrågor närmare klarläggas, innan definitiv ställning toges till kulvertens sträckning och utformning.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande framhåller, att frågan om alkoholklinikens förläggning visserligen ännu icke slutligt prövats av Kungl. Maj:t, men att denna fråga dock icke är beroende på Norrbackainstitutets anslutning till karolinska sjukhusets panncentral i vidare mån än att därvid kan ifrågasättas att ersätta ledningskulverten med en transportkulvert i sträckningen mellan lungklinikerna och alkoholkliniken.

Byggnadsstyrelsen anför.

Vid planering av utbyggandet av karolinska sjukhusets värmecentral har samråd ägt rum med styrelsens värmetekniska avdelning. Därvid har

förutsatts, att Norrbackainstitutets värmebehov skulle tillgodoses genom nämnda värmecentral. Även den av Norrbackainstitutet gjorda utredningen har skett i samråd med styrelsens värmetekniska avdelning. Då föreliggande förslag alltså tidigare granskats av styrelsen, har styrelsen självfallet icke något att erinra mot förslaget. Styrelsen har dock, med hänsyn till att de föreslagna arbetena ej är avsedda att utföras genom dess försorg, icke verkställt någon detaljgranskning av de beräknade kostnaderna.

Medicinalstyrelsen ansluter sig till det av föreningen och kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande förordade förslaget till anordnande av Norrbackainstitutets värmeförsörjning. Med hänsyn till föreningens ekonomiska ställning tillstyrker styrelsen, att statsbidrag beviljas för den verkliga kostnaden för de i samband med institutets anslutning till karolinska sjukhusets värmecentral erforderliga arbetena inom institutets byggnad, dock högst 210 000 kronor.

Departementschefen

Pannutrustningen vid vanförestaltens i Stockholm värmecentral installerades år 1934. Pannorna har under de senaste tio åren måst undergå omfattande reparationer och risken för pannhaveri är enligt under hand lämnade uppgifter överhängande. Frågan om anstaltens värmeförsörjning måste därför lösas utan dröjsmål.

Då kapaciteten hos karolinska sjukhusets värmecentral är tillräcklig för att jämväl tillgodose vanförestaltens värmebehov samt erforderlig ledningskulvert för sjukhusets eget behov avses skola framdragas i omedelbar närhet av anstaltens huvudbyggnad, finner jag en anslutning av vanförestalten till karolinska sjukhusets värmecentral innebära en ur olika synpunkter fördelaktig lösning av frågan. Mot de beräknade kostnaderna för erforderliga installationsarbeten inom anstaltens huvudbyggnad, 210 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran.

Med hänsyn till vanförestaltens ekonomiska ställning förordar jag, att kostnaderna i dess helhet bestrides av statsmedel.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag må beviljas föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm för vissa byggnadsarbeten (anslutning till karolinska sjukhusets värmecentral) vid vanförestalten därstädes med belopp, motsvarande den styrkta verkliga kostnaden härför, dock högst 210 000 kronor;

b) till *Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

[89] 86. Bidrag till resor för vanföra m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	300 000	34 861
1956/57 (statsliggaren s. 1059)	300 000	
1957/58 (förslag)	65 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget nedräknas med 235 000 kronor.

Motiv

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag endast under förutsättning, att reseersättning icke utgives av allmän sjukkasse. Belastningen på anslaget under budgetåret 1955/56 omfattar utbetalningar avseende första, andra och, beträffande vissa anstalter, tredje kvartalet 1955. Vanförelanstalternas utgifter för hela kalenderåret 1955 till resor för vanföra uppgick till sammanlagt 62 815 kronor. Med hänsyn härtill bör anslaget för nästa budgetår upptagas till i runt tal 65 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag förordar jag, att anslaget uppföres med ett till 65 000 kronor nedsatt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vanföra m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[90] 87. Bidrag till Eugeniahemmet

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	940 000	1 405 186
1956/57 (statsliggaren s. 1059)	925 000	
1957/58 (förslag)	1 230 000	

Kungl. Maj:t har den 15 juni 1956 fastställt nya grunder för finansieringen av verksamheten vid Eugeniahemmet fr. o. m. den 1 juli 1956. Hemmet är avsett att utbyggas till en centralanstalt för normalbegåvade spastiska barn.

Yrkanden

I. *Sällskapet Eugeniahemmets styrelse* (skr. 16/8 1956) hemställer om anvisande av *dels* ett förslagsanslag å 1 253 400 kronor för Eugeniahemmets drift, *dels ock* ett anslag å 1 100 000 kronor för täckande av kvarstående underskott t. o. m. den 30 juni 1956.

II. Med skrivelse den 28 september 1956 har *medicinalstyrelsen* överlämnat från sällskapet Eugeniahemmet infordrat förslag till inrättande av

nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid hemmet fr. o. m. den 1 juli 1957. Av styrelsen förordade förslag framgår av nedanstående sammanställning.

1. *Sjukavdelning*

- a) 1 överläkare Ca 33
- b) Avgår enligt a) nuvarande arvode till överläkare
- c) 1 underläkare Ce 29
- d) 1 sjuksköterska Ce 14
- e) 1 lekterapeut Ce 12
- f) 4 barnsköterskor Ce 6
- g) Uppflyttning av 1 sjukgymnast Cg 14 till Cg 15
- h) Extraordinariesättning av 1 vårdarinna Cg 7
- i) Extraordinariesättning av 4 barnsköterskor Cg 6

2. *Skolinternat*

- a) Extraordinariesättning av 10 vårdarinnor Cg 6
- b) Avgår enligt a) 8 vårdbiträden Ce 5

3. *Gemensam avdelning*

- a) Uppflyttning av 1 föreståndarinna Ca 21 till högst Ca 25

Motiv

I. Med utgångspunkt från den för budgetåret 1956/57 föreslagna staten har det erforderliga medelsbehovet för budgetåret 1957/58 beräknats till 1 253 400 kronor. Det i hemmets räkenskaper balanserade nettounder-skottet utgjorde den 30 juni 1954 i runt tal 900 000 kronor. 1951 års van-förevårdsutredning föreslog i sitt betänkande, att denna brist borde täckas av statsmedel, vilket förslag icke i princip rönt avstyrkande från remiss-instanserna. Sällskapet upprepar sin tidigare hemställan, att kvarstående underskott, som f. n. icke kan beräknas till lägre belopp än 1 100 000 kronor, måtte täckas av statsmedel.

II. 1 a)—b) Överläkaren åtnjuter f. n. arvode med belopp motsvarande högst 29 löneklassen. Statsmakterna har beslutat, att Eugeniahemmet skall utbyggas till en centralanstalt för spastikervården i landet. Med hänsyn till det större ansvar, som kommer att åvila överläkaren såsom ledare för en stab av specialister, och till de vidgade arbetsuppgifter i övrigt, som den nya organisationen kommer att medföra, bör innehavaren av över-läkartjänsten beredas en fastare anställning.

1 c) För den ortopedisk-kirurgiska vården svarar f. n. överläkaren utan biträde av annan läkarpersonal. Då klientelet omfattar cirka 180 invalidise-rade patienter, torde det icke i längden bli möjligt för överläkaren att en-sam på ett tillfredsställande sätt omhändervåra denna vård. Vid hemmet bör därför anställas en ortopediskt utbildad underläkare.

1 d) För operations- och röntgenverksamheten erfordras ytterligare en sjuksköterska i Ce 14. Innehavaren av tjänsten skall även tjänstgöra som mottagningsköterska i den polikliniska verksamheten samt avlösa de vid

de båda vårdavdelningarna tjänstgörande sjuksköterskorna, vilka nu saknar avlösare.

1 e) Spastiska barn är i särskilt hög grad i behov av en väl organiserad lekterapi. Den nu anställda lekterapeuten kan icke ensam tillgodose föreliggande behov vid både sjukavdelning och skolinternat. F. n. har de till hemmet knutna lärarna kunnat anlitas i viss utsträckning. Denna anordning kan emellertid ej fortgå i längden. På grund härav bör ytterligare en lekterapeut i Ce 12 anställas.

1 f) I samband med överlämnande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för innevarande budgetår tillstyrkte styrelsen inrättande av bl. a. åtta barnskötersketjänster i Ce 6, varvid förutsattes, att tre biträdestjänster i Ce 5 skulle indragas. Kungl. Maj:t medgav dock endast inrättandet av fyra barnskötersketjänster samt föreskrev, att de tre biträdestjänsterna skulle utgå. Hemmets sjukavdelning kan emellertid på grund av det alltmer svårskötta klientelet ej fullbeläggas med den personalförstärkning, som sålunda medgivits. Med anledning härav föreslås, att ytterligare fyra barnskötersketjänster inrättas.

1 g) Fr. o. m. den 1 juli 1956 har inrättats en tjänst som sjukgymnast i Cg 14. Med hänsyn till vad i proposition nr 124/1956 anförts rörande lönesättningen för statsanställda sjukgymnaster bör tjänsten placeras i lönegraden Cg 15 med rätt för innehavaren att på i propositionen angivna villkor uppflyttas i Cg 17.

1 h)—i) Hemmet har medgivits rätt att fr. o. m. den 1 juli 1956 inrätta dels en tjänst som vårdarinna i Cg 7, dels i punkten 1 f) ovan angivna fyra tjänster som barnsköterskor i Cg 6. Tjänsterna bör enligt styrelsens mening göras pensionsberättigade.

2 a)—b) Tio vårdarinnetjänster, som inrättats fr. o. m. den 1 juli 1956 med placering i Cg 6, bör enligt styrelsens mening extraordinariesättas. I samband med överlämnande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för innevarande budgetår tillstyrkte styrelsen inrättande vid skolinternatet av 10 nya vårdarinnetjänster under förutsättning att 8 biträdestjänster i Ce 5 utginge. Kungl. Maj:t föreskrev emellertid, att 9 biträdestjänster skulle indragas. Då styrelsen anser sig böra vidhålla sitt tidigare förslag, bör en av de indragna biträdestjänsterna åter inrättas.

3 a) Omorganisationen av Eugeniahemmet till en central spastikeranstalt samt övertagandet av skolhemmet på Lidingö utgör tillhoppa en betydande utvidgning av Eugeniahemmets verksamhet, som kommer att ytterligare öka föreståndarinnans ansvar och arbetsbörda. Då föreståndarinnan därjämte är husmoder vid hemmet, bör tjänsten ges en sådan lönegradsplacering, att man jämväl för framtiden kan tillförsäkra sig en högt kvalificerad innehavare av befattningen. Enligt styrelsens mening bör tjänsten uppflyttas till högst 25 lönegraden.

Yttranden

I. *Medicinalstyrelsen* upplyser, att utgifterna på anslaget för budgetåret 1955/56 utgjort sammanlagt 1 330 648 kronor, nämligen för hemmets drift 160 940 kronor, för stödjebandage och proteser 148 439 kronor, för fyllnadsbidrag 580 811 kronor, samt för retroaktiva pensionsavgifter till statens pensionsanstalt 440 458 kronor. Det den 1 juli 1955 oredovisade förskottet å 758 578 kronor hade den 30 juni 1956 ökat med 74 538 kronor. Nettobelastningen å anslaget för budgetåret 1955/56 utgör sålunda (1 330 648 + 74 538) 1 405 186 kronor.

Statsbidrag till Eugeniahemmets sjukavdelning skall utgå med 2 kronor per barn och dag. Då styrelsen räknar med omkring 14 000 vård dagar, erfordras 28 000 kronor för ändamålet.

Beträffande *statsbidraget till stödjebandage och proteser* framhålles, att totalkostnaden för budgetåret 1955/56 uppgick till 199 500 kronor, vilket innebär en viss nedgång i förhållande till föregående år. Med hänsyn till att verksamheten kommer att öka i samband med anstaltens omorganisation till en central spastikeranstalt och då poliklinisk behandling kan väntas ske i större utsträckning än hittills, bör anslaget utgå med oförändrat belopp, 175 000 kronor.

I fråga om bidraget till *täckning av driftunderskott* anföres bl. a.

Vid *folk- och småskoleavdelningarna* torde man med hänsyn till de preliminärt uträknade kostnaderna per vård dag för budgetåret 1955/56 (25:35 kronor) få för innevarande budgetår räkna med en vård dagskostnad av cirka 27 kronor, vilket vid ett vård dagsantal av 28 000 innebär en bruttokostnad av 756 000 kronor. Efter avdrag för vårdavgifter (28 000 × 0:50) 14 000 kronor, kan statens kostnader beräknas till 740 000 kronor.

Vid *skolhemmet på Lidingsö*, som numera övergått i Eugeniahemmets regi, beräknas vård dagskostnaden till 26 kronor 50 öre. Antalet vård dagar uppskattas till 10 000, varför kostnaden kommer att uppgå till 265 000 kronor.

Vid *vård- och arbetshemmet* uppskattas vård dagskostnaden efter avdrag av patientavgiften till 18 kronor. Med ett beräknat vård dagantal av 5 700 kommer kostnaden att uppgå till i runt tal 102 000 kronor.

Driftunderskottet uppgår således med avdrag av ett belopp om 75 000 kronor, som av sällskapet Eugeniahemmet tillskjutes, till (740 000 + 265 000 + 102 000 — 75 000) 1 032 000 kronor.

I sina anslagsäskanden föregående år uttalade styrelsen, att densamma i avvaktan på närmare erfarenhet rörande den fr. o. m. den 1 juli 1956 förändrade organisationen vid Eugeniahemmet ej vore beredd att taga ställning till förslaget om täckande av kvarstående underskott t. o. m. den 30 juni 1956. Föredragande departementschefen ansåg sig i proposition nr 135/1955 icke kunna upptaga denna fråga till prövning. Med hänsyn härtill har styrelsen icke beräknat medel för detta ändamål.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1957/58 kan således beräknas till (28 000 + 175 000 + 1 032 000) 1 235 000 kronor.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad jag tidigare under punkten 87 förordat beträffande vanförestalterna bör frågan om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1957 av nya tjänster vid Eugeniahemmet underställas riksdagens prövning.

Jag förordar, att en tjänst som överläkare i Ce 30 inrättas vid hemmet. Förslaget att inrätta en underläkartjänst i Ce 29 anser jag mig såtillvida kunna biträda som jag föreslår, att ett belopp om 12 000 kronor ställes till hemmets förfogande för arvode till en halvtidsanställd, ortopediskt utbildad läkare. Jag tillstyrker vidare, att hemmets sjukavdelning förstärkes med en sjuksköterska i Ce 14 och en barnsköterska i Ce 6. För tillgodo-seende av behovet av städhjälp vid skolhemmet på Lidingö torde böra beräknas ett belopp av 10 000 kronor.

I fråga om löneregleringar tillstyrker jag, att sjukgymnasten vid sjukavdelningen uppflyttas från Cg 14 till Cg 15/17. Jag föreslår vidare, att vår-darinne- och barnskötersketjänsterna vid samma avdelning göres pensionsberättigande. Av de tio nyinrättade extra barnskötersketjänsterna vid skolinternatet anser jag fem böra extraordinariesättas. Slutligen föreslår jag, att hemmets föreståndarinna uppflyttas från Ca 21 till Ca 23 samt att en sjuksköterska i Cg 14 vid skolinternatet överföres på extra ordinarie stat.

I övrigt har jag ej funnit mig böra biträda framförda förslag om personalförstärkningar eller tjänsteförändringar.

Vad jag sålunda förordat kommer ej att påverka medelsbehovet under anslaget förrän fr. o. m. budgetåret 1958/59.

Jag är alltjämt ej beredd att taga ställning till den gjorda hemställan om täckande av kvarstående underskott i räkenskaperna å sammanlagt 1 100 000 kronor.

Med utgångspunkt från att driftunderskottet å verksamheten i den för hemmet för budgetåret 1956/57 fastställda inkomst- och utgiftsstaten beräknats till 1 022 400 kronor och då medicinalstyrelsens anslagsberäkning i övrigt ej föranlett någon erinran från min sida uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till (28 000 + 175 000 + 1 022 400) i runt tal 1 230 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 230 000 kronor.

[91] 88. **Ombyggnad och utrustning av Eugeniahemmet.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 150 000 kronor (statsliggaren s. 1060).

Yrkande

Styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet (skr. 10/2 1956) hemställer om ett anslag av 150 000 kronor för täckande av vissa merkostnader för om- och tillbyggnad av hemmet.

Motiv

För budgetåren 1955/56 och 1956/57 har för ombyggnad av hemmets sjukavdelning anvisats tillhopa 450 000 kronor. Sedan slutliga ritningar upprättats i enlighet med anvisningar av centrala sjukvårdsberedningen och byggnadsnämnden samt anbud inkommit å byggnadsarbeten jämte värme-, vatten- och sanitetsanläggningar, har kostnaderna befunnits övertiga de tidigare beräknade med cirka 143 000 kronor. De i förhållande till tidigare gjorda beräkningar uppkomna kostnadsökningarna är att hänföra till dels av centrala sjukvårdsberedningen vid granskning av ritningarna framförda krav, dels höjda materialpriser, dels ock slutligen svårigheten att bedöma kostnaden för ombyggnad av en äldre fastighet.

Yttranden

Medicinalstyrelsen anför.

Efter remiss har centrala sjukvårdsberedningen bl. a. framhållit, att de vid beredningens granskning av ritningarna gjorda erinringarna vore irrelevanta för den uppkomna kostnadsökningen, vilken — fränsett inträdda prisstegringar — närmast torde bero på, att man uppskattat kostnaderna för lågt. Med hänsyn till behovet av den föreslagna ombyggnaden tillstyrkte dock beredningen det begärda tilläggsanslaget, vilket snarast torde vara beräknat i underkant.

Medicinalstyrelsen, som den 12 januari 1956 godkänt ett den 5 och 6 december 1955 dagtecknat förslag till ifrågavarande om- och tillbyggnad, vill för egen del framhålla, att de tidigare kostnadsberäkningarna verkstälts i anslutning till ett redan den 7 januari 1953 upprättat om- och tillbyggnadsförslag. En viss prisstegring torde därför vara ofrånkomlig. Styrelsen, som förutsätter att de gjorda kostnadsberäkningarna närmare granskas av byggnadsstyrelsen, ansluter sig till vad centrala sjukvårdsberedningen i ärendet anført och vill härutöver särskilt framhålla angelägenheten av att anslag av statsmedel ställes till förfogande i sådan utsträckning, att Eugeniahemmet snarast möjligt blir i stånd att fungera såsom central spastikeranstalt.

Byggnadsstyrelsen uttalar.

Kungl. Maj:t har den 6 april 1956 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att verkställa granskning av förslaget till ombyggnad i syfte att om möjligt nedbringa kostnaderna.

Av protokoll från sammanträde med sällskapet Eugeniahemmets styrelse den 26 mars 1956, som tillställts byggnadsstyrelsen, framgår att hemmets styrelse icke ansett sig kunna taga på sitt ansvar att uppskjuta det för spastikervården angelägna byggnadsföretaget och därför låtit igångsätta arbetena för att om möjligt ha dessa avslutade vid höstterminens början 1956. Med hänsyn till detta förhållande har någon omprövning av byggnadsföretagets omfattning icke varit möjlig utan har den anbefallda granskningen måst inskränkas till detaljer i det tekniska utförandet, varvid givetvis möjligheterna till någon mera avsevärd minskning av investeringens omfattning kraftigt beskurits. Byggnadsstyrelsens delvis i samråd med centrala sjukvårdsberedningen företagna granskning av ritningar och övriga handlingar har resulterat i vissa förslag till förenklingar. Sällskapets styrelse har vid sammanträde den 14 juni 1956 beslutat godkänna förslagen och att utföra arbetena i anslutning härtill. Vidare har överenskommelse senare träffats om att föreslagen beläggning med vinylplast i vissa lokaler i förbilligande syfte skulle utbytas mot linoleum. De besparingar, som göres genom angivna ändringar, torde uppgå till i runt tal 15 000 kronor.

Departementschefen

Det i propositionen nr 135/1955 framlagda förslaget till ombyggnad av Eugeniahemmet var kostnadsberäknat till 450 000 kronor. Beräkningarna grundade sig såsom medicinalstyrelsen framhållit på ett år 1953 uppgjort ombyggnadsförslag. Enligt centrala sjukvårdsberedningen torde kostnaderna ha varit lågt beräknade. En viss kostnadsökning torde vidare ha varit ofrånkomlig till följd av inträdda prisstegringar. Med hänsyn härtill och då riksdagen lämnat utan erinran i nyssnämnda proposition framlagt förslag, att staten skall påtaga sig ansvaret för Eugeniahemmets utbyggande till en central spastikeranstalt, förordar jag, att för täckande av uppkomna merkostnader för byggnadsföretaget anvisas ett belopp av 135 000 kronor.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet i en till inrikesdepartementet den 1 december 1956 inkommen framställning med ändring av tidigare gjord hemställan anhållit om anvisande av 225 000 kronor för täckande av förenämnda merkostnader. Denna framställning är f. n. föremål för remissbehandling och kan därför ej nu upptagas till prövning.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad och utrustning av Eugeniahemmet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor.

[92] 89. Bidrag till ombyggnad m. m. av Norrbackainstitutets skolhem på Lidingö. Anslag för ändamålet finnes icke uppfört i gällande riksstat.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer om anvisande av ett anslag å 880 000 kronor, varav 380 000 kronor för inlösen av Norrbackainstitutets skolhem på Lidingö och 500 000 kronor för omändringsarbeten i skolhemmet.

Motiv

I underdånig skrivelse den 13 april 1956 har styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm i anslutning till vad i proposition nr 135/1955 rörande vanförestalterna och Eugeniahemmet anförts angående överförande av Norrbackainstitutets skolhem på Lidingö i Eugeniahemmets regi fr. o. m. den 1 juli 1956 bl. a. anført, att förhandlingar förts mellan berörda anstaltsledningar om förhyrande tills vidare på ett år i sänder av skolhemmet, intill dess ställning kunde tagas till en överlåtelse av fastigheten med tillhörande anläggningar på Lidingö. Till grund för hyresavtalet ligger en av byggnadsstyrelsens sakkunnige gjord beräkning av värdet å byggnader och mark, vilken godkänts av parterna. Enligt styrelsens mening bör hemmet överlätas med äganderätt till Eugeniahemmet. Den institutet tillkommande ersättningen skulle därvid uppgå till 381 000 kronor.

Medicinalstyrelsen tillstyrker, att skolhemmet vid lämplig tidpunkt, förslagsvis den 1 juli 1957, med äganderätt övertages av Eugeniahemmet. Då Eugeniahemmet saknar medel för bestridande av föreslagen ersättning, är det nödvändigt, att staten ställer medel till förfogande för ändamålet.

I skrivelse den 16 augusti 1956 har Eugeniahemmet framhållit angelägenheten av att tidigare föreslagen renovering av skolhemmet på Lidingö kommer till stånd. Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen beräknas den totala kostnaden härför till i runt tal 500 000 kronor. Då det synes medicinalstyrelsen synnerligen angeläget, att skolhemmet så snart som möjligt försattes i ett med hänsyn till vårdbehovet ändamålsenligt skick, tillstyrker styrelsen för sin del, att erforderliga medel härför anvisas.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (380 000 + 500 000) 880 000 kronor.

Yttranden

Byggnadsstyrelsen anför.

Styrelsen har tidigare efter hemställan av vanförestalten i Stockholm samt 1951 års vanförevårdsutredning utrett frågan om möjliga byggnadsåtgärder, vilken utredning redovisats i en promemoria, som intagits i utredningens betänkande. Vissa brister vidlåder den befintliga byggnaden, som är uppförd av trä och i händelse av eldsvåda innebär stora risker, särskilt med hänsyn till det klientel för vilken byggnaden utnyttjas. Styrelsens tidigare förslag innebar därför bl. a., att en ny elevrumsbyggnad i brandsäker konstruktion skulle uppföras i anslutning till den befintliga

byggnaden. Kostnaden för detta förslag jämte nödvändiga förbättringar i sistnämnda byggnad uppskattades vid dåvarande prisläge till cirka en miljon kronor. Inför osäkerheten beträffande skolhemmets framtida ställning hade styrelsen på begäran av vanförevårdsutredningen jämväl undersökt ett alternativ, innebärande minsta tänkbara åtgärder, som kunde göra hemmet användbart under en kortare övergångstid. Kostnaden för detta förslag, som förutsatte en kraftig minskning såväl av elevantal som personal, uppskattades vid dåvarande prisläge till cirka 200 000 kronor.

Vid den utredning rörande erforderliga ombyggnadsarbeten vid skolhemmet, som byggnadsstyrelsen numera jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag företagit och som skett i samråd med representanter för Eugeniahemmet och skolöverstyrelsen samt brandmyndigheterna, har väsentligt ändrade förutsättningar förelagat, vilket påverkar bedömningen av omfattningen av erforderlig upprustning.

Skolhemmet har fr. o. m. den 1 juli 1956 övergått till Eugeniahemmet, som avser att på hemmet intaga, förutom vanföra, även spastiska barn. För ett rationellt och ekonomiskt utnyttjande av hemmet har elevantalet måst höjas från 30 till 36, vilket bl. a. innebär en utökning av antalet sovsalar. Införandet av spastiska barn bland eleverna medför bl. a., att personalen praktiskt taget fördubblas samt att vissa extra installationer i tvättrum och sjukgymnastiklokal måste göras. Ett nytt isoleringsrum samt vissa andra anordningar anses vidare nödvändiga. Enär härtill måste läggas enligt brandmyndigheternas bedömande erforderliga åtgärder samt nödvändig upprustning av byggnadens värmetekniska och eltekniska installation, föreligger ett betydligt mer omfattande byggnadsprogram än tidigare.

Styrelsen har låtit upprätta skissförslag över sålunda erforderliga ändringar och omdispositioner. Förslaget innebär, att en tillbyggnad utföres i västra delen av byggnadens bottenvåning samt att vissa ombyggnadsarbeten utföres i samtliga våningar, framför allt i västra delen av byggnaden i samband med en ur brandskyddssynpunkt nödvändig ombyggnad av där befintlig trappa. Förslaget är kostnadsberäknat till 500 000 kronor. I detta belopp innefattas kostnaderna för dels en ombyggnad av vaktmästarbostadens övervåning, vilken avses att utnyttjas till bostäder för den utökade personalen, dels ock installation av automatisk brandalarmutrustning. På grund av rådande förhållanden, framför allt med avseende på den stora brandfaran och svårigheten att snabbt evakuera hemmet vid en eventuell brandkatastrof, torde en nedskärning av ombyggnadsarbetenas omfattning med åtföljande sänkning av byggnadskostnaderna ej vara framkomlig.

Då skolhemmet även efter en i enlighet med dessa förslag vidtagen ombyggnad icke kan betraktas såsom en fullgod lösning av hemmets lokalbehov, har styrelsen i likhet med byggnadsnämnden i Lidingö stad och brandmyndigheterna ställt sig tveksam till lämpligheten såväl av en av statsmedel bestridd inlösen av fastigheten som en investering i anläggningen av nu avsedd storlek, vilken av ekonomiska skäl synes förutsätta, att byggnaden under åtskilliga år kommer att utnyttjas för nuvarande ändamål. Frågan om en nybyggnad för skolhemmet bör därför snarast upptagas. Styrelsen vill emellertid samtidigt framhålla, att en fortsatt drift i oförändrad form vid skolhemmet icke längre kan anses försvarlig. Under sådana förhållanden synes ett ståndpunktstagande till skolhemmets fram-

tida ställning icke tåla något uppskov. Därest detsamma härvid finnes även fortsättningsvis böra vara anslutet till Eugeniahemmet, torde icke kunna undvikas att med det snaraste avgöra även frågan om Eugeniahemmets framtida förläggning, även om tidpunkten för en förflyttning av denna senare anläggning med hänsyn till där gjorda investeringar får ses på längre sikt.

Över byggnadsstyrelsens utlåtande har yttranden avgivits av *medicinalstyrelsen, styrelserna för sällskapet Eugeniahemmet och föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm* samt *statskontoret*.

Medicinalstyrelsen, som upplyser, att skolhemmets platsantal under senare år utgjort 37 men att den verkliga beläggningen icke överstigit 30, delar byggnadsstyrelsens uppfattning, att en tillfredsställande lösning av skolhemmets lokalfråga icke kommer att ernås med den föreslagna ombyggnaden. Enligt medicinalstyrelsens mening är en nybyggnad för skolhemmet utan tvekan den mest rationella lösningen av problemet. Detta gäller även om kostnaderna för en dylik nybyggnad skulle icke oväsentligt överstiga de av medicinalstyrelsen äskade beloppen för inlösen och ombyggnad av det nuvarande skolhemmet. Emellertid synes det nödvändigt, att en ombyggnad och renovering sker inom den allra närmaste framtiden, så att lokalerna i omändrat skick kan tagas i bruk vid början av höstterminen 1957. Då härtill kommer att styrelsen icke är beredd att inom den kort tillmätta remisstiden taga ställning till frågan om Eugeniahemmets framtida förläggning, ser sig styrelsen nödsakad ansluta sig till det av byggnadsstyrelsen föreslagna alternativet till ombyggnad m. m., beräknat till 500 000 kronor.

Styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet anser att i första hand en nybyggnad bör uppföras i anslutning till det nuvarande skolhemmet. Sedan frågan om Eugeniahemmets framtida förläggning avgjorts, skulle skolhemmets i samband därmed frigjorda lokalutrymmen kunna upplåtas för något av de angelägna sociala eller medicinska vårdområden, som under lång tid framöver torde lida en skriande brist på lokaler. Härigenom skulle den gjorda investeringen behålla sitt värde. Den av byggnadsstyrelsen nu föreslagna ombyggnaden är däremot ett provisorium, som knappast kommer att nämnvärt öka fastighetens värde för andra ändamål. Då brandmyndigheterna i Lidingö på vissa villkor medgivit, att driften vid skolhemmet fortsättes under innevarande läsår, men för tiden därefter uppställt som oavvisligt villkor att en mer omfattande ombyggnad utföres, torde med hänsyn till den korta tid, som står till buds, den nu aktuella byggnadsfrågan icke kunna lösas i samband med frågan om Eugeniahemmets framtida förläggning.

Styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm uttalar.

Den omständigheten, att skolhemmet i Eugeniahemmets regi skulle hysa även spastiska barn, synes enligt byggnadsstyrelsens utredning komma att föranleda en i vissa avseenden särskilt med tanke på dessa barn inriktad ombyggnad, vilken i sin helhet skulle bliva avsevärt mera omfattande än vad som ursprungligen var tänkt. Enär Norrbackainstitutet icke är betjänt av den föreslagna ombyggnaden med hänsyn till den verksamhet institutet

bedriver och den framtida användning skolhemmet kan ges vid en återgång till institutet, bör, därest ombyggnaden beslutas, även en inlösen av hemmet komma till stånd. I annat fall bör skolhemmet så snart det blir möjligt återgå till föreningen. Eugeniahemmets behov av skolhem torde därvid få tillgodoses i annan ordning.

Statskontoret, som jämväl yttrat sig över det mellan föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm och Sällskapet Eugeniahemmet träffade hyresavtalet, anför.

Utredningen i ärendet ger vid handen, att skolhemmet på längre sikt ej kan utnyttjas för sitt ändamål utan synnerligen kostnadskrävande ombyggnadsarbeten. Även om dessa arbeten, som bl. a. avser inrättande av personalbostäder och som av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 500 000 kronor, kommer till utförande, skulle enligt styrelsen någon fullgod lösning av hemmets lokalbehov ej vinnas. Ej heller för andra sjukvårdsändamål torde anläggningen efter en dylik renovering ha ett värde, som tillnärmelsevis kan anses motsvara därå nedlagda kostnader. Med den ovisshet, som därtill råder beträffande Eugeniahemmets framtida förläggning, kan statskontoret icke tillstyrka en investering i byggnaderna av den omfattning byggnadsstyrelsen förutsatt. Någon nybyggnad för ändamålet lär under nuvarande förhållanden icke heller böra ifrågakomma. I avvaktan på att spørsmålet om Eugeniahemmets slutgiltiga lokalisering löses, bör enligt statskontorets mening med hänsyn till påtalade brister å Lidingöhemmet i första hand undersökas, om icke här avsett klientel kan tills vidare överföras till annan institution eller annan byggnad. Därest detta icke visar sig möjligt, bör åt byggnadsstyrelsen uppdragas att inkomma med utredning och förslag angående de byggnadsarbeten, som är oundgängligen erforderliga — särskilt ur brandsynpunkt — för att hemmet tills vidare nöjaktigt skall kunna utnyttjas för sitt ändamål.

Mot bakgrunden av det anförda kan statskontoret icke tillstyrka, att inlösen av hemmet nu kommer till stånd. Allra minst kan ämbetsverket förordna medicinalstyrelsens förslag, att staten skulle svara för köpeskillingen för fastigheten, medan äganderätten till densamma skall övergå till Eugeniahemmet. Under angivna förhållanden synes utnyttjandet av Lidingöhemmet tills vidare böra regleras genom hyresavtal mellan berörda parter.

Departementschefen

Frågan om ombyggnad av skolhemmet på Lidingö behandlades av 1951 års vanförevårdsutredning i utredningens i oktober 1954 avlämnade betänkande med förslag till riktlinjer för organisationen m. m. av ortoped- och spastikervården samt viss arbetsvård för partiellt arbetsföra (S.O.U. 1954: 28). I detta betänkande redovisades vissa av byggnadsstyrelsen framlagda alternativa förslag till en upprustning av skolhemmet. För egen del förordade utredningen, att hemmet tills vidare upprustades för en kostnad av cirka 200 000 kronor. Den översyn av ifrågasatta byggnadsåtgärder vid skolhemmet, som byggnadsstyrelsen på uppdrag av Kungl. Maj:t nu företagit, har utmynnat i ett väsentligt mer omfattande förslag till ombyggnad än vanförevårdsutredningen ansåg sig böra förordna. Bygg-

nadsstyrelsen har emellertid framhållit, att hemmets lokalfrågor även efter nu föreslagen ombyggnad inte kommer att erhålla en fullt tillfredsställande lösning, varför styrelsen är tveksam angående lämpligheten av en investering av avsedd storlek. Denna tveksamhet har ytterligare understrukits i remissyttrandena. För egen del vill jag framhålla, att vissa förbättringsåtgärder torde vara ofrånkomliga, därest den vid skolhemmet numera i Eugeniahemmets regi bedrivna verksamheten skall kunna fortgå. Vid besök på platsen har sålunda konstaterats, att förhållandena i vissa delar, framför allt ur brandskyddssynpunkt, är otillfredsställande. I likhet med byggnadsstyrelsen finner jag det emellertid tveksamt, om en så betydande investering som föreslagits bör företagas med hänsyn till den oklarhet, som råder beträffande Eugeniahemmets framtida förläggning. Jag har därför ansett, att denna senare fråga snarast bör utredas med utgångspunkt från att uppförandet av ett nytt skolhem bör ingå som en första etapp i en blivande nybyggnad för Eugeniahemmet. Som ett naturligt led i denna utredning bör jämväl ingå en undersökning av föreliggande behov av vårdplatser för spastiska barn. På min föredragning har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1956 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen företaga en utredning efter angivna riktlinjer. Utredningen förutsättes skola bedrivas så skyndsamt, att av utredningen föranledda förslag kan föreläggas 1958 års riksdag. I avbidan härför torde enligt under hand av byggnadsstyrelsen lämnade uppgifter endast vissa ur brandskyddssynpunkt oundgängligen erforderliga åtgärder i det nuvarande skolhemmet behöva vidtagas. Kostnaderna härför har beräknats till 100 000 kronor. Jag är angelägen framhålla, att denna nedskärning av byggnadsprogrammet förutsätter, att den nuvarande verksamheten vid skolhemmet endast bedrivs under ytterligare ett fåtal år.

Mot bakgrunden av vad sålunda föreslagits bör en inlösen av skolhemmet för Eugeniahemmets räkning ej ifrågakomma, utan nyttjandet av hemmet för nuvarande ändamål tills vidare regleras genom det mellan vederbörande parter träffade hyresavtalet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ombyggnad m. m. av Norrbackainstitutets skolhem på Lidingö* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[93] 90. **Bidrag till uppförande av ett förskolehem för spastiska barn i Göteborg.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 350 000 kronor (statsliggaren s. 1060).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med 610 000 kronor.

Motiv

För uppförande av ett förskolehem för spastiska barn i Göteborg har för innevarande budgetår anvisats 350 000 kronor. I enlighet med vad som tidigare förutsatts (1956 års statsverksproposition, XI ht, s. 253—255) bör för nästa budgetår anvisas ytterligare 610 000 kronor för detta ändamål.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande av ett förskolehem för spastiska barn i Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 610 000 kronor.

[94] 91. Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 000 000	1 163 209
1955/56	1 250 000	1 554 895
1956/57 (statsliggaren s. 1061)	1 900 000	
1957/58 (förslag)	2 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 100 000 kronor.

Motiv

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 17 juni 1955 skall statsbidrag fr. o. m. den 1 januari 1956 utgå med tre fjärdedelar av de totala kostnaderna för erforderliga stödjebandage och proteser under förutsättning, att vederbörande patient själv svarar för ett belopp av 3 kronor. Statsbidraget utbetalas av medicinalstyrelsen, vad angår av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, driven anstalt halvårsvis efter utgången av december och juni månader samt vad angår av förening eller stiftelse driven anstalt, kvartalsvis efter utgången av september, december, mars och juni månader.

I vissa fall, då det av medicinska skäl befunnits ofrånkomligt, har medicinalstyrelsen medgivit att statsbidrag från förevarande anslag må utgå för invalidvagnar och rullstolar.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att utreda frågan om ifrågasatt utvidgning av bidragsrätten för

ortopediska hjälpmedel. Därefter har Kungl. Maj:t den 17 juni 1955 bl. a. föreskrivit, att styrelsen vid utredningsuppdragets fullgörande skall beakta vad föredragande departementschefen i proposition nr 135/1955 anfört angående med bidragsgivningen på förevarande område sammanhängande spörsmål. Styrelsen hoppas kunna slutföra utredningen i sådan tid, att därav föranledda förslag kan underställas 1958 års riksdag. Vid sådant förhållande har styrelsen för budgetåret 1957/58 räknat med nu gällande bidragsgrunder.

Under budgetåret 1955/56 har statsbidrag med sammanlagt 1 554 895 kronor utgått till elva anstalter, nämligen Södersjukhuset och S:t Görans sjukhus i Stockholm, lasarettet i Lund, Malmö allmänna sjukhus, lasaretten i Borås (Solhems sjukhus), Örebro, Linköping, Kristianstad, Norrköping och Jönköping samt akademiska sjukhuset i Uppsala. Med hänsyn till vissa förskjutningar i fråga om bidragsutbetalningarna kan den verkliga kostnaden för budgetåret 1955/56 anses utgöra 1 515 848 kronor.

Till den ortopediska avdelningen vid lasarettet i Norrköping har ännu icke rekvirerats statsbidrag för helt år. Statsbidraget för år 1957 kan beräknas till 35 000 kronor, vilket är 26 000 kronor mer än som utbetalats under år 1955. Jämväl vid lasarettet i Västerås har en ortopedisk avdelning inrättats. Statsbidrag till lasarettet beräknas till lägst 300 000 kronor. Vidare tillkommer en ortopedisk avdelning vid garnisonssjukhuset i Boden, för vilken statsbidragsbehovet uppskattas till cirka 60 000 kronor.

Med de fr. o. m. den 1 januari 1956 gällande grunderna kan statsbidraget beräknas komma att uppgå till $\left(\frac{2\ 852\ 772 \times 3}{4}\right)$ 2 139 579 eller avrundat 2 000 000 kronor. Enär relativt sällan ifrågakommande kostnad för en patient torde komma att uppgå till lägre belopp än 12 kronor, synes bestämmelsen, att vederbörande patient själv skall svara för ett belopp av 3 kronor, endast i mindre grad komma att påverka det erforderliga statsbidragsbeloppet.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettavdelningar m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[95] 92. Bidrag till de vanföras riksförbund

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	10 200	9 808
1956/57 (statsliggaren s. 1061)	10 200	
1957/58 (förslag)	10 200	

Anslaget är avsett för anställande av tre legitimerade sjukgymnaster vid förbundets konvalescenthem Sommarsol i Vejbystrand.

Yrkande

De vanföras riksförbund (tidigare benämnt de vanföras riksorganisation) hemställer i skrivelse den 28 augusti 1956 om bidrag till *dels* den sjukgymnastiska verksamheten vid konvalescenthemmet Sommarsol med oförändrat belopp, *dels* kostnaderna för en vårdare för höggradigt vanföra vid vartdera av konvalescenthemmen Sommarsol och Dellenborg samt till en lekledare vid förbundets barnkoloni i Vejbystrand med belopp, som förbundet visar sig ha utgivit härför, dock högst 10 500 kronor, *dels ock* kostnaderna för förbundets allmänna sociala och kurativa verksamhet i likhet med vad som gäller för riksföreningen mot polio.

Motiv

Förbundets konvalescenthem Sommarsol samt Dellenborg i Delsbo har under senare år fått mottaga ett allt större antal svårt vanföra med behov av personlig vård och hjälp. För dessa människor erbjuder samhället icke några lämpliga rekreationsmöjligheter, varför förbundets verksamhet för detta klientel har mycket stor betydelse. För att även framgent kunna lämna nödvändig vård och hjälp har förbundet under verksamhetsåret 1956 nödgats anställa en vårdare vid vartdera hemmet, vilket medfört en sammanlagd kostnad av 6 000 kronor. Vid förbundets koloni för vanföra barn i Vejbystrand har behov visat sig föreligga av specialutbildad personal, som under dagarna kan taga sig an de svårt handikappade barnen. Förbundet har därför under 1956 anställt en lekledarinna vid kolonin med en lön av 4 500 kronor. Förbundets allmänna sociala och kurativa verksamhet för överbryggande av de svårigheter, som invaliditet medför, har liksom verksamheten vid konvalescenthemmen och barnkolonien visat sig vara av utomordentligt stort värde för vanföra barn och vuxna. På grund härav hemställes om bidrag jämväl till denna verksamhet.

Yttranden

Statskontoret vill med hänsyn till det ökade antalet svårt vanföra, som numera mottages vid de vanföras riksförbunds olika konvalescenthem, icke motsätta sig en sådan höjning av statsbidraget, som möjliggör anställandet av en vårdare vid hemmet Sommarsol.

Medicinalstyrelsen anser, att bidrag även framdeles bör utgå till den sjukgymnastiska verksamheten vid konvalescenthemmet Sommarsol. Enligt styrelsens mening är det vidare av vikt, att den sjukgymnastiska verksamheten bland barnen kompletteras med en särskilt skolad lekledare, som kan hjälpa barnen med rörelseövningar och dylikt, samt allmänt stimulera deras verksamhetslust så att de trots sina handikap kan finna

lämplig sysselsättning. Detta torde bland vuxna patienter närmast motsvaras av arbetsterapi. Medicinalstyrelsen finner det således motiverat, att statsbidrag beviljas även för denna del av förbundets verksamhet. Den beräknade kostnaden härför, 4 500 kronor, föranleder ej någon erinran från styrelsens sida. Däremot finner styrelsen tveksamt, om tillräckliga skäl föreligger för bifall till förbundets framställning om bidrag till anställande av två vårdare. Kostnaderna för den av förbundet bedrivna sociala och kurativa verksamheten synes närmast vara av den art, att desamma, även om denna verksamhet otvivelaktigt har stor betydelse för vanföra och invaliderade, bör bestridas av organisationens egna medel.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka en höjning av statsbidraget till riksförbundet. De ändamål, för vilka ytterligare bidrag begärts, synes nämligen icke vara av den natur, att de bör stödjas med medel från elfte huvudtiteln. Anslaget, som torde erhålla den ändrade rubriken Bidrag till de vanföras riksförbund och avses för den sjukgymnastiska verksamheten vid förbundets konvalescenthem Sommarsol, bör sålunda uppföras med oförändrat belopp, 10 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till de vanföras riksförbund* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 10 200 kronor.

[96] 93. Bidrag till riksföreningen mot polio

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	20 000	20 000
1956/57 (statsliggaren s. 1061)	20 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

Yrkande

Riksföreningen mot polio (skr. 30/6 och 12/9 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Föreningens verksamhet utvidgas alltmer. Budgetberäkningen för år 1956 upptager utgifter till ett sammanlagt belopp av 830 500 kronor, varav 100 000 kronor beräknats till forskningsbidrag, 400 000 kronor till understöd åt polioskadade, 65 000 kronor till efterbehandlings- och konvalescentvård, 50 000 kronor till koloniverksamhet m. m. För att insamlade medel i sin helhet skall kunna användas för denna verksamhet är det nödvändigt att nedbringa de fasta administrationskostnaderna till lägsta möjliga. Dessa

kostnader, som för år 1957 beräknats till 100 000 kronor, avses att täckas genom kommunala anslag å omkring 29 000 kronor och förevarande statsanslag samt genom medlemsavgifter. Föreningen hoppas att kunna taga i anspråk åtminstone en del av medlemsavgifterna för den hjälpverksamhet, som föreningen uppsatt som sitt mål.

Departementschefen

Jag finner mig böra tillstyrka riksföreningens framställning och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till riksföreningen mot polio* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

[97] 94. Bidrag till anskaffande av hörapparater

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	450 000	208 311
1956/57 (statsliggaren s. 1061)	600 000	
1957/58 (förslag)	600 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Genom beslut av 1955 års riksdag vidgades kretsen av hörselskadade, som tillerkännes rätt till statsbidrag för anskaffande av hörapparater, till att omfatta även barn under 16 år samt ungdomar och åldringar. Bidrag utgår utan behovsprövning med hela anskaffningskostnaden till barn samt med $\frac{2}{3}$ av apparatkostnaden, dock högst 100 kronor, till övriga kategorier under förutsättning att vederbörandes till statlig inkomstskatt taxerade inkomst enligt nästföregående års taxering icke överstiger, för ensamstående person 5 500 kronor och för makar tillsammans 8 000 kronor samt att vederbörande ej påförts statlig förmögenhetsskatt. De ändrade bidragsvillkoren har tillämpats i fråga om barnen fr. o. m. den 1 juli 1955 och för övriga kategorier fr. o. m. den 1 januari 1956.

Belastningen på anslaget under budgetåret 1955/56 har uppgått till 208 311 kronor. Härtill kommer rekvisitioner, avseende bidrag för första kvartalet 1956 med i runt tal 50 000 kronor, vilket belopp kommer att belasta anslaget för innevarande budgetår. Den verkliga nettokostnaden för budgetåret 1955/56 uppgår sålunda till (208 311 + 50 000) 258 311 kronor. Av sistnämnda belopp avser 81 264 kronor under år 1956 beviljat statsbidrag. Vissa landsting har ännu icke insänt någon statsbidragsrekvisition.

Med hänsyn till den korta tid nu gällande bestämmelser varit i kraft föreligger stora svårigheter att bedöma medelsbehovet för nästkommande budgetår, varför styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Då medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av hörapparater* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

Förlossningsanstalter[98] 95. *Bidrag till uppförande eller inrättande av förlossningsanstalter*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	100	28 750
1955/56	100	246 250
1956/57 (statsliggaren s. 1062)	100 000	
1957/58 (förslag)	100	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns på anslaget en reservation av 585 012 kronor. Sedan från reservationen jämte för nämnda budgetår anvisade medel frånräknats beviljade men ej utbetalade bidrag, kan ett belopp av 132 262 kronor beräknas återstå. För att tillgodose hos Kungl. Maj:t eller styrelsen ineliggande framställningar (3 + 1) kan komma att erfordras tillhopa (45 000 + 20 000) 65 000 kronor. Sedan jämväl detta belopp frånräknats, föreligger en behållning på anslaget av 67 262 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning på anslaget, men å andra sidan en betydande eftersläpning föreligger i fråga om rekvisition av beviljade statsbidrag, anser styrelsen tillfyllest, att anslaget för budgetåret 1957/58 uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av förlossningsanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

Hälsovård i allmänhet

[99] 96. Statens institut för folkhälsan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 388 000	2 351 257
1956/57 (statsliggaren s. 1062)	2 593 000	
1957/58 (förslag)	2 755 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 15/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 212 600 kronor.

	Ökning
1. Uppflyttning av laborator, som har kompetens för laboratorbefattning vid universitet eller högskola från Ca, Ce 31 till Ca, Ce 34, nämligen f. n.	
1 laborator på yrkeshygieniska avdelningen Ca 34 i st. f. Ca 31	864
1 laborator på yrkeshygieniska avdelningen Ce 34 i st. f. Ce 31	2 472
1 laborator på födoämneshygieniska avdelningen Ca 34 i st. f. Ca 31	1 716
2. Allmänhygieniska avdelningen:	
a) Förste hälsovårdsassistent och lärare Ce 27 i st. f. assistent Ce 23	1 068
b) 1 biträdande hälsovårdsassistent Ce 21	14 784
3. Distriktssköterskeskolan:	
a) Föreståndare Ca 25 i st. f. Ca 23	1 068
b) Biträdande föreståndare Ce 21 i st. f. Ce 20	828
4. Yrkeshygieniska avdelningen:	
a) Assistent Ce 27 i st. f. Ce 23	1 068
b) Assistent Ce 25 i st. f. Ce 21	1 434
c) Höjt arvode till hudkonsulten	2 700
5. Födoämneshygieniska avdelningen:	
a) Kanslikskrivare Ce 15 i st. f. kontorist Ce 13	432
b) Första substratbiträde Ce 11 i st. f. sustratbiträde Ce 8	1 212
6. Administrationsavdelningen:	
a) Kassör Ce 17 i st. f. Ce 15	588
b) Inköpsassistent Ce 19 i st. f. materialförvaltare Ce 14	2 352
c) Verkmästare Ca 16 i st. f. instrumentmakare Ca 14	852
d) Instrumentmakare Ce 14 i st. f. institutionsvaktmästare Ce 12	336
7. Arvoden och särskilda ersättningar:	
Ersättning till styrelsens självskrivna ledamöter	—
8. Avlöningar till speciallärare m. m.:	
a) Fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer	5 500
b) Anställning av instruktionssköterska vid distriktssköterskeskolan under 6 månader	7 200
c) Anordnande av industrisköterskekurs	3 600
d) Höjda lärar- och föreläsararvoden	9 000
9. Omräkning:	
a) Lönerreglering	25 200
b) Löneklassuppflyttningar	34 300
c) Rörligt tillägg	94 000
d) Avrundning	26
	212 600

Motiv

I det följande redovisas motiveringen för förslagen endast i vissa delar. Beträffande motiven i övrigt torde få hänvisas till 1955 års statsverksproposition (XI, p. 98).

2 b) Allmänhygieniska avdelningens utredningsärenden har under de senaste åren i stor utsträckning ej kunnat handläggas inom önskvärd tid, särskilt under januari—maj och oktober—november, då såväl laboratorn och överläraren som nuvarande hälsovårdsassistenten i betydande utsträckning måste ägna sig åt då pågående kurser. Fältundersökningar och inspektioner har icke kunnat företagas i önskvärd omfattning. Under de senaste budgetåren har på grund härav en assistent varit tillfälligt anställd under januari—maj. Vid avdelningen bör inrättas ytterligare en hälsovårdsassistenttjänst för rutinarbete och undervisning.

4 c) Nuvarande arvode, 4 500 kronor, har utgått oförändrat sedan 1948 för en beräknad arbetstid av 1 timme per dag. Med hänsyn till den höjning av löner och arvoden, som därefter ägt rum, och de krav på både teoretisk och praktisk specialistutbildning, som ställes på hudkonsulten, är arvodet påfallande lågt. Ett arvode av 7 200 kronor utgår f. n. till närmast motsvarande läkarspecialist vid arbetarskyddsstyrelsen.

5 a) Kontoristen, som är arbetsledare för avdelningsexpeditionen, tjänstgör som handsekreterare åt avdelningsföreståndaren. Hon bör vara snabb och säker stenograf samt behärska två främmande språk. Kontoristen sköter vidare registrering och diariieföring av avdelningens ärenden samt ärenden för de permanenta svenska och nordiska kommittéerna för livsmedelsmetodik. Hon handhar därjämte vissa statistiska beräkningar med hjälp av s. k. variansanalys och liknande metoder. Då institutet saknar särskild bibliotekarie, svarar kontoristen, som genomgått bibliotekskurser, för skötseln av biblioteket. Bokbeståndet, förutom tidskrifter, upptar omkring 225 hyllmeter och ökas årligen.

5 b) Substratberedningen inom födoämneshygieniska avdelningen är mycket betydande, då den omfattar substrat för bakteriologiska undersökningar av såväl livsmedel som vatten samt avser både rutinundersökningar och forskningsuppgifter.

8 a) För budgetåret 1955/56 beviljades 5 500 kronor för en fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer. I enlighet med 1948 års hälsovårdsstadgekommittés förslag anser styrelsen, att kursen bör anordnas vartannat år. Medel för en dylik kurs torde sålunda böra beräknas för nästkommande budgetår.

8 b) Försök med praktisk utbildning av distriktssköterskeelever hos distriktssköterskor har utfallit väl. Distriktssköterskeskolans föreståndare har emellertid endast med svårighet kunnat leda denna utbildning på önskvärdt sätt, emedan teoretisk undervisning för två kurser samtidigt pågått vid skolan. Under en del av året har därför tillfälligt anställts en

extra instruktionssköterska. Jämväl i fortsättningen bör skolans föreståndare beredas avlastning i sitt arbete. Medel bör därför anvisas för avlöning till en instruktionssköterska under 6 månader.

8 c) Cirka 150 sjuksköterskor innehar f. n. tjänster vid olika industrier inom landet. De övervakar de hygieniska förhållandena, biträder vid hälsokontroll, gör hembesök hos de anställda m. m. För denna yrkesgrupp saknas varje form av ordnad specialutbildning. Erforderlig utbildning för ifrågavarande personal anordnas lämpligast genom speciella kurser. Under budgetåret 1955/56 anordnade yrkeshygieniska avdelningen med medel, som svenska arbetsgivareföreningen ställt till förfogande, på försök en kurs för i tjänst varande industrisköterskor. Det är angeläget, att speciella utbildningskurser snarast anordnas för sjuksköterskor, som ämnar ägna sig åt industrisjukvård och industrihälsovård. Kostnaden för en utbildningskurs beräknas till sammanlagt 3 600 kronor, nämligen 80 föreläsningar à 40 kronor, 3 200 kronor, jämte demonstrationsarvoden samt rese- och traktamentsersättningar till föreläsare, 400 kronor.

8 d) Till de lärare och föreläsare, som ej är anställda vid institutet, utgår f. n. arvoden efter vederbörandes kompetens med lägst 25 och högst 35 kronor per undervisningstimme beträffande distriktssköterske- och hälsovårdsinspektörskurserna samt med lägst 35 och högst 45 kronor per timme beträffande ämbets-, tjänste- och industriläkarkurserna. Gällande arvoden har vid nuvarande penningvärde visat sig otillräckliga och svårigheter har uppstått att anskaffa kompetenta lärare och föreläsare. I flera fall har skickliga och kvalificerade personer ej velat åtaga sig undervisning under hänvisning till att arvodet ej motsvarar arbetet. Samtliga arvoden bör därför höjas med 5 kronor, vilket innebär en kostnadsstegring med f. n. 9 000 kronor för distriktssköterske- och hälsovårdsinspektörskurserna. För tjänste- eller ämbetslärarkursen samt fortbildningskursen för hälsovårdsinspektörer torde arvodeshöjningen f. n. kunna inrymmas under tidigare beräknade belopp.

9 a) Beloppet avser uppflyttning i lönegrad av 20 tjänster enligt propositionen nr 124/1956.

Yttrande

Statskontoret finner att, då frågan om institutets framtida organisation alltjämt är föremål för utredning, tills vidare torde böra anstå med prövning av förslagen om personalförstärkningar och löneregleringar. Det samma gäller höjning av arvodet till hudkonsulten och ersättning till styrelsens självskrivna ledamöter. Förslagen om anordnande av industrisköterskekurs och om höjning av lärar- och föreläsararvodena bör alltjämt ej föranleda någon åtgärd. *Statskontoret* vill däremot icke motsätta sig, att medel anvisas för en fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer under budgetåret 1957/58.

Departementschefen

Folkhälsoinstitututredningen har i oktober 1956 avgivit betänkande angående institutets arbetsuppgifter och organisation. Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling. Det är min förhoppning, att principförslag i organisationsfrågan skall kunna föreläggas 1957 års riksdag. I avvaktan härpå anser jag mig ej nu böra upptaga styrelsens förslag om personalförstärkningar och lönerogleringar till prövning. Ej heller är jag beredd att f. n. pröva förslaget om ersättning till styrelsens självskrivna ledamöter. Beträffande kassörstjänsten i Ce 15 vill jag erinra om att Kungl. Maj:t för de två senaste budgetåren medgivit, att befattningens innehavare må förordnas att mot vikariatslön bestrida göromål, som ankommer på tjänsteman i 17 lönegraden. Denna anordning torde få bibehållas även nästa budgetår.

Förslaget om höjning av arvodet till hudkonsulten å yrkeshygieniska avdelningen med 2 700 kronor anser jag mig böra biträda, varvid jag förutsätter en tjänstgöringsskyldighet för vederbörande om minst sex timmar per vecka. För ändamålet torde anslagsposten till avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden böra uppräknas med motsvarande belopp. Vidare förordar jag, att medel anvisas under nämnda anslagspost för anordnande av en två månaders fortbildningskurs för hälsovårdstillsynsmän. Mot styrelsens beräkning av kostnaderna härför, 5 500 kronor, har jag intet att erinra.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört och då jag icke har någon erinran mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet i övrigt, innefattande en automatisk utgiftsstegring för vidtagen löneroglering med 25 200 kronor, för löneklassuppflyttningar med 34 300 kronor och för lönehöjningen fr. o. m. år 1956 med 94 000 kronor, bör anslaget uppräknas med (2 700 + 5 500 + 25 200 + 34 300 + 94 000) 161 700 kronor eller i runt tal 162 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 321 000 (+ 1 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 32 000 kronor, avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden 234 000 (+ 8 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 598 000 (+ 50 000) kronor samt rörligt tillägg 570 000 (+ 103 000) kronor.

Anslaget bör alltså upptagas till (321 000 + 32 000 + 234 000 + 1 598 000 + 570 000) 2 755 000 (+ 162 000) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	321 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	32 000
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	234 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 598 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	570 000
Summa kronor	2 755 000;

b) till *Statens institut för folkhälsan*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 755 000 kronor.

[100] 97. Statens institut för folkhälsan: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	667 200	631 134
1956/57 (statsliggaren s. 1064)	667 200	
1957/58 (förslag)	655 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 15/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 3 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Övriga expenser.....	95 996	101 000	104 000	3 000
2. Inköp och underhåll av inventarier....	69 727	85 000	85 000	—
				3 000

Motiv

1) Anslagsposten bör höjas på grund av ökade städningskostnader.

2) I 1954 års anslagsframställning redovisade styrelsen behovet av en upprustning av allmänhygieniska avdelningens undervisningsmaterial med 71 100 kronor för utrustning, nödvändig för de utökade tjänstelätkurserna. För näst föregående och innevarande budgetår har inventarieposten uppräknats med 15 000 resp. 20 000 kronor för nämnda ändamål. Styrelsen anser, att av resterande erforderligt belopp, 35 000 kronor, bör för nästkommande budgetår beräknas 20 000. Anslagsposten skulle sålunda upptagas med oförändrat belopp eller 85 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret erinrar, att delposten till övriga expenser för innevarande budgetår uppräknats med 5 000 kronor. Posten torde därför böra uppföras med oförändrat belopp. På grund av höjda bränslepriser bör del-

posten till lyse, bränsle och vatten uppräknas med minst 10 000 kronor. Med hänsyn till belastningen torde posterna till inköp och underhåll av inventarier, inköp av förbrukningsartiklar, inköp av undervisningsmateriel samt diverse utgifter sänkas till resp. 70 000, 230 000, 2 500 och 5 000 kronor.

Departementschefen

På av statskontoret anförda skäl synes den under anslagsposten till expenser upptagna delposten till bränsle, lyse och vatten böra uppräknas med 10 000 kronor. Jag förordar vidare, att den under samma anslagspost uppförda delposten till övriga expenser höjes med 3 000 kronor på grund av ökade städningskostnader. Med hänsyn till belastningen torde den under anslagsposten till övriga utgifter uppförda posten till inköp av förbrukningsartiklar böra minskas med 25 000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda förordat och då jag i övrigt ej har någon erinran mot styrelsens beräkning av medelsbehovet, bör anslaget nedräknas med (10 000 + 3 000 — 25 000) 12 000 kronor och sålunda upptagas till (667 200 — 12 000) 655 200 kronor eller avrundat 655 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 655 000 kronor.

[101] 98. *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	102 000	108 168
1956/57 (statsliggaren s. 1064)	113 300	
1957/58 (förslag)	119 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget ökas med 6 000 kronor.

	Ökning
<i>Personalökning</i>	
Arvoden åt tillfälliga lärare	1 800
<i>Omräkning</i>	
Löneklassuppflyttningar	468
Rörligt tillägg	3 732
	6 000

Motiv

Utbildningstiden har försöksvis begränsats från 17 till 16 månader genom införande av s. k. jämsidesläsning. Kursernas första teoretiska del har därigenom kunnat nedbringas från 4 till 3 månader, vilket medför en

minskning av statens utgifter för elevernas kost m. m. med cirka 8 000 kronor. Tiden för den praktiska utbildningen är tills vidare oförändrad, men under densamma anordnas 110 timmars jämsidesläsning. Enligt av medicinalstyrelsen den 6 juni 1956 fastställd kursplan för den teoretiska undervisningen uppgår antalet föreläsningar av obstetiker liksom tidigare till cirka 500. Antalet undervisningstimmar i vissa specialämnena — bl. a. socialförsäkring, psykologi och psykiatri samt kostval — har däremot ökat något, innebärande en utgiftsökning med 1 800 kronor.

Yttrande

Statskontoret erinrar beträffande den föreslagna höjningen av posten till arvoden åt tillfälliga lärare, att departementschefen vid behandlingen av föregående års petitaframställning uttalade, att — i avvaktan på resultatet av utredning om förkortning av utbildningen — någon ökning av antalet undervisningstimmar icke borde ske utan erforderliga justeringar göras inom ramen för oförändrad medelsanvisning. Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt har ej givit ämbetsverket anledning till erinran.

Departementschefen

Utbildningstiden vid läroanstalten har såsom medicinalstyrelsen framhållit försöksvis begränsats från 17 till 16 månader genom att viss jämsidesundervisning anordnas under den praktiska utbildningen. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka föreslagen uppräkningsposten till arvoden åt tillfälliga lärare med 1 800 kronor för att möjliggöra utökning av antalet undervisningstimmar i vissa specialämnena i överensstämmelse med av styrelsen fastställd kursplan.

Härutöver bör anslaget uppräknas med cirka 4 000 kronor för vissa automatiska utgiftsstegringar på grund av löneklassuppflyttningar och 1956 års höjning av det rörliga tillägget.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 63 000 kronor, arvoden åt tillfälliga lärare 16 800 (+ 1 800) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 16 900 (+ 400) kronor samt rörligt tillägg 22 300 (+ 3 500) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (63 000 + 16 800 + 16 900 + 22 300) 119 000 (+ 5 700) kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	63 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	16 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	16 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 300
	Summa kronor 119 000;

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 119 000 kronor.

[102] 99. *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	170 000	174 866
1956/57 (statsliggaren s. 1065)	175 000	
1957/58 (förslag)	190 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget höjes med 5 300 kronor.

	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. <i>Expenser</i>	3 200	3 500	300
2. <i>Övriga utgifter:</i>			
a) <i>Kost åt elever</i>	111 400	131 400	20 000
b) <i>Stipendier åt elever</i>	4 800	4 800	—
3. <i>Särskilda uppbördsmedel</i>	207 000	222 000	15 000
<i>Nettoökning</i>			5 300

Motiv

1) Det belopp om 500 kronor, som disponeras för ersättning för elevers resor vid studiebesök, hembesök under utbildning å mödravårdscentral samt för resor för att närvara vid hemförlossning, täcker icke de verkliga kostnaderna. Posten bör därför höjas med 300 kronor.

2 a) Enligt gällande avtal med Stockholms stad erhåller elev under utbildningstiden genom statens försorg bl. a. fri kost, vilken tillhandahålles vid Södersjukhuset enligt villkoren i ett mellan stadens sjukhusdirektion och vederbörande företagare träffat avtal. Kostpriset har numera höjts, varför delposten trots minskad utbildningstid bör uppräknas med 20 000 kronor. Det under särskilda uppbördsmedel upptagna beloppet bör samtidigt höjas med 15 000 kronor.

2 b) Stipendium kan f. n. tilldelas elev under utbildningens teoretiska del med högst 200 kronor. Från barnmorskeläroanstaltens sida har fram-

ställtts önskemål om att i vissa fall kunna utgiva stipendium med högre belopp. Elever från andra sjuksköterskeskolor än statens och landstingens erhåller nämligen under den teoretiska delen av undervisningen icke något arvode från sin skola. Medicinalstyrelsen tillstyrker, att stipendium må utgå med högst 300 kronor. Det för stipendier avsedda totalbeloppet torde dock ej behöva höjas med anledning härav.

Yttrande

Statskontoret föreslår oförändrat belopp för elevers resor men förordar, att medel för ändamålet anvisas under en särskild delpost under anslagsposten till övriga utgifter. Belastningen budgetåret 1955/56 torde bära medföra, att delposten till sjukvård m. m. åt elever nedräknas till 600 kronor samt att delposten till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. höjes till 210 000 kronor. Den ifrågasatta höjningen av stipendiebeloppet till högst 300 kronor torde bli beroende av ställningstagandet till familjeberedningens promemoria angående statlig studiehjälp.

Departementchefen

Under anslagsposten till expenser är f. n. anvisat ett belopp av 500 kronor för elevers resor i samband med tjänstgöring i den förebyggande mödra- och barnavården m. m. Jag förordar, att för ändamålet anvisas ett till 800 kronor förhöjt belopp.

Med hänsyn till belastningen budgetåret 1955/56 torde delposten till sjukvård m. m. åt elever bära nedräknas med 400 kronor och delposten till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. höjas med 10 000 kronor.

Delposten till kost åt elever bör uppräknas med 20 000 kronor på grund av att kostpriset höjts. Under särskilda uppbördsmedel upptagen ersättning från Stockholms stad bör emellertid samtidigt höjas med 15 000 kronor, varigenom ökningen av medelsbehovet begränsas till 5 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens förslag att inom ramen av för ändamålet anvisade medel i vissa fall kunna tilldela elev stipendium med högst 300 kronor har jag intet att erinra.

I enlighet med det anförda skulle anslaget uppräknas med (300 — 400 + 10 000 + 5 000) 14 900 kronor och sålunda upptagas till (175 000 + 14 900) 189 900 eller avrundat 190 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 190 000 kronor.

[103] 100. **Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	83 000	91 312
1956/57 (statsliggaren s. 1066)	90 000	
1957/58 (förslag)	94 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 4/9 1956) hemställer, att anslaget höjes med 6 400 kronor.

	Ökning
1. Arvoden åt tillfälliga lärare	500
2. Rörligt tillägg	5 900
	6 400

Motiv

Den 1 mars 1956 påbörjades en utbildningskurs, som fortgår med praktisk utbildning under tiden 1 juli 1956—31 maj 1957 och med andra läskurs under tiden 1—30 juni 1957.

Den 1 mars 1957 kommer en liknande kurs att påbörjas för högst 30 deltagare. Kursen fortgår under tiden 1 juli 1957—31 maj 1958 med praktisk utbildning inklusive jämsidesläsning samt under tiden 1—30 juni 1958 med andra läskurs.

Den 1 mars 1958 påbörjas en utbildningskurs för högst 30 elever med första läskurs under tiden 1 mars—31 maj 1958 och praktisk undervisning inklusive jämsidesläsning under tiden 1—30 juni 1958.

Två repetitionskurser för vardera 30 barnmorskor kommer att hållas varav en två-veckors och en fyra-veckors kurs.

Teoretiska kurser kommer att pågå under 5½ månader samt praktisk undervisning under 12 månader.

Undervisningen har fr. o. m. den 1 april 1956 överflyttats till kvinnokliniken II vid Sahlgrenska sjukhuset. Avtalet med Göteborgs stad angående lokaler m. m. utlöpte den 31 december 1955. Ehuru nytt avtal med Göteborgs stad icke slutgiltigt fastställts, har styrelsen utgått från de kostnader, som angivits i ett numera på grundval av förhandlingar upprättat avtalsförslag.

1) För undervisning i nyföddhetsvård och socialkunskap i första läskurs anvisade medel bör ökas med 280 resp. 210 kronor i enlighet med av medicinalstyrelsen den 14 september 1955 fastställd undervisningsplan.

Yttranden

Medicinalstyrelsen har intet att erinra mot den föreslagna uppräknigen av posten till arvoden till tillfälliga lärare i lustgasgivning m. fl. specialämnen. Då de av föredragande departementschefen i 1955 års statsverks-

proposition förordade förhandlingarna med Göteborgs stad angående avlönande av barnmorskeläraren ännu ej slutförts, kan något bidrag från staden till nämnda befattningshavares avlöning icke nu beräknas.

Statskontoret kan icke biträda den föreslagna höjningen av anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för budgetåret 1955/56 (1955 års statsverksprop., XI ht, p. 102) förordades ett av medicinalstyrelsen framlagt förslag till organisation av den läkarutbildade lärarpersonalens vid läroanstalten undervisningsskyldighet och sjukvårdande verksamhet. Vid en utvidgning av överlärarens undervisningsskyldighet till 200 timmar borde återstående antal undervisningstimmar — cirka 125 — bestridas av barnmorskeläraren i avbidan på organisationens slutliga utformning. Barnmorskelärartjänsten borde föras på övergångsstat. Då antalet undervisningstimmar icke motiverade heltidsanställning för barnmorskeläraren, borde i enlighet med av medicinalstyrelsen angivna riktlinjer förhandlingar upptagas med Göteborgs stad angående dels viss ersättning till läroanstalten för barnmorskelärarens mot tjänstgöringen på kvinnoklinik i Göteborg svarande del av lönen, dels fördelningen av kostnaderna för hans eventuella pensionsförmåner. I anslutning härtill borde Kungl. Maj:t erhålla riksdagens bemyndigande att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för anstalten, som eventuellt kunde visa sig nödvändiga redan under budgetåret 1955/56. Motsvarande bemyndigande begärdes för innevarande budgetår (1956 års statsverksprop., XI ht, p. 106). Vid en omorganisation i enlighet med medicinalstyrelsens förslag tillstyrktes placering av överlärartjänsten i Ca 33, varvid barnmorskelärartjänsten borde föras på övergångsstat.

Förhandlingarna med staden i den berörda frågan har ännu icke kunnat slutföras. Jag räknar emellertid med att uppgörelse med staden skall kunna träffas på sådana villkor, att den avsedda organisationsändringen kommer att kunna genomföras, och beräknar därför medelsbehovet med utgångspunkt härifrån.

Med hänsyn till det anförda torde Kungl. Maj:t böra för nästa budgetår erhålla motsvarande bemyndigande att ändra personalförteckningen för läroanstalten, som utverkats för budgetåret 1956/57.

Vad härefter angår medelsbehovet under anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare tillstyrker jag en höjning med 300 kronor för att möjliggöra en något utökad undervisning i vissa specialämnen. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen med 3 700 kronor för lönehöjningen fr. o. m. år 1956. Anslaget bör alltså uppräknas med (300 + 3 700) 4 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oför-

ändrat 60 000 kronor, arvoden åt tillfälliga lärare 8 700 (+ 300) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal oförändrat 5 500 kronor, samt rörligt tillägg 19 800 (+ 3 700) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (60 000 + 8 700 + 5 500 + 19 800) 94 000 (+ 4 000) kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, vilka må erfordras vid ett genomförande av ifrågasatt omorganisation av läroanstalten;

b) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	60 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	8 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	5 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	19 800
	Summa kronor 94 000;

c) till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 94 000 kronor.

[104] 101. *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	69 300	63 927
1956/57 (statsliggaren s. 1067)	51 500	
1957/58 (förslag)	65 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 4/9 1956) hemställer, att anslaget höjes med 18 950 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m.	62 820	58 800	68 000	9 200
b) Kost åt elever	40 932	47 400	79 200	31 800
c) Arvoden åt elever	15 378	27 600	32 400	4 800
				45 800
2. Uppbördsmedel	72 271	95 100	121 950	26 850
Nettoökning				18 950

Motiv

1 a—c) Kostnaderna för lokaler, kost och arvoden åt elever beräknas i enlighet med förslag till nytt avtal med Göteborgs stad till följande belopp:

Undervisningslokaler	25 000
Bostadskostnader	43 000
Kost (480 elevmånader × 165)	79 200
Arvoden (360 elevmånader × 90)	32 400

2) Det ersättningsbelopp, som Göteborgs stad har att erlægga för elevernas arbete under den praktiska utbildningen, uppskattas till 121 950 kronor. Viss ersättning för återförhyrda bostadsrum kan även påräknas.

Yttranden

Medicinalstyrelsen anför.

Enligt föreliggande förslag till avtal med Göteborgs stad, avsett att gälla fr. o. m. den 1 april 1956 t. o. m. den 31 december 1960, skall elev under utbildningstiden erhålla fri kost genom sjukhusdirektionens försorg. För kost till elev under läskurs skall läroanstalten till staden utge ersättning motsvarande det pris, som gäller för personalen vid Sahlgrenska sjukhuset, f. n. 165 kronor för månad och elev. För tid, varunder elev åtnjuter ferier, skall läroanstalten i stället för förmån av fri kost, som ej utnyttjas, utbetala kostersättning till eleven med samma belopp. Med utgångspunkt från dels nämnda bestämmelser i avtalsförslaget dels ock den för läroanstalten fastställda kursplanen bör anstaltens utgifter för kost till elever beräknas till $(5 \times 30 \times 165)$ 24 750 kronor.

Enligt avtalsförslaget skall staden för den tid eleverna under den praktiska utbildningen tjänstgör vid stadens sjukhus eller mödravårdscentral till anstalten utge ett belopp av 90 kronor per elev och månad, avsett såsom elevarvode. Anstaltens styrelse har den 16 augusti 1956 beslutat att till elev utbetala arvode med 82 kronor 50 öre per månad under 12 månader av året. Posten till arvoden till elever bör därför upptagas med $(12 \times 30 \times 82:50)$ 29 700 kronor.

Bruttoutgifterna under anslaget hör sålunda beräknas till sammanlagt 135 250 kronor eller avrundat 135 300 kronor.

Ersättningen från Göteborgs stad under den praktiska utbildningen kan i enlighet med avtalsförslaget uppskattas till följande belopp, nämligen för hyra $\left(\frac{11 \times 30 \times 1\,005}{12}\right)$ 27 637 kronor 50 öre och för elevarvoden 29 700 kronor. Enligt förslaget kommer kost eleven direkt till godo. Till följd av särskilt avtal med staden om återförhyrning av vissa bostadsrum beräknas vidare komma att inflyta 13 440 kronor. Sammanlagt kan alltså ersättningen från staden beräknas till $(27\,637 + 29\,700 + 13\,440)$ i runt tal 70 000 kronor.

Medicinalstyrelsen uppskattar således nettoutgifterna under anslaget till $(135\,300 - 70\,000)$ 65 300 kronor.

Statskontoret, som icke kunnat i detalj granska de poster, som beröres av det preliminära avtalet med Göteborgs stad, har icke funnit anledning till erinran mot framställningen i övrigt.

Departementschefen

Kommissionen för förhandlingar med Göteborgs stad i vissa medicinska universitetsfrågor har till Kungl. Maj:t ingivit förslag till nytt avtal med staden angående upplåtelse av lokaler m. m. för barnmorskeläroanstalten och statens sjuksköterskeskola i Göteborg. Ehuru det nya avtalet ännu icke fastställts av Kungl. Maj:t, har jag vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget ansett mig kunna utgå från i avtalsförslaget angivna grunder. I överensstämmelse härmed och med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört i sitt yttrande torde delposterna till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. samt till arvoden till elever böra höjas med 9 200 resp. 2 100 kronor medan delposten till kost åt elever synes böra nedräknas med 22 650 kronor. Under särskilda uppbördsmedel upptaget belopp bör minskas med 25 100 kronor.

I enlighet med det anförda skulle anslaget behöva uppräknas med (9 200 + 2 100 — 22 650 + 25 100) 13 750 kronor och således upptagas till (51 500 + 13 750) 65 250 kronor eller avrundat 65 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[105] 102. *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	268 000	268 000
1956/57 (statsliggaren s. 1067)	292 800	
1957/58 (förslag)	313 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 24/8 1956) hemställer att anslaget höjes med 28 400 kronor.

	Ökning
1. Lönereregleringar:	
a) Rektor Ca 27 i st. f. föreståndare Ca 23	2 100
b) Skolsköterska Ce 17 i st. f. Ce 14	1 284
c) Kontorist Ce 13 i st. f. kanslibiträde Ce 11	708
2. Personalförstärkning:	
a) Kontorsbiträde Cg 8 med halvtidstjänstgöring	3 362
b) Arvoden åt tillfälliga lärare	1 700
3. Arvodesreglering:	
Arvodeshöjning för redogörare, tillika sekreterare	300
4. Omräkning:	
a) Löneklassuppflyttningar	3 300
b) Rörligt tillägg	14 000
c) Obekvämhettstillägg	1 600
d) Avrundning	46
	28 400

Motiv

1 a) Lönesättningen för skolans föreståndare måste anses låg med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna. För att kunna fylla sina uppgifter måste föreståndaren vara sjuksköterska med påbyggnadskurs för lärare i sjuksköterskeskolor samt ha praktisk erfarenhet som instruktionssköterska. Om möjligt bör hon därjämte ha studerat hälso- och sjukvårdsförhållanden och sjuksköterskeutbildningen i andra länder och helst besitta goda insikter i psykologi, pedagogik och statskunskap. Med dessa kompetenskrav synes befattningen ej böra placeras lägre än i 27 lönegraden.

1 b) Befattningshavaren tjänstgör både som internatföreståndare och skolsköterska. Hon har i förstnämnda egenskap hand om uppsikten över elevhemmet (50 elever), är arbetsledare för ekonomipersonalen (8 biträden jämte extra städningpersonal), verkställer inköp av förbrukningsmateriel samt ansvarar för skolans förråd och lokalernas skötsel. Som skolsköterska handhar hon hälsokontrollen över eleverna (cirka 210 elever).

Tjänsten, som inrättades 1942 och vid inflyttningen i skolans elevhem kombinerades med uppgiften som internatföreståndare, erhöll 1952 sin nuvarande lönegradsplacering. Internatföreståndare vid landstingens sjuksköterskeskolor är placerade i 17—20 lönegraderna. Antalet på landstingens skolor boende elever är visserligen större, men de vid statens sjuksköterskeskola ständigt förekommande elevbytena medför väsentligt ökad arbetsbelastning för internatföreståndaren.

1 c) Kanslibiträdet upprättar självständigt under redogörarens kontroll och ansvar avlöningslistor och utför övriga kassa- och avlöningsgöromål, upprättar utanordningsbeslut samt handhar den rutinmässiga bokföringsverksamheten. Hon har som sekreterare (stenograf) åt skolans föreståndare kvalificerade och ansvarsfulla göromål, varjämte hon sköter diarieföring och registrering, upprättande av tabeller, utskrift av skrivelser m. m. Arbetsuppgifterna motiverar befattningens placering i 13 lönegraden.

2 a) Expeditionspersonalen utgöres endast av ett kanslibitråde. Det är omöjligt för henne att förutom kassa-, registrators- och sekreterargöromålen medhinna all utskrift och expediering av post. Den nya kursplanen och intensifierad undervisning har även medfört ökat skrivarbete. Bristen på läroböcker nödvändiggör i många fall för lärarna att uppgöra och låta utskrivna kompendier. Ett kontorsbiträde i lönegrad Cg 8 med halvtidstjänstgöring bör därför anställas, varvid nu utgående belopp om 1 000 kronor för anlitan av tillfällig skrivhjälp kan bortfalla.

2 b) Genom beslut den 16 mars 1956 medgav Kungl. Maj:t, att skolans andel i kostnaden för en instruktionssköterskebefattning vid Stockholms epidemisjukhus finge bestridas från anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare. För budgetåret 1955/56 kunde besparingar under anslagsposten anlitas. För budgetåret 1957/58 är det emellertid nödvändigt, att den under

anslagsposten upptagna delposten till jämsidesundervisning uppräknas med erforderligt belopp, 1 700 kronor.

3) Styrelsen upprepar sitt yrkande om höjning av arvodet till redogöraren, tillika sekreterare under framhållande att allmänna löne- och arvodesförhöjningar skett vid två tillfällen, sedan arvodet senast fastställdes.

4 c) Ökningen betingas av höjda timersättningar.

Yttranden

Statskontoret erinrar beträffande förslaget om ändrad löneställning för föreländaren om att motsvarande befattningshavare vid statens övriga sjuksköterskeskolor är placerade i 23 lönegraden. Då föreståndartjänsten icke tillförts sådana nya arbetsuppgifter, som bör föranleda lönegradsuppflyttning, torde förslaget ej böra vinna tillmötesgående. Lönegradsplaceringen för skolsköterske- och kanslibiträdestjänsterna liksom frågan om anställande av ett deltidsanställt kontorsbiträde prövades så sent som vid innevarande års riksdag. Styrelsens ånyo framförda förslag härutinnan synes alltjämt böra lämnas utan bifall. Ämbetsverket vill dock icke motsätta sig, att ett belopp om förslagsvis 1 000 kronor även för nästkommande budgetår anvisas för anställande av tillfällig skrivhjälp. Statskontoret har icke något att erinra mot den föreslagna höjningen av posten till arvoden åt tillfälliga lärare. Den ifrågasatta arvodeshöjningen för redogöraren, tillika sekreterare, torde bli beroende på resultatet av den pågående översynen av arvoden av här avsett slag.

Statens lönenämnd finner icke tjänsten såsom föreståndare ha undergått sådana förändringar sedan den senast prövades, att en uppflyttning i lönegrad är motiverad.

Departementschefen

Jag är icke f. n. beredd att ompröva löneställningen för skolans föreståndare och skolsköterskan. Ej heller kan jag tillstyrka, att kanslibiträdestjänsten vid skolan ändras till kontoristtjänst.

Skolstyrelsens förslag om förstärkning av kontorspersonalen kan jag icke biträda i vidare mån än att jag liksom för innevarande budgetår under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar 1 000 kronor för anställande av tillfällig skrivhjälp.

Anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare torde för att möjliggöra viss utökad jämsidesundervisning böra höjas med 1 700 kronor.

Till frågan om höjning av arvodet till redogöraren, tillika sekreterare, kommer i anslutning till vad chefen för civildepartementet härom anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor ställning att tagas i annat sammanhang.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en uppräkning av anslaget med 1 700 kronor. Härtill kommer för löneklassuppflyttningar 3 300 kronor, för lönehöjningen fr. o. m. år 1956 cirka 13 600 kronor samt för höjda

obekvämhetsstillägg 1 600 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (1 700 + 3 300 + 13 600 + 1 600) 20 200 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 61 200 (+ 1 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 3 200 kronor, arvoden åt tillfälliga lärare 47 700 (+ 1 700) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 141 000 (+ 3 100) kronor samt rörligt tillägg 59 900 (+ 14 400) kronor.

Anslaget bör alltså upptagas till (61 200 + 3 200 + 47 700 + 141 000 + 59 900) 313 000 (+ 20 200) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	61 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 200
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	47 700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	141 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	59 900
	<hr/>
	Summa kronor 313 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1957/58* anvisa ett förslagsanslag av 313 000 kronor.

[106] 103. *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	104 000	100 870
1956/57 (statsliggaren s. 1068)	101 000	
1957/58 (förslag)	101 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 24/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 5 400 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Övriga expenser.....	5 794	7 300	7 500	200
2. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m.	10 397	9 000	9 000	—
b) Elevers tjänstgöring i öppen vård ..	5 679	5 500	10 700	5 200
				5 400

Motiv

1) På grund av ökade kostnader för telefon, skrivmateriel och andra förbrukningsartiklar har delposten sedan ett flertal år varit hårt belastad, varför ny- och ersättningsanskaffningar av kontorsmaskiner ej kunnat göras i erforderlig utsträckning. Två instruktionsskötorskor saknar f. n. tillgång till skrivmaskin och skolans enda räkneapparat (handdriven) är utsliten och bör ersättas med en ny apparat. Kostnaden för anskaffning av en skrivmaskin samt en elektrisk räknemaskin uppgår till 1 700 kronor. Då delposten för innevarande budgetår uppräknats med 1 500 kronor för anskaffning av en stencilapparat, erfordras en höjning av posten med 200 kronor.

2 a) I sin anslagsframställning för budgetåret 1955/56 redovisade styrelsen behovet av en genomgående upprustning av inventariebeståndet — särskilt av sängutrustningen för eleverna — för 22 000 kronor. På grund av det statsfinansiella läget föreslogs en etappvis genomförd upprustning och anvisades för budgetåret 1955/56 7 000 kronor och för innevarande budgetår 5 000 kronor. Resterande belopp, 10 000 kronor, föreslås uppdelat på två år.

De löpande utgifterna för underhåll av inventarier samt kostnaderna för böcker och undervisningsmateriel beräknas till samma belopp som för innevarande år. Delposten upptages sålunda till oförändrat (5 000 + 2 000 + 2 000) 9 000 kronor.

2 b) Belastningen på delposten har under sistförflutna budgetår ökat dels på grund av att kursomläggningen medfört ett ökat antal elever som praktikanter i öppen vård dels ock med anledning av höjda tåg-, buss- och spårvägstaxor. Då dessa trafikavgifter kommer att öka ytterligare redan under innevarande år, torde en uppräknning av delposten med 700 kronor bli erforderlig.

Det har de senaste åren blivit allt svårare att i en del fall placera eleverna som praktikanter i öppen vård, enär handledarna icke velat åtaga sig det med elevernas hospitering förenade merarbetet. Statens distrikts-skötorskeskola betalar hospiteringsersättningar till sina elevs handledare. Dessa senare har i många fall vägrat att mottaga sjuksköterskeskolans elever på grund av att skolan saknar möjlighet att betala ersättning. För att kunna bereda eleverna erforderlig praktik i öppen vård är det nödvändigt, att medel till hospiteringsersättningar beviljas. För ändamålet erfordras lägst 4 500 kronor.

Yttrande

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka den begärda höjningen av delposten till övriga expenser, då redan en oförändrad medelsanvisning synes medgiva tillgodoseende av styrelsens önskemål. I övrigt har styrelsens beräkningar av medelsbehovet ej givit statskontoret anledning till erinran.

Departementschefen

För anskaffning av en räknemaskin beräknar jag under delposten till övriga expenser ett belopp av 900 kronor. Då delposten för innevarande budgetår uppräknats med 1 500 kronor för viss engångsanskaffning synes densamma för nästa budgetår kunna nedräknas med 600 kronor.

Förslaget om ersättning till handledare under elevernas praktiska tjänstgöring finner jag mig alltjämt icke kunna biträda.

Övriga av skolans styrelse under förevarande anslag framställda förslag, innebärande ett ökat medelsbehov av 700 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida. Anslaget torde således för budgetåret 1957/58 kunna uppföras med oförändrat belopp, 101 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 101 000 kronor.

[107] 104. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	169 000	165 211
1956/57 (statsliggaren s. 1069)	184 000	
1957/58 (förslag)	192 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 27/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 24 180 kronor.

	Ökning
1. 1 föreståndare Ca 23 i st. f. Ce 23	—
2. Arvoden åt tillfälliga lärare	3 360
3. 1 instruktionsköterska Ce 20	13 404
4. Ersättning till distriktssköterska för hospitering	1 920
5. Omräkning	5 496
	24 180

Motiv

1) Då motsvarande tjänst vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm är ordinariesatt samt arbetsuppgifter och ansvar är desamma, bör även denna tjänst överföras på ordinarie stat.

2) Den teoretiska undervisningen vid skolan under budgetåret 1957/58 kommer att i enlighet med godkänd plan omfatta sex teoretiska block (två nybörjarkurser, två mellankurser och två avslutningskurser) samt jämsidesläsning under den praktiska utbildningen även under det tredje utbildningsåret. Ökningen av medelsbehovet betingas dels av ytterligare en avslutningskurs (teoretiskt block III), dels av den jämsidesläsning, som eleverna erhåller under det tredje utbildningsåret (specialutbildningen). Då sistnämnda undervisning i stor utsträckning gives gemensamt för ele-

verna från statens sjuksköterskeskola och eleverna vid Göteborgs sjuksköterskeskola, är det angeläget, att statens sjuksköterskeskola beviljas medel att ersätta sin del av kostnaderna. Därigenom skulle ökningen av medelsbehovet för jämsidesläsning komma att stanna vid 1 330 kronor, vilket utgör en sjättedel av det belopp, som skulle erfordras, om statens sjuksköterskeskola helt skulle svara för elevernas jämsidesundervisning. Medelsbehovet beräknas sålunda till för 2 nybörjarkurser (teoretiskt block I) 18 000 kronor, 2 mellankurser (teoretiskt block II) 9 900 kronor, 2 avslutningskurser (teoretiskt block III) 4 130 kronor samt jämsidesläsning 16 330 kronor.

3) Styrelsen upprepar sin tidigare gjorda framställning om ytterligare en instruktionsskötersketjänst i Ce 20 som fjärde kliniklärarinna. Vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm finnes förutom föreståndaren sju instruktionssköterskor. Verksamheten vid skolan i Göteborg är fr. o. m. september innevarande år av samma omfattning som vid skolan i Stockholm och eleverna är fördelade på ungefär samma antal utbildningssjukhus. Skolan bör därför ha samma antal lärarkrafter som skolan i Stockholm.

4) Styrelsen anhåller ånyo om ersättning till distriktssköterskor, som handleder elever i öppen vård. Som tidigare framhållits utövas denna handledning av distriktssköterskor, anställda av Göteborgs och Bohus läns landsting. Befattningshavare, som är anställda av annan huvudman än staten, bör ersättas, då staten tar deras tjänster i anspråk. Därigenom vore det även lättare för skolan att stimulera distriktssköterskorna att frivilligt åtaga sig handledning av eleverna. Medelsbehovet beräknas till 1 920 kronor.

Yttranden

Medicinalstyrelsen tillstyrker ordinariesättande av tjänsten som föreståndare. Højningen av posten till jämsidesundervisning finner styrelsen väl motiverad. Styrelsen anser vidare rimligt, att ytterligare en tjänst som kliniklärarinna tillkommer. Framställningen om medel för ersättning till handledare i öppen vård tillstyrkes av styrelsen.

Statskontoret har ej funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet för den teoretiska undervisningens sex kurser. Till jämsidesläsning torde dock böra avses oförändrat belopp, 15 000 kronor.

Departementschefen

Jag förordar, att tjänsten som föreståndare för skolan överföres på ordinarie stat. Förslaget om anställande av ytterligare en instruktionssköterska vid skolan kan jag däremot f. n. icke tillstyrka.

Under anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare beräknar jag för två nybörjarkurser 18 000 kronor, för två mellankurser 9 900 kronor, för två avslutningskurser 4 100 kronor samt för jämsidesundervisning 16 000 kro-

nor. Sammanlagt erfordras alltså för dessa ändamål (18 000 + 9 900 + 4 100 + 16 000) 48 000 kronor, vilket innebär en ökning med 3 000 kronor.

Liksom för de tre senaste budgetåren torde för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 9 900 kronor för anordnande av en fem månaders kurs i narkosgivning för omkring tio deltagare.

Förslaget om ersättning till handledare åt eleverna under dessas tjänstgöring i öppen vård kan jag alltjämt icke biträda.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en uppräknning av anslaget med 3 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen med 600 kronor för löneklassuppflyttningar och cirka 4 400 kronor för lönehöjningen fr. o. m. år 1956. Anslaget bör alltså uppräknas med (3 000 + 600 + 4 400) 8 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöning till ordinarie tjänsteman 14 500 (+ 14 500) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 3 000 kronor, arvoden åt tillfälliga lärare 57 900 (+ 3 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 87 100 (— 13 900) kronor samt rörligt tillägg 29 500 (+ 4 400) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (14 500 + 3 000 + 57 900 + 87 100 + 29 500) 192 000 (+ 8 000) kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande personalförteckning för statens sjuksköterskeskola i Göteborg:

Personalförteckning

Tjänsteman å ordinarie stat

1 föreståndare	Lönegrad Ca 23;
----------------------	--------------------

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	14 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	57 900
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	87 100
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	29 500

Summa kronor 192 000;

c) till Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 192 000 kronor.

[108] 105. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	94 000	93 008
1956/57 (statsliggaren s. 1070)	106 400	
1957/58 (förslag)	156 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 27/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 49 380 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.	1 500	3 000	6 500	3 500
b) Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever	120 653	280 000	401 775	121 775
c) Sjukvård m. m. åt elever	3 840	4 000	4 500	500
d) Elevers resor i undervisningssyfte ..	1 862	3 000	3 355	355
e) Elevers tjänstgöring i öppen vård ..	3 516	8 000	13 200	5 200
				<hr/> 131 330
2. Särskilda uppbördsmedel.....		198 000	279 950	81 950
Nettoökning.....				49 380

Motiv

1 a) Styrelsen hemställer, att medel beviljas för inköp av en ljudfilmsprojektor. Skolan har hittills lånat filmprojektor av Sahlgrenska sjukhuset, vilken projektor måst användas i en föreläsningssal vid sjukhuset. Det har emellertid blivit allt svårare att få disponera denna lokal. Dessutom måste ersättning betalas för filmvisningen. Den nya filmprojektorn förutsättes skola utnyttjas jämväl av barnmorskeläroanstalten.

b) Ehuru det nya avtalet med Göteborgs stad ännu icke fastställts, har styrelsen utgått från i upprättat avtalsförslag angivna värden. Hyra för lokaler har sålunda upptagits till 11 000 kronor och ersättningen för kost och bostad har beräknats efter 165 resp. 110 kronor per månad.

c) Delposten bör uppräknas i proportion till det ökade antalet elever (från 150 till 180).

d) De elever, som intages i höstkurserna och önskar övergå till barnmorskeläroanstalt, måste f. n. hänvisas till barnmorskeläroanstalten i Stockholm. Med hänsyn härtill bör delposten höjas med 355 kronor, motsvarande resekostnaden för 5—6 elever till Stockholm och åter.

e) Då antalet elever i öppen vård beräknas till 48 per år och kostnaden för bostad och kost till 275 kronor per månad, bör posten höjas med 5 200 kronor.

Yttranden

Medicinalstyrelsen anser kostnaden för undervisningslokaler böra höjas med 1 700 kronor för förhyrning av ytterligare ett lektionsrum. I övrigt har framställningen ej givit styrelsen anledning till erinran.

Statskontoret kan icke tillstyrka den föreslagna höjningen av delposter till elevers resor i undervisningssyfte. På av skolans styrelse anförda skäl och då sjuksköterskeskolan i Stockholm enligt uppgift har tillgång till egen ljudfilmsprojektor, vill statskontoret icke motsätta sig, att medel anvisas för anskaffande av en projektor för skolan i Göteborg. Ämbetsverket förutsätter härvid, att densamma kommer att utnyttjas även av barnmorskeläroanstalten.

Departementschefen

Såsom jag anmält under omkostnadsanslaget till barnmorskeläroanstalten i Göteborg har kommissionen för förhandlingar med Göteborgs stad i vissa medicinska universitetsfrågor inkommit med förslag till nytt avtal med staden rörande upplåtelse av lokaler m. m. för läroanstalten och sjuksköterskeskolan. Liksom för barnmorskeläroanstaltens del har jag, ehuru avtalsförslaget ännu icke fastställts av Kungl. Maj:t, vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag ansett mig böra utgå från i avtalsförslaget angivna grunder. I enlighet härmed beräknar jag för hyra av undervisningslokaler 11 000 kronor, för bostad till elever 156 000 kronor, och för kost till elever 66 500 kronor. Jag har härvid minskat av skolans styrelse äskad medelsanvisning med ett belopp motsvarande kostnaden för kost till elever under den praktiska utbildningen, vilken kostnad bestrides av staden direkt. Motsvarande minskning bör göras beträffande av styrelsen under särskilda uppbördsmedel upptaget belopp. För förhyrning av ytterligare ett lektionsrum beräknar jag 1 700 kronor. Sammanlagt skulle alltså till ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever erfordras i runt tal 235 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en minskning med 45 000 kronor.

På av skolans styrelse anförda skäl tillstyrker jag, att delposten till inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. höjes med 3 500 kronor för inköp av en ljudfilmsprojektor. Jag förutsätter härvid, att filmapparaten även får användas för barnmorskeläroanstaltens undervisning.

Beträffande delposten till elevers tjänstgöring i öppen vård förordar jag en höjning med 5 000 kronor.

Övriga av skolstyrelsen framställda förslag, innefattande en ökning med sammanlagt 855 kronor, föranleder ingen erinran från min sida.

I enlighet härmed och då ersättningen från Göteborgs stad torde böra uppskattas till i runt tal 112 000 (— 86 000) kronor, skulle anslaget behöva uppräknas med (— 45 000 + 3 500 + 500 + 355 + 5 000 + 86 000) 50 355 kro-

nor eller i runt tal 50 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas till (106 400 + 50 000) 156 400 kronor eller avrundat 156 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 156 000 kronor.

[109] 106. **Stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	23 000	24 475
1956/57 (statsliggaren s. 1071)	23 000	
1957/58 (förslag)	23 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med 24 000 kronor.

Motiv

Under budgetåret 1955/56 har stipendier beviljats med sammanlagt 23 600 kronor. Första utbetalningen av dessa stipendier och hela andra utbetalningen av under budgetåret 1954/55 beviljade stipendier utgjorde 24 475 kronor.

Under budgetåret 1955/56 inkom 122 ansökningar om stipendier, av vilka 102 bifölls. De sökande representerade de fyra sjuksköterskeskolor, vilka fortfarande uttager elevavgifter, nämligen Sophiahemmets och Svenska röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm, Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola och Svenska röda korsets sjuksköterskeskola i Norrbottens län.

Vid ingången av budgetåret 1956/57 fanns på anslaget en reservation av 11 847 kronor. Om från detta belopp drages den summa, som erfordras för andra utbetalningen av de under budgetåret 1955/56 beviljade stipendierna eller 11 800 kronor, återstår ett belopp av 47 kronor. Med hänsyn till att flera av de 20 ansökningar, som avslagits under budgetåret 1955/56, bifallits, därest medel funnits tillgängliga, torde ett anslag av 24 000 kronor erfordras för budgetåret 1957/58.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 23 000 kronor.

[110] 107. Bidrag till driften av godkända sjuksköterskeskolor

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 000	16 254
1956/57 (statsliggaren s. 1071)	15 000	
1957/58 (förslag)	15 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Belastningssiffran för budgetåret 1955/56, 16 254 kronor, avser statsbidrag till tre skolor för tillsammans fem kurser.

Antalet elevansökningar vid de av staten godkända sjuksköterskeskolorna har under de båda senaste åren undergått en ytterligare ökning och uppgick år 1954 till 3 897 samt år 1955 till 4 075.

Då under de senaste budgetåren högst tre skolor varje år begärt bidrag, bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av godkända sjuksköterskeskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[111] 108. Bidrag till utbildningskurser för instruktionsköterskor och husmödrar vid sjukvårdsanstalter m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	102 000	—
1956/57 (statsliggaren s. 1072)	119 000	
1957/58 (förslag)	140 000	

Yrkanden

I. I *skrivelse den 27 juni 1956* hemställer *svensk sjuksköterskeförening* dels att statsbidrag om 243 626 kronor beviljas för bestridande av samtliga kostnader för kursverksamheten under budgetåret 1957/58, dels ock att rektors- och lärarbefattningarna måtte anslutas till statens pensionsantalt.

II. I *skrivelse den 28 juni 1956* hemställer *föreningen* om statsbidrag med 44 500 kronor för bestridande av samtliga kostnader för anordnande under år 1958 av en extra fortsättningskurs för lärare.

Motiv

I. Föreningen anordnar f. n. årligen dels en försättningskurs för utbildning av husmödrar-föreståndarinnor vid sjukhus samt lärarinnor (instruktionssköterskor) vid sjuksköterskeskolor och kliniker, dels ock fyra kompletteringskurser för utbildning av avdelningssköterskor vid sjukvårdsanstalter.

För nästkommande budgetår planeras kursverksamheten i stort sett enligt nu gällande kursplaner. Föreningen understryker dock nödvändigheten av att lärarkursen utökas till att omfatta tre terminer.

De totala kostnaderna för den ordinarie kursverksamheten, för innevarande budgetår beräknade till 232 700 kronor, har av föreningen för nästkommande budgetår uppskattats till 243 626 kronor. Utgiftshöjningen beror på att kostnaderna för löner till fast anställd personal höjts med 4 600 kronor, för pensioner med 4 061 kronor och för hyror med 3 015 kronor, medan kostnaderna för hospitering minskat med 600 kronor.

Föreningen hänvisar till pågående översyn av det av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen avlämnade betänkandet om högre utbildning av sjuksköterskor m. m. Då härav föranlett förslag icke torde kunna föreläggas 1957 års riksdag men bristen på administrativt och pedagogiskt utbildad personal fortfarande är mycket kännbar, erbjuder sig föreningen att fortsätta utbildningsverksamheten även under budgetåret 1957/58. Föreningen utgår härvid från att staten ensam svarar för utgifterna.

II. Bristen på utbildade lärarinnor inom hälso- och sjukvården är f. n. stor. Den nyligen påbörjade utbildningen av sinnessjukvårdspersonal, den delvis påbörjade utbildningen för sjukvårdsbiträden, planerad utbildning för sjukvårdsbiträden vid ålderdomshemmens sjukavdelningar är bl.a. anledning till det ökande behovet av lärarinnor inom sjukvården. Även vid sjuksköterskeskolorna krävs på grund av den intensifierade och förkortade utbildningen numera ett större antal lärarinnor än tidigare. Av 160 lärartjänster vid sjuksköterskeskolorna saknade — enligt en i mars 1956 gjord undersökning — 46 innehavare erforderlig utbildning medan 19 tjänster var helt obesatta. För år 1958 planeras därför en extra lärarkurs om nio och en halv månader för högst 20 deltagare. Kostnaden för kursen beräknas till 36 097 kronor, vartill kommer kostnader för skrivhjälp och städning med 10 000 kronor. Kursavgiften beräknas till 200 kronor per deltagare. Med utgångspunkt från 16 kursdeltagare och från att hälften av deltagarna befrias från kursavgift beräknas inkomsten av kursavgifter till 1 600 kronor. Föreningen förutsätter, att utgifterna för kursen helt bekostas av statsmedel, varvid erforderligt statsbidrag beräknas till 44 500 kronor.

Yttranden

Medicinalstyrelsen finner — i avvaktan på resultatet av pågående översyn av förenämnda kommittéförslag — det önskvärt, att föreningen under

budgetåret 1957/58 bedriver sin kursverksamhet under samma former som hittills.

Någon förlängning av kurstiden för lärarkursen bör f. n. icke ifrågakomma. Det synes angeläget, att så många avdelningssköterskor som möjligt beredes tillfälle att genomgå kompletteringskurs och styrelsen föreslår därför, att statsbidrag fortfarande måtte utgå till fyra sådana kurser — varav två i Stockholm och två i Göteborg — omfattande sammanlagt 110—120 deltagare.

Med hänsyn till de stora kostnader, som föreningen måste vidkännas för kursverksamheten och till angelägenheten ur det allmännas synpunkt, att ifrågavarande högre utbildning av sjuksköterskor bedrivs, upprepar styrelsen sin föregående år gjorda hemställan, att staten under en övergångstid måtte bidraga med 75 procent av de beräknade kostnaderna, sedan inkomsterna av kursavgifterna borträknats.

I enlighet härmed föreslår styrelsen, att statsbidraget för de ordinarie kurserna för budgetåret 1957/58 höjes med 19 694 kronor enligt följande sammanställning:

	1956/57	1957/58	Ökning
Utgifter	179 252	186 687	7 435
Inkomster	9 850	9 850	—
Bidragsunderlag	169 402	176 837	7 435
Statsbidrag	112 934 (2/3)	132 628 (3/4)	} 19 694
Särskild pensionsbidrag	5 500	5 500	

Följande utgifter har ökat: löner till fast anställd personal 4 295 kronor, hyror 2 595 kronor, pensioner 395 kronor samt expenser 500 kronor, medan kostnaderna för hospitering minskat med 350 kronor.

I fråga om de olika utgiftsposterna anför styrelsen.

Med hänsyn till lönehöjningar och intjänta ålderstillägg kan för löner till rektor samt fyra heltidsanställda studieledare beräknas ett belopp av $(20\,532 + 4 \times 16\,584)$ 86 868 kronor eller 4 761 kronor mindre än vad sjuksköterskeföreningen beräknat.

I fråga om skrivpersonalen tillstyrkes med utgångspunkt från inträffade lönestegringar en uppräknning med 4 procent från 17 600 till 18 304 kronor, vilket belopp med 3 000 kronor understiger föreningens förslag.

I avvaktan på översynen av förenämnda betänkande bör för pensionsavgifter för rektor och kursledare utgå oförändrat statsbidrag, 5 500 kronor, varjämte 3 985 kronor för motsvarande avgifter för skriv- och städpersonal bör inräknas i statsbidragsunderlaget. Ifrågavarande avgifter har sedan föregående år höjts med cirka 11 procent. Statsbidrag till förutvarande rektorns pension kan styrelsen icke tillstyrka, men finner det angeläget, att pensionsfrågan för rektor och kursledare löses på ett för föreningen mera ekonomiskt sätt. För pensioner i statsbidragsunderlaget torde således endast upptagas 3 985 kronor, innebärande en minskning av föreningens förslag med 39 633 kronor.

På grund av den allmänna hyresstegringen (i Stockholm 20 procent och i Göteborg 12 procent av grundhyran) beräknas kostnaderna för hyra till 13 410 kronor i Stockholm (+ 2 235) och 3 360 kronor i Göteborg

(+ 360). Sistnämnda hyra understiger med 3 920 kronor den av föreningen upptagna.

Därest en höjning av lärararvoden genomföres vid statens distriktsköterskeskola, bör motsvarande höjning medgivas beträffande nu ifrågasvarande kurser. Styrelsen räknar emellertid med oförändrade belopp, 24 255 kronor för fortsättningskursen och 4 830 kronor för varje kompletteringskurs. För samtliga kurser skulle således erfordras $(24\,255 + 4 \times 4\,830)$ 43 575 kronor eller 10 425 kronor mindre än vad föreningen föreslagit.

Hospiteringsarvodena för fortsättningskursen beräknas liksom tidigare efter 50 kronor per månad. Hospiteringstiden utgör $2\frac{1}{2}$ månader för instruktionsköterskekursen och 2 månader för husmoderskursen. Den sammanlagda kostnaden för ändamålet skulle sålunda uppgå till $(18 \times 4,5 \times 50)$ 4 050 kronor eller 450 kronor mindre än det av föreningen beräknade beloppet.

Av föreningen upptagen post å 1 100 kronor, avseende arvoden å 10 kronor per kompletteringskurselev under tre dagars hospitering, finner styrelsen skälig, men då statsbidrag för ändamålet icke medgivits tidigare, bör denna post icke medräknas i statsbidragsunderlaget.

För resersättningar och dagtraktamenten till kursledning beräknas ett oförändrat belopp av 3 000 kronor.

För bokinköp m. m. och expenser beräknar styrelsen med hänsyn till inträffade prisstegringar 3 000 kronor. Det av föreningen beräknade beloppet sänkes därför med 3 500 kronor.

I enlighet med det anförda beräknar styrelsen utgifterna för budgetåret 1957/58 till sammanlagt $(253\,476 - 4\,761 - 3\,000 - 39\,633 - 3\,920 - 10\,425 - 450 - 1\,100 - 3\,500)$ 186 687 kronor.

Såsom villkor för statsbidragets erhållande gäller f. n., att i fortsättningskursen minst tjugotvå och i kompletteringskurserna sammanlagt minst sexton elever, som är i behov därav, befrias från erläggande av kursavgift. Samma villkor bör gälla även för nästa budgetår.

Inkomsterna av kursavgifter kan, då antalet deltagare beräknas till 36 i fortsättningskursen och sammanlagt 110 i kompletteringskurserna, uppskattas till $(14 \times 200 + 94 \times 75)$ 9 850 kronor.

Beträffande anordnande av en extra instruktionsköterskekurs uttalar *medicinalstyrelsen*.

Styrelsen har under hand till sjuksköterskeföreningen framfört önskemål om att en extra fortsättningskurs om möjligt skulle anordnas i föreningens regi. Bristen på utbildade lärare vid sjuksköterskeskolor är fortfarande stor. Den påbörjade grundutbildningen av sinnessjukvårdens personal har medfört ett ökat behov av sjuksköterskor, som förvärvat instruktionsköterskeutbildning. För undervisningen av nämnda personal är f. n. 18 sjuksköterskor anställda, av vilka 9 genomgått instruktionsköterskekurs och övriga särskild kompletteringskurs eller kompletteringskurs för avdelningssköterskor. Ytterligare 9 instruktionsköterskor erfordras för utbildningens genomförande.

För utbildning av sjukvårdsbiträden uppstår inom en nära framtid ett behov av ytterligare 25 instruktionsköterskor.

Vidare föreligger behov av kvalificerade ersättare för instruktionsköterskor särskilt för de inom sinnessjukvården sysselsatta instruktions-

sköterskorna. I regel är endast en sådan befattningshavare anställd vid varje sinnessjukhus medan undervisning bedrivs året runt.

Styrelsen anser det nödvändigt, att extra åtgärder vidtages för utbildning av ett tillräckligt antal instruktionssköterskor och finner det vara av stort allmänt intresse, att den föreslagna kursen kommer till stånd. Staten bör därför helt svara för kostnaderna.

Medelsbehovet för kursen, vilken bör anordnas för 20 deltagare, beräknas till: för avlöning åt studieledare 12 320 kronor, motsvarande avlöning enligt 21 löneklassen under 10 månader, för lärararvoden 12 725 kronor, för diverse utgifter (extra föreläsare, film m. m.) 600 kronor, för handledare under den praktiska utbildningen (hospitering) 2 500 kronor samt för skrivhjälp och städning 6 000 kronor. Sammanlagda kostnaderna för kursen beräknas alltså till $(12\ 320 + 12\ 725 + 600 + 2\ 500 + 6\ 000)$ 34 145 kronor. Därest minst hälften av kursdeltagarna befrias från erläggande av avgift, skulle inkomsterna uppgå till (10×200) 2 000 kronor.

Det för kursen erforderliga statsbidraget kan sålunda beräknas till $(34\ 145 - 2\ 000)$ 32 145 kronor eller i runt tal 32 000 kronor, av vilken summa 16 000 kronor skulle hänföra sig till budgetåret 1957/58.

Statskontoret finner någon höjning av statens andel i kostnaden för kursverksamheten eller någon utökning av denna icke böra ifrågakomma i avvaktan på resultatet av pågående utredning angående högre utbildning av sjuksköterskor. Beträffande de olika posterna anser statskontoret, att medelsanvisningen för bokinköp, papper m. m. bör uppföras med oförändrat belopp. Därest det skulle anses angeläget, att den planerade extra fortsättningskursen kommer till stånd, synes kostnaderna härför kunna begränsas till 30 000 kronor eller såvitt avser statens andel 20 000 kronor. Medicinalstyrelsens beräkning av kostnaderna i övrigt har icke givit statskontoret anledning till erinran.

Departementschefen

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag verkställer medicinalstyrelsen f. n. en översyn av det betänkande om högre utbildning av sjuksköterskor m. m. (SOU 1951:33), som avgivits av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen. Då resultatet av denna översyn ännu ej föreligger, är jag icke beredd att föreslå någon ändring av formerna för sjuksköterskeföreningens statsunderstödda kursverksamhet. Jag kan sålunda icke tillstyrka någon förlängning av tiden för lärarkursen, som alltså i enlighet med medicinalstyrelsens förslag även för nästa budgetår bör omfatta nio och en halv månader.

Icke heller kan jag i avbidan på resultatet av den nämnda översynen tillstyrka någon höjning av statens andel av kostnaderna för föreningens ordinarie kursverksamhet. Statsbidraget bör alltså fortfarande utgå med två tredjedelar av föreningens kostnader härför, beräknade på sätt jag i det följande förordar. Såsom villkor för statsbidragets åtnjutande torde såsom medicinalstyrelsen förordat böra gälla, att i fortsättningskursen

minst 22 och i kompletteringskurserna minst 16 elever, vilka är i behov därav, befrias från erläggande av kursavgift. Vidare bör undervisningen liksom hittills stå under medicinalstyrelsens ledning och bedrivs enligt en av styrelsen godkänd plan.

Till föreningens förslag att ansluta befattningarna som rektor och kursledare till statens pensionsanstalt är jag alltså icke beredd att taga ställning. Jag förordar i stället, att föreningen liksom för innevarande budgetår erhåller statsbidrag till kostnader för pensionsavgifter med ett belopp av 5 500 kronor.

Kostnaderna för den ordinarie kursverksamheten har av medicinalstyrelsen reducerats från av föreningen beräknade 243 626 kronor till 186 687 kronor, innebärande en ökning i förhållande till årets utgiftsunderlag med 7 435 kronor. Denna ökning, som i huvudsak hänför sig till höjda löner och hyror, anser jag mig böra godtaga med den ändringen, att jag för bokinköp och expenser räknar med oförändrat belopp, vilket i förhållande till styrelsens förslag innebär en minskning med 500 kronor. Kostnadsökningen i förhållande till det för innevarande budgetår beräknade utgiftsunderlaget, 179 252 kronor, skulle sålunda komma att uppgå till (7 435 — 500) 6 935 kronor. I enlighet härmed och då inkomsterna av kursavgifter vid av mig beräknat antal elever i kompletteringskurserna kan uppskattas till omkring (14 × 200 + 94 × 75) 9 850 kronor, beräknar jag bidragsunderlaget för nästa budgetår till (179 252 + 6 935 — 9 850) i runt tal 177 000 kronor. Med hänsyn till vad jag anfört angående statens andel av kostnaderna m. m. skulle statsbidraget till föreningens ordinarie kursverksamhet sålunda komma att uppgå till $[(\frac{2}{3} \times 177\ 000) + 5\ 500]$ 123 500 eller avrundat 124 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 5 000 kronor.

Vad angår frågan om anordnande av en extra fortsättningskurs för lärare vill jag framhålla, att det f. n. råder stor brist på utbildade instruktionssköterskor. En av medicinalstyrelsen gjord undersökning har sålunda visat, att ett stort antal lärartjänster vid sjuksköterskeskolor är obesatta eller saknar innehavare med erforderlig utbildning. Även den pågående grundutbildningen av sinnessjukvårdspersonal liksom utbildningen av sjukvårdsbiträden har starkt ökat behovet av instruktionssköterskor. Jag tillstyrker därför förslaget om anordnande av en extra lärarkurs under år 1958. Kursen bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag beräknas för omkring 20 deltagare och omfatta nio och en halv månader. Mot medicinalstyrelsens beräkning av kostnaderna för kursen, 34 000 kronor, har jag ingen erinran. Från detta belopp avgår inkomster av kursavgifter (10 × 200) 2 000 kronor, varför nettokostnaden skulle uppgå till 32 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att kursen kommer till stånd anser jag mig böra tillstyrka, att föreningen erhåller statsbidrag med hela

kostnaden för denna kurs. För budgetåret 1957/58 utgör medelsbehovet 16 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör sålunda statsbidrag utgå till föreningens kursverksamhet under budgetåret 1957/58 med (124 000 + 16 000) 140 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildningskurser för instruktionssköterskor och husmödrar vid sjukvårdsanstalter m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 140 000 kronor.

[112] 109. Specialutbildning av barnsjuksköterskor

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	48 500	55 365
1956/57 (statsliggaren s. 1072)	51 600	
1957/58 (förslag)	52 700	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 1 100 kronor.

	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Arvode till en föreståndarinna	17 028	17 736	708
2. Arvode till en kursledarinna	9 040	9 432	392
3. Arvoden till speciallärare samt hospiteringsersättningar	18 500	18 500	—
4. Expenser	1 700	1 700	—
5. Sjukvård m. m.	32	32	—
6. Repetitions- och kompletteringskurs för å barnavårdscentral anställda sjuksköterskor	5 300	5 300	—
			1 100

Motiv

Undervisningen vid skolan meddelas *dels* vid s. k. A-kurser (barnavård och barnsjukvård) under sammanlagt högst tolv månader, *dels ock* vid s. k. B-kurser (social barnavård) under en tid av fyra månader i samband med praktik inom skilda grenar av den förebyggande barnavården.

Vid skolan anordnas f. n. årligen två A-kurser med sammanlagt cirka 60 elever och två B-kurser med tillhoppa 40 elever. Då intagning av elever till A-kurserna sker två gånger per år, undervisas vid skolan ständigt två grupper av dessa elever. B-kurserna pågår under tillhoppa åtta månader av året.

Därjämte anordnas vid skolan en repetitions- och kompletteringskurs om en månad för å barnavårdscentral anställda sjuksköterskor.

A-kursen finansieras dels av kursavgifter (125 kronor per elev), dels ock av den ersättning, som erhålles för elevernas arbete vid karolinska sjukhusets barnklinik. Kostnaderna för B-kurserna, vilka är avgiftsfria, har helt bestritts av statsmedel.

I avvaktan på resultatet av folkhälsoinstitututredningen har medicinalstyrelsen utgått från oförändrad organisation.

1) — 2) Anslagsposterna bör uppräknas med hänsyn till att de statsanställdas löner höjts fr. o. m. den 1 januari 1956.

3) Därest en höjning genomföres av arvodena vid statens distriktssköterskeskola, bör motsvarande höjning medgivnas beträffande ifrågavarande kurser.

6) Av de sjuksköterskor, som är anställda å barnavårdscentral, återstår 66, vilkas utbildning ligger minst fem år tillbaka i tiden. Då behov sålunda alltjämt föreligger av dylika kurser, bör medel anvisas härför även för nästa budgetår.

Departementschefen

Av vad medicinalstyrelsen anfört framgår, att behov alltjämt föreligger av ytterligare repetitions- och kompletteringskurser för å barnavårdscentral anställda sjuksköterskor. Av de i runt tal 250 sjuksköterskor, som f. n. tjänstgör på barnavårdscentralerna, har inberäknat den kurs, som anordnas under innevarande år, omkring 180 genomgått sådan kurs. Jag förordar därför, att medel anvisas för anordnande även under nästa budgetår av en repetitions- och kompletteringskurs med omkring 30 deltagare. Kostnaderna för denna kurs uppskattar jag i likhet med medicinalstyrelsen till 5 300 kronor.

Icke heller mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har jag funnit anledning till erinran. Anslaget bör alltså uppföras med 52 700 (+ 1 100) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialutbildning av barnsjuksköterskor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 52 700 kronor.

[113] 110. **Utbildningskurser i arbetsterapi.** Under denna rubrik är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 22 900 kronor för anordnande under budgetåret 1956/57 vid Steneby skolor för yrkesundervisning och slöjdföreningens skola i Göteborg av en kompletteringskurs för personal inom sjuksjukvården (statsliggaren s. 1072).

Yrkande

Överstyrelsen för yrkesutbildning (skr. 31/8 1956) hemställer, att 47 400 kronor anvisas för kompletteringskurser under budgetåret 1957/58.

Motiv

Överstyrelsen har i enlighet med meddelat uppdrag föranstaltat om anordnande under vårterminen 1957 av en kompletteringskurs för personal inom sinnessjukvården.

Efter samråd med medicinalstyrelsen finner överstyrelsen, att trängande behov föreligger av att under budgetåret 1957/58 anordnas två kompletteringskurser. Medel bör sålunda ställas till förfogande för anordnande av en kompletteringskurs för skötare och sköterskor vid sinnessjukhus för utbildning till sysselsättnings- och arbetsterapeuter inom sinnessjukvården och en kurs för utbildning av den kategori sysselsättnings- och arbetsterapeuter, beträffande vilken behovet bedömes vara särskilt stort.

Kostnaderna för en kompletteringskurs beräknas till 23 700 (+ 800) kronor. Ökningen hänför sig till följande poster.

	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Undervisningsarvodena	13 150	13 700	550
2. Inköp av arbetsmateriel	2 000	2 250	250
			800

Tillsammans skulle alltså erfordras ($2 \times 23\,700$) 47 400 kronor för två kompletteringskurser.

Departementschefen

Då resultaten av de hittills hållna utbildningskurserna varit goda, förordar jag, att kursverksamheten nästa budgetår får fortsättas efter huvudsakligen samma riktlinjer som f. n. Däremot kan jag icke tillstyrka, att medel beräknas för mera än en kurs budgetåret 1957/58. Även nästa års kurs torde böra avses för sinnessjukvårdspersonal, för vilken kategori behovet av dylik utbildning synes vara störst.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag för höjning av undervisningsarvodena 550 kronor. För inköp av arbetsmateriel tillstyrker jag en med 250 kronor ökad medelsanvisning.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår höjas med $(550 + 250)$ 800 kronor och sålunda upptagas till $(22\,900 + 800)$ 23 700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser i arbetsterapi* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 23 700 kronor.

[114] 111. Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	7 200 000	7 266 900
1956/57 (statsliggaren s. 1073)	8 000 000	
1957/58 (förslag)	8 500 000	.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 500 000 kronor.

Motiv

Antalet ordinarie distriktssköterskor uppgick den 1 januari 1954 till 1 382 och den 1 januari 1955 till 1 425. Den 1 januari 1956 utgjorde antalet inrättade tjänster 1 705, av vilka 1 451 besatta med ordinarie innehavare. Härvid har medräknats 26 distriktssköterskebarnmorskor. Antalet tillsatta tjänster har således ökat med 43 under år 1954 och med 26 under år 1955. Under år 1956 har 87 sjuksköterskor avslutat sin utbildning vid distriktssköterskeskolan. Motsvarande siffra för år 1957 beräknas till cirka 90. Den 1 juli 1956 var 24 sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens anställda å vakanta tjänster. Omkring 25 dylika vikarier beräknas vara i tjänst under år 1956. Avgången på grund av giftermål, pensionering och dödsfall utgjorde under år 1955 cirka 3 procent. Ett visst antal sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens övergår dessutom varje år till annan verksamhet inom hälsovården. För år 1956 torde man med hänsyn härtill kunna beräkna den sammanlagda avgången till 5 procent, eller 73 befattningshavare.

Antalet distriktssköterskor vid 1957 års ingång kan sålunda beräknas uppgå till $(1\,451 + 87 + 25 - 73)$ 1 490, av vilka 1 465 ordinarie distriktssköterskor och 25 vakansvikarier. Antalet tillsatta tjänster skulle således under år 1956 ökas med 14. Med utgångspunkt härifrån skulle antalet distriktssköterskor vid 1957 års slut kunna beräknas till $(1\,465 + 90 + 25 - 73)$ 1 507, innebärande en ökning av antalet tillsatta tjänster med 17 under år 1957. Medeltalet för året skulle sålunda bli 1 499. Statsbidraget för nämnda tjänster kan beräknas till $(1\,499 \times 5\,862)$ 8 787 138 kronor. Styrelsen har därvid utgått från den lön, som f. n. utgår till statlig tjänsteman i lönegrad Ca 16, löneklass 18, ortsgrupp 3 (11 724 kronor). Härtill kommer utgifter för kallortstillägg, beräknade till cirka 50 000 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle alltså uppgå till $(8\,787\,138 + 50\,000)$ 8 837 138 kronor, vilket belopp med hänsyn till eftersläpningen av statsbidragsrekvisitioner torde kunna avrundas nedåt till 8 500 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 8 500 000 kronor.

[115] 112. Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 300 000	3 214 815
1956/57 (statsliggaren s. 1073)	3 400 000	
1957/58 (förslag)	3 300 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget nedräknas med 100 000 kronor.

II. *Svenska landstingsförbundets styrelse* (skr. 27/9 1956) hemställer, att gällande statsbidragsbestämmelser i visst hänseende ändras.

Motiv

I. Anslaget för budgetåret 1957/58 avser verksamheten under kalenderåret 1957.

Enligt gällande planer skulle antalet statsbidragsberättigade distriktsbarnmorskebefattningar den 1 juli 1956 ha uppgått till högst 613. Medicinalstyrelsen beräknar antalet statsbidragsberättigade befattningar till 580, varför statsbidrag — beräknat enligt lönen till statlig tjänsteman i lönegrad 14, löneklass 16, ortsgrupp 3 kan beräknas utgå med $\left(580 \times \frac{10\ 884}{2}\right)$ 3 156 360 kronor. Härifrån avgår $\left(20 \times \frac{372}{2}\right)$ 3 720 kronor för omkring 20 barnmorskor i lönegrad 13. Statsbidrag till kostnaderna för kallortstillägg beräknas till 33 000 kronor.

Medelsbehovet enligt dessa beräkningar skulle sålunda uppgå till $(3\ 156\ 360 - 3\ 720 + 33\ 000)$ 3 185 640 kronor.

Förhandlingar pågår angående lönegradsplacering av distriktsbarnmorskebefattningar fr. o. m. den 1 januari 1956. Med anledning härav kan fråga uppkomma om sådan ändring av nuvarande statsbidragsbestämmelser, att statsbidrag skall beräknas efter lönegrad 15, löneklass 17. Härvid ökas medelsbehovet med $\left(560 \times \frac{396}{2}\right)$ 110 880 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle således uppgå till $(3\ 185\ 640 + 110\ 880)$ 3 296 520 eller avrundat 3 300 000 kronor.

II. *Svenska landstingsförbundets styrelse* anför.

Efter förhandlingar mellan landstingens centrala lönenämnd och svenska barnmorskeförbundet angående lönesättningen för distriktsbarnmorsketjänster har flertalet dylika tjänster placerats i lönegrad 15 fr. o. m. den 1 januari 1956. På grund av att planerna för den öppna förlossningsvården i vissa fall genomföres successivt, kan uppflyttning till lönegrad 15 förekomma vid senare tidpunkt än den 1 januari 1956. Härav följer, att vissa tjänster för längre eller kortare tid kommer att kvarstå i lönegrad 14 eller 13. Barnmorska, som icke fullgjort två års praktik efter examen, erhåller enligt överenskommelsen lön efter lönegrad 12.

Med hänsyn till beslutade lönegradsuppflyttningar bör kungörelsen om statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m. ändras så, att den fastslagna kostnadsfördelningen mellan staten och de lokala huvudmännen icke förskjutes. För att förenkla bestämmelserna synes lämpligen nuvarande § 2 kunna utgå ur kungörelsen och statsbidraget i § 3 fastställas till halva lönen för helt år enligt högst löneklass 17. Författningsändringen bör givas retroaktiv verkan fr. o. m. den 1 januari 1956.

Yttranden

Över framställningen från Svenska landstingsförbundet har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och statskontoret.

Medicinalstyrelsen har i princip ingen erinran mot föreslagen höjning av statsbidraget men framhåller vikten av att för det självständiga arbetet inom den öppna förlossningsvården förvärvas barnmorskor med tillräcklig erfarenhet. Med hänsyn härtill är det mindre välbetänkt att slopa gällande bestämmelser om minimilön. Ett bifall till landstingsförbundets förslag skulle därjämte medföra, att olikartade bestämmelser infördes för distriktsbarnmorskeväsendet å ena sidan och distriktsvården jämte den förebyggande mödra- och barnavården å andra sidan. Styrelsen är därför icke benägen att tillstyrka framställningen i denna del.

Därest en ändring av bestämmelserna i 2 § statsbidragskungörelsen sker i enlighet med förslaget bör motsvarande ändring ske i 6 § 1 stycket förordningen den 3 juni 1955 om distriktsbarnmorskor.

Statskontoret anser sig f. n. icke kunna tillstyrka förslaget om ändring av nuvarande statsbidragsbestämmelser. Med föreslagna ändringar torde böra anstå, till dess förhandlingar med samtliga landsting slutförts beträffande distriktsbarnmorskornas lönegradsplacering. Medelsbehovet bör därför beräknas efter samma grunder som för innevarande budgetår. Med utgångspunkt härifrån synes anslaget böra upptagas med i runt tal 3 100 000 kronor.

Departementschefen

I anslutning till överenskommen löneroglering för distriktsbarnmorskor har Svenska landstingsförbundet, i syfte att gällande princip om hälften-delning av kostnaderna för löner åt denna personal skall upprätthållas, föreslagit vissa ändringar i de bestämmelser, som f. n. reglerar statens bidrag till detta ändamål. Jag biträder landstingsförbundets hemställan och förordar således, att statsbidrag till distriktsbarnmorskors avlöning beräknas efter lönegrad 15, löneklass 17. Beträffande ett fåtal, huvudsakligen icke heltidssysselsatta distriktsbarnmorskor torde statsbidraget dock liksom hittills böra beräknas efter lägre lönegrad. Med hänsyn härtill synes nuvarande bestämmelser om viss minimilön böra kvarstå. De ändrade bestämmelserna bör få gälla retroaktivt fr. o. m. den 1 januari 1956.

Medicinalstyrelsen har vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget tagit hänsyn till den begärda förhöjningen av statsbidraget för år 1957. Mot styrelsens beräkning härutinnan har jag i och för sig intet att erinra.

Styrelsen synes ha förutsatt, att det retroaktivt förhöjda statsbidraget för år 1956, för vilket kostnaden torde kunna beräknas till i runt tal 120 000 kronor, skall utbetalas under innevarande budgetår. Sannolikt torde emellertid i varje fall en del av den retroaktiva förhöjningen komma att belasta nästa budgetår. Med hänsyn till belastningen budgetåret 1955/56 synes anslaget dock ej behöva uppföras med högre belopp än vad medicinalstyrelsen föreslagit, 3 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna den av mig förordade ändringen av grunderna för statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1956;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

[116] 113. **Bidrag till distriktsbarnmorskans resor i samband med hemförlossning och eftervård**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	100 000	41 058
1956/57 (statsliggaren s. 1073)	90 000	
1957/58 (förslag)	90 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt uppgift från barnmorskestyrelserna har för år 1955 rekviderats 87 855 kronor i statsbidrag. Den låga belastningen torde bero på eftersläpning vid utbetalningarna. Anslaget för budgetåret 1957/58 avser verksamheten under kalenderåret 1957.

Antalet hemförlossningar genom distriktsbarnmorska kan för år 1957 uppskattas till cirka 2 600. Antalet eftervårdsbesök kan beräknas till cirka 35 000. Med hänsyn till nämnda uppgifter angående kostnaderna för år 1955 torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 90 000 kronor.

Departementschefen

Då medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till distriktsbarnmorskans resor i samband med hemförlossning och eftervård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[117] 114. Understödjande av dispensärverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 500 000	1 636 316
1956/57 (statsliggaren s. 1074)	1 750 000	
1957/58 (förslag)	1 500 000	

Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen utgår statsbidrag till av studentkårerna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg organiserad dispensärverksamhet med 3 kronor för varje undersökt medlem av nämnda kårer eller av musikhögskolans elevkår, dock högst med 5 000 kronor för år till envar av dispensärerna i Uppsala, Lund och Göteborg samt 12 000 kronor för år till dispensären i Stockholm.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget nedräknas med 250 000 kronor.

Motiv

Av belastningen å anslaget budgetåret 1955/56 avser 148 388 kronor statsbidrag för kalenderåret 1954. Å andra sidan föreligger eller förväntas statsbidragsrekvisitioner för år 1955 å ett beräknat belopp av i runt tal 190 000 kronor, vilket rätteligen skulle ha belastat budgetåret 1955/56. Ungefär 1 680 000 kronor bör sålunda betraktas som den verkliga nettokostnaden för budgetåret 1955/56.

De statsbidrag, som enligt gällande kungörelse är anknutna till vissa löneklasser, bör uppräknas i anslutning till den år 1956 beslutade höjningen av statstjänstemännens löner. Härigenom ökas medelsbehovet med cirka 30 000 kronor.

Under budgetåret 1955/56 har statsbidrag utgått med cirka 225 000 kronor till resor till och från centraldispensär, undersökningsstation eller filialmottagning för undersökning av medellösa och mindre bemedlade. Med anledning av att ifrågavarande resor fr. o. m. den 1 juli 1956 ersättes av sjukkassa enligt grunderna i 16 § första stycket andra punkten lagen om allmän sjukförsäkring m. m. utgår numera statsbidrag endast för sådana medellösa eller mindre bemedlades resor beträffande vilka ersättning ej utgives av sjukkassa.

Medicinalstyrelsen har meddelat landstingens hälsovårdsstyrelser, att medicinalstyrelsen med hänsyn till den minskande tuberkulosfrekvensen icke har något att erinra emot att, där så prövas lämpligt, de särskilda distriktsdispensärmottagningarna slopas och dispensärklientelet i stället hänvisas till vederbörande tjänsteläkares ordinarie mottagning, under förutsättning att statsbidrag för det på sådant sätt organiserade distriktsdispensärväsendet icke rekvireras. I den mån en sådan omorganisation genomföres, kommer en viss nedgång av anslagsbehovet att äga rum. F. n. saknas dock möjlighet att avgöra, i vilken utsträckning så kan bliva fallet.

Även om svårigheter föreligger att uppskatta storleken av den reducering av medelsbehovet, som ovannämnda faktorer kan medföra, torde det vara tillfyllest, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett till 1 500 000 kronor nedräknat belopp.

Departementschefen

Statsbidrag till resor till och från centraldispensär utgår fr. o. m. den 1 juli 1956 endast beträffande sådana medellösa eller mindre bemedlades resor, för vilka ersättning ej utgives av allmän sjukkassa. De särskilda distriktsdispensärmottagningarna torde vidare såsom medicinalstyrelsen framhållit i vissa fall kunna slopas och klientelet i stället hänvisas till tjänsteläkare. På grund av nämnda omständigheter kan en viss sänkning av medelsbehovet förväntas. Med hänsyn härtill och då jag ej heller i övrigt har någon erinran mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 1 500 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understödjande av dispensärverksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[118] 115. Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	540 000	479 607
1956/57 (statsliggaren s. 1074)	540 000	
1957/58 (förslag)	540 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes till 710 000 kronor.

Motiv

Tuberkulosen är alltjämt en folksjukdom av betydande mått. Skärmbildsundersökningarna, som är ett av de viktigaste medlen i kampen mot sjukdomen, bör därför även för framtiden bibehållas i oförändrad omfattning. För kommande budgetår beräknas således 14 skärmbildspatruller alltjämt vara i verksamhet. Därjämte räknar styrelsen liksom tidigare med en viss förstärkning av personalen vid centraldispensärerna inom berörda landstingsområden och landstingsfria städer. Kostnaderna för ifrågavarande personal beräknas till $[6 \times 10 \times (1\,500 + 500)]$ 120 000 kronor varvid styrelsen utgått från att undersökningar skall pågå inom sex områden.

För den allmänna skärmbildsundersökningen beräknas 12 patruller. Kostnaderna för avlöning åt den i dessa patruller ingående personalen beräknas till $(12 \times 12 \times 977 + 4 \times 12 \times 907 + 8 \times 12 \times 762 + 12 \times 12 \times 569)$ 339 312 kronor eller avrundat 339 000 kronor, varvid styrelsen räknar med

12 röntgentekniker, 4 sjuksköterskor och 8 skärmbildsbiträden samt 12 sjukvårdsbiträden. Lönebeloppen beräknas för tekniker enligt 18, för sköterskor enligt 16, för skärmbildsbiträden enligt 11 samt för sjukvårdsbiträden enligt 5 löneklassen av ortsgrupp 3.

Utgifterna för traktamenten uppskattas med hänsyn till föregående budgetårs belastning samt till höjningen av ersättningarna till 210 000 kronor.

Medelsbehovet för röntgenrörlitage, film, framkallning, drivmedel m. m. beräknas — efter cirka 550 000 undersökningar och 80 öre per undersökning — till 440 000 kronor. Enär även under budgetåret 1957/58 granskningsläkarna bör beredas tillfälle till personlig kontakt med centraldispenssärsläkarna ute i landet, bör för resekostnader — en å två resor per år och läkare — beräknas 2 000 kronor.

Sammanlagda kostnaden för den allmänna skärmbildsundersökningen skulle sålunda uppgå till (120 000 + 339 000 + 210 000 + 440 000 + 2 000) 1 111 000 kronor.

Enligt styrelsen bör vidare medel anvisas för en planerad särskild skärmbildsundersökning av lärare-, vaktmästare- och bespisningspersonal m. fl. vid skolöverstyrelsen och andra statliga myndigheter underställda skolor. Undersökningen bör påbörjas under kommande budgetår och helt bekostas av statsmedel. Den beräknas omfatta i runt tal 100 000 personer och avses skola genomföras med två skärmbildspatruller under en tid av två år.

Med hänsyn till den förhållandevis låga undersökningsfrekvensen per dag torde personalen i de två patrullerna kunna inskränkas till två personer per patrull, en röntgentekniker och ett sjukvårdsbiträde. Lönekostnaderna uppskattas till $[2 \times 12 \times (1\,062 + 569)]$ 39 144 kronor eller avrundat 39 100 kronor. För teknikerna har därvid beräknats lön enligt löneklass 18, ortsgrupp 5, samt för biträdena enligt löneklass 5, ortsgrupp 3. För traktamentsersättningar beräknas $(4 \times 270 \times 32)$ 34 560 kronor eller avrundat 34 500 kronor. Kostnaderna för röntgenrör, reparationer, film, framkallning, drivmedel till bilar och generatorer m. m. uppskattas till 77 700 kronor. Till resor för närmare planering av undersökningarna bör slutligen avses cirka 2 500 kronor.

För skärmbildsundersökningen av skolpersonalen skulle sålunda under förevarande anslag erfordras $(39\,100 + 34\,500 + 77\,700 + 2\,500)$ 153 800 eller avrundat 154 000 kronor.

Sammanlagt skulle kostnaderna sålunda uppgå till $(1\,111\,000 + 154\,000)$ 1 265 000 kronor. Av detta belopp skall enligt statsmakternas beslut hälften av 1 111 000 kronor eller avrundat 555 000 kronor bestridas av sjukvårdsområdenas huvudmän, medan andra hälften skall bestridas av statsmedel. Kostnaden för undersökning av skolpersonalen bör helt bestridas av statsmedel. Den statliga medelsanvisningen bör sålunda upptagas till 710 000 kronor. Bidragen från huvudmännen bör redovisas under anslaget i form av särskilda uppbördsmedel.

Yltrandan

Skolöverstyrelsen åberopar en av överstyrelsen i underdånig skrivelse den 10 september 1956 gjord framställning angående genomförande av obligatoriska, regelbundet återkommande skärmbildsundersökningar av skolpersonal, vari tillika hemställts om anvisande av erforderliga medel för undersökningarnas genomförande.

Statskontoret anför.

På grund av den minskade frekvensen av nyupptäckt tuberkulos kan det ifrågasättas, om icke antalet skärmbildspatruller nu borde begränsas. Härtill kommer, att skärmbildsmaterielen enligt vad medicinalstyrelsen uppgivit f. n. ej befinner sig i sådant skick, att skärmbildsundersökningarna synes kunna bedrivas på ett ur ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt, samt att en nyanskaffning av materiel i den omfattning medicinalstyrelsen föreslagit i nuvarande läge ej torde vara genomförbar.

Om det av medicinska skäl anses angeläget, att en särskild skärmbildsundersökning av skolpersonal företages, har statskontoret icke något att erinra mot att två skärmbildspatruller avdelas för ändamålet. Villkor här för bör dock vara, att huvudmännen för vederbörande sjukvårdsområden bestrider hälften av kostnaderna. Med hänsyn till medelsåtgången under senaste budgetår beräknar statskontoret under angivna förutsättning medelsbehovet vid i övrigt oförändrad verksamhet till 600 000 kronor. Därest undersökning av skolpersonal ej kommer till stånd, förutsättes, att i varje fall ej flera än 12 patruller kommer att vara i verksamhet för den allmänna undersökningen.

Departementschefen

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har skolöverstyrelsen framlagt förslag om genomförande av obligatoriska, regelbundet återkommande skärmbildsundersökningar av viss skolpersonal. Vidare har medicinalstyrelsen föreslagit, att 2 av de 14 skärmbildspatruller, som f. n. är i verksamhet för den allmänna skärmbildsundersökningen, skall användas för dessa särskilda undersökningar av skolpersonal. Skolöverstyrelsens förslag har nyligen remissbehandlats. Remisstiden utgick den 1 januari 1957. Då beredningen av förslaget på grund härav icke hunnit avslutas, beräknar jag inga medel för ändamålet.

Enligt vad jag inhämtat från medicinalstyrelsen avses allmänna skärmbildsundersökningar under nästa budgetår komma att äga rum inom Stockholms och Norrköpings städer samt Östergötlands, Skaraborgs, Gotlands och Blekinge län. För dessa undersökningar anser jag mig böra räkna med 13 patruller.

Medicinalstyrelsen har beräknat medelsbehovet under anslaget för 12 patruller till cirka 555 000 kronor. För 13 patruller skulle med motsvarande beräkningsgrunder erfordras en medelsanvisning med i runt tal 600 000 kronor. Med hänsyn till belastningen budgetåret 1955/56 synes anslaget emellertid kunna uppföras med oförändrat belopp. Från huvud-

männen inflytande bidrag torde liksom hittills böra redovisas under anslaget i form av särskilda uppbördsmedel.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 540 000 kronor.

[119] 116. Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	379 000	396 488
1956/57 (statsliggaren s. 1075)	410 000	
1957/58 (förslag)	407 000	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen föreslår i skrivelser den 31 augusti och 10 november 1956, att anslaget höjes med 23 000 kronor.

A. *Avlöningar:*

1. Personalförstärkningar:

a) Arvoden till chefläkare och assistent	+ 16 600	
b) Utgård enligt a) 1 chefläkare Ce 33	— 26 556	
c) 1 röntgentekniker Ce 19 (verkmästare)	+ 13 332	
d) 1 kontorsbiträde Cg 8	+ 8 724	

2. Personalminskning:

1 fotografiskt biträde Ce 9	— 9 528	
-----------------------------------	---------	--

3. Lönereregleringar:

a) Uppflyttning av 1 röntgentekniker Ce 17 till verkmästare Ce 19	+ 624	
b) 1 kontorsbiträde Ce 11 i st. f. 1 kontorsbiträde Ce 8	+ 408	

4. Omräkning:

a) Löneklassuppflyttningar	+ 4 062	
b) Rörligt tillägg	+ 15 432	
c) Avrundning	— 98	23 000

B. *Omkostnader:*

Övriga expenser	—	
		23 000

Motiv

1 a—b) T. f. chefläkaren för skärmbildcentralen har numera utnämnts till överläkare vid epidemisjukhuset i Stockholm. Det synes på grund härav lämpligt, att det under senare år tillämpade provisoriet med dels tjänstgöring för chefläkaren å deltid mot arvode, dels ock uppdrag för annan tjänsteman att biträda med administrativa och ekonomiska arbetsuppgifter, permanentas. Provisoriet har fungerat tillfredsställande och det är synner-

ligen angeläget, att den nuvarande t. f. chefläkaren även för framtiden leder skärmbildscentralens verksamhet. Chefläkaren bör därvid erhålla ett arvode med belopp, som i runt tal motsvarar lön till extra ordinarie tjänsteman i lönegraden Ce 33 med halvtidstjänstgöring eller 13 000 kronor för år. Till den tjänsteman, som biträder med ärenden av administrativ och ekonomisk art, bör utgå arvode med 3 600 kronor för år. Den föreslagna omorganisationen medför ett minskat medelsbehov under anslaget med cirka 10 000 kronor.

1 c) Från skärmbildscentralen har anförts, att de starkt ökade anspråken på tekniska arbeten omöjliggjort för en serviceman att tillfredsställande medhinna de ordinarie arbetsuppgifterna, främst omfattande reparationer och annan översyn av apparatur och bilar. Reparationer utförda av skärmbildscentralens verkstad blir cirka 50 procent billigare än vid anlåtande av enskilda firmor. Den tekniska kontrollen av bildkvaliteten har vidare intensifierats och arbetet därmed kan ej tillfredsställande bedrivas utan personalförstärkning. En tjänst som röntgentekniker i lägst lönegrad Ce 19 bör därför tillkomma. Medicinalstyrelsen tillstyrker förslaget.

1 d) Den planerade undersökningen av skolpersonal kräver en förstärkning av nuvarande kontorsbiträdespersonal med ett biträde som medhjälpare åt assistenten, vilken kommer att få huvudansvaret för planerandet och genomförandet av undersökningen. För tjänsten krävs erfarenhet av kontorsarbete, varför densamma bör placeras i 8 lönegraden.

2) Under förutsättning av bifall till av medicinalstyrelsen under nästföljande punkt framfört förslag angående nyanskaffning av framkallningsapparatur, kan en tjänst som fotografiskt biträde i lönegrad Ce 9 indragas.

3 a) Röntgenteknikern i Ce 17 åtnjuter f. n. tjänstledighet för tjänstgöring under cirka ett år inom en röntgenfirma och vikarien å tjänsten har anhållit om ett års tjänstledighet för att tillträda liknande arbete. Månadslönerna för personal av servicemannatyp ligger hos röntgenfirmorna 150 å 200 kronor högre än vad skärmbildscentralen kan erbjuda. Skulle skärmbildscentralen mista nämnda befattningshavare blir läget synnerligen prekärt. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför, att den nuvarande tjänsten som röntgentekniker uppflyttas till 19 lönegraden med den ändrade benämningen verkmästare.

3 b) Medicinalstyrelsens personalförening har yrkat höjning av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8 till kanslibiträdestjänst i Ce 11 och därvid åberopat, att i arbetsuppgifterna ingår bl. a. att efter vissa anvisningar uppätta avlöningslistor för personalen vid skärmbildscentralen och dess patruller, föra personalmatrikel samt att under ledighet för kontoristen svara för dennas uppgifter, vilket kräver ingående kännedom om samtliga göromål av expeditionell natur. Styrelsen, som finner arbetsuppgifterna väl motiverade föreslagna tjänsteförändring, tillstyrker förslaget.

B. Nettoutgiften å delposten under budgetåret 1955/56 beräknas till cirka 17 850 kronor. För kommande budgetår räknar medicinalstyrelsen med viss nyanskaffning av kontorsmaskiner och kontorsmöbler m. m. i samband med den planerade undersökningen av skolpersonal. Behovet av expensmedel på grund härav uppskattas till cirka 3 000 kronor. Då under budgetåret 1957/58 sannolikt ytterligare inköp av film- och kortskåp för det militära skärmbildsarkivet icke behöver verkställas samt då en viss nedgång i telefonkostnaderna kan förväntas, torde förhöjd medelsanvisning under delposten icke erfordras. Styrelsen föreslår därför oförändrat belopp, 18 700 kronor.

Yttranden

Statskontoret kan icke tillstyrka inrättande av en ny tjänst som röntgentekniker. Ämbetsverket har icke något att erinra mot att kontorsbiträdespersonalen vid en eventuell separat undersökning av skolpersonal utökas med ett extra biträde, som dock bör placeras i reglerad befordringsgång. Förslaget om ändrad löneställning för röntgenteknikertjänsten i Ce 17 torde böra prövas i annat sammanhang. Statskontoret kan ej tillstyrka uppflyttning av kontorsbiträdestjänsten till kanslibiträdestjänst. Delposten till övriga expenser, som för sistlidna budgetår belastats med vissa engångsutgifter, torde för nästkommande budgetår böra nedräknas med 2 000 resp. 5 000 kronor, beroende på om undersökningen av skolpersonal kommer till stånd eller ej.

Statens lönenämnd finner ej skäl tillstyrka föreslagen lönegradsuppflyttning för en röntgentekniker.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för budgetåret 1955/56 (1955 års statsverksprop., XI ht, s. 316) erinrades om att Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att förordna om bestridande av de med chefläkarbefattningen förenade göromålen genom dels halvtidsförordnande för en läkare mot arvode, dels uppdrag åt annan tjänsteman att mot arvode biträda läkaren med arbetsuppgifter av administrativ och ekonomisk natur. Vidare uttalades att, om denna anordning visade sig böra bibehållas i fortsättningen, det borde övervägas att till ett kommande år ersätta chefläkartjänsten med två arvodesbefattningar med deltidstjänstgöring. I 1956 års statsverksproposition (XI ht, s. 313) beräknades dock, med hänsyn till ovissheten om hur länge den förordnade läkaren skulle komma att kvarstå, medel för chefläkartjänsten även för budgetåret 1956/57. Sedermera har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att förlänga det ifrågavarande provisoriet t. o. m. den 30 juni 1957. Såsom medicinalstyrelsen framhållit, har

den nuvarande anordningen med uppdelning av göromålen på två befattningshavare fungerat tillfredsställande. Med hänsyn härtill och på grundval av vad styrelsen i övrigt anfört finner jag det lämpligt, att den provisoriska organisationen nu erhåller en mera stadigvarande karaktär. Jag tillstyrker sålunda, att chefläkartjänsten utbytes mot dels en arvodestjänst för en läkare med halvtidstjänstgöring, dels ock en arvodestjänst för göromål av administrativ och ekonomisk natur. För arvoden till nämnda befattningshavare beräknar jag för nästa budgetår 13 000 resp. 3 600 kronor. Omorganisationen medför en besparing av cirka 10 000 kronor.

Förslaget om inrättande av en ny tjänst som röntgentekniker i Ce 19 kan jag icke biträda. På grund av vad jag anfört under nästföregående anslag i fråga om skärmbildsundersökningar av skolpersonal beräknar jag inga medel för den föreslagna biträdestjänsten i Cg 8.

Under hänvisning till vad jag föreslår under nästföljande anslag rörande anskaffning av en framkallningsmaskin, förordar jag, att en tjänst som fotografiskt biträde i Ce 9 indrages.

Med anledning av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör ett kontorsbiträde uppflyttas till kanslibiträde i Ce 11. Förslaget om uppflyttning av en röntgentekniker från Ce 17 till Ce 19 kan jag däremot icke tillstyrka.

Delposten till övriga expenser torde böra nedräknas med 3 000 kronor.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innefattande vissa automatiska utgiftsstegringar med i runt tal 19 000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till icke-ordinarie personal 301 400 (— 7 100) kronor och rörligt tillägg 84 400 (+ 7 100) kronor eller tillhoppa för avlöningar 385 800 kronor. För omkostnader tillkommer 21 200 (— 3 000) kronor.

Anslaget upptages alltså till (385 800 + 21 200) 407 000 kronor.

I enlighet med vad förut anförts bör ur personalförteckningen utgå en tjänst som chefläkare i Ce 33.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för medicinalstyrelsens skärmbildscentral, som nyss angivits;

b) godkänna följande stat för medicinalstyrelsens skärmbildscentral, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	301 400	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	84 400	385 800

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	500	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	20 700	21 200
		<u>Summa kronor 407 000;</u>

c) till *Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 407 000 kronor.

[120] 117. **Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten.** Något anslag under denna rubrik är ej uppfört i gällande riksstat. Däremot har för nyanskaffning av fordon för den statliga skärmbildsverksamheten för budgetåret 1956/57 anvisats ett reservationsanslag av 60 000 kronor (statsliggaren s. 1076).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att för nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten anvisas ett reservationsanslag av 553 000 kronor.

Motiv

Sedan 1946 års riksdag beslutat om genomförandet av en allmän skärmbildsundersökning, inköptes för av nämnda riksdag anvisade medel jämte gåvomedel från Svenska nationalföreningen mot tuberkulos skärmbildsapparat samt bilar. 1949 års riksdag beviljade sedermera medel för att ersätta 12 av tidigare inköpta skärmbildsapparater med spegeloptikapparat. I samband med den år 1951 planerade utökningen av antalet skärmbildspatruller ställdes medel till förfogande av nationalföreningen för anskaffande av fem skåpbilar av mindre typ. Senare har såsom gåva erhållits ytterligare en spegeloptikapparat. Materielen har under årens lopp starkt förslitits eller blivit otidsenlig. Möjligheterna att tillfredsställande effektuera arbetet är f. n. oroväckande små och kan förväntas inom kort bli allvarligt försämrade, därest icke en radikal upprustning kommer till stånd. Styrelsen anför härom bl. a. följande.

F. n. finnes 14 bilar, varav 3 bussar och 11 skåpbilar. Bussarna och fem skåpbilar anskaffades för snart 10 år sedan. Medicinalstyrelsen hemställde föregående år om anslag till nyanskaffning av två bussar och fem skåp-

bilar, men medel anvisades till inköp av endast en buss. Då lämnad redogörelse för fordonens tillstånd är fortfarande aktuell. Nödvändiga reparationer har blivit allt tätare och kostnaderna oekonomiskt höga. Även ur trafiksäkerhetssynpunkt lämnar fordonen åtskilligt övrigt att önska. Den planerade undersökningen av skolpersonal måste på grund av lokala förhållanden utföras med bussar och nödvändiggör anskaffning av ytterligare en skärmbildsbuss. Det är nödvändigt, att ytterligare en skärmbildsbuss samt fem skåpbilar snarast anskaffas. Kostnaderna torde med nuvarande priser komma att uppgå till, för en buss 65 000 kronor och för fem skåpbilar 100 000 kronor. Som inbytesvärde på de begagnade fordonen torde man kunna räkna med högst 1 000 kronor per fordon eller tillhoppa 6 000 kronor. För förnyelse av bilparken skulle således erfordras (65 000 + 100 000 — 6 000) 159 000 kronor.

Av f. n. 16 mobila apparater, varav 14 är i bruk kontinuerligt och två står i reserv, är 13 spegeloptikapparater inköpta åren 1949—1950 medan övriga tre av äldre typ — apterade i bussarna — anskaffades vid verksamhetens början. Apparaterna, som visat alltför klen effekt för nuvarande exponeringar i frontal- och sidoprojektion, har i praktisk drift befunnits behäftade med vissa väsentliga brister med icke korrekt exponerade bilder, alltför långa exponeringstider och bristande bildskärpa som följd.

Till följd av dessa brister kan bildmaterialet icke diagnostiskt bedömas med optimala betingelser, vilket är angeläget i skärmbildsarbetet likaväl som i all medicinsk diagnostik. En i det närmaste 100-procentig säkerhet vid bildavläsningen innebär även nationalekonomiskt en besparing, då därigenom kontrollundersökningar av ett stort antal friska personer undviks. Apparaterna kan göras fullt funktionsdugliga genom vissa ombyggnadsarbeten m. m. Kostnaden härför belöper sig enligt underhandsuppgifter till 23 000 kronor per apparat, därest alla apparaterna ombygges samtidigt, och till 26 000 kronor per apparat med ombyggnaden uppdelad på två år. Totalkostnaden skulle sålunda bli enligt det första alternativet ($16 \times 23\,000$) 368 000 kronor och enligt det andra alternativet ($16 \times 26\,000$) 416 000 kronor, d. v. s. i sistnämnda fall 208 000 kronor per år.

Mörkrummets vid skärmbildscentralen kapacitet är otillräcklig. Förseeningar i framkallningen med upp till två veckor medför, att avläsandet av filmerna fördröjes och att upptäckta tuberkulosfall icke tillräckligt snabbt kan isoleras och befordras till fortsatta undersökningar och vård. Problemet med framkallning kan lösas på ett enkelt och tillfredsställande sätt genom maskinell framkallning. Kapaciteten blir då flerdubbel mot den manuella och samtidigt arbetskraftsbesparande. Behov föreligger av två framkallningsmaskiner med en sammanlagd kapacitet av cirka 1 200—1 500 meter film per dag. Därest dessa maskiner anskaffas, kan en tjänst som fotografiskt biträde i lönegrad Ce 9 indragas. Kostnaden per apparat belöper sig till cirka 13 000 kronor inklusive montering. Vid samtidig indragning av förenämnda tjänst som fotografiskt biträde skulle kostnaden för två apparater vara intjänad på tre år.

Den föreslagna upprustningen har karaktären av ersättningsanskaffning för försliten, numera otidsenlig och därför direkt oekonomisk och ur medicinsk synpunkt undermålig materiel. Ersättningarna bör av sparsamhets-skäl ske samtidigt, då de i viss utsträckning influerar på varandra.

Sammanlagda kostnaden för upprustning av skärmbildsmaterielen uppgår sålunda till (159 000 + 368 000 + 26 000) 553 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret framhåller, att ämbetsverket i utlåtande angående anslag för budgetåret 1957/58 till allmän skärmbildsundersökning: lokala undersökningar ansett det böra övervägas, om icke antalet skärmbildspatruller med hänsyn till den minskade tuberkulosfrekvensen bör begränsas. Då skärmbildsundersökningarna beräknas pågå ett flertal år framåt och den befintliga materielen i stor utsträckning synes vara försliten, lär det emellertid vara nödvändigt att beräkna medel för en successiv nyanskaffning av materiel. Omfattningen av anskaffningen för nästa budgetår undandraget sig väsentligen statskontorets bedömande. Med hänsyn till angelägenheten av att i nuvarande läge begränsa den statliga investeringen bör en anskaffning i den utsträckning medicinalstyrelsen föreslagit i allt fall ej ifrågakomma.

Departementschefen

Av den materiel — fordon och skärmbildsapparat — som användes för den statliga skärmbildsverksamheten, är större delen anskaffad åren 1946—1949. Till följd av verksamhetens natur är materielen utsatt för synnerligen starka påfrestningar. Av vad medicinalstyrelsen anfört framgår, att materielen numera är i hög grad försliten och även i vissa avseenden föråldrad. För att verksamheten skall kunna upprätthållas i ungefär samma omfattning som f. n. synes det därför nödvändigt, att en upprustning av materielen kommer till stånd.

Beträffande fordonen vill jag erinra om att det vid anmälan föregående år av anslag till nyanskaffning av fordon för den statliga skärmbildsverksamheten (1956 års statsverksprop., XI ht., p. 123) uttalades, att det syntes nödvändigt att påbörja anskaffning av nya fordon såsom ersättning för de hårdast förslitna. För budgetåret 1956/57 föreslogs sålunda anskaffning av en buss. För nästa budgetår synes medel böra anvisas för utbyte av 3 av de äldsta skåpbilarna. Kostnaden härför torde, efter avdrag av försäljningssumman för de 3 bilar som lämnas i utbyte, kunna beräknas till omkring 57 000 kronor.

Vad härefter angår skärmbildsapparaturen består densamma f. n. av 16 flyttbara apparater, av vilka 3 anskaffades för mer än 10 år sedan och övriga för omkring 7 år sedan. Apparaterna företer vissa väsentliga brister, som medför försämring av kvaliteten på skärmbilderna. Härigenom uppstår risk för felaktiga diagnoser vid bedömningen av bilderna. Apparaterna torde emellertid kunna göras fullt användbara genom vissa ombyggnadsarbeten samt utbyte av vissa apparatdelar. Jag förordar, att medel anvisas för nästa budgetår för omändring av 6 apparater. Kostnaden härför uppskattar jag till 156 000 kronor.

För rationalisering av framkallningsarbetet vid skärmbildscentralen tillstyrker jag vidare inköp av en framkallningsmaskin för en kostnad av

cirka 13 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat torde genom anskaffning av en dylik maskin ett fotografiskt biträde vid centralen kunna indragas, inne-
bärande en årlig besparing på omkring 9 000 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet för den föreslagna anskaffningen beräknas
sålunda till (57 000 + 156 000 + 13 000) i runt tal 225 000 kronor. Erforder-
liga medel torde böra anvisas under ett särskilt anslag av reservations-
anslags natur. Vid utgången av innevarande budgetår eventuellt förefintlig
reservation å det nuvarande anslaget till nyanskaffning av fordon för den
statliga skärmbildsverksamheten torde få överföras till det nya anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen

att till *Nyanskaffning av materiel för den statliga skärm-
bildsverksamheten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reser-
vationsanslag av 225 000 kronor.

[121] 118. Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och
barnavård

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 350 000	2 555 314
1956/57 (statsliggaren s. 1076)	4 100 000	
1957/58 (förslag)	4 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med
667 000 kronor.

	Anvisat 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Bidrag till inredning och utrustning av centraler ..	10 000	10 000	—
2. Bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning	4 028 800	4 700 000	+ 671 200
3. Bidrag till försöksverksamhet med speciell kontroll av havande kvinnor, lidande av vissa sjukdomar ..	5 000	—	— 5 000
4. Bidrag till upplysningsverksamhet	50 000	50 000	—
5. Bidrag till undervisning i mödragymnastik och skötsel av trilénapparat	6 200	—	— 6 200
6. Bidrag till kurs för läkare vid barnavårdscentraler	—	7 000	+ 7 000
			+ 667 000

Motiv

De verkliga kostnaderna för budgetåret 1955/56 har uppgått till 3 338 789
kronor. Den lägre anslagsbelastningen torde bero på eftersläpning beträf-
fande utanordnandet av statsbidrag. Anslaget för budgetåret 1957/58 avser
verksamheten under år 1957.

2) Antalet födda barn åren 1951—1955 utgjorde resp. 112 321, 112 244,
112 504, 107 210 och 107 314.

Hälsoövervakningens omfattning framgår av följande tabblåer:

År	Antal inskrivna		Antal besök hos läkare		Antal läkarmottagningar
	mödrar	barn	mödrar	barn	
1951.....	75 720	317 934	186 452	539 802	66 104
1952.....	78 816	319 096	197 792	540 622	66 189
1953.....	79 981	327 774	205 394	548 775	67 444
1954.....	76 861	325 996	206 281	572 889	69 787

Flertalet huvudmän har anordnat eftervård för nyförlösta kvinnor. Antalet eftervårdsbesök hos läkare under år 1957 beräknas till 40 000.

Sammanlagda antalet läkarmottagningar under år 1957 uppskattas till 70 000 och antalet besök hos läkare till 245 000 inom den förebyggande mödravården och 550 000 inom den förebyggande barnvården. Kostnaderna skulle sålunda uppgå till följande belopp:

Grundbelopp 10 kr. per mottagning.....	700 000
Ersättning för förvårds- och eftervårdsbesök av mödrar, 3 kr. 50 öre per moder	857 500
Ersättning för besök av barn, 2 kr. 50 öre per barn.....	1 375 000
	2 932 500

Till ersättningar för särskilt anordnade mottagningar av läkare för rådgivning i fråga om barn, som företer uppfostringssvårigheter eller neuro-labila symtom, beräknas åtgå 50 000 kronor.

För bidrag till föreståndare vid mödravårdscentraler av typ I upptages oförändrat belopp, 30 000 kronor.

Den totala kostnaden för läkarövervakningen skulle sålunda uppgå till (2 932 500 + 50 000 + 30 000) 3 012 500 kronor.

Statens kostnader för sjuksköterskors och barnmorskors avlönande uppgick under budgetåret 1955/56 till 1 531 229 kronor. Antalet heltidsanställda sjuksköterskor vid mödra- och barnavårdscentraler under år 1957 beräknas till 260 och antalet heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler, som f. n. är 35, beräknas öka till 40, varjämte styrelsen räknar med 30 deltidanställda befattningshavare. Avlöningsbidraget kan uppskattas till (1 692 000 + 15 000) 1 707 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså bidragen till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning uppgå till (3 012 500 + 1 707 000) 4 719 500 kronor, avrundat 4 700 000 kronor.

3) Av medicinalstyrelsen anordnad försöksverksamhet med speciell kontroll av havande kvinnor, lidande av vissa sjukdomar, beräknas bli slutförd innevarande budgetår. Försöksverksamheten har anordnats vid mödravårdscentralen av typ I vid S:t Eriks sjukhus i Stockholm. Antalet patienter har uppgått till 105 och antalet läkarbesök till 402.

4) För medicinalstyrelsens upplysningsverksamhet, vilken huvudsakligen handhaves av svenska socialvårdsförbundet, anhålles om oförändrat 50 000 kronor.

5) Under budgetåret 1955/56 har endast fyra kurser kunnat anordnas, främst beroende på att kompetenta sjukgymnaster saknats. Styrelsen räknar med 10 sådana kurser under innevarande budgetår, varefter kursverksamheten avses skola upphöra.

6) Även om den statsunderstödda psykiska barna- och ungdomsvården utbygges i tillfredsställande omfattning, blir det icke möjligt att inom denna gren av barnhälsovården medhinna allt erforderligt arbete av förebyggande och upplysande natur i fråga om barn, som företer uppfostrings-svårigheter eller neurolabila symptom. Särskilda mottagningar vid barnavårdsorganen är därför utomordentligt betydelsefulla för den förebyggande vården inom det mentalhygieniska området. Det är av största vikt, att denna vård sättes in, innan familjekonflikterna blivit så uttalade, att neuroser och andra rubbningar uppstått hos barnen. Läkarna vid barnavårdsorganen har stora möjligheter att upptäcka och påverka sådana konflikter på ett tidigt stadium, om de genom särskild utbildning göres uppmärksamma på konflikternas tidigsymptom såväl hos barn som hos föräldrar. Mera komplicerade fall måste givetvis hänvisas till barnpsykiatrisk specialistvård.

Då det visat sig svårt att få igång ifrågavarande mottagningar är det önskvärt, att läkarnas intresse stimuleras genom kurser i barnpsykologi och barnpsykiatri. Styrelsen hemställer därför ånyo om medel för anordnande av en fortbildningskurs. Kursen avses skola hållas under tre dagar med föreläsningar, diskussioner och besök vid barnavårdscentraler m. m. För arvoden till föreläsare beräknas 1 350 kronor samt för resekostnadsersättningar till kursdeltagare och föreläsare 5 800 kronor. Sammanlagda kostnaderna för kursen skulle sålunda bli 7 150 kronor eller avrundat 7 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret anser uppräknningen av posten till bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning kunna begränsas till 300 000 kronor. Ämbetsverket förutsätter, att förslaget om anordnande av fortbildningskurser för läkare vid barnavårdscentraler alltjämt icke vinner beaktande.

Departementschefen

Med hänsyn till den eftersläpning av statsbidragsrekvisitioner, som regelmässigt synes förekomma, torde medelsbehovet för bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning kunna uppskattas till 4 440 000 kronor.

Förslaget om anordnande av fortbildningskurser för läkare vid barnavårdscentraler finner jag mig alltjämt icke kunna tillstyrka.

Då jag i övrigt icke har någon erinran mot medicinalstyrelsens beräk-

ning av medelsbehovet, skulle således anslaget böra uppföras med (10 000 + 4 440 000 + 50 000) 4 500 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

[122]   119. **Bidrag till resor i förebyggande mödra- och barnavård**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	900 000	709 990
1956/57 (statsliggaren s. 1076)	1 000 000	
1957/58 (förslag)	1 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 50 000 kronor.

Motiv

Belastningen för budgetåret 1955/56 motsvarar ej de verkliga kostnaderna på grund av viss eftersläpning i fråga om utanordnandet av statsbidragen. De verkliga kostnaderna utgjorde 1 030 499 kronor. Med hänsyn härtill samt till utvidgningen av den förebyggande mödravården föreslås anslaget höjt med 50 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor i förebyggande mödra- och barnavård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[123]   120. **Läkemedel åt vissa kvinnor och barn**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	850 000	1 099 586
1956/57 (statsliggaren s. 1077)	900 000	
1957/58 (förslag)	1 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv

Med hänsyn till den icke minst på grund av mödravårdens intensifiering ökande besöksfrekvensen vid mottagningarna inom den förebyggande mödra- och barnvården, bör anslaget uppföras med 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Då jag icke har någon erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[124] 121. **Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet.** Anslaget, som i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 45 000 kronor (statsliggaren s. 1077), är avsett att genom skolöverstyrelsens försorg fördelas mellan folkbildningsorganisationerna m. fl. såsom bidrag till kostnaderna för av dem anordnad sexualhygienisk upplysningsverksamhet.

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 15/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med 50 000 kronor.

Motiv

Intresset för upplysningsverksamheten är alltjämt mycket stort och folkbildningsorganisationerna har ej möjlighet att tillgodose alla önskemål om föreläsningar. Arbetarnas bildningsförbund har meddelat, att organisationen kunnat anordna ytterligare minst ett hundratal föreläsningar under budgetåret 1954/55, därest bidraget räckt till. Budgetåret 1955/56 sökte 16 organisationer bidrag med sammanlagt 53 543 kronor. Då skolöverstyrelsen finner upplysningsverksamheten viktig ur samhällssynpunkt, föreslås, att anslaget höjes till 50 000 kronor, med vilket belopp anslaget utgick budgetåren 1947/51.

Departementschefen

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

[125] 122. Abortförebyggande åtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	175 000	179 278
1956/57 (statsliggaren s. 1077)	280 000	
1957/58) (förslag)	284 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 60 000 kronor.

	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Anordnande och upprätthållande av verksamheten	125 900	160 000	+ 34 100
2. Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator	100 000	126 000	+ 26 000
3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner.....	34 000	34 000	—
4. Preventivrådgivning för män	100	—	— 100
5. Mentalhygienisk påbyggnadskurs för abortkuratorer	20 000	20 000	—
			+ 60 000

Motiv

1) Den abortförebyggande verksamheten har under år 1955 bedrivits vid 13 rådgivningsbyråer. Framställningar föreligger om godkännande av byråer i Uppsala och Motala fr. o. m. den 1 juli 1956. Utöver dessa räknar styrelsen fr. o. m. den 1 januari 1957 med byråer i Norrköping och Västerås. Däremot torde icke de planerade byråerna i Boden, Halmstad och Falun komma att vara i verksamhet vid sistnämnda tidpunkt. Antalet statsbidragsberättigade byråer skulle sålunda under kalenderåret 1957 uppgå till 17.

Enligt gällande beräkningsgrunder uppskattar styrelsen medelsbehovet för rådgivningsbyråernas verksamhet till följande belopp, nämligen för läkarlöner 39 780 kronor, för löner åt kuratorerna 88 400 kronor samt för kuratorernas resor för hembesök hos havande kvinnor och för kvinnornas resor till byråerna 34 000 kronor. Sammanlagt skulle sålunda statsbidragen till rådgivningsbyråerna uppgå till (39 780 + 88 400 + 34 000) 162 180 eller i runt tal 160 000 kronor.

2) Medicinalstyrelsen har beslutat, att de medel, som skall ställas till kuratorernas förfogande för tillgodoseende i abortförebyggande syfte av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator, skall proportionellt fördelas mellan rådgivningsbyråerna i förhållande till antalet under det sista kalenderåret nyinskrivna abortsökande. Under år 1955 har 4 942 personer nyinskrivits. Vid de fyra nytillkommande byråerna beräknar styrelsen att omkring 1 300 kvinnor skall nyinskrivas under år 1957. Med utgångspunkt från ett belopp om 20 kronor per nyinskriven kvinna bör 126 000 kronor anslås för ändamålet.

3) Antalet godkända laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner uppgår till 16. Ersättning utgår f. n. med högst 18 kronor för varje utfört prov. Med hänsyn till den prishöjning som skett, sedan nuvarande ersättning fastställdes år 1950, föreslår styrelsen, att ersättning må utgå med högst 20 kronor för varje utfört prov. Enär belastningen under budgetåret 1955/56 uppgick till 28 966 kronor och någon större ökning av antalet graviditetsreaktioner ej torde vara att förvänta, synes anslagsposten kunna upptagas med oförändrat belopp.

4) Då det för preventivrådgivning åt män anvisade beloppet ej tagits i anspråk under de sista budgetåren, torde anslagsposten kunna utgå.

5) Enligt bemyndigande kommer medicinalstyrelsen att våren 1957 vid socialinstitutet i Stockholm låta anordna en mentalhygienisk påbyggnadskurs för utbildning av abortkuratorer med cirka 12 deltagare. Antalet abortkuratorer, vilka av styrelsen beviljats dispens för tjänstgöring vid rådgivningsbyrå för tiden intill dess ny påbyggnadskurs för abortkuratorer anordnas, uppgår nu till 10.

Behovet av abortkuratorer kommer att öka icke blott genom den fortsatta utbyggnaden av den abortförebyggande verksamheten i dess nuvarande form utan även genom de förslag som kan komma att framläggas av familjerådgivningskommittén. Mentalhygieniska påbyggnadskurser bör därför anordnas årligen. Styrelsen hemställer om bemyndigande att även under budgetåret 1957/58 anordna en mentalhygienisk påbyggnadskurs med samma kursplan och studietid, som avses för 1957 års kurs. Kostnaderna beräknas till omkring 20 000 kronor.

Yttranden

Statskontoret räknar med endast två nytillkommande rådgivningsbyråer under nästa budgetår. Med hänsyn härtill och till belastningen föreslås, att posten till tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator, uppföres med oförändrat belopp. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt har statskontoret intet att erinra.

Familjerådgivningskommittén åberopar av kommittén avgivet yttrande över ett av styrelsen för socialinstitutet i Stockholm framlagt förslag om anvisande av medel för anordnande av mentalhygieniska påbyggnadskurser vid institutet. Kommittén biträder förslaget om en dylik kurs nästa budgetår såsom ett provisorium i avvaktan på det förslag till vidareutbildning av socialarbetare för mentalhygienisk verksamhet, som kommittén avser att lägga fram. Vidare hänvisar kommittén till ett av medicinalstyrelsen avgivet yttrande, vari styrelsen förklarar sig icke ha något att erinra mot att de medel, som kan komma att anvisas under förevarande anslag för en kurs för abortkuratorer, i stället får disponeras för den av socialinstitutet planerade kursen.

Departementschefen

Under år 1956 har en ny rådgivningsbyrå godkänts för erhållande av statsbidrag. Medicinalstyrelsen räknar med ytterligare tre statsbidragsberättigade byråer under år 1957, varigenom det sammanlagda antalet byråer skulle komma att uppgå till 17. Då samtliga dessa byråer sannolikt ej kommer att vara i verksamhet under hela året, uppskattar jag medelsbehovet till anordnande och upprätthållande av verksamheten för nästa budgetår till högst 140 000 kronor.

Antalet nyinskrivna kvinnor vid rådgivningsbyråerna uppgick för år 1955 till 4 942. Då antalet nyinskrivna torde komma att stiga i samband med en ökning av antalet byråer, synes det belopp, som skall ställas till kuratorernas förfogande för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, böra höjas. Jag kan dock endast tillstyrka en till 10 000 kronor begränsad höjning, varvid beloppet alltså bör upptagas till 110 000 kronor.

Posten till preventivrådgivning för män torde böra upptagas med allenast ett formellt belopp av 100 kronor.

Förslaget om anvisande av medel under anslaget för anordnande under nästa budgetår av en mentalhygienisk påbyggnadskurs finner jag mig i avvaktan på resultatet av familjerådgivningskommitténs utredning i frågan icke kunna biträda.

Med hänsyn till det anförda och då jag i övrigt icke har något att erinra mot av medicinalstyrelsen framställda förslag, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (140 000 + 110 000 + 34 000 + 100) 284 100 kronor eller avrundat 284 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 284 000 kronor.

[126] **123. Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	400 000	367 309
1956/57 (statsliggaren s. 1078)	475 000	
1957/58 (förslag)	475 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Bruttoutgifterna för budgetåret 1955/56 var 398 000 kronor. Återbetalningar har emellertid verkställts med 30 691 kronor.

Antalet stipendiesökande var läsåret 1954/55 284 och läsåret 1955/56 228. Fyra ansökningar avslogs. 197 stipendier å 2 000 kronor och 6 å 1 000 kronor beviljades. Två stipendier å 1 000 kronor lyftes dock ej.

Enligt tillgängliga uppgifter tjänstgjorde den 1 juli 1956 inom folktandvården 290 stipendiater. Av 113 tandläkare, som haft skyldighet att påbörja stipendiattjänstgöringen under budgetåret 1955/56, tjänstgjorde eller hade till tjänstgöring strax efter den 1 juli 1956 anmälts 109. De återstående fyra har av olika anledningar beviljats uppskov med påbörjandet av sin tjänstgöring.

Antalet inskrivna elever vid högskolorna var vid senaste vårterminens slut 866.

Med hänsyn till den alltjämt bestående bristen på tandläkare inom folktandvården är det önskvärt, att stipendier utdelas även under nästa budgetår. Antalet bör vara oförändrat 250.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag förordar jag, att medel för nästa budgetår beräknas för 250 stipendier om 2 000 kronor. Jag förutsätter emellertid att, för den händelse antalet ansökningar om stipendier för läsåret 1957/58 kommer att överstiga 250, hinder icke bör möta för Kungl. Maj:t att medgiva utdelande av ytterligare det antal stipendier, som må bliva erforderligt. Med hänsyn till det anförda och då återbetalning av beviljade stipendiebelopp regelmässigt synes förekomma i viss utsträckning, torde anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp, 475 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 475 000 kronor.

[127] 124. Bidrag till driften av folktandvården

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	8 400 000	9 082 760
1956/57 (statsliggaren s. 1078)	9 300 000	
1957/58 (förslag)	9 800 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 500 000 kronor.

Motiv

Folktandvård i enlighet med av medicinalstyrelsen fastställd plan är numera anordnad inom samtliga landstingsområden och städer utanför

landsting, sedan plan för folktandvårdens bedrivande den 24 augusti 1955 fastställdes för Stockholms stad.

Den 1 juli 1956 var enligt tillgängliga uppgifter 19 centraltandpolikliniker och 597 av de 613 inrättade distriktstandpolikliniker i verksamhet. Antalet vid centraltandpolikliniker tjänstgörande tandläkare var 34, varav 19 lasarettstandläkare, och antalet distriktstandläkare 1 384, av vilka 1 013 inom landstingsområdena. Av distriktstandläkarna var 290 stipendiater och 419 tandläkare utan svensk examen. 115 tandläkartjänster saknade innehavare eller vakansvikarie.

Under andra halvåret 1955 legitimerades 67 tandläkare och under första halvåret 1956 109. Enligt uppgifter från tandläkarhögskolorna beräknas under andra halvåret 1956 sammanlagt omkring 80 tandläkare komma att utexamineras. Styrelsen uppskattar antalet distriktstandläkare den 1 juli 1957 till minst 1 475.

Enligt preliminär beräkning utgjorde antalet fullständigt behandlade barn under år 1955 inom landstingsområdena cirka 469 000 och i städerna utanför landsting cirka 140 000 eller tillhoppa omkring 609 000.

Antalet fullständigt behandlade barn under år 1957 uppskattas till för landstingsområdena cirka 537 000 och för städer utanför landsting cirka 154 000 eller sammanlagt cirka 691 000. Härvid har hänsyn tagits till att antalet behandlade barn under perioden 1946—1955 ökat med i genomsnitt 34 000 per år för landstingsområdena och 7 000 per år för städerna utanför landsting. Med nuvarande bidragsgrunder skulle statsbidraget uppgå till 8 592 000 kronor resp. 1 232 000 kronor eller tillhoppa 9 824 000 kronor, vilket belopp torde avrundas nedåt till 9 800 000 kronor.

Departementschefen

Av i november 1956 tillgängliga uppgifter framgår, att vissa rekryteringsvårigheter alltjämt förefinnes beträffande tandläkare i folktandvården. Totala antalet tjänstgörande tandläkare har dock icke oväsentligt ökat i förhållande till motsvarande siffror 1955. Det finns därför anledning antaga, att den fortsatta utbyggnaden av folktandvården skall kunna ske i samma takt som hittills.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folktandvården* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 800 000 kronor.

[128] 125. *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård.* För detta ändamål har för budgetåret 1956/57 anvisats ett reservationsanslag av 250 000 kronor (statsliggaren s. 1078).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Den 1 juli 1956 uppgick det disponibla beloppet å anslaget till 254 538 kronor. Samma dag hade styrelsen inneliggande statsbidragsansökningar om sammanlagt 22 800 kronor. Under budgetåret 1955/56 har bidrag beviljats med 4 300 kronor, vilket belopp ännu icke utanordnats. För innevarande budgetår disponeras sålunda 227 438 kronor för nyinkommande ansökningar. För 178 i bruk varande polikliniker, för vilka utrustningsbidrag ännu ej begärts, beräknas 525 200 kronor. Härutöver planeras 61 nya polikliniker att tagas i bruk intill den 30 juni 1958. Statsbidraget för dem beräknas till 245 000 kronor. Ett belopp av $(525\ 200 + 245\ 000)$ 770 200 kronor skulle sålunda erfordras t. o. m. den 30 juni 1958.

Med hänsyn till alltjämt rådande tandläkarbrist och begränsningen av den till hälso- och sjukvård anslagna byggnadskvoten finner sig styrelsen nödsakad att räkna med viss återhållsamhet med inrättandet av nya tandpolikliniker. Med beaktande härav och med hänsyn till att viss eftersläpning av rekvisitioner kan väntas, har styrelsen begränsat anslagsäskandet till 250 000 kronor.

Departementschefen

Då medelsbehovet för nästa budgetår icke synes kunna beräknas uppgå till lägre belopp än medicinalstyrelsen föreslagit, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[129] 126. *Åtgärder i kariesförebyggande syfte.* För detta ändamål har för budgetåret 1956/57 anvisats ett reservationsanslag av 55 000 kronor (statsliggaren s. 1078).

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes till 100 000 kronor.

II. *Tandvärnet, riksföreningen för tandsjukdomarnas bekämpande* (skr. 29/8 1956) anhåller om statsbidrag till föreningens verksamhet för budgetåret 1957/58 med 20 000 kronor.

Motiv

I. Styrelsens förslag föregående år till upplysnings- och propagandakampanj avsåg utgivande av en folder, affischpropaganda, artiklar i pres-

sen, föreläsningsverksamhet, framställning av bildband för demonstrationer samt propaganda genom film, radio och television. Vid den slutliga utformningen av kampanjen kommer styrelsen att beakta departementschefens uttalande i 1956 års statsverksproposition att jämväl andra åtgärder kan övervägas såsom utspridande av flygblad och utarbetande av en kortfattad handbok i de aktuella frågorna.

Styrelsens kostnadsberäkningar hänförde sig till 1955 års priser. Då kampanjen icke skall genomföras förrän under budgetåret 1957/58, torde anslaget böra uppräknas med 5 000 kronor.

II. *Tandvårnet* anför.

Genom en systematisk och intensiv upplysning om den enskildes möjligheter att förebygga och undvika tandsjukdomarna kan på lång sikt tandvårdsbehovet minskas, det allmännas utgifter för folktandvård hållas nere och en bättre tandhälsa skapas hos vårt folk. En saklig upplysning i dessa frågor kan betraktas som ett stort samhällsintresse. Tandvårnet har alltsedan sin start 1950 bedrivit propaganda efter dessa linjer.

Föreningens verksamhet har huvudsakligen varit baserad på frivilligt arbete av tandläkare och i stor utsträckning på de ekonomiska bidrag, som tillskjutits från tandläkarkåren, men föreningen kan ej med sina begränsade resurser göra en slagkraftig insats på bred front i arbetet mot tandsjukdomarna. Risk föreligger, att den entusiasm och offervilja, som tandläkarkåren nedlägger utan stöd från det allmänna, kan ebba ut. För framställande av bildband och filmer hemställer föreningen om anslag av statsmedel med 20 000 kronor.

Yttranden

II. Över Tandvårnets framställning har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och statskontoret.

Medicinalstyrelsen tillstyrker ansökningen.

Statskontoret erinrar om att för innevarande budgetår 55 000 kronor ställts till medicinalstyrelsens förfogande för en samlad upplysnings- och propagandakampanj i kariesförebyggande syfte, varvid förutsatts, att styrelsen vid kampanjens genomförande kommer att bedriva ett nära samarbete med Tandvårnet. Med hänsyn härtill och då ytterligare medel för ändamålet torde komma att anvisas för budgetåret 1957/58, kan statskontoret icke tillstyrka, att föreningen för nästa budgetår erhåller ett särskilt bidrag till sin verksamhet.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår (1956 års statsverksprop. XI ht., p. 132) föreslogs en samlad upplysnings- och propagandakampanj i syfte att minska tandrötans härjningar. För att åstadkomma gynnsammast möjliga effekt av kampanjen borde en kombination av olika propagandamedel komma till användning. Förutom av medicinal-

styrelsen föreslagna åtgärder, såsom utgivande av en folder, inspelning av film, affischpropaganda m. m., förordades en undersökning av lämpligheten att utsprida flygblad samt utarbeta en kortfattad handbok.

Medicinalstyrelsen avser att igångsätta den föreslagna kampanjen hösten 1957 i enlighet med angivna riktlinjer. Sålunda är enligt vad jag inhämtat ett filmmanuskript under utarbetande. Vidare förberedes utgivande av en kortfattad handbok för föreläsare. Förslaget om utspridande av flygblad är under övervägande. I cirkulär till huvudmännen för folktandvården har styrelsen förordat åtgärder för en intensifierad propagandaverksamhet samt understrukit vikten av att ekonomiskt understöd lämnas de lokala aktionerna. Medicinalstyrelsen räknar därjämte med Tandvårnets medverkan i kampanjen.

För egen del förordar jag, att för nästa budgetår ytterligare 95 000 kronor anvisas för ett fullgörande av propagandakampanjen. Med hänsyn till de prisstegringar, som inträffat under innevarande budgetår, torde kostnaderna för kampanjen ej kunna nedbringas under det belopp om cirka 150 000 kronor, som förutsattes i 1956 års statsverksproposition.

Vad härefter angår Tandvårnets framställning är jag alltjämt icke beredd tillstyrka, att föreningen erhåller ett särskilt bidrag till sin verksamhet. Såsom jag redan framhållit ämnar medicinalstyrelsen genomföra upplysningskampanjen i nära samverkan med Tandvårnet. Jag vill understryka betydelsen av att en effektiv samordning av olika aktioner sker vid kampanjens genomförande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder i kariesförebyggande syfte* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 kronor.

[130] 127. **Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare.** För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett förslagsanslag av 55 000 kronor (statsliggaren s. 1079).

Yrkande

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm (skr. 3/10 1956) föreslår, att anslaget uppföres med 52 000 kronor.

	Anslag 1956/57	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Ersättning till kursnämndens ledamöter	1 500	4 000	+ 2 500
2. Arvoden till kurslärare	23 500	26 600	+ 3 100
3. Ersättning till övrig personal	5 000	5 000	—
4. Inköp av förbrukningsmaterial	5 000	6 000	+ 1 000
5. Anskaffning av instrument	17 000	5 000	— 12 000
6. Reseersättningar till kursdeltagare	3 000	4 000	+ 1 000
7. Reseersättningar till kurslärare	—	1 400	+ 1 400
			— 3 000

Motiv

Lärarkollegiet har överlämnat en av kursnämnden upprättad redogörelse för den under augusti 1956 genomförda utbildningskursen jämte beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1957/58. Av redogörelsen framgår bl. a. följande.

Erfarenheterna från den hållna kursen visade, att elevmaterialet med hänsyn till kunskaper inom olika discipliner var synnerligen heterogent. Trots detta lämnade kursen ett godtagbart genomsnittligt resultat. Kursdeltagarna lyckades i flera avseenden täcka brister i sin utbildning och bibringades bättre förståelse för den svenska odontologiens krav på praktikövarens kunskapsförråd, behandlingskapacitet och socialmedicinska arbetsuppgift.

Med hänsyn till behovet av kompletterande utbildning har frågan om en dubbling av kursen under nästa budgetår diskuterats, varvid den andra kursen förutsatts skola förläggas till Malmö. Vissa byggnadsarbeten vid tandläkarhögskolan därstädes omöjliggör emellertid förläggande av en kurs till högskolan sommaren 1957.

Med ledning av erfarenheterna från den nyligen genomförda kursen föreslår kursnämnden dels en utökning av kurstiden från 4 till 5 veckor, dels ock en ändring av kursprogrammet beträffande såväl däri ingående läroämnen som dessas omfattning och studieform. Det har nämligen kunnat konstateras, att kursdeltagarna i allmänhet haft mycket bristfälliga kunskaper i dental röntgendiagnostik samt i propedeutisk bettlära och bettanalys. Olika alternativ att lösa frågan om ytterligare undervisning i dessa ämnen har diskuterats, bl. a. möjligheten att varje hit ankommande utländsk tandläkare skulle genomgå en kurs i nämnda ämnen, innan han tillättes påbörja anställning inom folktandvården. En dylik åtgärd har emellertid icke ansetts praktiskt genomförbar. Kursnämnden förordar därför, att ifrågavarande studieområden framdeles gives avsevärt större utrymmen i kursplanen. Även i ämnena barntandvård och parodontologi har en utökning av undervisningen visat sig nödvändig. Vidare bör undervisningen vid mottagningsavdelningen utökas och omorganiseras. Å andra sidan torde vissa ämnen kunna utgå. Även i fråga om övriga ämnen har en del justeringar och modifikationer i den ursprungliga kursplanen befunnits lämpliga. Tonvikten beträffande den kliniska undervisningen bör enligt nämnden läggas på demonstrationer och seminarier.

1) Enligt nämndens uppfattning bör chefen för medicinalstyrelsens tandvårdsbyrå vara ledamot av nämnden. Härigenom skulle nämndens sakkunskap för bedömningen av kursgivningens metod och resultat avsevärt ökas. Delposten bör vidare uppräknas med hänsyn till de kostnader, som föranledes av att en av nämndens ledamöter är bosatt i Östersund.

2) På grund av föreslagen utökning av kursverksamheten bör posten höjas till 26 600 kronor.

4) Posten bör höjas med 1 000 kronor på grund av planerad utökning av kursen.

5) Av de 17 000 kronor, som anvisats för ändamålet för innevarande

budgetår, har cirka 12 000 kronor förbrukats. För nästa budgetår räknar nämnden med anskaffning av ytterligare instrument för 5 000 kronor.

6) Utgifterna under delposten har uppgått till 3 982 kronor. Posten bör därför uppräknas.

Lärarkollegiet tillstyrker, att en utbildningskurs för vissa utländska tandläkare anordnas även nästa budgetår. Beträffande utökningen av kurstiden och ändringarna i kursprogrammet delar kollegiet helt de av nämnden framförda synpunkterna. Ett genomförande av kursnämndens förslag till kursprogram skulle ge kursdeltagarna en för deras verksamhet inom folk-tandvården mycket värdefull komplettering.

Kollegiet tillstyrker likaledes förslaget, att chefen för medicinalstyrelsens tandvårdsbyrå eller hans ställföreträdare skall vara ledamot av kursnämnden.

7) Vid en förlängning av kurstiden torde icke kunna undvikas, att ett mindre antal lärare nödgas för kortare tid avbryta sina ferier, som i allmänhet tillbringas på annan ort, samt därefter återvända till ferieorten för fortsatta ferier. Reseersättning bör kunna utgå i dylikt fall under förutsättning att kursläraren med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid högskolan icke kunnat förlägga ferierna så att avbrott i desamma kunnat undvikas. Frågor om reseersättning bör prövas av kursnämnden.

I övrigt har lärarkollegiet ej funnit anledning till erinran mot kursnämndens beräkningar av medelsbehovet för nästkommande budgetår.

Yttranden

Svenska landstingsförbundets styrelse finner den föreslagna förlängningen av kurstiden från fyra till fem veckor tveksam, icke minst ur den synpunkten, att det kan vara svårt att under så lång tid frigöra de utländska tandläkarna från deras arbete i folk-tandvården. Med hänsyn till de starka skäl, som förebragts för en förlängning av kurstiden, anser sig styrelsen dock böra tillstyrka förslaget.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation tillstyrker framställningen med hänsyn till alltjämt rådande svårigheter att rekrytera tandläkare till allmän tjänst.

Departementschefen

Såsom framgår av vad kursnämnden och lärarkollegiet anfört har erfarenheterna av den i augusti 1956 genomförda utbildningskursen för utländska tandläkare varit goda. En viss omläggning och utökning av kursen synes emellertid nämnden nödvändig för att densamma skall få åsyftat resultat. På grundval av de skäl, som framhållits av nämnden, biträder jag därför förslaget om en förlängning av kurstiden från fyra till fem veckor. Det torde få ankomma på kursnämnden att inom ramen för angivna tidsperiod göra de justeringar av kursplanen, som må visa sig erforderliga. För genom-

förande av den nya kursplanen tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till arvoden till kurslärare med 3 100 kronor.

Med hänsyn till belastningen torde posterna till ersättning till kursnämndens ledamöter och till reseersättningar till kursdeltagare bära uppräknas med 1 500 resp. 1 000 kronor. Förslaget om en utökning av antalet ledamöter i nämnden kan jag icke biträda.

För inköp av förbrukningsmateriel förordar jag en med 1 000 kronor ökad medelsanvisning.

Beträffande posten till anskaffning av instrument synes redan de medel, som står till förfogande för ändamålet för innevarande budgetår, vara tillräckliga för den anskaffning kursnämnden avsett. Någon medelsanvisning för detta ändamål torde därför ej erfordras för nästa budgetår.

För reseersättningar till kurslärare bör upptagas en ny anslagspost om 600 kronor. Ersättning torde få utgå endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Med hänsyn till det anförda synes anslaget för nästa budgetår bära nedräknas med (3 100 + 1 500 + 1 000 + 1 000 — 17 000 + 600) 9 800 kronor och således upptagas till 45 200 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 45 200 kronor.

[131] 128. **Viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	234 500	205 817
1956/57 (statsliggaren s. 1079)	227 000	
1957/58 (förslag)	236 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 28 000 kronor.

	Ökning
A. <i>Avlöningar</i>	4 000
B. <i>Omkostnader</i>	
Materiel och diverse omkostnader	14 000
C. <i>Forskningsverksamheten</i>	10 000
	28 000

Motiv

Medicinalstyrelsen har överlämnat en av *biträdande överläkaren vid den yrkesmedicinska centralen, docenten Å. Swensson* upprättad redogörelse för

centralens verksamhet under budgetåret 1955/56. Av redogörelsen framgår bl. a. följande.

Verksamheten har i stort sett fortgått efter samma riktlinjer som tidigare. Vid centralen har under året mottagits omkring 700 patienter. De undersökta personerna kan fördelas på inemot ett trettiotal riskgrupper av vitt skiftande art. Härtill kommer friskkontroller av bl. a. minderåriga. Försäkringsinrättningar har begärt specialutredningar och bedömning av cirka 50 mer komplicerade och svårbedömda försäkringsfall. I övrigt har utförts löpande undersökningar och forskningar, ofta av omedelbart praktiskt värde för de yrkesarbetandes skydd mot ohälsa.

Av redogörelsen framgår vidare, att pågående undersökningar rörande uppkomsten av silikos samt farligheten av blanddamm av olika slag väntas fortsätta nästa budgetår. Vidare torde undersökningar komma att pågå rörande skador av nitrösa gaser samt riskerna vid användning av tiosfosforpreparat. En grupp undersökningar planeras rörande behandlingen av förgiftningar med metallsalter.

Med forskningsbidrag har under kalenderåret 1955 bedrivits fortsatta undersökningar rörande silikos, toxiciteten hos kvicksilver och vissa av dess föreningar, terpentineksem, koloxid samt retande gasers effekt på verksamheten i luftvägarna. Vidare har undersökningar utförts beträffande bl. a. yrkesbesvär i samband med vibrerande arbetsredskap, fibros-tendensen hos blanddamm samt centralnervösa effekter av insektsmedel. Dessutom har bidrag lämnats till utarbetande av mikroanalytiska metoder för kvicksilver samt till viss undersökning av kvarts.

Biträdande överläkaren framför ånyo önskemålet, att verksamheten måtte få den mera definitiva organisationsform, som är en förutsättning för att centralen skall kunna arbeta med full effektivitet.

Medicinalstyrelsen framhåller, att lokalfrågan alltjämt endast är provisoriskt löst och att centralen icke torde kunna organiseras som en permanent avdelning vid karolinska sjukhuset, så länge lokalfrågan lägger hinder i vägen. Styrelsen understyker ånyo angelägenheten av att denna fråga snarast möjligt bringas till definitiv lösning i samband med den fortsatta utbyggnaden av karolinska sjukhuset.

A) Av biträdande överläkaren upprepade önskemål om personalförstärkning bör enligt medicinalstyrelsen anstå i avvaktan på resultatet av folkhälsoinstitutets utredningen. Styrelsen förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t även i fortsättningen har möjlighet att medgiva sådan förstärkning av personalen, som befinner sig oundgängligen nödvändig. En uppräkningspost till avlöningar bör emellertid ske med hänsyn till statsmaktens beslut om höjda löner fr. o. m. den 1 januari 1956.

B) För anskaffande av optisk utrustning till ett forskningsmikroskop beräknar styrelsen 8 000 kronor. De under senare år ökade kostnaderna

för förbrukningsmateriel i synnerhet för försöksdjur bör vidare föranleda en uppräknig av anslagsposten med 6 000 kronor.

C) För bidrag till forskningsverksamheten räknar *styrelsen* med ett belopp av 60 000 kronor, då under de senaste åren kostnaderna för såväl assistens som försöksdjur och annan materiel avsevärt ökats.

Yttrande

Statskontoret avstyrker förslaget om uppräknig av anslagsposten till materiel och diverse omkostnader. Ej heller torde det för utgivande av bidrag till forskningsverksamhet avsedda beloppet böra höjas.

Departementschefen

Vid anmälan av yrkesmedicinska centralens anslagsbehov för innevarande budgetår (1956 års statsverksprop., XI, s. 354) framhölls, att ett ställningstagande till centralens definitiva organisation och verksamhetsområde borde anstå i avvaktan på folkhälsoinstitutsutredningens förslag, vilket kunde väntas komma att påverka avgränsningen av centralens arbetsområde i förhållande till statens institut för folkhälsan. Såsom framgår av vad jag anfört under folkhälsoinstitutets avlöningsanslag, har utredningen i oktober 1956 avgivit förslag rörande institutets organisation. Då på folkhälsoinstitutsutredningens betänkande grundade förslag kan förväntas bli genomförda först fr. o. m. budgetåret 1958/59, torde verksamheten vid centralen under nästa budgetår få bedrivas efter huvudsakligen samma riktlinjer som hittills. Jag förutsätter härvid, att liksom under innevarande budgetår möjlighet bör föreligga för Kungl. Maj:t att medgiva förstärkning av personalen, om så skulle visa sig oundgängligen nödvändigt.

Den automatiska stegringen av avlöningskostnaderna på grund av lönehöjningen fr. o. m. år 1956 föranleder en uppräknig av anslaget med cirka 4 000 kronor.

För inköp av optisk utrustning till ett forskningsmikroskop tillstyrker jag en ökad medelsanvisning under anslagsposten till materiel och diverse omkostnader med 5 000 kronor. Däremot kan jag icke biträda förslaget om höjning av för inköp av försöksdjur avsett belopp.

För bidrag till forskningsverksamheten beräknar jag för budgetåret 1957/58 oförändrat 50 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör således anslaget uppräknas med (4 000 + 5 000) 9 000 kronor och sålunda upptagas till (227 000 + 9 000) 236 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 236 000 kronor.

[132] 129. Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 000 000	915 957
1956/57 (statsliggaren s. 1080)	900 000	
1957/58 (förslag)	900 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv

Den alltjämt betydande belastningen på anslaget beror bl. a. på numera tillämpade behandlingsmetoder med relativt höga kostnader för läkemedel, t. ex. penicillin.

Antalet nyanmälda fall av könssjukdom i smittsamt skede uppgick år 1952 till 15 234, år 1953 till 14 170, år 1954 till 13 924, år 1955 till 14 025 samt under första halvåret 1956 till 6 636. Sjukdomsfrekvensen har alltså under de senaste åren hållit sig på ungefär samma nivå. Även om syfilis visat en nedgång, är gonorrhéfrekvensen alltjämt påfallande hög.

1) För åtgärder i allmänhet mot könssjukdomar har under budgetåret 1955/56 utbetalats 530 782 kronor. Beloppet avser bidrag till arvoden till poliklinikläkare och sundhetsinspektörer ävensom ersättning till övriga läkare samt för läkemedel.

Användningen av antibiotika vid behandlingen av venerisk sjukdom i smittsamt skede medför ofta, att kostnaden per recept ökas, under det att kostnaden per patient betydligt minskas. Då någon väsentlig ökning av läkemedelskostnaderna icke synes vara att emotse för budgetåret 1957/58, beräknas för förevarande del av anslaget åtgå sammanlagt 700 000 kronor.

2) Rörande ersättningen till av medicinalstyrelsen godkända laboratorier för vissa undersökningar anföres.

Kostnaden för ersättning för bakteriologiska undersökningar av prov för att genom odling påvisa gonokocker har för budgetåret 1955/56 uppgått till 210 134 kronor, motsvarande cirka 55 000 prov. Därjämte utfördes cirka 45 000 prov vid statens bakteriologiska laboratorium. Medelsbehovet för ändamålet uppskattas till oförändrat cirka 200 000 kronor.

Utgifterna för blodprov för Wassermanns reaktion uppgick under föregående budgetår till cirka 116 480 kronor, motsvarande över 33 000 prov. Dessutom utfördes vid statens bakteriologiska laboratorium cirka 68 000 undersökningar. Kostnaden per prov har varierat från 1 krona 69 öre vid statens bakteriologiska laboratorium till 6 kronor vid Göteborgs stads bakteriologiska laboratorium. En viss ökning av antalet prov kan väntas på grund av den föreskrivna skyldigheten för varje sjöman i utrikes fart att vid påmönstring förete intyg om att serologisk undersökning för påvisande av syfilis utförts minst en gång om året. För Wassermannprov, inbegripet sådana vid undersökning av sjöfolk, beräknas sammanlagt 100 000 kronor.

Den inom syfilisserologin använda TPI-testen är krävande och tidsödande och kan f. n. endast utföras vid statens bakteriologiska laboratorium. Laboratoriet betingar sig för prov, som ej tages jämlikt *lex veneris*, en ersättning av 30 kronor motsvarande i stort sett laboratoriets självkostnader. Då det är av synnerlig betydelse att sådana prov kan utföras jämväl vid något annat laboratorium i Sverige — främst då Sahlgrenska sjukhusets laboratorium — bör man räkna med möjligheten, att detta sjukhus efter framställning medgives rätt till ersättning av statsmedel med 30 kronor för varje sådant prov. Omfattningen av undersökningarna torde ej komma att överstiga 2 500 prov vid båda laboratorierna, motsvarande en kostnad av högst 75 000 kronor.

Sammanlagt beräknas för här avsedda odlingar och undersökningsprov 375 000 kronor.

3) För bidrag till avlönande av 8 kuratorer i de fyra största städerna i riket beräknas oförändrat 52 440 kronor.

4) Tillsynen över de profylaktiska mottagningarna i Stockholm torde liksom tidigare kunna uppdragas åt den särskilde sundhetsinspektören för Stockholms stad och län. Statsbidraget till avlönande av den läkare, som har inseende över mottagningarna i Göteborg, beräknas oförändrat till 1 200 kronor.

5) För upplysningsverksamhet beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 10 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget kan således beräknas till (700 000 + 375 000 + 52 440 + 1 200 + 10 000) 1 138 000 kronor. Med hänsyn till belastningen föregående budgetår torde anslaget emellertid för nästa budgetår kunna begränsas till 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Då antalet nyanmälda fall av könssjukdomar alltjämt är betydande, bör effektiva åtgärder för deras bekämpande även i fortsättningen vidtagas. Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Med hänsyn till belastningen budgetåret 1955/56 synes anslaget emellertid kunna upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[133] 130. Skyddsympning mot difteri

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	40 000	89 827
1956/57 (statsliggaren s. 1081)	60 000	
1957/58 (förslag)	60 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Frivillig skyddsympning mot difteri visar under 1955 en ökad frekvens. Antalet ympningar uppgick år 1952 till 66 262, 1953 till 40 000, 1954 till 44 250 och 1955 till 88 200. Schickprov har utförts år 1952 å 23 personer och år 1953 å 2 personer. Under år 1954 och 1955 utfördes inga sådana prov.

Difterifrekvensen har under de senare åren sjunkit från 13 fall år 1953 till 1 fall år 1954 och 3 fall år 1955. Antalet bacillbärare var år 1954 7. För år 1955 redovisas inga bacillbärare. Den av den »naturliga infektionen» åstadkomna immuniteten mot sjukdomen sjunker emellertid samtidigt och vid ett dåligt immunitetsläge kan sjukdomen åter snabbt gripa omkring sig.

Med hänsyn till de ovissa förutsättningar, som påverkar anslagsbehovet, föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 60 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till de omständigheter, som medicinalstyrelsen avslutningsvis åberopat i sin anslagsframställning, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot difteri* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[134] 131. Skyddsympning mot polio

	Anslag
1956/57 (statsliggaren s. 1081)	2 000 000
1957/58 (förslag)	2 000 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Resultaten av statens bakteriologiska laboratoriums åtgärder för att framställa och genom import anskaffa polioympämne har icke varit sådana, att en till våren 1956 planerad försöksympning kunnat igångsättas.

Med hänsyn till svårigheterna att f. n. beräkna dels tillgången på ympämne våren 1958, dels anslutningen till en ympning vid denna tidpunkt, dels ock de praktiska resurserna för ympningens genomförande, räknar

medicinalstyrelsen med samma omfattning av ympningarna och samma medelsbehov som för innevarande budgetår eller 2 miljoner kronor. Härigenom skulle mellan 800 000 och 900 000 personer kunna komma i åtnjutande av ympskydd mot polio, varvid förutsättes, att ympskyddet i första hand förbehålles barn.

Under 1953 års stora polioepidemi befanns insjukningsfrekvensen i polio med förlamningar ligga högt även i åldrarna upp till 35 år. Med hänsyn härtill kan det vara medicinskt motiverat att meddela ympskydd ända upp till nyssnämnda ålder. I den mån resurser står till förfogande för att ympa fler än 900 000 personer bör möjlighet föreligga för Kungl. Maj:t att medge utvidgning av ympningens omfattning, varvid även vuxna personer skulle kunna komma i fråga.

Ersättningar för prestationer och materiel beräknas efter enahanda grunder som vid den till våren 1957 planerade ympningen. För propaganda bör en ny post tillkomma. Med ledning av erfarenheter från Danmark har styrelsen nämligen funnit det önskvärt att vid en ympning våren 1958 kunna få till stånd en väl upplagd och effektiv propaganda i syfte att övertyga befolkningen om nyttan av en ympning mot polio. Härför beräknas åtgå 30 000 kronor, vilket belopp torde kunna rymmas inom oförändrat anslag.

I enlighet med det anförda bör anslaget för budgetåret 1957/58 upptagas med oförändrat 2 000 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att Kungl. Maj:t förbehålles att bestämma ersättning till ympare samt utfärda övriga särskilda föreskrifter för anslagets disponerande.

Yttrande

Statskontoret har ej funnit anledning till erinran mot medicinalstyrelsens förslag.

Departementschefen

Enligt propositionen nr 192 till 1956 års riksdag beräknas våren 1957 kunna genomföras skyddsympning mot polio av åtta årsklasser barn, i runt tal 900 000 barn. Såsom framgår av vad jag anført under punkten 12 torde poliovaccin i tillräcklig mängd kunna ställas till förfogande för ympningsprogrammets genomförande.

Med utgångspunkt från det anförda och med hänsyn till de goda möjligheter, som synes förefinnas för att även för nästa budgetår poliovaccin skall kunna stå till förfogande, anser jag mig kunna räkna med att ett ympningsprogram av liknande omfattning, som planeras för våren 1957, skall kunna genomföras budgetåret 1957/58. Härigenom skulle återstående årsklasser barn i folkskolan och motsvarande klasser i enskilda skolor ävensom förskolebarn födda år 1954 kunna ympas. Dessutom torde även de barn, som ympas våren 1957, böra erhålla en tredje injektion. I den

mån resurserna räcker till, synes även vuxna kunna komma i fråga för ympning, varvid jag förutsätter, att ersättning härför skall erläggas.

Mot förslaget om anvisande av omkring 30 000 kronor för propaganda har jag intet att erinra.

På framställning av medicinalstyrelsen har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1956 fastställt grunder för ersättningen till ympare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att även i fortsättningen besluta angående ifrågavarande ersättning.

Kostnaderna för innevarande budgetårs ympningsprogram, såsom det fastställts genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut, kan beräknas till i runt tal 2 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda och med hänsyn till de ovissa omständigheter i övrigt, som påverkar medelsbehovet under anslaget, föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot polio* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[135] 132. Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	30 000	61 775
1956/57 (statsliggaren s. 1082)	35 000	
1957/58 (förslag)	80 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Belastningen budgetåret 1955/56 har för medicinalstyrelsens del utgjort 54 973 kronor. Under anslaget har medel disponerats för utbildning av narkosläkare, för kurser i behandling av svalg- och andningsförslamningar, för vård och tillsyn av i styrelsens respiratorcentral ingående respiratorer samt för arvode till den läkare, som förestår centralen. Ersättning till de svenska ledamöterna i en nordisk expertgrupp för auktoritativ bedömning av nya respiratorkonstruktioner, samt i en nordisk expertgrupp rörande aktiv immunisering mot polio har också utgått från anslaget. Sedan enligt beslut av 1956 års riksdag den obligatoriska skyddskoppymningen fr. o. m. budgetåret 1956/57 inordnats i den förebyggande barnvården, må ersättning för sådana skyddskoppymningar, som ej företages inom denna vårdgren, efter hittillsvarande ersättningsgrunder bestridas från förevarande anslag. Skyddskoppymning å särskilda ympnings- eller besiktningssmöten eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet har därvid förutsatts för framtiden bli aktuell i någon större omfattning endast i händelse av inträffad eller hotande smittkoppsepidemi.

Det epidemiologiska läget är f. n. gynnsamt. Prognosen beträffande epidemiska sjukdomar är emellertid alltid osäker, och situationen kan radikalt förändras. Vissa centrala åtgärder, t. ex. utbildningskurser i behandling av vissa former av polio, och även andra åtgärder torde bli erforderliga även under nästa budgetår. Styrelsen förutsätter, att Kungl. Maj:t liksom tidigare utverkar möjlighet att disponera medel från anslaget såväl till särskilda åtgärder till förebyggande och bekämpande av epidemiska sjukdomar som till sådana överläggningar och utredningar i hälsovårdsfrågor, för vilka medel ej finnes i annan ordning tillgängliga.

Vissa grupper av barn, nämligen de som överskridit 6-årsgränsen, torde även fortsättningsvis komma att ympas utan att skrivas in vid barnvårdscentral.

I en del sjukvårdsområden har den förebyggande barnvården icke kunnat så utbyggas, att den omfattar alla barn upp till sex år. För de barn under sex år, som faller utanför den förebyggande barnvårdens ram, torde ersättning till ymparen få utgå enligt hittills gällande regler och belasta förevarande anslag.

Animalt ympämne kontrolleras fortlöpande genom av styrelsen förordnad kontrollant. Liksom hittills bör för detta ändamål ett antal ympningar koncentreras till en mottagning för skyddskoppympningar i Stockholm, där barnklientelet i genomsnitt ej understiger 600 per år. Även i detta fall torde ersättningen få bestridas från ifrågavarande anslag.

Kostnaderna för här avsedda skyddskoppympningar uppskattas till sammanlagt högst 5 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda och till de ovissa förutsättningar, som påverkar anslagsberäkningen, föreslås, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 35 000 kronor.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 september 1956 bemyndigat medicinalstyrelsen att från förevarande anslag taga i anspråk ett belopp av högst 50 400 kronor till stipendier för snabbutbildning av narkosläkare. Även under nästkommande budgetår kan behov av medel uppkomma för anordnande av dylik utbildning. Jag förordar därför, att ett belopp av 50 000 kronor beräknas för detta ändamål.

Medelsbehovet i övrigt under anslaget, för vars disposition synes böra gälla samma grunder som tidigare, torde kunna uppskattas till 30 000 kronor.

Anslaget bör således uppföras med (50 000 + 30 000) 80 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[136] 133. Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse. För detta ändamål har för budgetåret 1956/57 anvisats ett förslagsanslag av 150 000 kronor (statsliggaren s. 1083).

I enlighet med förslag av *medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1956) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[137] 134. Lindring i läkarvårdskostnaderna för mindre bemedlade å landsbygden

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	150 000	195 383
1955/56	50 000	17 143
1956/57 (statsliggaren s. 1083)	50 000	
1957/58 (förslag)	25 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget nedräknas med 25 000 kronor.

Motiv

Nedgången i belastningen torde bero på den allmänna sjukförsäkringen. Möjligen kommer anslagsbelastningen att sjunka ytterligare. Tillräcklig erfarenhet om sjukförsäkringens inverkan på anslagsbehovet saknas för att en ändring av bidragsgrunderna nu skall kunna förordas. Frågan om en dylik ändring bör enligt styrelsens mening utredas i samband med den översyn av sjukkassetaxan, som nyligen igångsatts. Härvid bör övervägas, huruvida icke förevarande ersättningar kan tillgodoses inom sjukförsäkringens ram. I avvaktan på föreslagen utredning torde anslaget kunna nedräknas med 25 000 kronor.

Departementschefen

Den låga belastningssiffran budgetåret 1955/56 visar, att här ifrågasvarande statsbidrag till största delen förlorat sin betydelse efter sjukförsäkringsreformens genomförande. Jag är emellertid icke beredd att utan ytterligare erfarenheter av reformens verkningar taga ställning till frågan, huruvida bidragen bör upphöra. Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att låta verkställa en översyn av nuvarande statsbidragsbestämmelser. I avvaktan på resultatet av denna utredning anser jag mig böra beräkna medel under anslaget även för nästa budgetår. Skulle utredningen giva vid handen, att bidragen kan slopas redan under nästa budgetår, bör Kungl. Maj:t vara oförhindrad att förordna härom.

Under återopandande av det anförda och då jag ej har något att erinra mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lindring i läkarvårdskostnaderna för mindre bemedlade å landsbygden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[138] 135. **Sjuktransporter med flygplan**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	65 000	24 953
1956/57 (statsliggaren s. 1083)	90 000	
1957/58 (förslag)	70 000	

Från anslaget bestrides kostnader för underhåll och drift av flygplan för civila sjuktransporter från Östersund och Hägernäs. Sjuktransportflygplanet i Luleå är ställt i reserv.

Yrkande

Flygförvaltningen (skr. 27/7 1956) hemställer — efter samråd med den sakkunnige för utredning av frågan om utbyggnad av ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket m. m., medicinalstyrelsen och överstyrelsen för svenska röda korset — att anslaget uppföres med 79 000 kronor.

Motiv

I avvaktan på resultatet av pågående utredning av frågan om utbyggnad av ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket m. m. föreslår flygförvaltningen oförändrad organisation av verksamheten för budgetåret 1957/58.

Kostnaderna under förevarande anslag för budgetåret 1957/58 uppskattas till 82 000 kronor, varav för drivmedel 4 000 kronor, för underhåll 21 000 kronor samt för administration 2 000 kronor. För översyn av flygplanet i Östersund beräknas vidare 50 000 kronor. De för innevarande budgetår för detta ändamål anvisade medlen kommer icke att kunna tagas i anspråk, emedan flygplanet icke beräknas uppnå full gångtid för översyn under budgetåret. För ambulansflygningar med privata flygplan erfordras slutligen 5 000 kronor.

Då bidrag från Stockholms läns landsting för flygplanet i Hägernäs kan beräknas utgå med 3 000 kronor, skulle av statsmedel erfordras 79 000 kronor.

Yttrande

Den sakkunnige för utredning av frågan om utbyggnad av ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket m. m. upplyser, att ambulansflygplanet i Hägernäs, sedan flygförvaltningen avgivit sin petitaframställning för budgetåret 1957/58, förolyckats och kasserats. Något nytt militärt ambulans-

plan synes icke kunna anskaffas i ersättning för det förolyckade planet. Avtal torde i stället komma att träffas med Ostermans aero aktiebolag om jourtjänst med helikopter i Stockholms-området för innevarande budgetår. Utredningen föreslår, att liknande åtgärder vidtages även för nästa budgetår. Flygförvaltningens förslag i övrigt tillstyrkes av utredningen, som dock framhåller, att ambulansplanen i Luleå och Östersund är föråldrade och nerslitna och behöver ersättas med modernare enheter.

Departementschefen

Vid anmälan av medelsbehovet för ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket för innevarande budgetår (1956 års statsverksprop., XI, p. 141) konstaterades med anledning av ett av flygförvaltningen framställt förslag om utbyggnad av verksamheten, att klarlägganden av ett flertal ekonomiskt-administrativa frågor erfordrades, innan organisationsfrågan i sin helhet kunde lösas. Genom beslut den 13 april 1956 tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande en särskild sakkunnig att utreda hithörande spörsmål. Då resultatet av utredningen ännu icke föreligger, föreslår jag att den nuvarande organisationen av räddningstjänsten i huvudsak bibehålles även under nästa budgetår.

I organisationen har hittills ingått tre ambulansplan, tillhörande flygvapnet och stationerade i resp. Luleå, Östersund och Hägernäs. På grund av att räddningstjänsten i övre Norrland huvudsakligen upprätthålles med helikopter och privatägda flygplan hålles flygplanet i Luleå f. n. i reserv. Så torde böra ske även budgetåret 1957/58.

Vad sjuktransportflygplanet i Hägernäs beträffar har detta — såsom framgår av utredningens yttrande — i september 1956 totalhavererat och kasserats. Något nytt plan i stället för det förolyckade torde icke i nuvarande läge böra anskaffas. Avtal torde i stället i enlighet med vad jag anför under nästföljande anslagpunkt böra träffas med Ostermans aero aktiebolag om fast jourtjänst med helikopter för Stockholms skärgård.

Kostnaderna för underhåll och drift m. m. av ambulansplanet i Östersund uppskattar jag enligt flygförvaltningens förslag till 16 000 kronor. För budgetåret 1956/57 har beräknats ett belopp av 50 000 kronor för översyn av flygplanet. Då översynen icke synes kunna genomföras under innevarande budgetår, beräknar jag motsvarande belopp för ändamålet för budgetåret 1957/58. För ambulansflygningar med privata flygplan i Norrbottens och Jämtlands län beräknas 5 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget skulle således uppgå till (16 000 + 50 000 + 5 000) 71 000 kronor eller avrundat 70 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjuktransporter med flygplan* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[139] 136. Understödjande av helikopterflyg

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	200 000	186 266
1956/57 (statsliggaren s. 1084)	225 000	
1957/58 (förslag)	275 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna *dels* för hjälpflygningar med helikopter i övre Norrland enligt avtal mellan länsstyrelsen i Norrbottens län och Ostermans aero aktiebolag, *dels ock* för sjuktransporter med helikopter inom övriga delar av riket vid sådana tillfällen, när flygning med flygvapnets ambulansplan icke lämpligen kan ske.

Yrkanden

I. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* (skr. 18/10 1956) hemställer, att anslaget höjes med 6 900 kronor.

II. *Flygförvaltningen* (skr. 27/7 1956) hemställer — efter samråd med den sakkunnige för utredning av frågan om utbyggnad av ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket m. m., medicinalstyrelsen och överstyrelsen för svenska röda korset — att oförändrat belopp, 25 000 kronor, anvisas för anlåtande av helikopter för sjuktransporter inom de delar av landet, som ej kan draga nytta av helikoptertjänsten i övre Norrland.

Motiv

I. Länsstyrelsen har vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1957/58 utgått från oförändrad organisation av helikopterverksamheten.

Vid förhandlingar mellan länsstyrelsen och Ostermans aero aktiebolag, har bolaget på grund av ökade lönekostnader för förare och mekaniker begärt höjning av den fasta avgiften med 6 900 kronor. Länsstyrelsen finner det skäligt, att bolaget kompenseras för de ökade kostnader, bolaget åsamkas genom löneökningarna. Länsstyrelsen har emellertid ifrågasatt, huruvida icke det av bolaget begärda beloppet borde något nedräknas med hänsyn till att bolaget som en följd av löneökningarna icke behöver utbetala ersättning för övertid fr. o. m. den 1 juli 1957. Länsstyrelsen har nämligen icke ansett det befogat, att statsverket skall bära hela kostnadsökningen, eftersom helikoptern även användes av andra än statliga och kommunala myndigheter och institutioner. Under hand har bolaget emellertid förklarat sig icke kunna gå med på en jämkning. Till av bolaget framfört förslag om insättande av en ny typ helikopter, Bell 47 J, i stället för den hittills använda, Bell 47 G, är länsstyrelsen — i avvaktan på resultatet av den pågående utredningen om ambulans- och räddningsflygtjänsten — icke f. n. beredd att taga ställning.

Yttrande

Den sakkunnige för utredning av frågan om utbyggnad av ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket m. m. tillstyrker, att medel av samma storleksordning som hittills anvisas för en helikopterstation i övre Norr-

land. Vidare förordar utredningen, att medel beräknas under anslaget för helikoptertjänst i Stockholms-området samt för att möjliggöra tillfälligt anlåtande av helikopter i de delar av landet, där kortvariga hjälpbehov kan uppstå.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av nästföregående anslag finner jag mig böra föreslå i stort sett oförändrad organisation av verksamheten för budgetåret 1957/58.

Enligt vad länsstyrelsen i Norrbottens län uppgivit, torde avtal om fortsatt ambulanstjänst med helikopter kunna träffas med Ostermans aero aktiebolag på i stort sett oförändrade villkor för nästa budgetår. Bolaget har dock begärt en höjning av den fasta avgiften med 6 900 kronor för ökade lönekostnader. Enligt vad jag inhämtat av bolaget torde emellertid denna ökning i det närmaste uppvägas av minskade försäkringskostnader för bolaget. Jag förordar därför, att avtal får träffas med bolaget på i huvudsak samma villkor som nu gällande. Medelsbehovet för ambulans- och räddningsflygtjänsten i övre Norrland uppskattar jag till oförändrat belopp, 200 000 kronor.

Vad verksamheten i Östersunds-området beträffar har flygförvaltningen för innevarande budgetår enligt vad jag inhämtat träffat överenskommelse med Ostermans aero aktiebolag om jourtjänst med helikopter under de s. k. förfallstiderna, omfattande cirka fyra månader av året. Den fasta avgiften härför utgör omkring 12 000 kronor. Jag räknar med att liknande avtal får träffas för nästa budgetår.

Såsom jag redan anmält har det för Stockholms skärgård avsedda sjuktransportflygplanet i Hägernäs förolyckats och kasserats. Med anledning härav har flygförvaltningen överenskommit med förutnämnda bolag om jourtjänst med helikopter året runt i Stockholms-området. Kostnaden för denna fasta jourtjänst jämte start- och timavgifter belöper sig till cirka 40 000 kronor. Jag förutsätter, att flygförvaltningen även för nästa budgetår får träffa liknande avtal om ambulanstjänst i området.

Övriga kostnader för ambulansflygningar med helikopter i de delar av landet, som ej beröres av helikoptertjänsten i övre Norrland, uppskattar jag till motsvarande belopp som för innevarande budgetår, 25 000 kronor. För ändamålet skulle alltså för budgetåret 1957/58 till flygförvaltningens förfogande böra ställas ett belopp av sammanlagt (12 000 + 40 000 + 25 000) 77 000 kronor eller avrundat 75 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår torde således böra beräknas till (200 000 + 75 000) 275 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understödjande av helikopterflyg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 275 000 kronor.

[140] 137. Centrala sjukvårdsberedningen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	283 400	299 575
1956/57 (statsliggaren s. 1084)	326 400	
1957/58 (förslag)	345 800	

Yrkanden

I. I *skrivelse den 30 augusti 1956* hemställer *centrala sjukvårdsberedningen* att anslaget höjes med 24 300 kronor.

	Ökning
1. Arvoden till ledamöter i styrelsen	900
2. Ersättningar till vissa sakkunniga.....	5 000
3. <i>Omräkning</i>	
Övertids- och vikariatsersättningar	2 400
Rörligt tillägg.....	16 000
	24 300

II. I *skrivelse den 30 augusti 1956* föreslår *beredningen* uppförande å personalförteckningen av en tjänst som arkitekt i lönegrad Ce 33 och en tjänst som ingenjör i lönegrad Ce 23.

Motiv

I. Centrala sjukvårdsberedningens arbetsuppgifter uppvisar en ständig stegring, särskilt märkbar under de senast förflutna åren. Sjukhushuvudmännen anlitar alltmera beredningen som ett allmänt serviceorgan, men beredningens möjligheter att motsvara dessa och andra anspråk är på grund av bristande personalresurser begränsade. Beredningen har därför beslutat göra en översyn beträffande arbetsuppgifter och kansliorganisation.

1) Med hänsyn till belastningen och den ökande arbetsbördan för styrelsens arbetsutskott bör posten uppräknas med 900 kronor.

2) På förslag av beredningen nedsattes för ändamålet avsedda medel från 17 500 till 5 000 kronor för budgetåret 1956/57 samtidigt som en tjänst i Cg 23 inrättades, avsedd för handläggning bl. a. av de sinnessjukvården berörande granskningsförslagen. Genom beslut den 23 april 1956 förordnade Kungl. Maj:t innehavaren av tjänsten att vara sekreterare åt kommittén för handhavande av frågor om utrustning vid statens sinnessjukhus. Sekreterarskapet fullgöres som en heltidstjänst, men avlöning utgår från beredningens avlöningsanslag. Kommittén handhar visserligen vissa frågor, som eljest skulle ha ankommit på beredningen, men större delen av de uppgifter, för vilka tjänstemannen i Cg 23 avsetts, åvilar fortfarande beredningen. Beredningen har genom detta arrangemang åsamkats svårigheter, som i viss mån skulle kunna elimineras genom ökade möjligheter att anlita tillfälliga sakkunniga.

3) Av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, som för innevarande budgetår upptagits med 72 600 kronor, åtgår 72 168 kronor

till grundlöner. En viss höjning av det av anslagsposten för övertids- och vikariatsersättningar avsedda beloppet synes erforderlig och anslagsposten bör därför höjas med 2 400 till 75 000 kronor.

II. *Statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* har i en till beredningen ingiven framställning anfört bl. a. följande.

För fullgörande av kommitténs arbetsuppgifter, avseende projektering och planläggning av förekommande byggnadsföretag, finnes enligt särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t hos kommittén sedan flera år på heltid anställda en arkitekt och en byggnadstekniker. Ersättning till dessa befattningshavare utgår i form av arvode, till arkitekten med belopp motsvarande avlöning enligt 33 löneklassen i statens allmänna avlöningsreglemente och till byggnadsteknikern med belopp motsvarande högst löneklass 29.

På kommitténs arkitekt och byggnadstekniker ankommer att i första hand svara för att kommitténs planeringsarbete i avseende å olika byggnadsföretag fortskrider. De har därvid bl. a. att upprätthålla erforderlig kontakt med sjukhusdirektionerna och sjukhuscheferna, att i kostnadsbegränsande syfte byggnadstekniskt närmare undersöka objekt, som skall ombyggas, att utarbeta program och utredningsritningar för om- och nybyggnader, att svara för samarbetet med de enskilda arkitekter och ingenjörfirmor, åt vilka kommittén i stor utsträckning uppdrager den detaljerade utformningen av objekten, samt att i skilda byggnadstekniska sammanhang samråda med berörda statliga myndigheter.

Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvilar ifrågavarande befattningshavare, måste krävas, att de har god utbildning och besitta praktisk erfarenhet i sina fack. Det har därför visat sig nödvändigt att anställa meriterade befattningshavare, som härför beviljats tjänstledighet från pensionsgrundande anställningar i kommunal eller statlig tjänst. Sålunda är såsom arkitekt anställd ordinarie arkitekten vid Stockholms stads fastighetskontor H. Müller med placering i 28 lönegraden i stadens avlöningsreglemente och såsom kommitténs byggnadstekniker extra ordinarie tjänstemannen i lönegrad Ce 23 hos centrala sjukvårdsberedningen, ingenjören G. Lagervall. Tjänstledighet för Müller kan enligt besked från Stockholms stads lönenämnd icke påräknas efter innevarande budgetårs utgång. Beträffande Lagervall har från sjukvårdsberedningens sida framhållits, att denne tjänsteman icke fortsättningsvis kan tillhandahållas kommittén, då stora svårigheter möter att med erbjudande av enbart vikariat kunna förse hans befattning hos beredningen med duglig innehavare.

För fullgörande av kommitténs arbete är det synnerligen angeläget, att ifrågavarande befattningshavare beredes möjlighet att kvarstå i kommitténs tjänst. Tjänsterna som arkitekt och byggnadstekniker är oundgängligen nödvändiga för kommitténs verksamhet, vilken såvitt nu kan bedömas, kommer att fortgå under cirka femton år framåt. Beaktas bör även, att ett överförande av huvudmannaskapet för sinnessjukvården i landstingens regi sannolikt kan förväntas ske, sedan kommittén slutfört sitt arbete. Härigenom skulle centrala sjukvårdsberedningens verksamhetsområde vidgas och inom denna skapas arbetsuppgifter, som till väsentlig del motsvarar dem, som nu åvilar ifrågavarande befattningshavare.

Med hänsyn till anförda omständigheter bör på beredningens personal-

stat uppföras en extra ordinarie befattning som arkitekt i 33 lönegraden. Med innehavet av befattningen bör förenas skyldighet att tills vidare tjänstgöra hos kommittén. Vad beträffar befattningen som byggnadstekniker bör Lagervalls extra ordinarie tjänst hos beredningen dubbleras och med den av Lagervall innehavda tjänsten förenas skyldighet att tills vidare tjänstgöra hos kommittén. Avlöningsförmånerna förutsättes komma att tills vidare helt bestridas av medel, som står till kommitténs förfogande.

Centrala sjukvårdsberedningen har ingen erinran mot det föreslagna förfarandet i syfte att inrätta en pensionsgrundande tjänst för arkitekten Müller. Ett överförande i landstingens regi av huvudmannaskapet för sinnessjukvården skulle komma att för beredningen innebära väsentligt vidgade arbetsuppgifter med härav följande ökat personalbehov. Ingenjören Lagervalls fortsatta tjänstledighet skulle komma att innebära stora svårigheter för beredningen. Liksom för andra verk med fåtalig personal är personalsvårigheterna vid långtidstjänstledighet mera markanta än för verk med större personal. Stor brist på teknisk personal föreligger. Det är därför angeläget för beredningen att i konkurrensen om sådan arbetskraft kunna erbjuda den trygghet i fråga om anställningsformen, som innehavet av en extra ordinarie tjänst medför. Beredningen föreslår därför, att å beredningens personalförteckning uppföres dels en tjänst som arkitekt i lönegrad Ce 33 och dels en ytterligare tjänst som ingenjör i lönegrad Ce 23 med föreskrift, att innehavarna av tjänsten som arkitekt och en tjänst som ingenjör hos beredningen tills vidare skall tjänstgöra hos statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande och att till befattningshavarna utgående avlöningsförmåner under samma tid skall helt bestridas av det för kommittén avsedda beloppet av utgående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Yttrande

Statskontoret anför.

Till arvoden till ledamöter av styrelsen bör anvisas ett med 900 kronor förhöjt belopp. Däremot kan statskontoret icke tillstyrka, att ökade medel ställes till förfogande för arvoden till av beredningen anlitate experter. Så länge innehavaren av assistenttjänsten är förordnad som kommitté-sekreterare synes nämligen erforderlig tjänstledighet böra beviljas honom och vikarie förordnas på assistenttjänsten. Beträffande framställningen om uppförande av två nya extra ordinarie tjänster på beredningens personalstat finner statskontoret ett tillmötesgående härav principiellt betänkligt. Därest arkitekten Müller emellertid anses böra erhålla fastare anställning i statens tjänst, vill ämbetsverket icke motsätta sig, att en pensionsberättigande tjänst inrättas för honom under förutsättning att efter innevarande budgetårs utgång fortsatt tjänstledighet icke kommer att beviljas honom från hans ordinarie tjänst hos Stockholms stads fastighetskontor. Å beredningens personalförteckning synes därvid böra uppföras en arkitekttjänst i 29 lönegraden, vilken vid ledigblivande icke torde få återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Så länge Müller tjänstgör

i kommittén torde dock hans avlöningsförmåner böra utgå med nuvarande belopp och bestridas av kommittén. Beträffande den av Lagervall innehavda tjänsten bör vikarie förordnas enligt gällande bestämmelser. Statskontoret kan således icke tillstyrka inrättande av ytterligare en tjänst i Ce 23.

Departementschefen

Delposten till arvoden till ledamöter i styrelsen torde på av beredningen anförda skäl böra höjas med 900 kronor.

För innevarande budgetår har vid materielavdelningen inrättats en assistenttjänst i Cg 23 för granskning av utrustningsförslag. Då innehavaren av tjänsten har tagits i anspråk för särskilt uppdrag, som i viss mån ligger utanför beredningens arbetsområde, tillstyrker jag, att för anställande av tillfällig arbetskraft för ifrågavarande granskningsuppgifter anvisas ett med 2 500 kronor förhöjt belopp.

Förslaget om uppräknings av för vikariats- och övertidsersättningar avsett belopp finner jag mig icke kunna biträda.

Vad jag sålunda förordat erfordrar en ökning av medelsanvisningen med 3 400 kronor. Härtill kommer 16 000 kronor för höjningen av det rörliga tillägget. Anslaget bör alltså uppräknas med (3 400 + 16 000) 19 400 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 72 600 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 8 100 (+ 900) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 187 200 (+ 2 500) kronor och rörligt tillägg 77 900 (+ 16 000) kronor. Anslaget bestämmes alltså till (72 600 + 8 100 + 187 200 + 77 900) 345 800 (+ 19 400) kronor.

Vidkommande härefter förslaget om uppförande av två nya tjänster på beredningens personalstat tillstyrker jag, att en pensionsgrundande tjänst inrättas för arkitekten H. Müller. Tjänsten bör placeras i lönegraden Ce 29 och uppföras på beredningens personalförteckning. Vidare torde böra föreskrivas, att innehavaren av tjänsten skall tills vidare tjänstgöra hos statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande. Müllers avlöningsförmåner bör liksom hittills bestridas från anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. Förslaget om inrättande av en ny ingenjörstjänst i Ce 23 vid beredningen finner jag mig däremot icke kunna biträda.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för centrala sjukvårdsberedningen, som nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för centrala sjukvårdsberedningen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	72 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	187 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	77 900
	Summa kronor 345 800;

c) till *Centrala sjukvårdsberedningen*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 345 800 kronor.

[141] 138. *Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	22 700	29 278
1956/57 (statsliggaren s. 1085)	32 700	
1957/58 (förslag)	37 000	

Yrkande

Centrala sjukvårdsberedningen (skr. 30/8 1956) hemställer, att anslaget uppräknas med 6 300 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m.....	841	700	1 000	300
2. Övriga expenser.....	19 954	21 000	24 000	3 000
3. Publikationstryck	5 494	3 000	6 000	3 000
				6 300

Motiv

2) Höjda telefonavgifter och städningskostnader ökar medelsbehovet med cirka 1 000 kronor. Beredningen har under senare år icke tillnärmelsevis kunnat förnya möbler och kontorsinventarier, som på grund av förslitning behöver utbytas. Viss nyanskaffning är vidare erforderlig för nytillkommen arbetskraft. För dessa utgifter beräknas minst 2 000 kronor.

3) Belastningen uppgick under budgetåret 1955/56 till 5 494 kronor. Inkomsterna av motsvarande tryck, vilka för samma budgetår beräknats till 6 000 kronor, uppgick till 9 450 kronor. Utgifterna torde för nästa budgetår hålla sig omkring samma belopp som under föregående budgetår och delposten föreslås därför uppräknad med 3 000 kronor. Inkomsterna beräknas till oförändrat 6 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret kan icke tillstyrka den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser. Till publikationstryck torde icke böra anvisas ökade medel utan att motsvarande uppräknning vidtages av posten till inkomster

av försålda publikationer. För sådana av beredningens arbetsstudieavdelning verkställda lokala undersökningar, som utföres på begäran av annan huvudman än staten, bör dag ersättningen höjas från 50 till 60 kronor, vilket skulle föranleda en uppräknings av inkomstposten till ersättning för verkställda undersökningar.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen budgetåret 1955/56 torde anslagsposten till sjukvård m. m. böra höjas med 300 kronor.

På grund av höjda telefonavgifter och ökade städningskostnader förordar jag en uppräknings av delposten till övriga expenser med 1 000 kronor, varjämte anslagsposten till publikationstryck bör uppräknas med 3 000 kronor.

Såsom statskontoret anfört synes ersättningen för av arbetsstudieavdelningen åt sjukhushuvudmännen utförda arbetsstudier böra höjas med hänsyn till de stegrade kostnaderna för verksamheten. Jag föreslår, att dag ersättningen höjes från 50 till 60 kronor. Någon uppräknings av inkomstposten ersättning för verkställda undersökningar torde dock f. n. icke böra ske i anslutning härtill.

I enlighet med vad jag sålunda förordat bör anslaget höjas med (300 + 1 000 + 3 000) 4 300 kronor och sålunda upptagas till (32 700 + 4 300) 37 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[142] 139. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	340 000	289 368
1956/57 (statsliggaren s. 1085)	400 000	
1957/58 (förslag)	400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) föreslår, att anslaget uppräknas med 50 000 kronor.

Motiv

Av belastningen för budgetåret 1955/56 hänför sig 165 886 kronor till bidrag för år 1954. I statsbidrag för år 1955 har således utbetalats 123 481 kronor. Den 1 juli 1956 förelåg ännu ej behandlade rekvisitioner om tillhopa cirka 233 000 kronor. Från ett landsting har rekvisition ännu ej inkommit.

Ytterligare 4 läkartjänster och 10 assistenttjänster har numera inrättats. Statsbidrag till dessa tjänster beräknas medföra en ökad belastning på anslaget med cirka 50 000 kronor.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag i och för sig intet att erinra. Med hänsyn till att eftersläpning av statsbidragsrekvisitioner regelmässigt synes förekomma i viss utsträckning, torde dock anslaget kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till psykisk barn- och ungdomsvård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[143] 140. Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	600 000	654 289
1956/57 (statsliggaren s. 1085)	750 000	
1957/58 (förslag)	630 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget nedräknas till 630 000 kronor.

Motiv

Överbelastningen på anslaget budgetåret 1955/56 beror på att definitiv ersättning för fem år rekvirerats av Fagereds sanatorium.

Det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget är avsett för vård av dels sjuka flyktingar, vilka på grund av tidigare beslut omhändertagits, dels ock sjuka flyktingar, beträffande vilka Kungl. Maj:t föreskriver, att kostnaderna för omhändertagandet skall bestridas från anslaget.

Det klientel, som f. n. står under medicinalstyrelsens omvårdnad, fördelade sig den 1 augusti 1956 på följande sätt:

Stråtenbo konvalescentförläggning	30
E-paviljongerna och sanatorierna	56
Vrigstadhemmet	7

93

Medicinalstyrelsen har för budgetåret 1957/58 utgått från en viss minskning av antalet å sanatorier intagna patienter, även om ytterligare någon mindre kontingent flyktingar skulle komma att mottagas. Beläggningen å Stråtenbo konvalescentförläggning och Vrigstadhemmet torde komma att bli förhållandevis konstant. Styrelsen räknar med följande beläggning och vårdkostnader.